

JUST-2021-JACC

Action grants to support transnational projects
to enhance the rights of persons suspected
or accused of crime and the rights of victims of crime

JUSTICE PROGRAMME

GA No. 101056685

Improving the application of the presumption of iNNOCENce when applying elecTronic evidence INNOCENT

WP3: Policy Guidelines and Recommendations
D4.2 Policy Guidelines and Recommendations
WP3 leader: Bratislava Policy Institute

This deliverable was funded by the European Union under Grant Agreement 101056685. The content of this report, including views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the European Commission can be held responsible for them.

Acronym	INNOCENT
Title	Improving the application of the presumption of iNNOCENce when applying elecTRonic evidence
Coordinator	Law and Internet Foundation
GA No.	101056685
Programme	Justice Programme (JUST)
Topic	JUST-2021-JACC
Start	16 May 2022
Duration	24 months
Consortium	Law and Internet Foundation (LIF), Bulgaria Adam Mickiewicz University Poznań (AMU), Poland Human Rights House Zagreb (HRHZ), Croatia Bratislava Policy Institute (BPI), Slovakia CEELI Institute (CEELI), Czechia Science and Research Centre of Koper (ZRS), Slovenia

Dissemination level		
PU	Public	X
SEN	Sensitive, limited under the conditions of the Grant Agreement	
EU - R	RESTREINT-UE/EU-RESTRICTED under <u>Decision 2015/444</u> .	
EU - C	CONFIDENTIEL-UE/EU-CONFIDENTIAL under <u>Decision 2015/444</u>	
EU - S	SECRET-UE/EU-SECRET under <u>Decision 2015/444</u>	
Document version control:		
	Author(s)	Date
Version 1	Drafted by: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	25.03.2024
Version 2	Drafted by: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	04.04.2024
Version 2	Reviewed by: Denitsa Kozhuharova, LIF	11.04.2024
Version 2	Reviewed by: external reviewer	11.04.2024
Version 3	Drafted by: Ingrid Borárosová, BPI	15.04.2024
Version 4	Finalised by: Denitsa Kozhuharova, LIF	20.06.2024

Table of contents

Table of contents	3
Executive Summary	4
Abbreviations (example).....	6
Introduction.....	7
I. Strengthen Judicial Independence and Training on the Presumption of Innocence.	10
II. Definition and Typology of Electronic Evidence	14
III. Lifecycle of Electronic Evidence	17
IV. Bridging the Gap between Legal and Technical Expertise in Handling Electronic Evidence.....	20
I. Simplifying Technical Jargon and Concept	20
II. Promote Familiarity with technical Terms and Concepts	21
III. Established Comprehensive Procedures to Secure Legal and Technical Handling of Electronic Evidence	22
V. Pre-trial Investigation	23
VI. Presumption of Innocence	26
VII. Strengthening Legal Cooperation and Safeguarding Fundamental Rights in Cross-Border Electronic Evidence Gathering	29

Executive Summary

The policy briefs presented focus on key aspects of handling electronic evidence and ensuring the protection of fundamental rights in legal proceedings, particularly in cross-border cooperation within the European Union. The recommendations aim to strengthen legal cooperation, enhance understanding, and safeguard fairness and rights throughout the investigative and trial process.

The first brief emphasizes the importance of strengthening judicial independence and training on the presumption of innocence, especially in the context of electronic evidence. It calls for comprehensive training for judges, focusing on independence from political influence and understanding the presumption of innocence. In a world of evolving technological advancements, ensuring judges have the knowledge and expertise to navigate these complexities is essential for upholding justice.

The second brief discusses the typology of electronic evidence and proposes the alignment of training programs with the complexities of electronic evidence. The policy recommendations suggest developing standardized protocols, training programs, and guidance for legal practitioners to ensure the effective handling of electronic evidence while promoting collaboration with industry experts and technology companies.

The third brief delves into the lifecycle of electronic evidence and highlights the significance of handling evidence carefully throughout its various stages. It recommends the creation of a unified legal structure, standardized protocols, and continuous training for legal practitioners to ensure the integrity and admissibility of electronic evidence.

The fourth brief focuses on bridging the gap between legal and technical expertise in handling electronic evidence. It emphasizes simplifying technical jargon and promoting collaboration between legal and technical experts. Policy recommendations include creating educational materials, offering training workshops, and encouraging legal professionals to familiarize themselves with technical terms and concepts.

The fifth brief addresses the pre-trial investigation phase and the impact of electronic evidence on the presumption of innocence. It calls for strengthening the implementation of the presumption of innocence, protecting the right to remain silent, ensuring access to legal assistance, and providing comprehensive information to defendants to uphold fair trial rights.

The sixth brief discusses strengthening legal cooperation and safeguarding fundamental rights in cross-border electronic evidence gathering. Recommendations include clarifying legal frameworks, mitigating forum shopping and legal anomalies, promoting best practices and vigilance among legal professionals, enhancing utilization of legal instruments, and continuous review and improvement of cross-border cooperation mechanisms.

The seventh brief aims to enhance the landscape of cross-border electronic evidence gathering within the EU while safeguarding fundamental rights. By providing clear

guidelines, harmonizing procedures, and promoting compliance with rights, this proposal addresses potential obstacles such as forum shopping and legal anomalies. It emphasizes the importance of maximizing existing legal instruments, promoting best practices among legal professionals, and instituting continuous review and improvement mechanisms.

In conclusion, the policy briefs focus on handling electronic evidence and protecting fundamental rights in legal proceedings, particularly in cross-border cooperation within the European Union. Recommendations include strengthening judicial independence and training on the presumption of innocence, aligning training programs with the complexities of electronic evidence, ensuring careful handling of evidence throughout its lifecycle, bridging the gap between legal and technical expertise, and enhancing legal cooperation and safeguarding fundamental rights in cross-border electronic evidence gathering. The briefs emphasize the importance of education, standardized protocols, collaboration with industry experts, and protecting fair trial rights

Abbreviations (example)

Abbreviations	Descriptions
CEE	Central and Eastern European
ECHR	European Court of Human Rights
EU	European Union
IG	Investigation
LEA	Law Enforcement Agency
MLA	Mutual Legal Assistance
MLAs	Mutual Legal Assistance Treaties
RAM	Random Access Memory

Introduction

The increasing use of electronic evidence in criminal proceedings necessitates a strong foundation in legal principles and technical expertise. The handling of electronic evidence, particularly in cross-border cases, poses unique challenges that require sophisticated solutions to uphold justice, fairness, and fundamental rights. This policy brief will delve into the significance of strengthening legal cooperation and safeguarding fundamental rights in cross-border electronic evidence gathering, emphasizing the need for clarity, harmonization, and vigilance in addressing potential obstacles and promoting compliance with fundamental rights.

In the digital age, where crimes transcend borders and technology plays a pivotal role in investigations, legal cooperation is essential for combating criminal activities effectively. However, the complexities of gathering electronic evidence across borders bring about challenges such as forum shopping, legal anomalies, and asymmetries among Member States. To address these obstacles, it is crucial to establish standardized procedures, clarify legal frameworks like the European Investigation Order and EU e-evidence systems, and advocate for consistent legal standards to mitigate risks and safeguard fundamental rights.

The policy briefs are based on D2.3 Report on the first step of co-creation with the target group, D3.8 Toolkit for admissibility of E-evidence, D4. 2 Innocent Launch Workshop. The co-creation activities which were present from the start of the project in the format of world café discussion and Toolkit provided a framework for stakeholders to collaborate and develop practical solutions for handling cross-border electronic evidence. By building consensus on best practices, promoting transparency, and ensuring accountability, the European Union can strengthen legal cooperation, uphold fundamental rights, and enhance the efficiency of criminal investigations in the digital age.

Target Groups

Our target group includes legal professionals, policymakers, law enforcement agencies, judges, prosecutors, defense attorneys, and other stakeholders involved in the criminal justice system. These individuals play a critical role in ensuring the fair and effective handling of electronic evidence, upholding the presumption of innocence, and safeguarding fundamental rights in cross-border legal cooperation.

Legal professionals, including judges and prosecutors, benefit from the clarification and harmonization of procedures for gathering cross-border electronic evidence. They would also need to stay informed about the potential risks of abuse and the importance of safeguarding individual rights in legal cooperation. By participating in training programs, workshops, and knowledge-sharing initiatives, legal professionals can enhance their expertise and ethical standards in handling electronic evidence.

Policymakers and national authorities are key recipients of the recommendations to establish standardized procedures and oversee the compliance with fundamental rights

in cross-border evidence-gathering activities. By promoting best practices, advocating for legal standardization, and supporting initiatives aimed at streamlining cross-border legal processes, policymakers can contribute to a more efficient and rights-respecting legal cooperation framework.

Law enforcement agencies benefit from the emphasis on protecting defense rights, mitigating forum shopping, and promoting accountability in cross-border evidence-gathering systems. By engaging in capacity-building initiatives and remaining vigilant against potential abuses, law enforcement agencies can ensure that evidence obtained through international cooperation meets uniform legality and procedural fairness standards.

Overall, the target group for these policy briefs includes a wide range of stakeholders involved in the criminal justice system, all of whom have a role to play in enhancing legal cooperation, safeguarding fundamental rights, and upholding the integrity of electronic evidence in cross-border investigations. Through collaboration, training, and adherence to legal and ethical standards, these stakeholders can work together to ensure a fair and effective handling of electronic evidence in a rapidly evolving digital landscape.

Why Policy Briefs?

Policy briefs are essential in providing a clear and concise overview of complex legal issues, such as the handling of electronic evidence in criminal proceedings. The general objectives, which we based on the information, knowledge and the best practices collected through the project are following:

1. **Clarify and Harmonize Procedures:** The policy briefs aim to encourage the European Commission and national authorities to provide clear guidelines and ensure harmonization of procedures for gathering cross-border electronic evidence. By establishing standardized protocols, legal professionals can navigate the complexities of cross-border cooperation more effectively and ensure compliance with fundamental rights in criminal investigations.
2. **Mitigating Obstacles:** The briefs address potential obstacles such as forum shopping and legal anomalies in cross-border evidence gathering. By advocating for standardized procedures and consistent legal standards, legal professionals can prevent abuses and maintain procedural fairness when handling electronic evidence across jurisdictions.
3. **Promote Best Practices and Vigilance:** The policy briefs emphasize the importance of knowledge-sharing and capacity-building initiatives among legal professionals to promote responsible and ethical use of cross-border evidence-gathering mechanisms. By providing training programs and resources, legal practitioners can enhance their awareness of risks and safeguards in handling electronic evidence.
4. **Enhanced Utilization of Legal Instruments:** The briefs advocate for effectively implementing existing legal instruments, such as Mutual Legal Assistance Treaties, European Investigation Orders, and European Production and Preservation Orders. By supporting streamlined legal processes and cooperation mechanisms,

legal professionals can expedite the exchange of electronic evidence and uphold procedural standards in cross-border investigations.

5. Continuous Review and Improvement: The policy briefs recommend establishing mechanisms for regular review and evaluation of cross-border cooperation frameworks to ensure responsiveness to evolving needs and technological developments. By soliciting feedback from stakeholders and making policy adjustments, legal professionals can enhance the effectiveness and fairness of cross-border evidence gathering efforts.

In conclusion, policy briefs are essential tools for guiding legal professionals, policymakers, and other stakeholders in addressing complex legal issues related to electronic evidence and ensuring the protection of fundamental rights in cross-border cooperation. Through these objectives, the briefs aim to enhance legal cooperation, safeguard rights, and promote ethical practices in handling electronic evidence across jurisdictions.

I. Strengthen Judicial Independence and Training on the Presumption of Innocence

- Provide comprehensive training and resources to judges to enhance their understanding of the presumption of innocence, particularly in the context of electronic evidence.
- Emphasize the importance of the judiciary maintaining independence from political influence, especially in regions with historical legacies such as Central and Eastern European countries.

Introduction

Judicial independence is the cornerstone principle on which the justice system stands. It revolves around the idea that judges should be free from influences to ensure impartial judgment. Central to this concept is the presumption of innocence, a ***principle in law that emphasizes treating individuals as innocent until proven guilty according to law.***

In justice systems, these principles play a crucial role in upholding justice, protecting individuals' rights against arbitrary state actions, and ensuring fair resolution of disputes. Judicial independence empowers judges to make decisions based on case merits and legal principles without external interference. Similarly, the presumption of innocence safeguards the rights of those accused of crime by requiring an examination of evidence before any judgment is passed.

In today's environment, new challenges arise, especially concerning electronic evidence. The rise of technologies has transformed how evidence is presented in courtrooms, posing obstacles for judges in evaluating its credibility, reliability, and admissibility. It is crucial to ensure that judges have the knowledge and expertise to navigate complex matters while upholding the principles of judicial independence and the presumption of innocence.

Moreover, in jurisdictions with profound historical legacies, where remnants of past authoritarian regimes still linger, protecting judicial independence becomes even more critical. The scars of history are a reminder of the dangers of power and the weakening of democratic institutions. In environments where efforts to strengthen independence go beyond legal matters, they become acts of preservation that safeguard the democratic foundation on which societies stand.

Given this context, this policy brief aims to tackle these issues by suggesting ways to bolster independence and improve judges' grasp of the presumption of innocence, especially in cases involving electronic evidence. This initiative seeks to uphold justice, ensuring fairness and equity are preserved within our justice system.

Short dive into electronic evidence on the EU level

Electronic evidence plays a crucial role in criminal proceedings, particularly in cases involving cybercrime, terrorism, and organized crime. Its significance is demonstrated by the growing number of references to electronic evidence in EU legislation and the introduction of specialized EU instruments governing its collection, preservation, and use.

The European Investigation Order (EIO) facilitates the collection of electronic evidence across borders by simplifying the mutual legal assistance process and promoting mutual trust between Member States. The EIO allows for the rapid exchange of information and evidence, reducing delays and costs associated with traditional methods.

However, the EIO faces certain challenges, including uneven implementation among Member States, variations in legal traditions and cultures, and the complexity of electronic evidence itself. To overcome these obstacles, the EU has developed guidelines and best practices to promote consistency and efficiency in using the EIO. Moreover, recent developments in electronic evidence have resulted in the adoption of the European Production and Preservation Orders for electronic evidence in criminal matters. These instruments aim to facilitate faster and more efficient cross-border access to electronic evidence while ensuring respect for fundamental rights and procedural safeguards.

Despite these advancements, encryption, data protection, and cross-border data flows persist. The EU remains committed to strengthening its legal framework and fostering international cooperation to address challenges related to encryption, data protection regulations, and the complexities of cross-border data sharing, while also recognizing that the legislation concerning cross-border cooperation in criminal matters aims to facilitate rather than hinder data protection and data flows.

This policy brief focuses on securing the independence of judges and strengthening the mechanism of presumption of innocence within electronic evidence. To provide an adequate set of policy recommendations that will strengthen the position of judicial independence and raise their knowledge and expertise, we highlight some challenges and context that we conducted through roundtable discussions and elaborate closely also in the INNOCENT Toolkit for handling and admissibility of electronic evidence.

Challenges, which were present during roundtable discussions:

1. Technological Advancements
2. Globalization and cross-border jurisdictional disputes
3. Populism and political polarization

4. Economic Inequality and Social unrest
5. Climate change and environmental degradation - more sustainable jurisprudential models and incentivizing ethical behavior through litigation, policy reform, and education
6. Access to Justice and Affordability
7. Ethical consideration and professional responsibility.

General recommendations

These challenges display the introduction to the whole series of policy recommendations that will follow after this general policy brief that highlights the significant remarks and gives insight into the policy guidelines.

- 1. Established multidisciplinary task forces among Central European professionals:** During the project's duration, various activities, communication channels, and discussion formats set the group towards future collaboration and the potential creation of a task force comprising legal experts, policymakers, judges, and prosecutors to address technological advancements. Forming such a task force based on cross-country collaboration could lead to developing a sophisticated legal framework that regulates data protection, privacy, and cybercrime while ensuring compatibility with rapid technological changes.

Objective: boost the technological advancement of the stakeholders

- 2. Boost international cooperation more efficiently:** As we observed during the project meetings, different engage formats, this cooperation is more than needed and has the potential to continue and be a pilot version of a much broader collaboration network within the Central and Eastern European countries, and it would contribute to the European/ international effort addressing global challenges in various area matching the challenges in electronic evidence and the presumption of innocence.
 - The collaboration could propose a sufficient harmonization of legal frameworks across borders related to electronic evidence and ensure consistency in applying the presumption of innocence in cross-border disputes, including straightforward and open communication between different jurisdictions.
 - The collaboration should be active in sharing experiences, lessons learned, and best practices to foster innovation and improvement in managing electronic evidence and in this respect, to contribute to a fair and just legal outcome.

Objective: support the cross-border cooperation

- 3. Ethical Considerations and Professional Responsibility:** To cope with technological, political, and societal development, we stressed the importance of continually updating knowledge and skills in handling electronic evidence to ensure the adaptivity of legal professionals to ongoing changing environments. Judicial/ legal professionals need technical guidelines to prevent personal biases

or external influences from affecting judgmental calls. Focus on securing such custody protocols that will maintain the credibility of electronic evidence, especially in cases when the presumption of innocence is central to legal proceedings. Encourage professionals within these guidelines to protect attorney-client relationships and shield personal data from unauthorized access.

Objective: promote professional ethics

4. Open communication and access to justice: To encourage dialogue and improve the availability of justice, it is crucial to nurture transparency and inclusivity within procedures. By guaranteeing that information is shared openly and involving all parties throughout the process, we can uphold the values of fairness and the assumption of innocence concerning digital evidence. This method promotes comprehension and engagement among everyone involved, ultimately building confidence in the system, and securing fair results for all individuals.

Objective: Promote transparency and inclusivity within proceedings to enhance communication and fair access to justice, especially in cases concerning electronic evidence and the presumption of innocence.

Final remarks

In summary, the earlier suggestions can bolster the judiciary's independence, promote an understanding of the presumption of innocence, and tackle the complexities of electronic evidence. By offering training to judges advocating for autonomy from political pressures and encouraging transparent communication and accessibility to justice, we can ensure that legal systems uphold principles of fairness, equality, and responsibility.

The intricacies of advancements, globalization, populism, economic disparities, climate change, and ethical dilemmas necessitate collaborative efforts and innovative solutions. By fostering partnerships, collaboration, and ethical standards in conduct, we can navigate these challenges effectively while upholding justice principles.

Looking ahead is pivotal in establishing teams to boost collaboration and uphold professional ethics in effectively tackling these challenges. By promoting openness, inclusivity, and transparent dialogue channels, we can ensure access to justice for everyone in cases involving electronic evidence and the presumption of innocence.

Ultimately, these policy recommendations lay the groundwork for discussions and actions aiming to enhance the reliability and efficiency of systems not only in Central and Eastern European nations but beyond. Through endeavors and dedication to the rule of law adherence, we can preserve justice standards, safeguarding rights for future generations.

II. Definition and Typology of Electronic Evidence

- Align training programs with the complexities of electronic evidence, offering concrete examples and explanations to illustrate its diverse forms.
- Encourage continuous education for legal practitioners to stay abreast of evolving electronic evidence landscapes.

Introduction

Electronic evidence has become an increasingly important component of modern legal proceedings, as technology continues to advance and shape the way in which information is collected, stored, and presented. With the proliferation of electronic devices and online platforms, the concept of electronic evidence encompasses a wide range of digital data that may be relevant in legal cases.

This policy brief aims to provide a short and comprehensive overview of the definition and typology of electronic evidence, as well as the challenges and opportunities associated with its use in various legal contexts.

The definition of "Electronic Evidence" is a complex concept that has been addressed by various legislators domestically and internationally. Despite efforts to provide a clear definition, it remains elusive. Electronic Evidence refers to data from analogue or digital devices with probative value, generated, processed, stored, or transmitted by electronic devices. Digital evidence is a subset of Electronic Evidence in numerical format. The European Parliamentary Research Service defines electronic evidence as data stored or generated by electronic devices, including content like emails and non-content data like subscriber information. Essentially, electronic evidence is any electronic format information admissible in court.

Electronic evidence encompasses various sources of information, including physical items that have been digitized, analogical evidence that has undergone digitization, and digital evidence created by digital devices. In general, we can classify all these forms of evidence as 'electronic evidence,' recognizing that they can ultimately be labeled as electronic regardless of their initial origin. In a broad sense, electronic evidence refers to any probative information stored or transmitted in electronic form, regardless of how it was created. This comprehensive understanding of electronic evidence allows for a more thorough examination and utilization of such evidence in various contexts.

In the forthcoming section, we shall delve into the various categories and forms of electronic evidence, providing a comprehensive understanding of the different types which can be encountered.

Short explanation of typology of electronic evidence

Electronic evidence can be broadly categorized into two main types: evidence from stored data and data intercepted during transmission. Digital forensics relies on various types of electronic evidence for investigations, including logs, video footage, images, archive data, temporary files, replicant data, residual data, metadata, and data stored in a device's RAM. These types of electronic evidence can be further classified into volatile evidence, which is only present while the computer is operational and must be collected using live forensic methods, and non-volatile evidence, which persists even when the device is not powered.

It is crucial for investigators to distinguish between these two types of evidence and to use appropriate methods to collect and analyze them for use in court proceedings. Volatile evidence, such as data in a computer's RAM, can be easily lost if not collected in a timely manner, while non-volatile evidence, such as files stored on hard disks or memory cards, can provide valuable information that can withstand power loss.

Policy recommendations

- **Development and implementation of training programs for legal practitioners that align with the complexities of electronic evidence:** These programs should offer concrete examples and explanations to illustrate the diverse forms of electronic evidence, helping practitioners better understand how to collect, analyze, and present such evidence in legal proceedings considering both European and national level.
- **Encouragement of continuous education for legal practitioners to stay abreast of evolving electronic evidence landscapes:** As technology advances and new forms of electronic evidence emerge, it is essential for legal practitioners to receive updated training on how to navigate these changes effectively. These trainings should be supported on the regular basis, so the legal practitioners would have continuous access to the education on the new trends in the area of electronic evidence.
- **Collaboration with industry experts and technology companies to develop best practices and guidelines for collecting and preserving electronic evidence:** By working closely with experts in the field, legal practitioners can gain valuable insights into the most effective methods for handling electronic evidence, ensuring its admissibility and reliability in court proceedings.
- **Providing a clear definition of electronic evidence:** To ensure consistency in interpretation and application within the legal system, it is recommended to provide a clear, standardized, and common definition of electronic evidence. This definition should encompass all forms of digital data that can be used as evidence in legal proceedings, including but not limited to emails, social media posts, digital documents, and other electronic communications.
- **Typology of Electronic Evidence:** It is crucial to develop a common typology that categorizes different types of electronic evidence to aid in their management and preservation. This typology should outline the specific characteristics of each type of electronic evidence, their potential relevance in legal proceedings, and guidelines for

handling and preserving them. This will help legal practitioners better understand and utilize electronic evidence in their cases, ensuring its integrity and admissibility in court.

Overall, it is essential for legal practitioners to receive comprehensive and updated training on electronic evidence in order to effectively handle this type of evidence in legal proceedings. Collaboration with industry experts and the development of best practices are crucial to ensuring the admissibility and reliability of electronic evidence. Providing clear definitions and typologies for electronic evidence can further enhance the understanding and management of this type of data within the legal system. Adopting these policy recommendations can lead to a more efficient and effective utilization of electronic evidence in legal settings.

Final remarks

As the use of electronic devices and digital communication continues to increase, so does the importance of electronic evidence in legal proceedings. From emails and text messages to social media posts and GPS data, electronic evidence can provide crucial information in cases ranging from cybercrimes to civil disputes.

Legal practitioners must be equipped with the necessary skills and knowledge to effectively handle electronic evidence during the pre-trial phase of the criminal proceedings and the court. This includes understanding the technical aspects of data storage and retrieval, as well as the legal requirements for collecting and presenting electronic evidence. Continuous education and training on the latest technologies and best practices are essential for staying updated on the evolving landscape of electronic evidence.

Collaboration with industry experts, such as forensic analysts and computer scientists, can also provide valuable insights and guidance on handling electronic evidence. By working together, legal practitioners can ensure that electronic evidence is collected, preserved, and presented in a manner that is admissible and reliable in court.

Clear definitions and typologies for electronic evidence can further enhance its understanding and utilization in legal settings. By categorizing different types of electronic evidence and providing guidelines for their collection and analysis, legal practitioners can improve the effectiveness of using electronic evidence in court proceedings.

Overall, aligning training programs with the complexities of electronic evidence and implementing these policy recommendations can help legal practitioners navigate the challenges of handling electronic evidence. By staying informed and up-to-date on the latest technologies and best practices, legal practitioners can ensure that electronic evidence plays a valuable role in modern legal proceedings.

III. Lifecycle of Electronic Evidence

- Emphasize the significance of handling electronic evidence with care throughout its lifecycle, highlighting challenges at each stage to promote integrity and admissibility.
- Advocate for recognizing the importance of properly handling electronic evidence among legal professionals.

Introduction

Digital evidence, which includes forms of data stored or sent electronically, plays a role in investigating and prosecuting criminal activities. It ranges from emails and text messages to metadata and online traces offering insights into crimes and the people behind them.

As our dependence on devices and online platforms grows, managing electronic evidence effectively becomes increasingly essential. Handling evidence presents challenges at each stage, from gathering and preserving it to analyzing and presenting it in court. To maintain evidence's integrity, authenticity, and admissibility, meticulous attention to detail, adherence to practices, and a deep understanding of technical and legal aspects are essential.

Given this context, this policy brief stresses the importance of handling evidence throughout its lifecycle. It highlights the necessity for standardized training procedures for legal professionals, awareness of the issues related to digital evidence, and improved collaboration among stakeholders. Policymakers can support a more effective justice system in this digital era by advocating for recognizing the significance of evidence integrity and admissibility in its management process.

In the following section, we will explore the obstacles and suggestions for every phase of the electronic evidence lifecycle to offer practical advice for decision-makers, law enforcement groups, courts, and legal experts.

Lifecycle of Electronic Evidence

The life cycle of evidence involves essential stages, from its initial collection to its eventual presentation in court. Each stage is crucial for maintaining evidence's integrity, authenticity, and admissibility. The life cycle typically consists of the following phases:

1. **Collection:** This phase includes gathering evidence from electronic devices, online platforms, and digital networks. Law enforcement agencies may conduct searches or seizures to obtain evidence for investigations. It also involves issuing data production orders to service providers and taking precautions to prevent contamination and preserve the integrity of the evidence.

2. **Preservation:** Electronic evidence must be preserved once collected to prevent tampering or alterations. Preservation entails creating copies of the evidence and storing them in a controlled environment to maintain their integrity. Access to preserved evidence should be limited to authorized individuals to prevent changes.
3. **Analysis:** Following preservation, forensic examiners analyze the evidence to extract information and insights. This phase involves decrypting encrypted data, establishing custody chains, and preparing reports outlining analysis findings.
4. **Judicial Procedure:** Following the analysis, the results are presented in court during the application stage. Judges review evidence authenticity, legality, and admissibility to ensure it meets requirements for use in legal proceedings. This step also entails evaluating the value and credibility of the evidence based on established norms.
5. **Evidence Transfer and Sharing:** The final phase of managing evidence involves transferring and sharing it among parties, such as law enforcement agencies, judicial bodies, and other involved parties. This may entail exchanging evidence within a country or through legal assistance agreements and cooperation mechanisms in a cross-border scenario.

Policy Recommendations

Considering the rise in the use and importance of evidence in inquiries, it is crucial to establish thorough and standardized protocols for managing electronic evidence from start to finish. This suggestion underscores the significance of handling evidence to support its integrity and admissibility and advocate for its recognition among legal practitioners.

1. **Creation of a Unified Legal Structure:** There is a call for creating a shared framework at both the global and European levels to oversee the entire lifecycle of electronic evidence. This structure should include rules regarding collecting, preserving, utilizing, transferring, and sharing evidence. It should offer definitions, criteria, and procedures to assist law enforcement agencies, courts, and policymakers in managing electronic evidence consistently across various jurisdictions.
2. **Standardized Protocols and Recommendations:** Standardized protocols and recommendations should be formulated to guarantee consistency in managing evidence. These protocols should address search operations, confiscation processes, preservation methods, analysis techniques, and presentation standards for evidence. Clear recommendations should be outlined for documenting the chain of custody, upholding evidence integrity, and complying with obligations at each phase.
3. **Training and Education:** Effective training and educational programs are crucial for improving the skills of professionals, such as judges, prosecutors, defense attorneys, and law enforcement officers, in managing evidence. These programs should encompass aspects of forensics legal principles related to electronic evidence and

recommended methods for preserving its integrity and admissibility. It's important to offer education opportunities to ensure legal professionals stay informed about advancements and evolving legal standards.

- 4. Creating awareness and understanding:** It is essential to educate professionals about the importance of handling electronic evidence and the potential complexities involved. Recognizing the significance of evidence in investigations is key to promoting justice, upholding the rule of law, and safeguarding the rights of individuals engaged in legal processes.
- 5. Promoting collaboration and coordination:** Strengthening cooperation among international stakeholders is vital for addressing challenges in managing electronic evidence. Establishing mechanisms for sharing practices, exchanging information, and coordinating activities can facilitate border collaboration in criminal investigations involving electronic evidence.

Electronic evidence has become a vital tool for uncovering the truth and ensuring justice in the world of investigations and legal processes. Electronic evidence offers insights into criminal activities and the individuals involved, from traces to metadata. However, effectively handling evidence presents challenges at each stage of its lifecycle. Establishing protocols and procedures is crucial to tackle these obstacles and maintain the integrity and admissibility of evidence. This involves setting up a framework to govern the complete lifecycle of electronic evidence, including guidelines for collection, preservation, analysis, and presentation in court. Furthermore, it necessitates providing training and education for professionals to enhance their grasp of technical and legal aspects related to electronic evidence.

Furthermore, increasing professional awareness about managing electronic evidence is crucial for promoting justice and upholding rule of law principles. By encouraging collaboration and cooperation among stakeholders, we can address the complexities of handling evidence across borders and ensure a just and effective administration of justice in the digital era.

Final remarks

To summarize, effectively managing evidence is a component of contemporary criminal investigations and legal proceedings. In this age where we increasingly rely on technology and the internet, it's crucial to treat evidence carefully from start to finish. By stressing the importance of maintaining integrity and ensuring admissibility when dealing with evidence, policymakers, law enforcement agencies, courts, and legal professionals can help improve the fairness and effectiveness of our justice system. By following procedures, providing training programs, and fostering better cooperation among stakeholders, we can guarantee that electronic evidence remains a trustworthy tool for revealing the truth and upholding justice in today's digital landscape.

IV. Bridging the Gap between Legal and Technical Expertise in Handling Electronic Evidence

- Simplify technical jargon and concepts related to electronic evidence to facilitate understanding for non-experts, fostering improved communication between legal and technical experts.
- Encourage legal professionals to familiarize themselves with technical terms and concepts, promoting collaboration with digital forensic experts.
- Absence of procedures for potential outliers or unanticipated conditions not covered by the described protocols. While the established frameworks address routine categorizations, they do not provide insight into actions to be taken in scenarios where the procedures are not applicable or when specific exceptions arise.

Introduction

Electronic evidence presents unique challenges in the legal landscape, requiring a delicate balance between technological expertise and legal proficiency. To effectively navigate these complexities, it is imperative to simplify technical jargon and foster collaboration between legal and technical experts. This policy brief outlines actionable steps to achieve these goals.

Main challenges and barriers

1. Technical terms and concepts related to electronic evidence often need to be clarified for legal professionals. To address this, initiatives should be implemented to simplify complex terminology and concepts, facilitating comprehension for non-experts.
2. Legal professionals must be encouraged to familiarize themselves with technical terms and concepts pertinent to electronic evidence. This familiarity will enhance their ability to engage with digital forensic experts, foster collaboration, and improve overall case outcomes.

Policy Recommendations

I. Simplifying Technical Jargon and Concept

Navigating the evidence world can be challenging for legal experts due to the complex technical terms. Understanding these terms becomes more difficult for those outside the tech field as technology advances. Simplifying language is crucial to improving communication between tech and legal experts. This introduction lays the groundwork

for discussing ways to make technical concepts more accessible, helping legal professionals confidently handle electronic evidence complexities with communication.

To minimize the challenges towards an adequate understanding of the technical jargon and concepts related to the electronic evidence, and according to the findings from the World Cafe Discussion with relevant stakeholders hold in the INNOCENT project, we recommend to employ the followed steps/ strategies:

1. **Create Educational Materials:** Develop guides, handbooks, and online resources that explain terms in accessible language. Use examples and real-life scenarios to illustrate ideas effectively.
2. **Conduct Training Workshops:** Organize workshops and seminars to help legal professionals understand the jargon, as the INNOCENT project highlights many times. All training and discussions were seen as essential steps towards understanding electronic evidence within the judicial systems in CEE. These sessions can be led by skilled experts who can explain complex concepts clearly.
3. **Use Visual Aids:** Incorporate diagrams, flowcharts, infographics, and written explanations into the education/work materials. Visual aids can help clarify concepts by providing representations.
4. **Offer Continuing Education Programs:** Relevant actors should provide education programs for legal professionals on electronic evidence and digital forensics. The programs should include modules that simplify terms for understanding.
5. **Foster Collaboration Platforms:** Establish platforms where legal and technical experts can interact and share knowledge. Encouraging dialogue between these groups can improve understanding of terminologies.
6. **Provide Easy Access to Resources:** Ensure educational materials are readily available to professionals. This could involve putting materials, distributing printed copies at institutions, or incorporating resources into current professional development programs.
7. **Promote Peer Learning:** Create opportunities for professionals to engage in peer learning to exchange insights and tactics for understanding terminology. Peer support can be extremely helpful in overcoming obstacles and developing confidence in handling evidence.

II. Promote Familiarity with technical Terms and Concepts

1. Integrating practical exercises and case studies into training programs to provide real experience with electronic evidence and cooperate more with the forensic industry would provide an excellent knowledge base and helpful resources.
2. Encourage experts to participate in professional associations and networks, which benefits related to their current work positions. These organizations often offer

networking opportunities, educational events, and resources to support professional development in this specialized field.

III. Established Comprehensive Procedures to Secure Legal and Technical Handling of Electronic Evidence

1. Conduct Comprehensive Risk Assessment: Evaluate potential outliers and unanticipated conditions not covered by existing protocols through thorough risk assessment.
2. Build Flexible Structures: Develop frameworks that can adjust to scenarios, including methods for dealing with exceptions and unusual cases.
3. Offer Specialized Training and Advice: Provide targeted training and guidance to legal professionals on handling situations where standard procedures may not be applicable, including tips on decision-making and seeking help.
4. Encourage Collaboration Across Disciplines: Promote teamwork among technical and regulatory experts (professionals knowledgeable about legal regulations and policies relating to electronic evidence, digital forensics, and technology in general) to create procedures considering various viewpoints and expertise for effective electronic evidence management.

Final remarks

In conclusion, bridging the gap between legal and technical expertise in handling electronic evidence is crucial for ensuring fair and effective justice in the digital age. Our recommendations concentrate on simplifying terms, enhancing awareness of evidence among legal professionals, and establishing thorough protocols for addressing unexpected situations. By using materials, workshops, visuals, and ongoing training programs that simplify the language, we can confidently empower experts to navigate electronic evidence's complexities. Encouraging collaboration and peer learning platforms will promote discussions between technical specialists, fostering understanding and cooperation.

Moreover, incorporating exercises, real-life examples, and organizational involvement will enhance expertise in handling electronic evidence. Implementing procedures such as risk assessments, adaptable frameworks, specialized training sessions, and interdisciplinary teamwork will ensure electronic evidence management across various scenarios.

Ultimately, by adopting these suggestions, we can bridge the gap between technical knowledge and improve the delivery of justice in our digital world.

V. Pre-trial Investigation

- Discuss the ethical considerations and challenges law enforcement agencies face in pre-trial investigations involving electronic evidence, promoting collaboration and open dialogue with legal professionals.
- Advocate for a fair and efficient investigation process while upholding privacy rights and legal standards.

Introduction

In the realm of criminal justice, the pre-trial phase of proceedings plays a crucial role in determining the course of a case. This phase, which encompasses the pre-trial investigation and indictment procedures, aims to thoroughly establish the facts of a crime, identify potential suspects, and pave the way for a fair trial in court. Typically overseen by a prosecutor and carried out by investigating officers, the pre-trial investigation involves the collection and assessment of evidence to build a solid case for prosecution.

Within this investigative process, the prosecutor or investigating judge plays a key role in directing and supervising the activities of the investigators, ensuring that all necessary measures are taken to establish the truth and secure the necessary evidence. In the context of electronic data and evidence, specific protocols must be followed to collect, preserve, and analyze digital information in a way that upholds the rights of the accused and maintains the integrity of the evidence.

As we delve into the intricacies of the pre-trial phase and the handling of electronic evidence, it is important to bear in mind the core principles of the presumption of innocence and the rights of the accused. By adhering to these principles and implementing rigorous investigative procedures, we can uphold the principles of justice and ensure a fair and impartial trial for all individuals involved in criminal proceedings.

The life of the pre-trial Investigation Phase

1. **The collection** of electronic evidence involves the process of gathering potential evidence related to crime. Law enforcement agencies (LEAs) conduct pre-collection activities such as preparation, planning, and examining the crime scene. Various methods, including acquisition, seizure, and collaboration with telecommunications and internet providers, are employed for evidence gathering. LEAs must establish the legal basis for initiating a criminal investigation, considering relevant legal frameworks, regulations, and training for investigators.
2. **Preservation** of electronic evidence focuses on maintaining data integrity, managing the chain of custody, and preparing data for analysis by forensic examiners. National legislation guides the preservation process, with regulations determining what evidence to preserve, how, and for how long. In

the absence of detailed regulations, LEAs should adhere to international and EU human rights laws related to pre-trial investigations.

3. **The analysis** phase involves evaluating data to prove or disprove elements of a case, both technically and legally. Forensic examiners must apply reliable IT-forensic tools, methods, and scientific standards for data extraction, preparation, and analysis. Legal issues include data distinction, protection of fundamental rights, and identification of legal privileges. Forensic investigators should document their analysis, reasoning, and assumptions to ensure adherence to standard operating procedures and prevent violations of legal safeguards.
4. Forensic examiners must produce a **final report** detailing factual findings, interpretation, and expert opinions. This report is crucial for establishing the credibility and authenticity of evidence presented in court. Investigating officers must affirm their forensic training, investigative skills, preservation process, and tools used for acquiring and analyzing evidence in preparation for court presentation.

During pre-trial investigations, it is essential to strike a balance between the state's interest in solving crimes and safeguarding the rights of individuals. Challenges in digital forensic practices, technological use, and the absence of proper procedures can jeopardize the rights of suspects. Factors like decryption orders and psychological manipulation can also influence the fairness of investigations. Ensuring that fundamental rights' standards are respected in handling electronic evidence is crucial to guarantee a fair trial for all parties involved in criminal proceedings.

Policy Recommendations

1. Legal Frameworks

- Harmonizing Legal Frameworks: There is a need for harmonization of national, regional (such as EU), and international legal frameworks concerning the handling of electronic evidence in criminal proceedings. This harmonization should include clear guidelines on the collection, preservation, analysis, and reporting of electronic evidence, ensuring that fundamental rights and legal safeguards are upheld throughout the process.
- Chain of Custody: Strict adherence to the chain of custody is crucial in maintaining the integrity and authenticity of electronic evidence. Proper documentation of each step in the handling process, including who, when, why, and how actions were taken, is essential. Legal provisions should be in place to ensure that the chain of custody is followed meticulously.
- Respect for Fundamental Rights: Throughout the entire process of handling electronic evidence, including collection, preservation, analysis, and reporting, respect for the fundamental rights of suspects and accused persons must be paramount. This includes upholding the presumption of innocence, the right to access a lawyer, the right to a fair trial, privacy rights, and other legal protections.
- Providing passwords: To ensure a fair and just legal process, it is imperative that

suspects and accused individuals are not coerced into revealing passwords, PINs, decryption keys, or providing biometric data to unlock their electronic devices without proper legal authorization or a judicial order. This upholds the fundamental rights of individuals to remain silent and helps protect against self-incrimination.

- Legal standards: Investigating judges should oversee investigative measures to ensure they are necessary, proportionate, and compliant with legal standards. Their role is crucial in safeguarding the rights of the accused and overseeing the integrity of the evidence collection process.

2. Training and Access

- Specialized Training: Law enforcement agencies and forensic examiners involved in handling electronic evidence should receive specialized training on the collection, preservation, analysis, and reporting of electronic evidence. This training should include knowledge of relevant legal frameworks, technical skills in IT forensics, and adherence to human rights standards.
- Access of the defense lawyers: Defense lawyers must have access to all electronic evidence collected and analyzed by IT-forensics in order to effectively challenge the prosecution's case. It is essential for defense attorneys to scrutinize and question the reliability of electronic evidence presented in court.

3. Data Collection and Privacy

- Data Distinction and Legal Privilege: During the analysis phase, forensic examiners should differentiate between different types of electronic data, such as evidence, privileged information, and irrelevant data. Clear identification of data subject to legal privilege is vital, as is documenting the reasoning applied and any assumptions made during the analysis.
- Collection of relevant data: Measures should be implemented to safeguard the privacy rights of individuals during the gathering and handling of electronic evidence. It is crucial that only relevant data is collected and processed, and that data retention is limited to what is necessary for the investigation.

Final remarks

In conclusion, the pre-trial investigation phase is a critical aspect of the criminal justice system that requires careful planning, adherence to legal standards, and respect for fundamental rights. As technology continues to play a prominent role in criminal investigations, it is essential for law enforcement agencies to navigate the challenges of handling electronic evidence while upholding privacy rights and legal safeguards.

Collaboration and open dialogue with legal professionals are key in promoting a fair and efficient investigation process. By harmonizing legal frameworks, ensuring a strict chain of custody, and respecting fundamental rights throughout the investigative process, we can maintain the integrity of evidence and uphold the principles of justice. Additionally, providing specialized training for investigators, ensuring access to electronic evidence for defense lawyers, and implementing measures to protect privacy rights are crucial for safeguarding the rights of individuals involved in criminal proceedings.

Ultimately, by prioritizing ethical considerations and addressing the challenges faced in pre-trial investigations involving electronic evidence, we can strive to achieve a fair and impartial trial for all parties involved.

VI. Presumption of Innocence

- Analyze the impact of electronic evidence on the presumption of innocence, urging legal professionals to rigorously evaluate its strength and uphold the rights of the accused.
- Emphasize the importance of avoiding premature conclusions or unfair prejudices based on electronic evidence.

Introduction

The presumption of innocence is a fundamental principle in criminal law, ensuring that individuals are not unfairly judged or condemned before being proven guilty in a court of law. In today's digital age, the rise of electronic evidence has brought new complexities to the legal landscape, raising important questions about how this evidence can impact the presumption of innocence.

The presumption of innocence and fair trial rights are foundational principles enshrined in various European and international treaties and covenants. These principles affirm that a suspect or an accused individual is to be considered innocent until proven guilty, and they provide a framework for ensuring a fair trial. The presumption of innocence is a fundamental right protected under Article 6 of the ECHR, Article 48 of the European Charter, among other international instruments. In addition to outlining the key aspects of the presumption of innocence, this policy brief will explore its implications for fair trial rights, including the burden of proof, the right against self-incrimination, the right to remain silent, the right to information in criminal proceedings, and the right to access legal assistance. By examining these critical elements, this brief aims to highlight the importance of upholding the presumption of innocence and fair trial rights in criminal proceedings.

Dive into EU Laws

The burden of proof is a fundamental concept in criminal proceedings, ensuring that the guilt of suspects and accused persons must be established by the prosecution. This principle, enshrined in Article 6 of the Directive 2016/343 underscores the importance of seeking both incriminatory and exculpatory evidence, as well as the right of the defense to present evidence in accordance with national law. The Directive aligns with the European Court of Human Rights (ECtHR), which has upheld the burden of proof on the prosecution and emphasized the need for safeguards to protect the rights of the accused. However, the ECtHR allows for certain legal presumptions to be applied, provided they respect the rights of the defense and proportionality.

Furthermore, the right to remain silent and not incriminate oneself is a crucial aspect of fair trial rights, as outlined in Article 7 of the Directive. This right protects individuals from improper compulsion by authorities and contributes to avoiding miscarriages of justice. The ECtHR has emphasized the importance of this right in protecting the accused and ensuring a fair trial. Additionally, the right to information in criminal proceedings, the right to access legal assistance, and other procedural rights play a significant role in safeguarding fair trial rights and ensuring a balanced and just legal system.

In the digital age, complexities arise in preserving fair trial rights, particularly in the context of cross-border crime and the use of technology in criminal proceedings. It is essential for policymakers to consider these challenges and ensure that the principles of the presumption of innocence, the right to remain silent, and access to legal assistance are upheld in a digitalized and interconnected world. By addressing these issues, policymakers can uphold the integrity of criminal justice systems and protect the rights of individuals involved in legal proceedings.

Policy Recommendations

The presumption of innocence is a fundamental tenet affirming that a suspect or an accused individual is to be considered innocent until proven guilty. This principle is enshrined in European and international treaties and is a key aspect of fair trial rights. The right to information in criminal proceedings, access to legal assistance, and the right to remain silent are essential components of fair trial rights that are deeply connected to the presumption of innocence. According to this we drew these main recommendations:

- **Strengthen the implementation of the presumption of innocence:** Member States should ensure that the burden of proof for establishing the guilt of suspects and accused persons is on the prosecution. Any doubts about guilt should benefit the accused, as outlined in the Directive (EU) 2016/343.

- **Protect the right to remain silent and not self-incriminate:** Authorities should respect the right of suspects and accused persons to remain silent and not incriminate themselves. Coercive methods to obtain evidence, including electronic evidence should be prohibited, and the privilege against self-incrimination should be upheld.
- **Ensure access to legal assistance:** Suspects and accused persons should have access to a lawyer from the moment they are suspected of a criminal offense. The confidentiality of communication between the accused and their lawyer should be protected, also in the context of electronic evidence.
- **Provide comprehensive information to defendants:** Authorities should ensure that defendants are fully informed about their procedural rights in criminal proceedings. Information should be provided in simple and accessible language to ensure understanding.
- **Safeguard against misuse of cooperation:** Member States should ensure that cooperative behavior of suspects and accused persons is not used to undermine their right to remain silent. Cooperation should not be used as a basis for longer sentences.
- **Address challenges in the digital age:** Legal systems should adapt to the digital age by addressing challenges related to the collection, preservation, use, and exchange of electronic evidence in a manner that upholds fair trial rights and the presumption of innocence.

Final remarks

In conclusion, the presumption of innocence and fair trial rights are essential principles in criminal law that protect individuals from unjust judgment and ensure a balanced and just legal system. The burden of proof, the right to remain silent, access to legal assistance, and the right to information in criminal proceedings are key components of fair trial rights that are deeply interconnected with the presumption of innocence. In the digital age, challenges arise in preserving these rights, particularly with the use of electronic evidence and cross-border crime.

It is crucial for policymakers to address these challenges and uphold the principles of the presumption of innocence and fair trial rights in criminal proceedings. Strengthening the implementation of the presumption of innocence, protecting the right to remain silent, ensuring access to legal assistance, providing comprehensive information to defendants, and safeguarding against misuse of cooperation are important recommendations to uphold fair trial rights.

By ensuring that these principles are upheld in a digitalized and interconnected world, policymakers can protect the rights of individuals involved in legal proceedings, uphold the integrity of criminal justice systems, and maintain a fair and just legal system. The presumption of innocence is a fundamental principle that should be upheld and respected in all criminal proceedings to ensure justice and fairness for all.

VII. Strengthening Legal Cooperation and Safeguarding Fundamental Rights in Cross-Border Electronic Evidence Gathering

- Clarify the European Investigation Order (EIO) and the new EU e-evidence systems, address potential obstacles, and promote compliance with fundamental rights.
- Encourage legal professionals to embrace the opportunities offered by these systems while remaining vigilant against potential abuses.

Introduction

In today's interconnected world, addressing crime effectively requires collaboration across borders among countries. A crucial aspect of law enforcement in the European Union is the exchange of evidence between member states. However, navigating the complexities of this process with the rapid advancements in digital technologies poses significant challenges.

This Policy Brief focuses on improving the landscape of cross-border electronic evidence gathering within the EU to enhance legal cooperation while upholding fundamental rights. Drawing on analyses and insights, it offers a framework to boost efficiency, fairness, and respect for rights in cross-border legal cooperation related to criminal issues. This proposal emphasizes the importance of clarity, alignment, and diligence in border evidence-collection practices by highlighting obstacles like forum shopping, legal inconsistencies, and disparities among Member States. It also acknowledges the benefits of tools such as Mutual Legal Assistance Treaties (MLAs), the European Investigation Order, and newly introduced European production and preservation orders. By combining targeted actions like clarifying and aligning efforts promoting practices using tools more effectively and continually reviewing and enhancing processes, this proposal aims to tackle the challenges of gathering electronic evidence across borders while maximizing the advantages of international cooperation.

This Policy Brief urges EU Member States to embrace strategies, uphold rights, and adapt to the changing landscape of digital crime. By taking these steps, the EU can enhance its ability to combat threats while upholding the principles of law and protecting individuals' rights across different countries.

Potential Obstacles

1. Forum Shopping: There's a risk of "forum shopping" when entities seek to obtain evidence in jurisdictions with minimal safeguards and transfer it to another country. This practice exploits differences in legal systems to the

advantage of those seeking evidence and often undermines procedural protections.

2. **Importing Legal Anomalies:** A related concern is the possible adoption of foreign legal anomalies into a domestic system. Certain types of electronic in some Member States evidence do not require judicial oversight to be obtained, which can introduce procedural irregularities when used in other jurisdictions.
3. **Questions on Admissibility and Obtaining Evidence:** Cross-border evidence presents several complications, such as the nature of the body that obtained the evidence abroad, how national constitutional rules apply when evidence is transferred internationally, and what legal remedies are effective in these cases.
4. **Different Approaches to Cross-Border Evidence:** Three approaches are identified—mutual recognition of evidence, adherence to national criminal procedure, and admission of evidence under constitutional and international principles. The text critiques the first two approaches as unrealistic extremes, suggesting that only the third is viable yet highlighting inherent difficulties in balancing these considerations.
5. **Asymmetry Between Member States:** There's a fundamental issue with the asymmetry between the bodies authorized to request specific measures in different Member States, mainly when these requests come from bodies other than judicial authorities. This inconsistency poses challenges to legal assistance and mutual recognition.
6. **Lack of Adequate Protection for Defense Rights:** In cross-border cases, ensuring the protection of fundamental rights and procedural guarantees for suspects and accused persons is challenging. Defense lawyers play a crucial role in protecting these rights, but their tasks become significantly more complex in the context of electronic evidence and cross-border legal frameworks.

Policy Recommendations

The objective is to enhance the effectiveness, fairness, and rights-respecting nature of cross-border legal cooperation in criminal matters, particularly concerning the gathering and admissibility of electronic evidence.

1. **Clarification and Harmonization**

- Encourage the European Commission and relevant national authorities to provide clear guidelines and ensure harmonization of procedures for gathering cross-border electronic evidence.
- Prioritize efforts to clarify the European Investigation Order system and the new EU e-evidence system, addressing potential ambiguities and discrepancies among Member States' legal frameworks.
- Emphasize the importance of compliance with fundamental rights, including privacy and due process, in all cross-border evidence-gathering activities.

2. **Mitigating Forum Shopping and Legal Anomalies**

- Establish standardized procedures for obtaining electronic evidence across EU member states to mitigate the risk of forum shopping.
- Advocate for adopting consistent legal standards regarding the admissibility of electronic evidence to prevent the importation of legal anomalies from one jurisdiction to another.
- Strengthen oversight mechanisms to ensure that evidence obtained through cross-border cooperation meets uniform legality and procedural fairness standards.

3. Promotion of Best Practices and Vigilance

- Facilitate knowledge-sharing and capacity-building initiatives among legal professionals to encourage the responsible and ethical use of cross-border evidence-gathering mechanisms.
- Establish training programs and resources to raise awareness among legal practitioners about the potential risks of abuse and the importance of safeguarding individual rights.
- Encourage legal professionals to remain vigilant against potential abuses of cross-border evidence-gathering systems. This will promote a culture of accountability and adherence to legal and ethical standards.

4. Enhanced Utilization of Legal Instruments

- Advocate for effectively implementing and utilizing existing legal instruments such as Mutual Legal Assistance Treaties, the European Investigation Order, and European Production and Preservation Orders.
- Support initiatives aimed at streamlining cross-border legal processes and enhancing cooperation among member states, including the expedited exchange of electronic evidence through established frameworks.

5. Continuous Review and Improvement

- Establish mechanisms for regular review and evaluation of cross-border cooperation frameworks to identify areas for improvement and address emerging challenges.
- Solicit feedback from stakeholders, including legal practitioners, law enforcement agencies, and civil society organizations, to inform policy adjustments and ensure that cross-border cooperation mechanisms remain responsive to evolving needs and technological developments.

Final remarks

In summary, gathering and sharing evidence across borders is crucial to combat modern transnational crime in the European Union. This policy brief provides a plan to tackle the obstacles and utilize the advantages of border legal cooperation while safeguarding fundamental rights and procedural fairness. By focusing on clarity, harmonization, and adherence to rights, EU Member States can reduce the risks of forum shopping, legal inconsistencies, and disparities between jurisdictions. Encouraging practices among professionals will help maintain ethical standards and prevent potential misuse of cross-border evidence-collection methods.

The policy brief also stresses the importance of maximizing the use of existing tools like Legal Assistance, European Investigation Orders, and European production and preservation orders. These instruments are crucial for cooperation and should be efficiently deployed to streamline cross-border legal procedures and enhance collaboration among member states.

Additionally, continuous evaluation and enhancement mechanisms are essential to adapt to changing legal landscapes. By seeking stakeholder input and proactively addressing emerging challenges, the EU can ensure that cross-border cooperation frameworks remain strong, effective, and respectful of rights. This policy brief guides EU Member Countries to handle the challenges of obtaining evidence across borders, all while prioritizing justice, equity, and human rights. By fostering teamwork and preserving beliefs, the EU can enhance its ability to combat crime efficiently and maintain legal order in a globally interconnected society.

Conclusion

In conclusion, the collection of electronic evidence and its impact on the presumption of innocence presents unique challenges in the legal landscape of criminal proceedings. The Policy Briefs presented in this document provide a comprehensive overview of the complexities involved in handling electronic evidence, with a focus on strengthening legal cooperation and safeguarding fundamental rights. By emphasizing the importance of aligning training programs with the complexities of electronic evidence, bridging the gap between legal and technical expertise, and promoting ethical considerations in pre-trial investigations, stakeholders can enhance the integrity and admissibility of evidence while upholding fair trial rights.

The Policy Recommendations outlined in each brief offer actionable steps to address key challenges, such as clarifying legal frameworks, mitigating forum shopping and legal anomalies, and promoting compliance with fundamental rights. By prioritizing clarity, harmonization, and adherence to rights across borders, EU Member States can improve the effectiveness and fairness of legal cooperation in criminal matters.

Furthermore, by encouraging continuous review, enhancement of legal instruments, and vigilance against potential abuses, legal professionals can ensure that electronic evidence is handled ethically and in accordance with procedural safeguards. Promoting collaboration, knowledge-sharing, and adherence to legal and ethical standards are essential in navigating the complexities of electronic evidence gathering in a rapidly evolving digital landscape.

In conclusion, by implementing the recommendations outlined in these Policy Briefs, policymakers, legal professionals, and law enforcement agencies can enhance the integrity of criminal investigations, uphold the presumption of innocence, and protect the rights of individuals involved in legal proceedings. Through collaborative efforts and a commitment to ethical practices, stakeholders can ensure a fair and just legal system that respects fundamental rights and promotes justice in the digital age.

JUST-2021-JACC

Безвъзмездни средства за подкрепа на международни
проекти
за укрепване на правата на лицата, заподозрени в
или обвинени в престъпление и правата на
пострадалите от престъпление

ПРОГРАМА ПРАВОСЪДИЕ

ДОГОВОР ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ № 101056685

**Подобряване на прилагането на
презумпцията за невинност при
използването на електронни доказателства**

INNOCENT

WP4: Политически насоки и препоръки
Д4.2 Политически насоки и препоръки
Ръководител на РП4: Братиславски
политически институт

Funded by the
European Union

Този доклад е финансиран от Европейския съюз в рамките на договор за изпълнение №101056685. Съдържанието на този доклад, включително изразените възгледи и мнения, принадлежат единствено на неговите автори и не отразяват непременно тези на Европейския съюз. Нито Европейският съюз, нито Европейската комисия носят отговорност за тях.

Съкращение	INNOCENT
Заглавие	Подобряване на прилагането на презумпцията за невинност при използването на електронни доказателства
Координатор	Фондация „Право и Интернет“
Договор за изпълнение №	101056685
Програма	Програма „Правосъдие“ (JUST)
Тема	JUST-2021-JACC
Начало	16 май 2022 г.
Продължителност	24 месеца
Партньори	Фондация „Право и Интернет“ (LIF), България Познанански университет „Адам Мицкевич“ (AMU), Полша Къщата за човешки права в Загреб (HRHZ), Хърватия Братиславски политически институт (BPI), Словакия Институт CEELI (CEELI), Чехия Коперски научно-изследователски център (ZRS), Словения

Ниво на разпространение		
PU	Публично	X
SEN	Чувствително, ограничено според условията на договора за финансиране	
EU - R	Ограничено - RESTREINT-UE/EU-RESTRICTED според Решение 2015/444.	
EU - C	Конфиденциално - CONFIDENTIEL-UE/EU-CONFIDENTIAL според Решение 2015/444	
EU - S	Секретно - SECRET-UE/EU-SECRET според Решение 2015/444	
Контрол на версиите на документа:		
	Автор(и)	Дата
Версия 1	Създадено от: Виера Жуборожа, Ингрид Бораросова, BPI	25.03.2024 г.
Версия 2	Създадено от: Виера Жуборожа, Ингрид Бораросова, BPI	04.04.2024 г.
Версия 2	Редактирано от: Деница Кожухарова, LIF	11.04.2024 г.
Версия 2	Редактирано от: външен редактор	11.04.2024 г.
Версия 3	Създадено от: Ингрид Бораросова, BPI	15.04.2024 г.
Версия 4	Финализирано от: Деница Кожухарова, LIF	20.06.2024 г.
Версия 5	Преведено от: Деница Кожухарова, LIF	28.06.2024 г.

Съдържание

Съдържание.....	3
Обобщение	4
Използвани съкращения.....	6
Увод	7
I. Укрепване на независимостта на съдиите и повишаване на компетентността по отношение на презумпцията за невиновност	10
II. Определение и видове електронни доказателства	16
III. Жизнен цикъл на електронните доказателства	20
IV. Преодоляване на различията между правната и техническата експертиза при работа с електронни доказателства	24
I. <i>Опростяване на техническия жаргон и понятия</i>	25
II. <i>Насърчаване на запознаването с технически термини и понятия</i>	26
III. <i>Създаване на всеобхватни процедури за осигуряване на законосъобразно и техническо обработване на електронни доказателства</i>	26
V. Досъдебна фаза на наказателния процес.....	28
VI. Презумпция за невиновност.....	32
VII. Укрепване на правното сътрудничество и гарантиране на правата на човека при трансграничното събиране на електронни доказателства	36

Обобщение

Представените кратки политически анализи се съсредоточават върху ключови аспекти на обработката на електронни доказателства и гарантирането на закрилата на правата на човека в съдебния процес, особено при трансграничното сътрудничество в рамките на Европейския съюз. Препоръките имат за цел да засилят съдебното сътрудничество, да подобрят разбирането и да гарантират справедливостта и правата на лицата по време на наказателния процес.

В първата кратка справка се подчертава значението от укрепването на съдебната независимост и обучение относно презумпцията за невиновност в контекста на електронните доказателства. В него се призовава за цялостно обучение на съдии, като се акцентира върху независимостта от политическо влияние и разбирането на презумпцията за невиновност. В свят на еволюиращи технологични постижения осигуряването на знания и опит на съдиите, за да могат да се ориентират в тези сложни ситуации, е от съществено значение за утвърждаването на правосъдието.

Във втората кратка справка се разглежда типологията на електронните доказателства и се предлага програмите за обучение да бъдат съобразени със сложността на електронните доказателства. Политическите препоръки предлагат разработването на стандартизирани протоколи, програми за обучение и насоки за практикуващите юристи, за да се гарантира ефективната работа с електронни доказателства, като същевременно се насърчава сътрудничеството с експерти от индустрията и технологични компании.

Третата кратка справка разглежда жизнения цикъл на електронните доказателства и подчертава значението на внимателното боравене с тях през различните етапи. В него се препоръчва създаването на единна правна структура, стандартизирани протоколи и продължаващо обучение на практикуващите юристи, за да се гарантира целостта и допустимостта на електронните доказателства.

Четвъртата кратка справка е посветена на преодоляването на различията между правния и техническия опит при работата с електронни доказателства. В него се набляга на опростяването на техническия жаргон и насърчаването на сътрудничеството между правните и техническите експерти. Политическите препоръки включват създаване на образователни материали, предлагане на семинари за обучение и насърчаване на правните специалисти да се запознаят с техническите термини и концепции.

Петата кратка справка разглежда фазата на досъдебното производство и въздействието на електронните доказателства върху презумпцията за невиновност. В него се призовава за засилване на прилагането на презумпцията за невиновност, закрилата на правото да се запази мълчание, осигуряването на достъп до правна

помощ и предоставянето на изчерпателна информация на обвиняемите, за да се спазят правата за справедлив съдебен процес.

Шестата кратка справка разглежда укрепването на съдебното сътрудничество и гарантирането на основните права при трансграничното събиране на електронни доказателства. Препоръките включват изясняване на правните рамки, ограничаване на търсенето на по-благоприятни възможности и юридически аномалии, насърчаване на добрите практики и бдителност сред юристите, засилване на използването на правните инструменти, както и непрекъснат преглед и усъвършенстване на механизмите за трансгранично сътрудничество.

Целта на седмата кратка справка е да се подобри средата за трансгранично събиране на електронни доказателства в ЕС, като същевременно се гарантират основните права. Чрез предоставяне на ясни насоки, хармонизиране на процедури и насърчаване на спазването на процесуалните права, това предложение се позовава на потенциални пречки, като например търсенето на най-подходящия съд и юридическите аномалии. В нея се подчертава значението от максималното използване на съществуващите правни инструменти, насърчаването на добрите практики сред правните експерти и въвеждането на механизми за непрекъснат преглед и усъвършенстване.

В заключение, кратките политически анализи се фокусират върху обработката на електронни доказателства и гарантирането на основните права в съдебния процес, особено при трансгранично сътрудничество в рамките на Европейския съюз. Препоръките включват укрепване на независимостта на съдебната власт и обучението в областта на презумпцията за невиновност, привеждане на програмите за обучение в съответствие със сложността на електронните доказателства, осигуряване на внимателно боравене с доказателства през целия им жизнен цикъл, преодоляване на различията между правната и техническата експертиза и засилване на съдебното сътрудничество и гарантиране на правата на лицата при трансграничното събиране на електронни доказателства. В кратките бележки се подчертава значението на обучението, протоколите за стандартизация, сътрудничеството с технически експерти и закрилата на правата, свързани със справедливия съдебен процес.

Използвани съкращения

Съкращение	Пълно наименование
RAM	Random Access Memory
ДПП	Договор за правна помощ
ЕС	Европейски съюз
ЕСПЧ	Европейски съд по правата на човека
МПП	Международна правна помощ
ЦЕЕ	Централна и Източна Европа

Увод

Все по-широкото използване на електронни доказателства в наказателния процес изисква солидна основа в правните принципи и техническия опит. Работата с електронни доказателства, особено при трансгранични дела, представлява специфично предизвикателство, което изисква сложни решения, за да се гарантира правосъдие, справедливост и правата на лицата. В настоящия кратък преглед на политики ще бъде разгледано значението на укрепването на правното сътрудничество и гарантирането на основните права при трансграничното събиране на електронни доказателства, като се подчертава необходимостта от яснота, хармонизация и внимание при преодоляването на потенциалните пречки и насърчаването на спазването на правата на човека.

В дигиталната ера, когато престъпленията надхвърлят границите, а технологиите играят ключова роля при разследване, правното сътрудничество е от съществено значение за ефективната борба с престъпността. Въпреки това сложността на събирането на електронни доказателства в трансграничен план води до предизвикателства, като например избор на съд, правни аномалии и асиметрия между държавите членки. За да се преодолеят тези пречки, е от решаващо значение да се установят стандартизирани процедури, да се изяснят съществуващите инструменти като Европейската заповед за разследване и системата на ЕС за обмен на електронни доказателства и да се насърчат единни правни стандарти, за да се намалят рисковете и да се защитят човешките права.

Анализите на политиките се основават на създадените в рамките на проекта: Д2.3 Доклад относно първи стъпки за съвместна работа с целевата група, Д3.8 Инструментариум за допустимост и работа с електронни доказателства и Д4.2 Семинар за представяне на инициативата INNOCENT. Дейностите за съвместно създаване, важен елемент от самото начало на проекта, под формата на дискусия във формат „световно кафене“ и набор от инструменти, осигуриха рамка за сътрудничество между заинтересованите страни и разработване на практически решения за работа с електронни доказателства в трансграничен контекст. Чрез постигането на консенсус по отношение на добрите практики, насърчаването на прозрачността и осигуряването на отчетност Европейският съюз може да укрепи правното сътрудничество, да защити основните права и да повиши ефективността на наказателните разследвания в дигиталната ера.

Целеви групи

Нашата целева група включва юристи, законодатели, правоохранителни органи, съдии, прокурори, защитници и други заинтересовани страни, ангажирани в системата на наказателното правосъдие. Тези лица играят решаваща роля за осигуряване на справедливо и ефективно боравене с електронни доказателства, за спазване на презумпцията за невиновност и за гарантиране на основните права при трансграничното съдебно сътрудничество.

Юристите, включително съдии и прокурори, могат да извлекат полза от изясняването и хармонизирането на процедурите за събиране на електронни доказателства в трансграничен контекст. Те също така следва постоянно да се информират за потенциалните рискове от злоупотреба и за значението на гарантирането на индивидуалните права в рамките на съдебното сътрудничество. Като участват в програми за обучение, семинари и инициативи за обмен на знания, практикуващите юристи могат да повишат своя експертен опит и етични стандарти при работа с електронни доказателства.

Законодателите и националните органи са ключови адресати на препоръките за установяване на стандартизирани процедури и за надзор на спазването на правата на лицата при трансграничните дейности по събиране на доказателства. Като насърчават добрите практики, застъпват се за правна стандартизация и подкрепят инициативи, насочени към рационализиране на трансграничните съдебни процеси, тази целева група може да допринесе за по-ефективна и съблюдаваща правата правна рамка за сътрудничество.

Правоохранителните органи могат да се възползват от акцента върху опазването на правото на защита, ограничаването на търсенето на по-благоприятен съд и насърчаването на отчетността в трансграничните системи за събиране на доказателства. Като участват в инициативи за изграждане на капацитет и остават бдителни срещу потенциални злоупотреби, правоохранителните органи могат да гарантират, че доказателствата, получени по линия на международното сътрудничество, отговарят на единни стандарти за законност и процесуална справедливост.

Целевата група, към която са насочени тези кратки политически анализи, включва широк кръг от заинтересовани страни, участващи в системата на наказателното правосъдие, като всички те играят важна роля в укрепването на съдебното сътрудничество, гарантирането на основните права и опазването на целостта на електронните доказателства при трансгранични разследвания. Чрез сътрудничество, обучение и спазване на правните и етичните стандарти тези заинтересовани страни могат да работят заедно, за да осигурят справедливо и ефективно боравене с електронни доказателства в бързо развиващата се дигитална среда.

Защо точно кратки политически анализи?

Политическите бележки са от съществено значение за осигуряването на ясен и кратък преглед на сложни правни въпроси, като например работата с електронни доказателства в наказателното производство. Общите цели, които си поставихме въз основа на информацията, знанията и добрите практики, събрани в рамките на проекта, са следните:

1. Изясняване и хармонизиране на процедурите: Целта на краткия политически анализ е да насърчи Европейската комисия и националните органи да

предоставят ясни насоки и да осигурят хармонизиране на процедурите за събиране на трансгранични електронни доказателства. Чрез създаването на стандартизирани протоколи юристите могат да се ориентират по-успешно в сложността на трансграничното сътрудничество и да гарантират правата на лицата при провеждане на наказателно разследване.

2. Преодоляване на пречките: В кратките изложения се разглеждат потенциални пречки, като например избор на съд и правни аномалии при трансграничното събиране на доказателства. Като се застъпват за стандартизирани процедури и последователни правни стандарти, юристите могат да предотвратят злоупотреби и да поддържат процесуална справедливост при обработката на електронни доказателства в различни юрисдикции.
3. Насърчаване на добрите практики и бдителност: В кратките политически бележки се подчертава значението на инициативите за обмен на знания и изграждане на капацитет сред юристите, за да се насърчи отговорното и етично използване на трансграничните механизми за събиране на доказателства. Чрез предоставяне на програми за обучение и ресурси практикуващите юристи могат да повишат осведомеността си за рисковете и предпазните мерки при работа с електронни доказателства.
4. Повишено използване на правните инструменти: В бележките се настоява за ефективно използване на съществуващите правни инструменти, като например договорите за правна взаимопомощ, европейските заповеди за разследване и европейските заповеди за предоставяне и запазване. Като подкрепят рационализирани правни процеси и механизми за сътрудничество, правните специалисти могат да ускорят обмена на електронни доказателства, спазвайки процесуалните стандарти при трансгранични разследвания.
5. Непрекъснат преглед и усъвършенстване: В стратегическите документи се препоръчва създаването на механизми за редовен преглед и оценка на рамките за трансгранично сътрудничество, за да се гарантира, че те отговарят на променящите се нужди и технологичното развитие. Чрез получаване на обратна връзка от заинтересованите страни и внасяне на корекции в политиките юристите могат да повишат ефективността и справедливостта при събиране на електронни доказателства в трансграничен контекст.

В заключение, кратките изложения на политиките са важен инструмент за насочване на юристите, законодателите и други заинтересовани страни при решаването на сложни правни въпроси, свързани с електронните доказателства, и за гарантиране на основните права в трансграничното сътрудничество. Посредством тези цели кратките анализи имат за цел да засилят правното сътрудничество, да защитят правата и да насърчат етичните практики при работа с електронни доказателства в различни юрисдикции.

I. Укрепване на независимостта на съдиите и повишаване на компетентността по отношение на презумпцията за невинност

- Предоставяне на цялостно обучение и ресурси на съдии, за да се подобри цялостното им разбиране на презумпцията за невинност, особено в контекста на електронните доказателства.
- Подчертаване на значението на това съдебната власт да запази независимостта си от политическо влияние, особено в региони с историческо наследство като страните от Централна и Източна Европа.

Въведение

Независимостта на съдебната власт е крайъгълен камък, на който се основава съдебната система. Тя се основава на идеята, че съдиите трябва да бъдат свободни от влияния, за да се гарантира безпристрастно отсъждане. Централно място в тази концепция заема презумпцията за невинност - ***принцип в правото, който подчертава считането на лицата за невинни до доказване на вината им в съответствие със закона.***

В правосъдните системи тези принципи играят решаваща роля за утвърждаване на справедливостта, защита на правата на човека срещу произволни действия на държавата и осигуряване на справедливо разрешаване на спорове. Съдебната независимост дава възможност на съдиите да вземат решения въз основа на обстоятелствата по делото и правните принципи без външна намеса. По подобен начин презумпцията за невинност гарантира правата на лицата, обвинени в престъпление, като изисква проверка на доказателствата, преди да бъде постановена каквато и да е присъда.

В съвременната среда възникват нови предизвикателства, особено по отношение на електронните доказателства. Възходът на технологиите променя начина, по който доказателствата се представят в съдебната зала, като създава пречки пред съдиите при оценяването на тяхната достоверност, надеждност и допустимост. Изключително важно е да се гарантира, че съдиите разполагат със знанията и опита, за да се ориентират в сложни въпроси, като същевременно спазват принципите на съдебната независимост и презумпцията за

Нещо повече, в юрисдикциите с дълбоко историческо наследство, където все още има остатъци от минали авторитарни режими, защитата на съдебната независимост е от още по-голямо значение. Белезите на историята напомнят за опасностите, които крие властта, и за отслабването на демократичните институции.

В среда, в която усилията за укрепване на независимостта надхвърлят чисто юридически въпроси, те се превръщат в актове на опазване, които защитават демократичните основи, върху които се крепят обществата.

Предвид този контекст настоящият кратък преглед на политики има за цел да се справи с тези проблеми, като предложи начини за укрепване на независимостта и подобряване на разбирането на презумпцията за невинност от страна на съдиите, особено по дела, свързани с електронни доказателства. Тази инициатива има за цел да подкрепи правосъдието, като гарантира запазването на справедливостта и равнопоставеността в съдебната система.

Кратък преглед на електронните доказателства на ниво ЕС

Електронните доказателства играят решаваща роля в наказателния процес, особено по дела, свързани с киберпрестъпления, тероризъм и организирана престъпност. Значението им се доказва от нарастващия брой позовавания на електронните доказателства в законодателството на ЕС и въвеждането на специализирани инструменти на ЕС, уреждащи тяхното събиране, съхраняване и използване.

Европейската заповед за разследване (ЕЗР) улеснява трансграничното събиране на електронни доказателства, като опростява процеса на правна помощ и насърчава взаимното доверие между държавите членки. ЕЗР дава възможност за бърз обмен на информация и доказателства, като намалява забавянията и разходите, свързани с традиционните методи.

Въпреки това ЕЗР е изправена пред някои предизвикателства, включително неравномерното прилагане в държавите членки, различията в правните традиции и култури, както и сложността на самите електронни доказателства. За да преодолее тези пречки, ЕС разработи насоки и добри практики за насърчаване на последователността и ефективността при използването на ЕЗР. Освен това неотдавнашното развитие в областта на електронните доказателства доведе до приемането на Европейската заповед за производство и запазване на електронни доказателства по наказателни дела. Тези инструменти имат за цел да улеснят по-бързия и по-ефективен трансграничен достъп до електронни доказателства, като същевременно гарантират спазването на основните права и процесуалните гаранции.

Въпреки тези постижения криптирането, защитата на данните и трансграничният обмен на данни запазват своето значение. ЕС остава ангажиран с укрепването на правната си рамка и насърчаването на международното сътрудничество за справяне с предизвикателствата, свързани с криптирането, разпоредбите за защита на данните и сложността на трансграничния обмен на данни, като същевременно признава, че законодателството относно трансграничното сътрудничество по наказателноправни въпроси има за цел по-скоро да улесни, отколкото да възпрепятства защитата на данните и обмена на данни.

Настоящата кратка политическа справка е посветена на гарантирането на независимостта на съдиите и укрепването на механизма на презумпцията за невиновност в рамките на електронните доказателства. За да предоставим адекватен набор от политически препоръки, които ще укрепят позицията на независимостта на съдиите и ще повишат техните знания и опит, изтъкваме някои предизвикателства и информация, които събрахме по време на дискусии на кръгла

маса и също включихме и в инструментариума INNOCENT за работа с и допустимост на електронни доказателства..

Предизвикателства, които бяха представени по време на дискусиите на кръгла маса:

1. Технологичен напредък
2. Глобализация и трансгранични спорове за компетентност
3. Популизъм и политическа поляризация
4. Икономическо неравенство и социални вълнения
5. Изменение на климата и влошаване на състоянието на околната среда - по-устойчиви съдебни модели и стимулиране на етично поведение чрез съдебни дела, политически реформи и образование
6. Достъп до правосъдие и достъпност
7. Етично отношение и професионална отговорност.

Общи препоръки

Тези предизвикателства служат като въведение към цялата поредица от политически препоръки, които ще последват след този общ кратък преглед, в който се подчертават важните моменти и се дава представа за политическите насоки.

- 1. Създаване на мултидисциплинарни работни групи сред професионалисти от Централна и Източна Европа:** По време на проекта различните дейности, канали за комуникация и формати за дискусии насочиха групата към бъдещо сътрудничество и потенциално създаване на работна група, включваща правни експерти, законодатели, съдии и прокурори, която да се занимава с технологичния напредък. Създаването на такава работна група въз основа на междудържавно сътрудничество може да доведе до разработването на съвременна правна рамка, която да регулира защитата на данните, неприкосновеността на личния живот и киберпрестъпността, като същевременно гарантира съвместимост с бързите технологични промени.

Цел: стимулиране на технологичния напредък на заинтересованите страни

- 2. Ефективно насърчаване на международното сътрудничество:** Както забелязахме по време на срещите по проекта и различните формати на участие, това сътрудничество е повече от необходимо и има потенциал да продължи и да бъде пилотна версия на много по-широка мрежа за сътрудничество в рамките на страните от Централна и Източна Европа и ще допринесе за европейските/международните усилия за справяне с глобалните предизвикателства в различни области, съответстващи на предизвикателствата в областта на електронните доказателства и презумпцията за невинност.

- Сътрудничеството би могло да предложи подходящо хармонизиране на трансграничните правни рамки, свързани с електронните доказателства, и да осигури последователност при прилагането на презумпцията за невиновност при трансгранични спорове, включително пряка и открита комуникация между различните юрисдикции.
- Сътрудничеството следва да бъде активно в обмена на опит, натрупани изводи и добри практики, за да се насърчат иновациите и подобренията в работата с електронни доказателства и в тази връзка да се допринесе за справедлив и честен правен резултат.

Цел: подкрепа на трансгранично сътрудничество

- 3. Етични аспекти и професионална отговорност:** За да се справим с технологичното, политическото и общественото развитие, подчертахме значението на непрекъснатото актуализиране на знанията и уменията за работа с електронни доказателства, за да се гарантира адаптивността на правните специалисти към постоянно променящата се среда. Съдебните/правните специалисти се нуждаят от технически насоки, за да се предотврати влиянието на лични пристрастия или външни влияния върху съдебните решения. Вниманието трябва да се съсредоточи върху осигуряването на такива протоколи за съхранение, които ще запазят надеждността на електронните доказателства, особено в случаите, когато презумпцията за невиновност е от основно значение за съдебното производство. В тази връзка, професионалистите следва да се насърчат да защитят връзката адвокат-клиент и да предпазят личните данни от неоторизиран достъп.

Цел: насърчаване на професионалната етика

- 4. Открита комуникация и достъп до правосъдие:** За да се насърчи диалогът и да се подобри достъпът до правосъдие, е от решаващо значение да се насърчи прозрачността и приобщаването в рамките на процедурите. Чрез гарантиране на открит обмен на информация и включване на всички страни в целия процес се укрепват справедливостта и презумпцията за невинност като ценности по отношение на цифровите доказателства. Този метод насърчава разбирането и ангажираността на всички участници, като в крайна сметка укрепва доверието в системата и осигурява справедливи резултати за всички лица.

Цел: Насърчаване на прозрачността и приобщаването в рамките на съдебния процес с цел подобряване на комуникацията и справедливия достъп до правосъдие, особено в случаи, свързани с електронни доказателства и презумпцията за невиновност.

Заклучителни бележки

В обобщение, предишните предложения могат да укрепят независимостта на съдебната власт, да насърчат разбирането на презумпцията за невиновност и да се справят със сложността на електронните доказателства. Като предлагаме обучение на съдиите, които се застъпват за независимост от политически натиск, и насърчаваме прозрачната комуникация и достъп до правосъдие, можем да гарантираме, че правните системи поддържат принципите на справедливост, равенство и отговорност.

Сложностите на напредъка, глобализацията, популизма, икономическите различия, изменението на климата и етичните дилеми изискват съвместни усилия и новаторски решения. Като насърчаваме партньорствата, сътрудничеството и етичните стандарти, можем да се ориентираме ефективно в тези предизвикателства, като същевременно отстояваме принципите на правосъдието.

Погледът към бъдещето е от ключово значение за създаването на екипи, които да стимулират сътрудничеството и да спазват професионалната етика при ефективното справяне с тези предизвикателства. Като насърчаваме откритостта, приобщаването и прозрачните механизми за диалог, можем да осигурим достъп до правосъдие за всички в случаи, свързани с електронни доказателства и презумпцията за невиновност.

В крайна сметка тези политически препоръки поставят основите на дискусии и действия, целящи повишаване на надеждността и ефективността на системите не само в страните от Централна и Източна Европа, но и извън тях. Чрез усилия и отдаденост на спазването на върховенството на правото можем да съхраним стандартите на правосъдието, гарантирайки правата на бъдещите поколения.

II. Определение и видове електронни доказателства

- Привеждане на програмите за обучение в съответствие със сложността на електронните доказателства, предлагайки конкретни примери и обяснения, които да илюстрират разнообразните им форми.
- Насърчаване на продължаващото обучение на практикуващите юристи, за да бъдат в крак с развиващите се процеси в областта на електронните доказателства.

Въведение

Електронните доказателства стават все по-важен компонент на съвременните съдебни производства, тъй като технологиите продължават да се развиват и да оформят начина, по който се събира, съхранява и представя информация. С разпространението на електронните устройства и онлайн платформите понятието „електронни доказателства“ обхваща широк спектър от цифрови данни, които могат да бъдат от значение при съдебни дела.

Настоящата справка има за цел да предостави кратък и изчерпателен преглед на определението и типологията на електронните доказателства, както и на предизвикателствата и възможностите, свързани с използването им в различни правни аспекти.

Определението „електронно доказателство“ е сложно понятие, което е разглеждано от различни законодатели на национално и международно равнище. Въпреки усилията да се даде ясно определение, то остава неуловимо. Електронните доказателства се отнасят до данни от аналогови или цифрови устройства с доказателствена стойност, генерирани, обработени, съхранени или предадени чрез електронни устройства. Дигиталните доказателства са подвид на електронните доказателства в цифров формат. Европейската парламентарна изследователска служба определя електронните доказателства като данни, съхранявани или генерирани от електронни устройства, включително данни със съдържание като имейли и данни без съдържание като информация за абонamenti. По същество електронно доказателство е всяка информация в електронен формат, която е допустима в съда.

Електронните доказателства обхващат различни източници на информация, включително физически предмети, които са били дигитализирани, аналогови доказателства, които са претърпели дигитализация, и дигитални доказателства, създадени от дигитални устройства. Като цяло можем да класифицираме всички тези форми на доказателства като „електронни доказателства“, като признаваме, че в крайна сметка те могат да бъдат обозначени като електронни, независимо от

техния първоначален произход. В широк смисъл електронните доказателства се отнасят до всяка доказателствена информация, съхранявана или предавана в електронна форма, независимо от начина на нейното създаване. Това всеобхватно разбиране на електронните доказателства позволява по-задълбочено разглеждане и използване на такива доказателства в различни случаи.

В следващия раздел ще се запознаем с различните категории и форми на електронните доказателства, като предоставим цялостна представа за различните видове, които могат да се срещнат.

Кратко обяснение на типологията на електронните доказателства

Електронните доказателства могат да бъдат разделени на два основни вида: доказателства от съхранени данни и данни, прихванати по време на предаване. Дигиталната криминалистика разчита на различни видове електронни доказателства за разследвания, включително регистри, видеозаписи, изображения, архивни данни, временни файлове, репликирани данни, остатъчни данни, метаданни и данни, съхранявани в оперативната памет на устройството. Тези видове електронни доказателства могат да бъдат допълнително класифицирани на енергонезависими доказателства, които са налице само докато компютърът работи и трябва да бъдат събрани чрез живи криминалистични методи, и енергонезависими доказателства, които се запазват дори когато устройството не е включено.

От решаващо значение за разследващите е да правят разлика между тези два вида доказателства и да използват подходящи методи за тяхното събиране и анализиране с цел използването им в съдебното производство. Енергонезависимите доказателства, като например данните в оперативната памет на компютъра, могат лесно да бъдат изгубени, ако не бъдат събрани своевременно, докато неенергонезависимите доказателства, като например файловете, съхранявани на твърди дискове или карти с памет, могат да предоставят ценна информация, която да издържи на загуба на захранване.

Политически препоръки

- **Разработване и прилагане на програми за обучение на практикуващи юристи, които са съобразени със сложността на електронните доказателства:** Тези програми следва да предлагат конкретни примери и обяснения, които да илюстрират разнообразните форми на електронните доказателства, като помагат на практикуващите юристи да разберат по-добре как да събират, анализират и представят такива доказателства в съдебните производства, като се има предвид както европейското, така и националното равнище.
- **Насърчаване на продължаващото обучение на практикуващите юристи, за да останат в крак с развиващите се процеси в областта на електронните**

доказателства: С напредването на технологиите и появата на нови форми на електронни доказателства е от съществено значение практикуващите юристи да получават осъвременено обучение за това как да се ориентират ефективно в тези промени. Тези обучения следва да се провеждат редовно, така че практикуващите юристи да имат постоянен достъп до обучение за новите тенденции в областта на електронните доказателства.

- **Сътрудничество с експерти от бранша и технологични компании за разработване на добри практики и насоки за събиране и съхраняване на електронни доказателства:** Чрез тясно сътрудничество с експерти в областта практикуващите юристи могат да получат ценни познания за най-ефективните методи за работа с електронни доказателства, като гарантират тяхната допустимост и надеждност в съдебните производства.
- **Предоставяне на ясно определение за електронни доказателства:** За да се осигури последователност при тълкуването и прилагането в рамките на правната система, се препоръчва да се предостави ясно, стандартизирано и общоприето определение на електронните доказателства. Това определение следва да обхваща всички форми на цифрови данни, които могат да бъдат използвани като доказателства в съдебни производства, включително, но не само, имейли, публикации в социалните медии, дигитални документи и други електронни съобщения.
- **Типология на електронните доказателства:** Изключително важно е да се разработи обща типология, която да категоризира различните видове електронни доказателства, за да се подпомогне тяхното управление и съхранение. Тази типология следва да очертае специфичните характеристики на всеки вид електронно доказателство, потенциалното им значение в съдебните производства и насоките за работа с тях и тяхното съхранение. Това ще помогне на практикуващите юристи да разберат по-добре и да използват електронните доказателства в своите дела, като гарантират тяхната цялост и допустимост в съда.

Общо взето, за практикуващите юристи е от съществено значение да получат цялостно и актуализирано обучение по електронни доказателства, за да могат ефективно да боравят с този вид доказателства в съдебните производства. Сътрудничеството с експерти от бранша и разработването на добри практики са от решаващо значение за гарантиране на допустимостта и надеждността на електронните доказателства. Предоставянето на ясни определения и типологии за електронните доказателства може допълнително да подобри разбирането и управлението на този вид данни в рамките на правната система. Приемането на тези политически препоръки може да доведе до по-ефикасно и ефективно използване на електронните доказателства в правната сфера.

Заклучителни бележки

Тъй като използването на електронни устройства и цифрова комуникация продължава да се увеличава, нараства и значението на електронните доказателства в съдебните производства. От имейли и текстови съобщения до публикации в социалните мрежи и GPS данни, електронните доказателства могат да предоставят важна информация по дела, вариращи от киберпрестъпления до граждански спорове.

Практикуващите юристи трябва да разполагат с необходимите умения и знания, за да боравят ефективно с електронни доказателства както по време на досъдебната фаза на наказателното производство, така и в съда. Това включва разбиране на техническите аспекти на съхранението и извличането на данни, както и на правните изисквания за събиране и представяне на електронни доказателства. Непрекъснатото образование и обучение за последните технологии и добри практики са от съществено значение за поддържане на актуална информация за развиващия се сектор на електронните доказателства..

Сътрудничеството с експерти от бранша, като например криминалисти и компютърни специалисти, също може да предостави ценни идеи и насоки за работа с електронни доказателства. Като работят заедно, практикуващите юристи могат да гарантират, че електронните доказателства се събират, съхраняват и представят по начин, който е допустим и надежден в съда.

Ясните определения и типологии на електронните доказателства могат допълнително да подобрят тяхното разбиране и използване в правната сфера. Като се категоризират различните видове електронни доказателства и се предоставят насоки за тяхното събиране и анализ, практикуващите юристи могат да подобрят ефективността на използването на електронни доказателства в съдебните производства.

Като цяло, привеждането на програмите за обучение в съответствие със сложността на електронните доказателства и прилагането на тези политически препоръки може да помогне на практикуващите юристи да се справят с предизвикателствата при работа с електронни доказателства. Като са информирани и в крак с най-новите технологии и добри практики, практикуващите юристи могат да гарантират, че електронните доказателства играят ценна роля в съвременните съдебни производства.

III. Жизнен цикъл на електронните доказателства

- Подчертаване на значението на внимателното боравене с електронните доказателства през целия им жизнен цикъл, като се изтъкват предизвикателствата на всеки етап за насърчаване на целостта и допустимостта.
- Насърчаване на признаването на значението на правилното боравене с електронни доказателства сред професионалистите в областта на правото.

Въведение

Дигиталните доказателства, които включват форми на данни, съхранявани или изпращани по електронен път, играят важна роля при разследването и наказателното преследване на престъпни дейности. Те варират от имейли и текстови съобщения до метаданни и онлайн следи, които дават представа за престъпления и хората, които стоят зад тях.

С нарастването на зависимостта ни от устройства и онлайн платформи ефективното управление на електронните доказателства става все по-важно. Боравенето с доказателства представлява предизвикателство на всеки етап - от събирането и съхраняването им до анализирането и представянето им в съда. За да се запази целостта, автентичността и допустимостта на доказателствата, от съществено значение са щателното внимание към детайлите, спазването на практиките и задълбоченото разбиране на техническите и правните аспекти.

Предвид този контекст, в настоящата кратка политическа справка се подчертава значението на обработването на доказателствата през целия им жизнен цикъл. В него се изтъква необходимостта от стандартизирани процедури за обучение на юристите, осведоменост по въпросите, свързани с дигиталните доказателства, и подобряване на сътрудничеството между заинтересованите страни. Законотворците могат да подкрепят една по-ефективна съдебна система в тази цифрова ера, като се застъпят за признаване на значението на целостта и допустимостта на доказателствата в процеса на тяхното управление.

В следващия раздел ще разгледаме пречките и предложенията за всяка фаза от жизнения цикъл на електронните доказателства, за да предложим практически съвети за лицата, вземащи решения, правоохранителните органи, съдилищата и правните експерти.

Жизнен цикъл на електронните доказателства

Жизненият цикъл на доказателствата включва няколко основни етапа - от първоначалното им събиране до окончателното им представяне в съда. Всеки етап е от решаващо значение за запазване на целостта, автентичността и допустимостта на доказателствата. Жизненият цикъл обикновено обхваща следните етапи:

1. **Събиране:** Този етап включва събиране на доказателства от електронни устройства, онлайн платформи и цифрови мрежи. Правоохранителните органи могат да извършват претърсване или изземване, за да получат доказателства за целите на дадено разследване. То включва също така издаване на заповеди за предоставяне на данни към доставчиците на електронни услуги и предприемане на предпазни мерки за предотвратяване на замърсяване и запазване на целостта на доказателствата.
2. **Съхранение:** Електронните доказателства трябва да бъдат запазени след събирането им, за да се предотврати подправяне или промяна. Съхранението включва създаване на копия на доказателствата и съхраняването им в контролирана среда, за да се запази тяхната цялост. Достъпът до запазените доказателства трябва да бъде ограничен до упълномощени лица, за да се предотвратят промени.
3. **Анализ:** След съхранението криминалистите анализират доказателствата, за да извлекат информация и сведения. Тази фаза включва декриптиране на криптираните данни, установяване на вериги за проследяване и изготвяне на доклади, в които се излагат констатациите от анализа.
4. **Съдебна фаза:** След анализа резултатите се представят в съда на етапа на внасяне на обвинението/ входирането на исковата молба. Съдът проверява автентичността, законността и допустимостта на доказателствата, за да се увери, че те отговарят на изискванията за използване в съдебното производство. Този етап включва и оценка на стойността и достоверността на доказателствата въз основа на установените норми.
5. **Предаване и споделяне на доказателства:** Последният етап от управлението на доказателствата включва тяхното предаване и споделяне между страните, като например правоохранителните органи, съдебните органи и други засегнати страни. Това може да включва обмен на доказателства в рамките на една държава или чрез споразумения за правна помощ и механизми за сътрудничество при трансграничен сценарий.

Политически препоръки

Като се има предвид нарастващото използване и значение на доказателствата при разследване, от решаващо значение е да се създадат щателни и стандартизирани протоколи за управление на електронните доказателства от началото до края на жизнения им цикъл. Това предложение подчертава значението на работата с доказателствата, за да се подпомогне тяхната цялост и допустимост и да се застъпи за тяхното припознаване сред практикуващите юристи.

1. **Създаване на единна правна структура:** Налице е апел за създаване на обща рамка както на световно, така и на европейско равнище, която да регулира целия жизнен цикъл на електронните доказателства. Тази структура следва да включва правила относно събирането, съхраняването, използването, предаването и споделянето на доказателства. Тя следва да предлага определения, критерии и процедури, които да подпомагат правоохранителните органи, съдилищата и законодателите при последователното управление на електронните доказателства в различните юрисдикции.
2. **Стандартизирани протоколи и препоръки:** Следва да се формулират стандартизирани протоколи и препоръки, за да се гарантира последователност при управлението на доказателствата. Тези протоколи следва да се отнасят до операциите по претърсване, процесите на конфискация, методите за съхранение, техниките за анализ и стандартите за представяне на доказателствата. Следва да се очертаят ясни препоръки за документиране на веригата на проследяване, поддържане на целостта на доказателствата и спазване на задълженията на всеки етап.
3. **Обучение и образование:** Ефективните програми за обучение и образование са от решаващо значение за подобряване на уменията на професионалистите, като например съдии, прокурори, адвокати и служители на правоохранителните органи, за управление на доказателствата. Тези програми следва да обхващат аспекти на правните принципи на криминалистиката, свързани с електронните доказателства, и препоръчителни методи за запазване на тяхната цялост и допустимост. Важно е да се предлагат възможности за обучение, за да се гарантира, че практикуващите юристи са информирани за постиженията и развиващите се правни стандарти.
4. **Създаване на осведоменост и разбиране:** От съществено значение е професионалистите да бъдат информирани за значението на работата с електронни доказателства и за потенциалните усложнения, свързани с нея. Признаването на значението на доказателствата при разследване е от ключово значение за насърчаването на правосъдието, поддържането на върховенството на правото и гарантирането на правата на лицата, участващи в съдебните производства.
5. **Насърчаване на сътрудничеството и координацията:** Укрепването на сътрудничеството между международните заинтересовани страни е жизненоважно за справяне с предизвикателствата при управлението на

електронни доказателства. Създаването на механизми за споделяне на практики, обмен на информация и координиране на дейности може да улесни трансграничното сътрудничество при наказателни производства, свързани с електронни доказателства.

Електронните доказателства се превръщат във важен инструмент за разкриване на истината и осигуряване на справедливост в областта на разследване и съдебни производства. Електронните доказателства предлагат информация за престъпните дейности и участващите в тях лица - от следи до метаданни. Ефективната работа с доказателствата обаче представлява предизвикателство на всеки етап от техния жизнен цикъл. Установяването на протоколи и процедури е от решаващо значение за преодоляване на тези пречки и за запазване на целостта и допустимостта на доказателствата. Това включва създаването на рамка за управление на пълния жизнен цикъл на електронните доказателства, включително насоки за събиране, съхраняване, анализ и представяне в съда. Освен това е необходимо да се осигури обучение и образование за професионалистите, за да се подобри тяхното разбиране на техническите и правните аспекти, свързани с електронните доказателства.

Освен това повишаването на професионалната осведоменост относно управлението на електронните доказателства е от решаващо значение за насърчаване на правосъдието и спазване на принципите на правовата държава. Като насърчаваме сътрудничеството и взаимодействието между заинтересованите страни, можем да се справим със сложността на работа с трансгранични доказателства и да осигурим справедливо и ефективно правораздаване в дигиталната ера.

Заключителни бележки

В обобщение ефективното управление на доказателствата е елемент от съвременните наказателни разследвания и съдебни производства. В тази епоха, в която все повече разчитаме на технологиите и интернет, е изключително важно да се отнасяме внимателно към доказателствата от началото до края на жизнения им цикъл. Подчертавайки значението от запазването на интегритета и гарантирането на допустимостта при работа с доказателства, законодателите, правоохранителните органи, съдилищата и юристите могат да помогнат за подобряване на справедливостта и ефективността на нашата правосъдна система. При спазване на процедурите, осигуряване на програми за обучение и насърчаване по-добро сътрудничество между заинтересованите страни, може да се гарантира, че електронните доказателства остават надежден инструмент за разкриване на истината и отстояване на правосъдието в днешния дигитален климат.

IV. Преодоляване на различията между правната и техническата експертиза при работа с електронни доказателства

- Опростяване на техническия жаргон и понятията, свързани с електронните доказателства, за да се улесни разбирането им от неспециалисти, като се стимулира по-добрата комуникация между правните и техническите експерти.
- Насърчаване на практикуващите юристи да се запознаят с техническите термини и понятия, като по този начин се поощрява сътрудничеството с експертите по дигитална криминалистика.
- Липса на процедури за потенциални отклонения или непредвидени условия, които не са обхванати от описаните протоколи. Въпреки че установените рамки се отнасят до рутинните категоризации, те не дават представа за действията, които трябва да се предприемат в случаите, когато процедурите не са приложими или когато възникнат специфични изключения.

Въведение

Електронните доказателства поставят специфични предизвикателства в правната сфера, като изискват деликатен баланс между технологичен опит и правна компетентност. За да се навигира ефективно в подобни сложни ситуации, е наложително да се опрости техническият жаргон и да се насърчи сътрудничеството между правните и техническите експерти. Настоящата кратка справка очертава осъществими стъпки за постигане на тези цели.

Основни предизвикателства и пречки

1. Техническите термини и понятия, свързани с електронните доказателства, често трябва да бъдат разяснявани на юристите. За да се отговори на този проблем, следва да се реализират инициативи за опростяване на сложната терминология и понятия, като се улесни разбирането им от неспециалисти.
2. Професионалистите в областта на правото трябва да бъдат насърчавани да се запознаят с техническите термини и понятия, свързани с електронните доказателства. Това познаване ще подобри способността им да взаимодействат с експертите по дигитална криминалистика, ще насърчи сътрудничеството и ще подобри цялостните резултати по делата.

Политически препоръки

I. Опростяване на техническия жаргон и понятия

Ориентирането в света на доказателствата може да бъде предизвикателство за правните експерти поради сложните технически термини. С напредването на технологиите разбирането на тези термини става все по-трудно за хората извън техническата област. Опростяването на езика е от решаващо значение за подобряване на комуникацията между техническите и правните експерти. Това въведение поставя основите за обсъждане на начини за по-достъпно използване на техническите понятия, като помага на правните специалисти уверено да се справят със сложността на електронните доказателства с помощта на комуникацията.

За да се сведат до минимум предизвикателствата към адекватно разбиране на техническия жаргон и понятията, свързани с електронните доказателства, и в съответствие с констатациите от дискусията във формат „световното кафене“ със съответните заинтересовани страни, проведена в рамките на проекта INNOCENT, препоръчваме да се използват следните стъпки/стратегии:

1. Създаване на образователни материали: Разработване на ръководства, наръчници и онлайн ресурси, които обясняват термините на достъпен език. Използвайте примери и сценарии от реалния живот, за да илюстрирате ефективно идеите.
2. Провеждане на семинари за обучение: Организирайте работни срещи и семинари, за да помогнете на професионалистите в областта на правото да разберат жаргона, както многократно се подчертава в проекта INNOCENT. Всички обучения и дискусии се разглеждат като съществени стъпки към разбирането на електронните доказателства в рамките на съдебните системи в ЦИЕ. Тези сесии могат да се водят от квалифицирани експерти, които могат да обяснят ясно сложните концепции.
3. Използване на визуални средства: Включете диаграми, блок-схеми, инфографики и писмени обяснения в образователните/работни материали. Визуалните средства могат да помогнат за изясняване на понятията, като предоставят представителни изображения.
4. Предлагане на програми за продължаващо обучение: Съответните участници трябва да предлагат образователни програми за юристи по електронни доказателства и дигитална криминалистика. Програмите следва да включват модули, които опростяват термините с цел тяхното разбиране.
5. Насърчаване на платформите за сътрудничество: Създайте платформи, където правните и техническите експерти могат да си взаимодействат и да обменят знания. Насърчаването на диалога между тези групи може да подобри разбирането на терминологията.

6. Осигуряване на лесен достъп до ресурси: Осигурете лесен достъп на специалистите до образователни материали. Това може да включва поставяне на материали, разпространение на печатни копия в институции или включване на ресурсите в текущи програми за професионално развитие.
7. Насърчавайте взаимното обучение: Създайте възможности за професионалистите да се включат в партньорско обучение, за да обменят мнения и тактики за разбиране на терминологията. Подкрепата от колеги може да бъде изключително полезна за преодоляване на пречките и за развиване на увереност при боравене с доказателства.

II. Насърчаване на запознаването с технически термини и понятия

1. Включването на практически упражнения и казуси в програмите за обучение, за да се осигури реален опит с електронните доказателства и да се сътрудничи в по-голяма степен с криминалистичната практика, би осигурило отлична база от знания и полезни ресурси.
2. Насърчаване на експертите да участват в професионални сдружения и мрежи, които имат полза, свързана с текущите им работни позиции. Тези организации често предлагат възможности за работа в мрежа, образователни събития и ресурси в подкрепа на професионалното развитие в тази специализирана област.

III. Създаване на всеобхватни процедури за осигуряване на законосъобразно и техническо обработване на електронни доказателства

1. Извършване на цялостна оценка на риска: Оценете потенциалните отклонения и непредвидени състояния, които не са обхванати от съществуващите протоколи, чрез задълбочена оценка на риска.
2. Изграждане на гъвкави структури: Разработете механизми, които могат да се адаптират към сценариите, включително методи за справяне с изключения и необичайни случаи.
3. Предлагане на специализирано обучение и съвети: Осигурете целево обучение и съвети на правните специалисти за справяне със ситуации, в които стандартните процедури може да не са приложими, включително съвети за вземане на решения и търсене на помощ.
4. Насърчаване на сътрудничеството между различните дисциплини: Насърчавайте работата в екип между технически и регулаторни експерти (специалисти, които познават правните разпоредби и политики, свързани с електронните доказателства, дигиталната криминалистика и технологиите като цяло) за създаване на процедури, отчитащи различни гледни точки и експертни познания за ефективно управление на електронните доказателства.

Заклучителни бележки

В заключение, преодоляването на различията между правния и техническия опит при работата с електронни доказателства е от решаващо значение за осигуряването на справедливо и ефективно правосъдие в дигиталната ера. Нашите препоръки се концентрират върху опростяването на термините, повишаването на осведомеността за доказателствата сред практикуващите юристи и създаването на подробни протоколи за справяне с неочаквани ситуации. Като се използват материали, семинари, нагледни материали и програми за продължаващо обучение, които опростяват езика, може уверено да се създаде възможност на експертите да се ориентират в сложността на електронните доказателства. Насърчаването на сътрудничеството и платформите за взаимно обучение ще подпомогнат дискусиите между техническите специалисти, като ще насърчат разбирането и сътрудничеството.

Освен това включването на упражнения, примери от реалния живот и организационно участие ще повиши експертните познания за работа с електронни доказателства. Прилагането на процедури като оценки на риска, адаптивни рамки, специализирани обучения и интердисциплинарна екипна работа ще гарантира управлението на електронни доказателства при различни сценарии.

В крайна сметка, като приемем тези предложения, можем да преодолеем различията между техническите познания и да подобрим правораздаването в нашия дигитален свят.

V. Досъдебна фаза на наказателния процес

- Обсъждане на етичните съображения и предизвикателствата, пред които са изправени правоохранителните органи при разследване, включващо електронни доказателства, насърчаване на сътрудничеството и открития диалог с юристи.
- Застъпване за справедлив и ефективен процес на разследване, като същевременно се спазват правото на неприкосновеност на личния живот и правните стандарти..

Въведение

В сферата на наказателното правосъдие досъдебната фаза на производството играе решаваща роля за определяне на хода на делото. Тази фаза, която обхваща разследването и повдигането на обвинение, има за цел да установи задълбочено фактите по деянието, да идентифицира потенциалните заподозрени лица и да подготви почвата за справедлив процес в съда. Обикновено под надзора на прокурор и под ръководството на разследващи полицаи, досъдебното производство включва събирането и оценката на доказателства с цел изграждане на солидна основа за повдигане на обвинение.

В рамките на този процес прокурорът или съдия-следователят играе ключова роля в ръководенето и контролирането на дейността на следователите и разследващите полицаи, като гарантира, че са предприети всички необходими мерки за установяване на истината и осигуряване на необходимите доказателства. В контекста на електронните данни и доказателства трябва да се спазват специфични протоколи за събиране, съхраняване и анализиране на дигитална информация по начин, който защитава правата на обвиняемия и запазва целостта на доказателствата.

Докато навлизаме в тънкостите на досъдебната фаза и боравенето с електронни доказателства, е важно да се имат предвид основните принципи на презумпцията за невиновност и правата на обвиняемия. Като се придържаме към тези принципи и прилагаме строги процедури за разследване, можем да отстояваме принципите на наказателния процес и да осигурим справедлив и безпристрастен процес за всички лица, участващи в него.

Стъпките в рамките на досъдебната фаза на наказателния процес

1. **Събирането** на електронни доказателства включва процеса на събиране на потенциални доказателства, свързани с престъпление. Правоохранителните органи извършват дейности преди събирането, като

подготовка, планиране и оглед на местопрестъплението. За събирането на доказателства се използват различни методи, включително придобиване, изземване и сътрудничество с доставчици на телекомуникационни услуги и интернет. Правоохранителния органи трябва да установят правното основание за започване на наказателно разследване, като вземат предвид съответните нормативни рамки, разпоредби и обучение на разследващите.

2. **Съхранението** на електронни доказателства се фокусира върху поддържането на целостта на данните, управлението на веригата на проследяване на съхранението и подготовката на данните за анализ от вещи лица. Процесът на запазване се ръководи от националното законодателство, като нормативните актове определят какви доказателства да се запазват, как и за какъв период от време. При липса на подробни разпоредби, правоохранителните органи следва да се придържат към международните закони и законите на ЕС за правата на човека, свързани с досъдебните производства.
3. Фазата на **анализ** включва оценка на данните с цел доказване или отхвърляне на елементи от даден случай, както от техническа, така и от правна гледна точка. Съдебните експерти трябва да прилагат надеждни информационно-криминалистични инструменти, методи и научни стандарти за извличане, подготовка и анализ на данни. Правните въпроси включват разграничаване на данните, защита на основните права и определяне на юридически привилегии. Криминалистите трябва да документират своите анализи, разсъждения и предположения, за да гарантират спазването на стандартните оперативни процедури и да предотвратят нарушения на законовите гаранции.
4. Вещите лица трябва да изготвят **окончателен доклад**, в който подробно се описват фактическите констатации, тълкуването и експертните становища. Този доклад е от решаващо значение за установяване на достоверността и автентичността на доказателствата, представени в съда. Разследващите полицаи трябва да затвърдят обучението си по криминалистика, уменията си за разследване, процеса на запазване и инструментите, които се използват за изземване и анализ на доказателства, при подготовката за представянето им пред съда.

По време на досъдебното производство е от съществено значение да се постигне баланс между интереса на държавата за разкриване на престъпление и защитата на правата на лицата. Предизвикателствата в практиките на дигиталната криминалистика, използването на технологиите и липсата на подходящи процедури могат да застрашат правата на заподозрените лица. Фактори като заповеди за декриптиране и психологическа манипулация също могат да повлияят на справедливостта на разследването. Гарантирането на спазването на стандартите за основните права при работата с електронни доказателства е от решаващо значение за гарантиране на справедлив съдебен процес за всички страни, участващи в наказателното производство.

Политически препоръки

1. Нормативна уредба

- Хармонизиране на законодателната рамка: Необходимо е да се хармонизират националните, регионалните (като например ЕС) и международните законодателни рамки относно работата с електронни доказателства в наказателното производство. Това хармонизиране следва да включва ясни насоки относно събирането, съхранението, анализа и докладването на електронните доказателства, като се гарантира, че правата и законовите гаранции се спазват в хода на целия процес.
- Верига на контрол: Стриктното спазване на веригата е от решаващо значение за поддържане на целостта и автентичността на електронните доказателства. От съществено значение е правилното документиране на всяка стъпка в процеса на обработка, включително кой, кога, защо и какви действия е предприел. Трябва да бъдат въведени законови разпоредби, които да гарантират, че веригата на контрол се спазва стриктно.
- Зачитане на основните права: По време на целия процес на работа с електронни доказателства, включително събирането, съхранението, анализа и докладването, зачитането на основните права на заподозрените и обвиняемите лица следва да бъде от първостепенно значение. Това включва спазването на презумпцията за невиновност, правото на достъп до адвокат, правото на справедлив съдебен процес, правото на неприкосновеност на личния живот и други правни гаранции.
- Предоставяне на пароли: За да се гарантира честен и справедлив съдебен процес, е наложително заподозрените и обвиняемите да не бъдат принуждавани да разкриват пароли, ПИН кодове, ключове за декриптиране или да предоставят биометрични данни за отключване на електронните си устройства без надлежно законово основание или съдебно разпореждане. По този начин се зачита правото на лицата да запазят мълчание и да не се самоуличават.
- Правни стандарти: Съдия-следователите следва да упражняват надзор върху разследващите мерки, за да гарантират, че те са необходими, пропорционални и съответстват на правните стандарти. Тяхната роля е от решаващо значение за гарантиране на правата на обвиняемите и за надзор на надеждността на процеса по събиране на доказателства.

2. Обучение и достъп

- Специализирано обучение: Правоохранителните органи и вещите лица, които работят с електронни доказателства, трябва да преминат специализирано обучение за събиране, съхранение, анализ и докладване на електронни доказателства. Това обучение следва да включва познаване на съответните правни рамки, технически умения в областта на информационната криминалистика и спазване на стандартите в областта на правата на човека.
- Достъп на защитниците: Адвокатите на защитата трябва да имат достъп до всички електронни доказателства, събрани и анализирани от информационната криминалистика, за да могат ефективно да оспорят

обвинението. От съществено значение е адвокатите на защитата да проверяват и поставят под въпрос надеждността на електронните доказателства, представени в съда.

3. Събиране на данни и неприкосновеност на личния живот

- Разграничаване на данни и законова привилегия: По време на етапа на анализ вещите лица трябва да разграничават различните видове електронни данни, като например доказателства, привилегирована информация и неотнормирани данни. Ясното идентифициране на данните, които са обект на законова привилегия, е от съществено значение, както и документирането на приложените аргументи и всички предположения, направени по време на анализа.
- Събиране на релевантни данни: При събирането и обработката на електронни доказателства следва да се приложат мерки за гарантиране на правото на неприкосновеност на личния живот на лицата. От решаващо значение е да се събират и обработват само релевантни данни, а съхранението на данните да се ограничи до необходимото за разследването.

Заклучителни бележки

В заключение, фазата на досъдебното производство е важен аспект от системата на наказателно правосъдие, който изисква внимателно планиране, спазване на правните стандарти и зачитане на основните права. Тъй като технологиите продължават да играят важна роля в наказателното разследване, за правоохранителните органи е от съществено значение да се справят с предизвикателствата, свързани с боравенето с електронни доказателства, като същевременно спазват правото на неприкосновеност на личния живот и законовите гаранции.

Сътрудничеството и откритият диалог с практикуващите юристи са от ключово значение за насърчаване на справедлив и ефективен процес на разследване. Чрез хармонизиране на нормативните рамки, осигуряване на строга верига на контрол и зачитане на основните права по време на целия досъдебен наказателен процес може да се запази интегритетът на доказателствата и да се подкрепят принципите на правосъдието. Освен това осигуряването на специализирано обучение за разследващите органи, осигуряването на достъп до електронни доказателства на адвокатите на защитата и прилагането на мерки за гарантиране на правото на неприкосновеност на личния живот са от решаващо значение за гарантиране на правата на лицата, участващи в наказателни производства.

В крайна сметка, като даваме приоритет на етичните съображения и се справяме с предизвикателствата, пред които са изправени досъдебните производства, включващи електронни доказателства, можем да се стремим да постигнем справедлив и безпристрастен съдебен процес за всички участващи страни.

VI. Презумпция за невиновност

- Анализ на въздействието на електронните доказателства върху презумпцията за невиновност, който призовава юристите да оценяват внимателно тяхното влияние и да защитават правата на обвиняемите.
- Акцент върху значението от избягване на преждевременни заключения или несправедливи предразсъдъци въз основа на електронни доказателства.

Въведение

Презумпцията за невиновност е основен принцип в наказателното право, който гарантира, че лицата не са несправедливо третирани или преследвани, преди да е доказана тяхната вина в съда. В днешната дигитална епоха възходът на електронните доказателства внася нови усложнения в правния пейзаж, повдигайки важни въпроси за това как тези доказателства могат да повлияят на презумпцията за невиновност.

Презумпцията за невиновност и правото на справедлив съдебен процес са основополагащи принципи, залегнали в различни европейски и международни договори и конвенции. Тези принципи утвърждават, че заподозреният или обвиняемият трябва да се счита за невинен до доказване на противното, и осигуряват система за гарантиране на справедлив съдебен процес. Презумпцията за невиновност е основно право, защитено от член 6 от ЕКПЧ, член 48 от Хартата на основните права на ЕС и други международни инструменти. В допълнение към очертаването на ключовите аспекти на презумпцията за невиновност, в настоящата политическа справка ще бъдат разгледани нейните последици за правата, свързани със справедливия съдебен процес, включително тежестта на доказване, правото срещу самоуличаване, правото да се запази мълчание, правото на информация в наказателното производство и правото на достъп до правна помощ. Чрез разглеждането на тези критични елементи настоящата кратка информация има за цел да подчертае значението на спазването на презумпцията за невиновност и на правото на справедлив съдебен процес в наказателното производство.

Навлизване в законодателството на ЕС

Тежестта на доказване е основно понятие в наказателното производство, което изисква обвинението да докаже вината на подсъдимото лице. Този принцип, залегнал в член 6 от Директива (ЕС) 2016/343, подчертава значението на търсенето както на обвинителни, така и на оправдателни доказателства, както и правото на защитата да представя доказателства в съответствие с националното законодателство. Директивата е в съответствие с практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), който потвърждава, че тежестта на доказване се носи от обвинението и подчертава необходимостта от гаранции за защита на правата на подсъдимия. Въпреки това ЕСПЧ допуска прилагането на определени законови презумпции, при условие че те зачитат правото на защита и пропорционалността.

Освен това правото да се запази мълчание и срещу самоуличаване е ключов аспект на правото на справедлив съдебен процес, както е посочено в член 7 от Директивата. Това право предпазва лицата от неправомерна принуда от страна на властите и допринася за избягване на съдебни грешки. ЕСПЧ подчертава значението на това право за защитата на подсъдимите и за осигуряването на справедлив съдебен процес. Освен това правото на информация в наказателното производство, правото на достъп до правна помощ и други процесуални права играят съществена роля за гарантиране на правото на справедлив съдебен процес и за осигуряване на балансирана и справедлива правна система.

В дигиталната епоха възникват сложни проблеми, свързани със зачитането на правото на справедлив съдебен процес, особено в контекста на трансграничната престъпност и използването на технологии в наказателното производство. От съществено значение е законотворците да вземат предвид тези предизвикателства и да гарантират, че принципите на презумпцията за невинност, правото да се запази мълчание и достъпът до правна помощ се спазват в един дигитализиран и взаимосвързан свят. Чрез разглеждането на тези въпроси законотворците могат да поддържат интегритета на системите за наказателно правосъдие и да защитят правата на лицата, участващи в съдебни производства.

Политически препоръки

Презумпцията за невинност е основен принцип, според който заподозряното или обвиняемо лице трябва да се счита за невинно до доказване на противното. Този принцип е залегнал в редица европейски и международни конвенции и е ключов аспект от правото на справедлив съдебен процес. Правото на информация в наказателното производство, достъпът до правна помощ и

правото да се запази мълчание са също основни компоненти от правото на справедлив съдебен процес, които са дълбоко свързани с презумпцията за невинност. В съответствие с това изготвихме следните основни препоръки:

- **Засилване на прилагането на презумпцията за невинност:** Държавите членки следва да гарантират, че тежестта на доказване за установяване на вината се носи от обвинението. Всички съмнения относно вината следва да се тълкуват в полза на обвиняемия/ подсъдимия, както е посочено в Директива (ЕС) 2016/343.
- **Закрила на правото да се запази мълчание и да не се самоуличава:** Органите следва да зачитат правото на обвиняемото лица да запази мълчание и да не се самоуличава. Следва да бъдат забранени принудителните методи за получаване на доказателства, включително електронни доказателства, и да се спазва гаранцията срещу самопризнание.
- **Осигуряване на достъп до правна помощ:** Заподозрените и обвиняемите лица следва да имат достъп до адвокат от момента, в който са заподозрени в извършването на престъпление. Неприкосновеността на комуникацията между обвиняемия и неговия адвокат следва да бъде защитена, включително в контекста на електронните доказателства.
- **Предоставяне на изчерпателна информация на обвиняемите:** Властите следва да гарантират, че обвиняемите са напълно информирани за процесуалните си права в наказателното производство. Информацията следва да се предоставя на прост и достъпен език, за да се гарантира нейното разбиране.
- **Защита срещу злоупотреба със сътрудничеството:** Държавите членки следва да гарантират, че сътрудничеството на заподозрените и обвиняемите лица не се използва за накърняване на правото им да запазят мълчание. Сътрудничеството не следва да се използва като основание за по-дълги присъди.
- **Преодоляване на предизвикателствата на дигиталната ера:** Правните системи следва да се адаптират към дигиталната епоха, като се справят с предизвикателствата, свързани със събирането, съхраняването, използването и обmena на електронни доказателства, по начин, който защитава правото на справедлив съдебен процес и презумпцията за невинност.

Заклучителни бележки

Презумпцията за невинност и правото на справедлив съдебен процес са основни принципи в наказателното право, които защитават лицата от несправедливо осъждане и осигуряват балансирана и справедлива правна система. Тежестта на доказване, правото да се запази мълчание, достъпът до правна помощ и правото на информация в наказателното производство са ключови компоненти на правото на справедлив съдебен процес, които са тясно свързани с презумпцията за невинност. В дигиталната епоха възникват предизвикателства при запазването на тези права, особено при използването на електронни доказателства и трансграничната престъпност.

Изключително важно е законотворците да се справят с тези предизвикателства и да отстояват принципите на презумпцията за невинност и правото на справедлив съдебен процес в наказателното производство. Засилването на прилагането на презумпцията за невинност, защитата на правото да се запази мълчание, осигуряването на достъп до правна помощ, предоставянето на изчерпателна информация на обвиняемите и предпазването от злоупотреба със сътрудничеството са важни препоръки за гарантиране на правото на справедлив съдебен процес.

Като гарантират, че тези принципи се спазват в цифровизирания и взаимосвързан свят, законодателите могат да защитят правата на лицата, участващи в съдебни производства, да подкрепят интегритета на наказателноправните системи и да подсиgurят честна и справедлива правна система. Презумпцията за невинност е основен принцип, който следва да се отстоява и спазва във всички наказателни производства, за да се гарантира правосъдие и справедливост за всеки.

VII. Укрепване на правното сътрудничество и гарантиране на правата на човека при трансграничното събиране на електронни доказателства

- Изясняване на Европейската заповед за разследване (ЕЗР) и новите системи на ЕС за електронни доказателства, преодоляване на потенциалните пречки и насърчаване на спазването на основните права.
- Насърчавайте юристите да се възползват от възможностите, предлагани от тези системи, като същевременно останат нащрек срещу потенциални злоупотреби.

Въведение

В днешния взаимосвързан свят ефективното противодействие на престъпността изисква трансгранично сътрудничество между държавите. Важен аспект на правоприлагането в Европейския съюз е обменът на доказателства между държавите членки. Ориентирането в сложността на този процес при бързото развитие на дигиталните технологии обаче поставя значителни предизвикателства.

Настоящата кратка политическа справка е посветена на подобряването на условията за трансгранично събиране на електронни доказателства в ЕС с цел засилване на правното сътрудничество и същевременно спазване на основните права. Въз основа на анализи и наблюдения в него се предлага рамка за повишаване на ефективността, справедливостта и зачитането на правата на лицата при трансграничното правно сътрудничество по наказателни дела. Този раздел подчертава значението на яснотата, съгласуването и усърдието в практиките за събиране на доказателства в трансграничен план, като се изтъкват пречки като търсенето на по-благоприятни решения, правните несъответствия и различията между държавите членки. В него също така се признават ползите от инструменти като договорите за правна помощ (ДПП), европейската заповед за разследване и нововъведените европейски заповеди за предоставяне и запазване на доказателства. Чрез съчетаване на целеви действия като изясняване и съгласуване на усилията, насърчаващи практиките за по-ефективно използване на съществуващите инструменти, както и чрез непрекъснат преглед и подобряване на процесите, настоящото становище има за цел да намери решение на предизвикателствата, свързани с трансграничното събиране на електронни доказателства, като същевременно се използват максимално предимствата на международното сътрудничество.

В настоящата кратка политическа справка държавите-членки на ЕС се призовават да възприемат стратегии, да отстояват правата на лицата и да се

адаптират към променящия се пейзаж от дигитална престъпност. С предприемането на тези стъпки ЕС може да подобри способността си да се бори със заплахите, като същевременно спазва принципите на правото и защитава правата на лицата в различните държави.

Възможни пречки

- 1.** Търсене на най-благоприятна правна система: Съществува риск от т.нар. „forum shopping“, когато субектите се опитват да получат доказателства в юрисдикции с минимални гаранции и да ги пренесат в друга държава. Тази практика използва различията в правните системи в полза на лицата, търсещи доказателства, и често подкопава процесуални гаранции.
- 2.** Внасяне на правни аномалии: Друг потенциален проблем е възможното приемане на чуждестранни правни аномалии в дадена национална система. В някои държави членки някои видове електронни доказателства не изискват съдебен контрол, за да бъдат получени, което може да внесе процесуални нередности, ако се пренесат в други юрисдикции.
- 3.** Въпроси относно допустимостта и получаването на доказателства: Доказателствата с трансграничен характер пораждат редица усложнения, като например естеството на органа, който е получил доказателствата в чужбина, как се прилагат националните конституционни правила при международно предаване на доказателства и какви правни средства за защита са приложими в подобни случаи.
- 4.** Различни подходи към трансграничните доказателства: Три подхода - взаимно признаване на доказателствата, спазване на националната наказателноправна процедура и допускане на доказателства съгласно конституционни и международни принципи. В текста се критикуват първите два подхода като нереалистични крайности, като се предполага, че само третият е целесъобразен, подчертавайки обаче присъщите трудности при балансирането на тези съображения.
- 5.** Асиметрия между държавите членки: Съществува принципен проблем, свързан с асиметрията между органите, оправомощени да изискват специфични мерки в различните държави членки, главно когато тези искания идват от органи, различни от съдебните. Тази несъвместимост поставя предизвикателства пред правната помощ и взаимното признаване.
- 6.** Липса на адекватна закрила на правото на защита: При трансграничните дела осигуряването на защита на основните права и процесуалните гаранции, които се следват на заподозрените и обвиняемите, е предизвикателство. Адвокатите на защитата играят решаваща роля в опазването на тези права, но техните задачи стават значително по-сложни в контекста на електронните доказателства и международната нормативна уредба.

Политически препоръки

Целта е да се повиши ефективността, справедливостта и зачитането на правата при трансграничното правно сътрудничество по наказателноправни въпроси, особено по отношение на събирането и допустимостта на електронни доказателства.

1. Изясняване и хармонизиране

- Насърчете Европейската комисия и съответните национални органи да предоставят ясни насоки и да осигурят хармонизиране на процедурите за събиране на трансгранични електронни доказателства.
- Приоритизирайте усилията за изясняване на системата за европейска заповед за разследване и новата система на ЕС за електронни доказателства, като се обърне внимание на потенциалните неясноти и несъответствия между правните рамки на държавите членки.
- Подчертайте значението на спазването на основните права, включително правото на неприкосновеност на личния живот и на правото на справедлив съдебен процес, при всички дейности по събиране на трансгранични доказателства.

2. Ограничаване на търсенето на най-благоприятна правна система и юридически аномалии

- Установете стандартизирани процедури за получаване на електронни доказателства във всички държави - членки на ЕС, за да се намали рискът от търсене на по-благоприятна съдебна инстанция.
- Застъпвайте се за приемането на последователни правни стандарти по отношение на допустимостта на електронните доказателства, за да се предотврати внасянето на правни аномалии от една юрисдикция в друга.
- Укрепете механизмите за надзор, за да се гарантира, че доказателствата, получени чрез международно сътрудничество, отговарят на единни стандарти за законосъобразност и процесуална справедливост.

3. Насърчаване на добрите практики и контрол

- Улеснете инициативите за обмен на знания и изграждане на капацитет сред юристите, което да насърчи отговорното и етично използване на трансграничните механизми за събиране на доказателства.
- Създайте програми за обучение и осигурете ресурси за повишаване на осведомеността на практикуващите юристи относно потенциалните рискове от злоупотреби и значението на защитата на правата на лицата.
- Насърчете практикуващите юристи да запазят бдителността си срещу потенциални злоупотреби със съществуващите трансграничните системи за събиране на доказателства. Това ще насърчи една култура на отчетност и спазване на правните и етични стандарти.

4. Засилено използване на правни инструменти

- Отстоявайте идеята за ефективно прилагане и използване на съществуващите правни инструменти, като например договорите за правна

помощ, европейската заповед за разследване и европейските заповеди за предоставяне и запазване.

- Подкрепяйте инициативи, насочени към усъвършенстване на трансграничните съдебни процедури и засилване на сътрудничеството между държавите членки, включително ускорен обмен на електронни доказателства чрез установени рамки.

5. Продължаващ анализ и подобрене

- Създайте механизми за редовен преглед и оценка на нормативните рамки за трансгранично сътрудничество с цел идентифициране на областите за подобрене и справяне с възникващите предизвикателства.
- Търсете обратна връзка от заинтересованите страни, включително практикуващи юристи, правоохранителни органи и организации на гражданското общество, за да обосновате измененията в политиките и да гарантирате, че механизмите за трансгранично сътрудничество продължават да отговарят на променящите се нужди и технологичното развитие.

Заклучителни бележки

В обобщение, международното събиране и обмен на доказателства е от решаващо значение за борбата със съвременната трансгранична престъпност в Европейския съюз. Настоящата кратка справка съдържа план за преодоляване на пречките и използване на предимствата на международното съдебно сътрудничество, като същевременно се гарантират правата на човека и процесуалната справедливост. Като се съсредоточат върху яснотата, хармонизацията и спазването на правата, държавите - членки на ЕС, могат да намалят рисковете от избор на съд, правни несъответствия и различия между юрисдикциите. Поощряването на практиките сред професионалистите ще спомогне за поддържането на етични стандарти и ще предотврати потенциална злоупотреба с методите за събиране на трансгранични доказателства.

В кратката политическа справка се подчертава също така значението на максималното използване на съществуващите инструменти като договори за правна помощ, европейската заповед за разследване и европейската заповед за предоставяне и запазване. Тези инструменти са от решаващо значение за сътрудничеството и следва да се използват ефективно, за да се рационализират трансграничните съдебни процедури и да се засили сътрудничеството между държавите членки.

Заклучение

Събирането на електронни доказателства и тяхното въздействие върху презумпцията за невинност представлява своеобразно предизвикателство в юридическия пейзаж на наказателното производство. Представените в настоящия документ кратки политически изложения предоставят цялостен преглед на сложността, свързана с работата с електронни доказателства, с акцент върху укрепването на съдебното сътрудничество и гарантирането на основните права. Като подчертават значението на приваждането на програмите за обучение в съответствие със сложността на електронните доказателства, преодоляването на различията между правните и техническите експертни познания и поощряване на етичните съображения в хода на досъдебното производство, заинтересованите страни могат да повишат надеждността и допустимостта на доказателствата, като същевременно спазват правата на справедлив съдебен процес.

Политическите препоръки, изложени във всяка кратка справка, предлагат осъществими стъпки за справяне с ключови предизвикателства, като например изясняване на нормативната уредба, ограничаване на избора на най-благоприятния съд и на правните аномалии, както и насърчаване на спазването на основните права. Като дават приоритет на яснотата, хармонизацията и спазването на правата на работа в трансграничен план, държавите-членки на ЕС могат да подобрят ефективността и справедливостта на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси.

Освен това, като насърчават непрекъснатия преглед, усъвършенстването на правните инструменти и предотвратяването на потенциални злоупотреби, практикуващите юристи могат да гарантират, че с електронните доказателства се борава етично и в съответствие с процесуалните гаранции. Насърчаването на сътрудничеството, обменът на знания и спазването на правните и етичните стандарти са от съществено значение за преодоляване на сложността на събирането на електронни доказателства в бързо развиващия се дигитален пейзаж.

В заключение, чрез прилагане на препоръките, изложени в тези кратки политически анализи, законотворците, правните специалисти и правоприлагащите органи могат да повишат интегритета на наказателните производства, да утвърдят презумпцията за невинност и да защитят правата на лицата, участващи в съдебни производства. Чрез съвместни усилия и ангажимент за спазване на етични практики заинтересованите страни могат да осигурят честна и справедлива правна система, която зачита основните права и насърчава правосъдието в дигиталната ера.

JUST-2021-JACC

Bespovratna sredstva za podršku transnacionalnim projektima za unapređenje prava osoba osumnjičenih ili optuženih za kazneno djelo i prava žrtava kaznenih djela.

PROGRAM ZA PRAVOSUĐE

GA No. 101056685

Improving the application of the presumption of iNNOCENce when applying elecTronic evidence INNOCENT

WP3: Policy smjernice i preporuke
D4.2 Policy smjernice i preporuke
WP3 voditelj: Bratislava Policy Institute

Funded by the
European Union

Ovaj dokument financirala je Europska unija prema Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava 101056685. Međutim, sadržaj ovog izvješća, uključujući izražena gledišta i mišljenja, pripadaju samo autoru(ima) i ne odražavaju nužno one Europske unije. Za njih se ne može smatrati odgovornom niti Europska unija niti Europska komisija

Acronym	INNOCENT
Title	Improving the application of the presumption of iNNOCENce when applying elecTRonic evidence
Coordinator	Law and Internet Foundation
GA No.	101056685
Programme	Justice Programme (JUST)
Topic	JUST-2021-JACC
Start	16 May 2022
Duration	24 months
Consortium	Law and Internet Foundation (LIF), Bulgaria Adam Mickiewicz University Poznań (AMU), Poland Human Rights House Zagreb (HRHZ), Croatia Bratislava Policy Institute (BPI), Slovakia CEELI Institute (CEELI), Czechia Science and Research Centre of Koper (ZRS), Slovenia

Dissemination level		
PU	Public	X
SEN	Sensitive, limited under the conditions of the Grant Agreement	
EU - R	RESTREINT-UE/EU-RESTRICTED under <u>Decision 2015/444</u> .	
EU - C	CONFIDENTIEL-UE/EU-CONFIDENTIAL under <u>Decision 2015/444</u>	
EU - S	SECRET-UE/EU-SECRET under <u>Decision 2015/444</u>	
Document version control:		
	Author(s)	Date
Version 1	Drafted by: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	25.03.2024
Version 2	Drafted by: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	04.04.2024
Version 2	Reviewed by: Denitsa Kozhuharova, LIF	11.04.2024
Version 2	Reviewed by: external reviewer	11.04.2024
Version 3	Drafted by: Ingrid Borárosová, BPI	15.04.2024
Version 4	Finalised by: Denitsa Kozhuharova, LIF	20.06.2024

Sadržaj

Sadržaj	3
Sažetak.....	4
Kratice (primjeri)	6
Uvod	7
I. Jačanje sudačke neovisnosti i edukacija o pretpostavki nevinosti	10
II. Definicija i tipologija elektroničkih dokaza	14
III. Životni ciklus elektroničkih dokaza	17
IV. Premošćivanje jaza između pravne i tehničke ekspertize u rukovanju elektroničkim dokazima	20
I. Pojednostavljivanje tehničkog žargona i koncepata	20
II. Promicanje upoznavanja s tehničkim pojmovima i konceptima	21
III. Uspostavljanje sveobuhvatnih postupaka za osiguranje pravilnog pravnog i tehničkog rukovanja s elektroničkim dokazima	22
V. Istraga	23
VI. Pretpostavka nevinosti	26
VII. Jačanje pravne suradnje i zaštita temeljnih prava u prekograničnom prikupljanju elektroničkih dokaza	29

Sažetak

Policy sažeci predstavljeni ovdje usredotočuju se na ključne aspekte rukovanja elektroničkim dokazima i osiguravanje zaštite temeljnih prava u pravnim postupcima, posebno u prekograničnoj suradnji unutar Europske unije. Preporuke imaju za cilj jačanje pravne suradnje, poboljšanje razumijevanja i zaštitu pravičnosti i prava tijekom istražnog i sudskog postupka.

Prvi sažetak naglašava važnost jačanja neovisnosti pravosuđa i edukacije o pretpostavci nevinosti, posebno u kontekstu elektroničkih dokaza. Poziva na sveobuhvatnu edukaciju za suce, usredotočenu na neovisnost od političkog utjecaja i razumijevanje pretpostavke nevinosti. U svijetu evoluirajućeg tehnološkog napretka, osigurati da suci imaju znanje i stručnost za snalaženje u ovim složenim pitanjima ključno je za održavanje pravednosti.

Drugi sažetak raspravlja o tipologiji elektroničkih dokaza i predlaže usklađivanje programa edukacije s kompleksnostima elektroničkih dokaza. Policy preporuke sugeriraju razvoj standardiziranih protokola, programa edukacije i smjernica za pravne stručnjake kako bi se osiguralo učinkovito rukovanje elektroničkim dokazima, istovremeno promičući suradnju sa stručnjacima iz industrije i tehnološkim tvrtkama.

Treći sažetak razmatra životni ciklus elektroničkih dokaza i ističe važnost pažljivog rukovanja dokazima kroz različite faze. Preporučuje stvaranje jedinstvenog pravnog okvira, standardiziranih protokola i kontinuirane edukacije za pravne stručnjake kako bi se osigurala cjelovitost i dopuštenost elektroničkih dokaza.

Četvrti sažetak usredotočuje se na premošćivanje jaza između pravne i tehničke ekspertize u rukovanju s elektroničkim dokazima. Naglašava pojednostavljivanje tehničkog žargona i promicanje suradnje između pravnih i tehničkih stručnjaka. Policy preporuke uključuju stvaranje edukativnih materijala, organiziranje radionica i poticanje pravnih stručnjaka da se upoznaju s tehničkim pojmovima i konceptima.

Peti sažetak bavi se fazom istražnog postupka i utjecajem elektroničkih dokaza na pretpostavku nevinosti. Poziva na jačanje provedbe pretpostavke nevinosti, zaštitu prava na šutnju, osiguranje pristupa pravnoj pomoći i pružanje sveobuhvatnih informacija optuženicima kako bi se očuvalo pravo na pravično suđenje.

Šesti sažetak raspravlja o jačanju pravne suradnje i zaštiti temeljnih prava u prekograničnom prikupljanju elektroničkih dokaza. Preporuke uključuju pojašnjenje pravnog okvira, sprječavanje *forum shoppinga* i pravnih praznina, promicanje najboljih praksi i osviještenosti među pravnim stručnjacima, poboljšanje korištenja pravnih instrumenata te kontinuirana kontrola i unapređenje mehanizama prekogranične suradnje.

Sedmi sažetak ima za cilj unaprijediti prekogranično prikupljanje elektroničkih dokaza unutar EU, dok istovremeno štiti temeljna prava. Pružajući jasne smjernice, usklađujući postupke i promičući poštivanje prava, ovaj prijedlog rješava potencijalne prepreke poput *forum shoppinga* i pravnih praznina. Naglašava važnost maksimalnog korištenja

postojećih pravnih instrumenata, promicanje najboljih praksi među pravnim stručnjacima te uvođenje kontinuiranih mehanizama za kontrolu i unapređenje.

Zaključno, policy sažeci usredotočuju se na rukovanje elektroničkim dokazima i zaštitu temeljnih prava u pravnim postupcima, posebno u prekograničnoj suradnji unutar Europske unije. Preporuke uključuju jačanje neovisnosti pravosuđa i edukaciju o pretpostavci nevinosti, usklađivanje programa edukacije s kompleksnostima elektroničkih dokaza, osiguranje pažljivog rukovanja dokazima tijekom njihova životnog ciklusa, premošćivanje jaza između pravne i tehničke stručnosti te unapređenje pravne suradnje i zaštite temeljnih prava u prekograničnom prikupljanju elektroničkih dokaza. Sažeci naglašavaju važnost edukacije, standardiziranih protokola, suradnje sa stručnjacima iz industrije i zaštite prava na pravično suđenje.

Kratice (primjeri)

Kratika	Opis
CEE	Srednja i istočna Europa
ECHR	Europski sud za ljudska prava
EU	Europska Unija
LEA	Tijelo za provedbu zakona
MLA	Uzajamna pravna pomoć

Uvod

Sve veća upotreba elektroničkih dokaza u kaznenim postupcima zahtijeva snažno uporište u pravnim načelima i tehničkoj stručnosti. Rukovanje elektroničkim dokazima, osobito u prekograničnim slučajevima, predstavlja jedinstvene izazove koji zahtijevaju sofisticirana rješenja za očuvanje pravde, pravičnosti i temeljnih prava. Ovaj policy sažetak će se usredotočiti na važnost jačanja pravne suradnje i zaštite temeljnih prava u prekograničnom prikupljanju elektroničkih dokaza, naglašavajući potrebu za jasnoćom, usklađivanjem i osviještenosti u rješavanju potencijalnih prepreka i promicanju poštivanja temeljnih prava.

U digitalnom dobu, gdje zločini nadilaze granice i tehnologija igra ključnu ulogu u istragama, pravna suradnja je ključna za učinkovito suzbijanje kriminalnih aktivnosti. Međutim, složenosti prekograničnog prikupljanja elektroničkih dokaza donose izazove poput *forum shoppinga*, pravnih praznina i nejednakosti među državama članicama. Kako bi se ovi problemi riješili, ključno je uspostaviti standardizirane postupke, pojasniti pravne okvire poput Europskog istražnog naloga i sustava EU za e-dokaze te zagovarati dosljedne pravne standarde za smanjenje rizika i zaštitu temeljnih prava.

Policy sažeci temelje se na rezultatima projekta; D2.3 Prvi korak sukreacije s ciljnom skupinom, D3.8 Alat za ocjenu dopuštenosti e-dokaza te D4.2 Radionica službenog predstavljanja projekta Innocent. Aktivnosti sukreacije, prisutne od početka projekta u obliku World Caféa diskusija i Alata, pružile su okvir dionicima za suradnju i razvoj praktičnih rješenja za rukovanje prekograničnim elektroničkim dokazima. Izgradnjom suglasnosti o najboljim praksama, promicanjem transparentnosti i osiguranjem odgovornosti, Europska unija može ojačati pravnu suradnju, zaštititi temeljna prava te poboljšati učinkovitost kaznenih istraga u digitalnom dobu.

Ciljne skupine

Naša ciljna skupina uključuje pravne stručnjake, donositelje politika, tijela za provedbu zakona, suce, državne odvjetnike, branitelje i druge dionike uključene u sustav kaznenog pravosuđa. Ove osobe igraju ključnu ulogu u osiguravanju pravičnog i učinkovitog rukovanja elektroničkim dokazima, očuvanju pretpostavke nevinosti i zaštiti temeljnih prava u prekograničnoj pravnoj suradnji.

Pravni stručnjaci, uključujući suce i tužitelje, imaju koristi od pojašnjenja i usklađivanja postupaka za prikupljanje prekograničnih elektroničkih dokaza. Također trebaju biti informirani o potencijalnim rizicima zlouporabe i važnosti zaštite individualnih prava u pravnoj suradnji. Sudjelovanjem u edukacijama, radionicama i inicijativama za razmjenu znanja, pravni stručnjaci mogu unaprijediti svoje stručne i etičke standarde u rukovanju elektroničkim dokazima.

Donositelji politika i nacionalne vlasti ključni su akteri prema Kojima su upućene preporuke za uspostavu standardiziranih postupaka i nadzor nad poštivanjem temeljnih prava u aktivnostima prikupljanja prekograničnih dokaza. Promicanjem najboljih praksi, zagovaranjem pravne standardizacije i podrškom inicijativama usmjerenim na pojednostavljivanje prekograničnih pravnih procesa, donositelji politika mogu doprinijeti učinkovitijem pravnom okviru koji poštuje prava.

Tijela za provedbu zakona imaju koristi od naglaska na zaštiti prava obrane, sprječavanju *forum shoppinga* i promicanju odgovornosti u sustavima prikupljanja prekograničnih dokaza. Sudjelovanjem u inicijativama za izgradnju kapaciteta i ostajući oprezna protiv potencijalnih zlouporaba, tijela za provedbu zakona mogu osigurati da dokazi pribavljeni međunarodnom suradnjom zadovoljavaju jedinstvene standarde zakonitosti i proceduralne pravičnosti.

Sveukupno, ciljna skupina za ove policy sažetke uključuje širok raspon dionika uključenih u sustav kaznenog pravosuđa, od kojih svi imaju ulogu u unapređenju pravne suradnje, zaštiti temeljnih prava i očuvanju integriteta elektroničkih dokaza u prekograničnim istragama. Kroz suradnju, edukaciju i pridržavanje pravnih i etičkih standarda, ovi dionici mogu zajednički raditi na osiguravanju pravičnog i učinkovitog rukovanja elektroničkim dokazima u brzo mijenjajućem digitalnom okruženju.

Zašto Policy sažeci?

Policy sažeci su ključni za pružanje jasnog i sažetog pregleda složenih pravnih pitanja, poput rukovanja elektroničkim dokazima u kaznenim postupcima. Opći ciljevi, koje smo temeljili na informacijama, znanju i primjerima dobrih praksi prikupljenima kroz projekt, su sljedeći:

1. Pojašnjenje i usklađivanje postupaka: Policy sažeci imaju za cilj potaknuti Europsku komisiju i nacionalne vlasti da pruže jasne smjernice i osiguraju usklađivanje postupaka za prikupljanje prekograničnih elektroničkih dokaza. Uspostavljanjem standardiziranih protokola, pravni stručnjaci mogu učinkovitije navigirati složenostima prekogranične suradnje i osigurati poštivanje temeljnih prava u kaznenim istragama.
2. Ublažavanje prepreka: Sažeci se bave potencijalnim preprekama kao što su *forum shopping* i pravne praznine u prikupljanju prekograničnih dokaza. Zagovaranjem standardiziranih postupaka i dosljednih pravnih standarda, pravni stručnjaci mogu spriječiti zlouporabe i osigurati proceduralnu pravičnost pri rukovanju elektroničkim dokazima u različitim jurisdikcijama.
3. Promicanje najboljih praksi i osviještenosti: Policy sažeci naglašavaju važnost inicijativa za razmjenu znanja i izgradnju kapaciteta među pravnim stručnjacima kako bi se promicala odgovorna i etična upotreba mehanizama za prikupljanje prekograničnih dokaza. Pružanjem odgovarajuće edukacije i resursa, pravni praktičari mogu poboljšati svoju svijest o rizicima i zaštitnim mjerama pri rukovanju elektroničkim dokazima.
4. Poboljšana upotreba pravnih instrumenata: Sažeci zagovaraju učinkovitu provedbu postojećih pravnih instrumenata, kao što su Ugovori o uzajamnoj

pravnoj pomoći, Europski istražni nalozi i Europski nalozi za dostavljanje i čuvanje dokaza. Podržavajući pojednostavljene pravne procese i mehanizme suradnje, pravni stručnjaci mogu ubrzati razmjenu elektroničkih dokaza i održati standarde postupka u prekograničnim istragama.

5. Kontinuirana kontrola i unapređenje: Policy sažeci preporučuju uspostavu mehanizama za redoviti pregled i evaluaciju okvira za prekograničnu suradnju kako bi se osigurala prilagodljivost na promjenjive potrebe i tehnološki razvoj. Prikupljanjem povratnih informacija od dionika i prilagođavanjem politike, pravni stručnjaci mogu poboljšati učinkovitost i pravičnost u svojim naporima za prikupljanje prekograničnih dokaza.

Zaključno, policy sažeci ključni su alati za usmjeravanje pravnih stručnjaka, donositelja politika i drugih dionika u rješavanju složenih pravnih pitanja vezanih uz elektroničke dokaze i osiguravanju zaštite temeljnih prava u prekograničnoj suradnji. Kroz ove ciljeve, sažeci imaju za cilj unaprijediti pravnu suradnju, zaštititi prava i promicati etičke prakse u rukovanju elektroničkim dokazima u različitim jurisdikcijama.

I. Jačanje sudačke neovisnosti i edukacija o pretpostavki nevinosti

- Osigurati sveobuhvatnu obuku i resurse sucima kako bi poboljšali njihovo razumijevanje pretpostavke nevinosti, posebno u kontekstu elektroničkih dokaza.
- Naglasiti važnost održavanja neovisnosti pravosuđa od političkog utjecaja, posebno u regijama s povijesnim naslijeđem kao što su zemlje srednje i istočne Europe.

Uvod

Neovisnost pravosuđa je temeljni princip na kojem počiva pravosudni sustav. Ovaj princip podrazumijeva da suci trebaju biti slobodni od vanjskih utjecaja kako bi osigurali nepristrano donošenje presuda. Središnji dio ovog koncepta je pretpostavka nevinosti, ***pravno načelo koje naglašava da se pojedinci smatraju nedužnima dok im se ne dokaže krivnja sukladno zakonu.***

U pravosudnim sustavima, ova načela igraju ključnu ulogu u očuvanju pravednosti, zaštiti prava pojedinaca od samovoljnih radnji države i osiguravanju pravičnog rješavanja sporova. Neovisnost pravosuđa omogućava sucima da donose odluke na temelju merituma predmeta i pravnih načela bez vanjskog uplitanja. Slično tome, pretpostavka nevinosti štiti prava osoba optuženih za zločin zahtijevajući ispitivanje dokaza prije donošenja bilo kakve presude.

U današnjem okruženju pojavljuju se novi izazovi, posebno u vezi s elektroničkim dokazima. Razvoj tehnologije transformirao je način na koji se dokazi prezentiraju u sudnicama, postavljajući izazove sucima u procjeni njihove vjerodostojnosti, pouzdanosti i prihvatljivosti. Ključno je osigurati da suci imaju znanje i stručnost za snalaženje u složenim pitanjima, istovremeno držeći se principa neovisnosti pravosuđa i pretpostavke nevinosti.

Štoviše, u jurisdikcijama s dubokim povijesnim naslijeđem, u kojima još uvijek postoje ostaci prošlih autoritarnih režima, zaštita neovisnosti pravosuđa postaje još kritičnija. Ožiljci povijesti podsjetnik su na opasnosti moći i slabljenja demokratskih institucija. U okruženjima u kojima naponi za jačanjem neovisnosti nadilaze pravna pitanja, oni postaju akti očuvanja demokratskih temelja na kojima počivaju društva.

S obzirom na ovaj kontekst, ovaj politički sažetak ima za cilj rješavanje tih pitanja predlaganjem načina za jačanje neovisnosti i poboljšanje sudačkog razumijevanja pretpostavke nevinosti, posebno u slučajevima koji uključuju elektroničke dokaze. Ova inicijativa nastoji očuvati pravednost, osiguravajući da pravičnost i ravnopravnost budu očuvane unutar našeg pravosudnog sustava.

Kratki pregled elektroničkih dokaza na EU razini

Elektronički dokazi igraju ključnu ulogu u kaznenim postupcima, posebno u slučajevima koji uključuju kibernetički kriminal, terorizam i organizirani kriminal. Njihov značaj pokazuje rastući broj referenci na elektroničke dokaze u zakonodavstvu EU-a i uvođenje specijaliziranih instrumenata EU-a koji reguliraju njihovo prikupljanje, očuvanje i korištenje.

Europski istražni nalog (EIO) olakšava prekogranično prikupljanje elektroničkih dokaza pojednostavljujući process pružanja uzajamne pravne pomoći i promičući međusobno povjerenje među državama članicama. EIO omogućava brzu razmjenu informacija i dokaza, smanjujući kašnjenja i troškove povezane s tradicionalnim metodama.

Međutim, EIO se suočava s određenim izazovima, uključujući neujednačenu provedbu među državama članicama, varijacije u pravnim tradicijama i kulturama te složenost samih elektroničkih dokaza. Kako bi prevladala ove prepreke, EU je razvila smjernice i najbolje prakse za promicanje dosljednosti i učinkovitosti u korištenju EIO-a. Nadalje, nedavni razvoj elektroničkih dokaza rezultirao je usvajanjem Europskih naloga za dostavljanje i čuvanje elektroničkih dokaza u kaznenim stvarima. Ovi instrumenti imaju za cilj olakšati brži i učinkovitiji prekogranični pristup elektroničkim dokazima uz osiguravanje poštivanja temeljnih prava i postupovnih jamstava.

Unatoč ovim napretcima, problemi enkripcije, zaštite podataka i prekograničnih tokova podataka i dalje postoje. EU ostaje predana jačanju svog pravnog okvira i poticanju međunarodne suradnje kako bi se riješili izazovi vezani uz enkripciju, regulative o zaštiti podataka i složenosti prekogranične razmjene podataka, imajući na umu da zakonodavstvo koje se odnosi na prekograničnu suradnju u kaznenim stvarima ima za cilj olakšati, a ne ometati zaštitu podataka i tokove podataka.

Ovaj policy sažetak usredotočen je na osiguranje neovisnosti sudaca i jačanje mehanizma pretpostavke nevinosti u kontekstu elektroničkih dokaza. Kako bismo pružili odgovarajući set preporuka za politike koje će ojačati položaj neovisnosti sudstva i unaprijediti njihovo znanje i stručnost, ističemo neke izazove i kontekst koje smo istražili kroz raspravu na okruglom stolu te detaljno razradili i u INNOCENT Alatu za rukovanje s elektroničkim dokazima i ocjenu njihove dopuštenosi.

Izazovi koji su bili prisutni tijekom rasprava:

1. Tehnološki napredak
2. Globalizacija i prekogranični sudski sporovi
3. Populizam i politička polarizacija
4. Ekonomska nejednakost i društveni nemiri
5. Klimatske promjene i degradacija okoliša - održiviji pravosudni modeli i poticanje etičkog ponašanja kroz litigaciju, reformu politika i obrazovanje
6. Pristup pravdi i priuštivost

7. Etička razmatranja i profesionalna odgovornost

Opće preporuke

Ovi izazovi predstavljaju uvod u cijeli niz policy preporuka koje će uslijediti nakon općih preporuka koje ističu relevantna zapažanja i daju uvid u smjernice za politike.

- 1. Osnivanje multidisciplinarnih radnih skupina sastavljenih od srednjoeuropskih stručnjaka:** Tijekom trajanja projekta, razne aktivnosti, komunikacijski kanali i formati rasprava usmjerili su ciljnu skupinu prema budućoj suradnji i potencijalnom stvaranju radne skupine koja bi obuhvaćala pravne stručnjake, donositelje politika, suce i tužitelje, a adresirala bi izazove tehnološkog napretka. Formiranje takve radne skupine temeljem prekogranične suradnje moglo bi dovesti do razvoja sofisticiranog pravnog okvira koji regulira zaštitu podataka, privatnost i kibernetički kriminal, uz osiguranje kompatibilnosti s brzim tehnološkim promjenama.

Cilj: ojačati dionike da se nose s tehnološkim promjenama

- 2. Učinkovitije unaprijediti međunarodnu suradnju:** Kako smo primijetili tijekom projektnih sastanaka i različitih formata rasprava, ova je suradnja prijeko potrebna i ima potencijal nastaviti se te postati pilot verzija mnogo šire mreže suradnje unutar zemalja srednje i istočne Europe. To bi pridonijelo europskim i međunarodnim naporima u rješavanju globalnih izazova u raznim područjima, uključujući izazove povezane s elektroničkim dokazima i pretpostavkom nevinosti.
- Suradnja bi mogla predložiti dostatnu harmonizaciju prekograničnih pravnih okvira vezanih uz elektroničke dokaze i osigurati dosljednost u primjeni pretpostavke nevinosti u prekograničnim sporovima, uključujući jednostavnu i otvorenu komunikaciju između različitih jurisdikcija.
- Suradnja bi trebala biti aktivna u dijeljenju iskustava, naučenih lekcija i najboljih praksi kako bi se potaknula inovacija i poboljšanje u rukovanju elektroničkim dokazima te na taj način pridonijeti pravednom i pravičnom ishodu postupka.

Cilj: podržati prekograničnu suradnju

- 3. Etička razmatranja i profesionalna odgovornost:** Kako bi se nosili s tehnološkim, političkim i društvenim razvojem, naglasili smo važnost kontinuiranog ažuriranja znanja i vještina u rukovanju elektroničkim dokazima kako bi se osigurala prilagodljivost pravnih stručnjaka na stalno promjenjive uvjete. Pravosudni/pravni stručnjaci trebaju tehničke smjernice kako bi spriječili da osobne pristranosti ili vanjski utjecaji utječu na njihove odluke. Treba se usredotočiti na osiguravanje protokola za čuvanje koji će održati vjerodostojnost elektroničkih dokaza, posebno u slučajevima kada je pretpostavka nevinosti ključna za postupak. Potrebno je poticati stručnjake prema ovim smjernicama da štite odnos između odvjetnika i klijenta te da štite osobne podatke od neovlaštenog pristupa.

Cilj: promicati profesionalnu etiku

4. Otvorena komunikacija i pristup pravdi: Kako bi se potaknuo dijalog i poboljšala dostupnost pristupa pravdi, ključno je njegovati transparentnost i uključivost unutar postupaka. Osiguravanjem otvorene razmjene informacija i uključivanjem svih strana tijekom procesa, možemo održati vrijednosti pravičnosti i pretpostavke nevinosti u vezi s digitalnim dokazima. Ova metoda promiče razumijevanje i angažman među svim uključenima, što u konačnici gradi povjerenje u sustav i osigurava pravedne rezultate za sve pojedince.

Cilj: Promovirati transparentnost i uključivost unutar postupaka kako bi se unaprijedila komunikacija i pravedan pristup pravdi, posebno u slučajevima koji se tiču elektroničkih dokaza i pretpostavke nevinosti.

Zaključna zapažanja

Zaključno, prethodni prijedlozi mogu ojačati neovisnost pravosuđa, promicati razumijevanje pretpostavke nevinosti i suočiti se s kompleksnostima elektroničkih dokaza. Pružanjem edukacije sucima, zagovaranjem autonomije od političkih pritisaka te poticanjem transparentne komunikacije i pristupačnosti pravdi, možemo osigurati da pravni sustavi poštuju načela pravičnosti, jednakosti i odgovornosti.

Složenosti napretka, globalizacije, populizma, ekonomskih nejednakosti, klimatskih promjena i etičkih dilema zahtijevaju zajedničke napore i inovativna rješenja. Potičući partnerstva, suradnju i etičke standarde u ponašanju, možemo učinkovito navigirati ovim izazovima, istovremeno poštujući pravna načela.

Gledajući unaprijed, ključno je uspostaviti radne skupine za jačanje suradnje i održavanje profesionalne etike u učinkovitom suočavanju s ovim izazovima. Promovirajući otvorenost, uključivost i transparentan dijalog, možemo osigurati pristup pravdi u slučajevima koji uključuju elektroničke dokaze i pretpostavku nevinosti.

U konačnici, ove policy preporuke postavljaju temelj za rasprave i akcije usmjerene na poboljšanje pouzdanosti i učinkovitosti sustava ne samo u zemljama srednje i istočne Europe, već i šire. Kroz napore i predanost poštivanju vladavine prava, možemo očuvati standarde pravednosti, štiteći prava za buduće generacije.

II. Definicija i tipologija elektroničkih dokaza

- Uskladiti i prilagoditi programe edukacije sukladno složenosti elektroničkih dokaza, nudeći konkretne primjere i objašnjenja s ciljem prikazivanja različitih oblika.
- Poticati kontinuiranu edukaciju pravnih praktičara kako bi ostali u tijeku s razvojem područja elektroničkih dokaza.

Uvod

Elektronički dokazi postali su sve važniji dio modernih pravnih postupaka jer tehnologija nastavlja napredovati i oblikovati način na koji se prikupljaju, pohranjuju i prezentiraju informacije. S porastom elektroničkih uređaja i online platformi, pojam elektroničkih dokaza obuhvaća širok spektar digitalnih podataka koji mogu biti relevantni u pravnim slučajevima.

Ovaj policy sažetak ima za cilj pružiti kratki i sveobuhvatan pregled definicije i tipologije elektroničkih dokaza, kao i izazova i mogućnosti povezanih s njihovom upotrebom u različitim pravnim kontekstima.

Definicija "Elektroničkih dokaza" kompleksan je koncept koji su razmatrali razni zakonodavci na domaćoj i međunarodnoj razini. Unatoč naporima da se pruži jasna definicija, ona i dalje ostaje neprecizna. Elektronički dokazi odnose se na podatke s analognih ili digitalnih uređaja koji imaju dokaznu vrijednost, generirane, obrađene, pohranjene ili prenesene elektroničkim uređajima. Digitalni dokazi su podskup elektroničkih dokaza u numeričkom formatu. Europska parlamentarna istraživačka služba definira elektroničke dokaze kao podatke pohranjene ili generirane elektroničkim uređajima, uključujući sadržaj poput e-pošte i ne-sadržajne podatke poput informacija o korisnicima. U osnovi, elektronički dokazi predstavljaju bilo koji elektronički format koji je dopušten kao dokaz na sudu.

Elektronički dokazi obuhvaćaju različite izvore informacija, uključujući fizičke predmete koji su digitalizirani, analogni dokazi koji su prošli digitalizaciju te digitalni dokazi stvoreni digitalnim uređajima. Općenito, sve ove forme dokaza možemo svrstati pod 'elektroničke dokaze', prepoznajući da se u konačnici mogu označiti kao elektronički bez obzira na njihovo početno podrijetlo. U širem smislu, elektronički dokazi odnose se na sve dokazne informacije pohranjene ili prenesene u elektroničkom obliku, bez obzira na način njihovog nastanka. Ovo sveobuhvatno razumijevanje elektroničkih dokaza omogućuje detaljniju analizu i korištenje takvih dokaza u različitim kontekstima.

U sljedećem dijelu ćemo se detaljno pozabaviti različitim kategorijama i oblicima elektroničkih dokaza, pružajući sveobuhvatno razumijevanje različitih tipova s kojima se možemo susresti.

Kratko objašnjenje tipologije elektroničkih dokaza

Elektronički dokazi mogu se grubo podijeliti u dvije glavne vrste: dokazi iz pohranjenih podataka i podaci presretnuti tijekom prijenosa. Digitalna forenzika se oslanja na različite vrste elektroničkih dokaza za istrage, uključujući logove, video zapise, slike, arhivske podatke, privremene datoteke, replicirajuće podatke, zaostale podatke, metapodatke te podatke pohranjene u RAM memoriji uređaja. Ove vrste elektroničkih dokaza dalje se mogu klasificirati u volatilne dokaze, koji su prisutni samo dok je računalo u radu i moraju se prikupljati upotrebom metoda žive forenzike, te u nevolatilne dokaze, koji se zadržavaju čak i kad uređaj nije uključen.

Važno je da istražitelji razlikuju ove dvije vrste dokaza i koriste odgovarajuće metode za njihovo prikupljanje i analizu u sudskim postupcima. Volatilni dokazi, poput podataka u RAM memoriji računala, lako mogu biti izgubljeni ako se ne prikupe na vrijeme, dok nevolatilni dokazi, kao što su datoteke pohranjene na tvrdim diskovima ili memorijskim karticama, mogu pružiti vrijedne informacije koje mogu izdržati gubitak napajanja.

Policy preporuke

- **Razvoj i provedba edukacija za pravne stručnjake u skladu s kompleksnostima elektroničkih dokaza:** Ove edukacije trebaju pružiti konkretne primjere i objašnjenja kako bi ilustrirali različite oblike elektroničkih dokaza, pomažući stručnjacima da bolje razumiju kako prikupljati, analizirati i prezentirati takve dokaze u pravnim postupcima uzimajući u obzir i europsku i nacionalnu razinu.
- **Poticanje kontinuiranog obrazovanja za pravne stručnjake kako bi bili u toku s razvojem elektroničkih dokaza:** Kako tehnologija napreduje i nastaju novi oblici elektroničkih dokaza, ključno je da pravni stručnjaci redovito dobivaju ažurne informacije o tome kako se učinkovito snalaziti u promjenama. Ove edukacije trebaju se redovno održavati kako bi pravni stručnjaci imali kontinuirani pristup informacijama o novim trendovima u području elektroničkih dokaza.
- **Suradnja sa stručnjacima iz industrije i tehnološkim tvrtkama radi razvoja najboljih praksi i smjernica za prikupljanje i čuvanje elektroničkih dokaza:** Suradnjom sa drugim stručnjacima u tom području, pravni stručnjaci mogu dobiti vrijedne uvide u najučinkovitije metode za postupanje s elektroničkim dokazima, osiguravajući njihovu dopuštenost i pouzdanost u sudskim postupcima.
- **Određivanje jasne definicije elektroničkih dokaza:** Kako bi se osigurala dosljednost u tumačenju i primjeni u pravnom sustavu, preporučuje se odrediti jasnu, standardiziranu i zajedničku definiciju elektroničkih dokaza. Ova definicija treba obuhvatiti sve oblike digitalnih podataka koji se mogu koristiti kao dokazi u pravnim postupcima, uključujući, ali ne ograničavajući se na, e-poštu, objave na društvenim medijima, digitalne dokumente i ostale elektroničke komunikacije.
- **Tipologija elektroničkih dokaza:** Ključno je razviti zajedničku tipologiju koja kategorizira različite vrste elektroničkih dokaza radi njihovog čuvanja i postupanja s

njima. Ova tipologija treba opisati specifične karakteristike svake vrste elektroničkih dokaza, njihov potencijalni značaj u pravnim postupcima te smjernice za postupanje i čuvanje. To će pomoći pravnim stručnjacima da bolje razumiju i koriste elektroničke dokaze u svojim slučajevima, osiguravajući njihov integritet i dopuštenost pred sudom.

Općenito, bitno je da pravni praktičari dobiju sveobuhvatnu i ažurnu edukaciju o elektroničkim dokazima kako bi učinkovito postupali s ovom vrstom dokaza u pravnim postupcima. Suradnja sa stručnjacima iz industrije i razvoj najboljih praksi ključni su za osiguranje prihvatljivosti i pouzdanosti elektroničkih dokaza. Jasna definicija i tipologija elektroničkih dokaza može dodatno poboljšati razumijevanje i postupanje s ovom vrstom podataka unutar pravnog sustava. Usvajanje ovih preporuka može dovesti do učinkovitijeg i djelotvornijeg korištenja elektroničkih dokaza u pravnom okruženju.

Zaključna zapažanja

S porastom korištenja elektroničkih uređaja i digitalnih komunikacija raste i važnost elektroničkih dokaza u pravnim postupcima. Od e-pošte i SMS poruka do objava na društvenim mrežama i podataka GPS-a, elektronički dokazi mogu pružiti ključne informacije u slučajevima koji se kreću od cyber kriminala do građanskih sporova.

Pravni stručnjaci moraju biti opremljeni potrebnim vještinama i znanjem za učinkovito rukovanje elektroničkim dokazima tijekom istražne faze kaznenih postupaka i sudskih procesa. To uključuje razumijevanje tehničkih aspekata pohrane i dohвата podataka, kao i pravnih zahtjeva za prikupljanje i prezentiranje elektroničkih dokaza. Kontinuirano obrazovanje i obuka o najnovijim tehnologijama i najboljim praksama su ključni kako bi se ostalo informiran o evoluciji područja elektroničkih dokaza.

Suradnja s stručnjacima industrije, poput forenzičkih analitičara i informatičara, također može pružiti vrijedne uvide i smjernice o rukovanju elektroničkim dokazima. Suradnjom, pravni stručnjaci mogu osigurati da se elektronički dokazi prikupljaju, čuvaju i prezentiraju na način koji je prihvatljiv i pouzdan pred sudom.

Jasne definicije i tipologije elektroničkih dokaza mogu dodatno poboljšati njihovo razumijevanje i upotrebu u pravnom okruženju. Kategorizacijom različitih vrsta elektroničkih dokaza te pružanjem smjernica za njihovo prikupljanje i analizu, pravni stručnjaci mogu poboljšati učinkovitost korištenja elektroničkih dokaza u sudskim postupcima.

Općenito, usklađivanje programa edukacije s kompleksnostima elektroničkih dokaza i implementacija ovih preporuka može pomoći pravnim stručnjacima u savladavanju izazova rukovanja elektroničkim dokazima. Ažurnim informiranjem o najnovijim tehnologijama i najboljim praksama, pravni stručnjaci mogu osigurati da elektronički dokazi igraju važnu ulogu u suvremenim pravnim postupcima.

III. Životni ciklus elektroničkih dokaza

- Naglasiti važnost postupanja s elektroničkim dokazima s posebnom pažnjom tijekom čitavnog životnog ciklusa, ističući u svakoj fazi izazove prilikom osiguravanja integriteta i dopuštenosti dokaza.
- Zagovarati prepoznavanje važnosti ispravnog rukovanja s elektroničkim dokazima među pravnicima.

Uvod

Digitalni dokazi, koji obuhvaćaju različite oblike podataka pohranjenih ili poslanih elektroničkim putem, igraju ključnu ulogu u istraživanju i procesuiranju kriminalnih aktivnosti. Ti dokazi obuhvaćaju sve od e-mailova i SMS poruka do metapodataka i online tragova koji pružaju uvid u zločine i osobe koje stoje iza njih.

S porastom naše ovisnosti o uređajima i online platformama, efikasno postupanje s elektroničkim dokazima postaje sve važnije. Takvo postupanje nailazi na izazove u svakoj fazi, počevši od njihovog prikupljanja i čuvanja, do analiziranja i prezentiranja pred sudom. Za očuvanje integriteta, autentičnosti i dopuštenosti dokaza, ključna je temeljitost i pažnja prema detaljima, pridržavanje praksi i dobro razumijevanje tehničkih i pravnih aspekata.

U tom kontekstu, ovaj policy brief naglašava važnost pravilnog postupanja s dokazima kroz cijeli njihov životni ciklus. Ističe se nužnost standardiziranih edukacija za pravne stručnjake, svijesti o pitanjima povezanim s digitalnim dokazima te unapređenja suradnje među dionicima. Donositelji politika mogu podržati učinkovitiji pravosudni sustav u ovoj digitalnoj eri zagovaranjem prepoznavanja važnosti integriteta i prihvatljivosti u postupanju s elektroničkim dokazima.

U nastavku ćemo istražiti prepreke i prijedloge rješenja za svaku fazu životnog ciklusa elektroničkih dokaza kako bismo ponudili praktične savjete za donositelje odluka, policiju, sudove i pravne stručnjake.

Životni ciklus elektroničkih dokaza

Životni ciklus uključuje nekoliko ključnih faza, od njihovog početnog prikupljanja do njihovog konačnog predstavljanja na sudu. Svaka faza je ključna za očuvanje integriteta, autentičnosti i dopuštenosti dokaza. Životni ciklus obično uključuje sljedeće faze:

1. **Prikupljanje:** Ova faza obuhvaća prikupljanje dokaza s elektroničkih uređaja, online platformi i digitalnih mreža. Tijela za provedbu zakona mogu provoditi pretrage ili zapljene radi prikupljanja dokaza za istrage. Također, faza uključuje izdavanje naloga za dostavljanje podataka pružateljima usluga te poduzimanje mjera opreza radi sprječavanja kontaminacije i očuvanja integriteta dokaza.

2. **Čuvanje:** Elektronički dokazi moraju biti sačuvani nakon prikupljanja kako bi se spriječilo manipuliranje ili promjene. Čuvanje uključuje izradu kopija dokaza i njihovo pohranjivanje u kontroliranom okruženju kako bi se očuvao njihov integritet. Pristup sačuvanim dokazima trebao bi biti ograničen na ovlaštene osobe kako bi se spriječile promjene.
3. **Analiza:** Nakon faze čuvanja, forenzičari analiziraju dokaze kako bi dobili relevantne informacije. Ova faza uključuje dešifriranje šifriranih podataka, uspostavljanje lanaca nadzora i pripremu izvješća koja sadrže nalaze analize
4. **Sudski postupak:** Nakon analize, rezultati se prezentiraju na sudu tijekom primjene dokaza. Suci pregledavaju autentičnost, zakonitost i prihvatljivost dokaza kako bi osigurali da ispunjavaju zahtjeve za korištenje u pravnim postupcima. Ova faza također uključuje procjenu vrijednosti i vjerodostojnosti dokaza prema utvrđenim normama.
5. **Prijenos i dijeljenje dokaza:** Završna faza upravljanja dokazima uključuje prijenos i dijeljenje dokaza među strankama, poput tijela za provedbu zakona, pravosudnih tijela i drugih uključenih strana. To može uključivati razmjenu dokaza unutar zemlje ili kroz sporazume o pravnoj pomoći i mehanizme suradnje u prekograničnim scenarijima.

Policy preporuke

S obzirom na porast uporabe i važnosti dokaza u istragama, ključno je uspostaviti detaljne i standardizirane protokole za upravljanje elektroničkim dokazima od početka do kraja. Ovaj prijedlog naglašava važnost pravilnog rukovanja dokazima kako bi se održala njihova cjelovitost i prihvatljivost te zagovara njihovo prepoznavanje među pravnim stručnjacima.

1. **Stvaranje jedinstvene pravne strukture:** Postoji potreba za stvaranjem zajedničkog okvira na globalnoj i europskoj razini za nadzor cijelog životnog ciklusa elektroničkih dokaza. Ova struktura bi trebala uključivati pravila koja se odnose na prikupljanje, očuvanje, korištenje, prijenos i dijeljenje dokaza. Trebala bi ponuditi definicije, kriterije i postupke kako bi se pomoglo tijelima za provedbu zakona, sudovima i donositeljima politika u dosljednom postupanju s elektroničkim dokazima u različitim jurisdikcijama.
2. **Standardizirani protokoli i preporuke:** Trebalo bi formulirati standardizirane protokole i preporuke kako bi se osigurala dosljednost u postupanju s dokazima. Ovi protokoli trebaju obuhvatiti pretragu, zapljenu, metode očuvanja, tehnike analize i standarde prezentacije dokaza. Trebalo bi jasno definirati preporuke za dokumentiranje lanca nadzora, očuvanje integriteta dokaza i usklađivanje s obvezama u svakoj fazi.
3. **Obuka i obrazovanje:** Učinkoviti programi obuke i obrazovanja ključni su za poboljšanje vještina profesionalaca, kao što su suci, tužitelji, branitelji i policijski službenici, u postupanju s dokazima. Ovi programi trebaju obuhvatiti aspekte forenzičke znanosti, pravna načela vezana uz elektroničke dokaze i preporučene metode za očuvanje njihovog integriteta i prihvatljivosti. Važno je pružiti priliku za

edukaciju kako bi pravni stručnjaci ostali informirani o napretku i promjenjivim pravnim standardima.

- 4. Stvaranje svijesti i razumijevanja:** Potrebno je educirati profesionalce o važnosti rukovanja elektroničkim dokazima i potencijalnim složenostima koje to uključuje. Prepoznavanje značaja dokaza u istragama ključno je za promicanje pravde, očuvanje vladavine prava i zaštitu prava pojedinaca uključenih u pravne procese.
- 5. Promicanje suradnje i koordinacije:** Jačanje suradnje među međunarodnim dionicima ključno je za rješavanje izazova u postupanju s elektroničkim dokazima. Uspostava mehanizama za razmjenu praksi, dijeljenje informacija i koordinaciju aktivnosti može olakšati prekograničnu suradnju u kriminalističkim istragama koje uključuju elektroničke dokaze.

Elektronički dokazi postali su ključni alat za otkrivanje istine i osiguranje pravde u svijetu istraga i pravnih procesa. Elektronički dokazi pružaju uvid u kriminalne aktivnosti i počinitelje, od tragova do metapodataka. Međutim, pravilno postupanje s dokazima predstavlja izazove u svakoj fazi njihovog životnog ciklusa. Uspostavljanje protokola i postupaka ključno je za prevladavanje tih prepreka i očuvanje integriteta i prihvatljivosti dokaza. To uključuje uspostavu okvira za upravljanje kompletnim životnim ciklusom elektroničkih dokaza, uključujući smjernice za prikupljanje, čuvanje, analizu i prezentaciju pred sudom. Nadalje, potrebno je pružiti edukaciju profesionalcima kako bi unaprijedili njihovo razumijevanje tehničkih i pravnih aspekata povezanih s elektroničkim dokazima.

Štoviše, povećanje svijesti među profesionalcima o postupanju s elektroničkim dokazima ključno je za promicanje pravde i poštivanje načela vladavine prava. Poticanjem suradnje među dionicima možemo adresirati složenosti u postupanju s prekograničnim dokazima i osigurati pravednu i učinkovito provođenje pravde u digitalnom dobu.

Zaključna zapažanja

Ukratko, učinkovito upravljanje dokazima ključno je u suvremenim kriminalističkim istragama i pravnim postupcima. U doba kada sve više ovisimo o tehnologiji i internetu, važno je pažljivo postupati s dokazima od početka do kraja. Naglašavanjem važnosti očuvanja integriteta i osiguranja prihvatljivosti prilikom rukovanja dokazima, donositelji politika, tijela za provedbu zakona, sudovi i pravni stručnjaci mogu doprinijeti poboljšanju pravičnosti i učinkovitosti našeg pravosudnog sustava. Pridržavanjem procedura, pružanjem edukacija i poticanjem bolje suradnje među dionicima, možemo osigurati da elektronički dokazi ostanu pouzdano sredstvo za otkrivanje istine i zaštitu pravde u današnjem digitalnom okruženju.

IV. Premošćivanje jaza između pravne i tehničke ekspertize u rukovanju elektroničkim dokazima

- Pojednostaviti tehnički žargon i koncepte povezane s elektroničkim dokazima kako bi se olakšalo razumijevanje nestručnjacima, i potaknula komunikacija između pravnih i tehničkih stručnjaka.
- Potaknuti pravne stručnjake da se upoznaju s tehničkim terminima i konceptima te promicati suradnju s ekspertima digitalne forenzike.
- Nepostojanje postupaka za potencijalna odstupanja ili nepredviđene uvjete koji nisu obuhvaćeni opisanim protokolima. Dok se utvrđeni okviri bave rutinskim kategorizacijama, oni ne daju uvid u radnje koje treba poduzeti u scenarijima u kojima standardni postupci nisu primjenjivi ili kada se pojave odstupanja.

Uvod

Elektronički dokazi predstavljaju jedinstvene izazove u pravnom okruženju, zahtijevajući delikatno balansiranje između tehnološke stručnosti i pravne vještine. Kako bi se učinkovito snalazili u ovim složenostima, neophodno je pojednostaviti tehnički žargon i poticati suradnju između pravnih i tehničkih stručnjaka. Ovaj policy sažetak opisuje korake koji se mogu poduzeti za postizanje ovih ciljeva.

Glavni izazovi i prepreke

1. Pravnim stručnjacima često je potrebno razjasniti tehničke pojmove i pojmove koji se odnose na elektroničke dokaze. Kako bi se to savladalo, potrebno je provesti inicijative za pojednostavljenje složene terminologije i koncepata, olakšavajući razumijevanje nestručnjacima.
2. Pravne stručnjake treba poticati da se upoznaju s tehničkim pojmovima i konceptima koji se odnose na elektroničke dokaze. Takvo poznavanje poboljšat će njihovu sposobnost suradnje s digitalnim forenzičkim stručnjacima, poticati suradnju i poboljšati ukupne ishode postupaka.

Policy preporuke

I. Pojednostavljivanje tehničkog žargona i koncepata

Snalaženje u svijetu dokaza može biti izazov za pravne stručnjake zbog složenih tehničkih pojmova. Kako tehnologija napreduje, razumijevanje ovih pojmova postaje sve teže za one koji nisu u području tehnologije. Pojednostavljivanje jezika ključno je za poboljšanje komunikacije između tehničkih i pravnih stručnjaka. Ovaj uvod postavlja temelje za raspravu o načinima kako tehničke koncepte učiniti pristupačnijim, pomažući pravnim

stručnjacima da se s pouzdanjem nose sa složenim elektroničkim dokazima uz odgovarajuću komunikaciju.

Kako bismo premostili izazove prema odgovarajućem razumijevanju tehničkog žargona i koncepata povezanih s elektroničkim dokazima, a sukladno zaključcima rasprave s relevantnim dionicima u sklopu projekta INNOCENT, preporučujemo primjenu sljedećih koraka/strategija:

1. Izradite obrazovne materijale: Razvijte vodiče, priručnike i online resurse koji objašnjavaju pojmove na pristupačnom jeziku. Koristite primjere i scenarije iz stvarnog života kako biste učinkovito ilustrirali ideje.
2. Provedite radionice i edukacije: Organizirajte radionice i seminare kako biste pomogli pravnim stručnjacima da razumiju žargon, kao što projekt INNOCENT više puta naglašava. Sve edukacije i rasprave smatrane su ključnim koracima prema razumijevanju elektroničkih dokaza unutar pravosudnih sustava u srednjoj i istočnoj Europi. Ove treninge mogu voditi stručnjaci koji mogu jasno objasniti složene koncepte.
3. Koristite vizualna pomagala: uključite dijagrame, flowchartove, infografike i pisana objašnjenja u obrazovne/radne materijale. Vizualna pomagala mogu pomoći u razjašnjavanju pojmova pružanjem prikaza.
4. Ponudite programe kontinuirane edukacije: Relevantni akteri trebali bi osigurati programe edukacije za pravne stručnjake o elektroničkim dokazima i digitalnoj forenzici. Programi trebaju sadržavati module koji pojednostavljaju pojmove za razumijevanje.
5. Potaknite platforme za suradnju: Uspostavite platforme na kojima pravni i tehnički stručnjaci mogu komunicirati i dijeliti znanje. Poticanje dijaloga između ovih skupina može poboljšati razumijevanje terminologije.
6. Omogućite jednostavan pristup resursima: Osigurajte da su obrazovni materijali lako dostupni stručnjacima. To može uključivati postavljanje materijala, distribuciju tiskanih primjeraka u institucijama ili uključivanje resursa u trenutne programe stručnog usavršavanja.
7. Promicanje učenja od kolega: Stvorite prilike za profesionalce da se uče od kolega radi razmjene uvida i strategija za razumijevanje terminologije. Podrška kolega može biti od velike pomoći u prevladavanju prepreka i razvijanju samopouzdanja u rukovanju dokazima.

II. Promicanje upoznavanja s tehničkim pojmovima i konceptima

1. Integracija praktičnih vježbi i studija slučaja u edukacije s ciljem pružanja praktičnog iskustva s elektroničkim dokazima i veća suradnja s forenzičkom industrijom pružila bi izvrsnu bazu znanja i korisne resurse.

2. Poticati stručnjake da sudjeluju u raznim udruženjima i mrežama, što im donosi pogodnosti vezane uz njihova trenutna radna mjesta. Različite organizacije često nude mogućnosti umrežavanja, edukacije i resurse za podršku profesionalnom razvoju u ovom specijaliziranom području.

III. *Uspostavljanje sveobuhvatnih postupaka za osiguranje pravilnog pravnog i tehničkog rukovanja s elektroničkim dokazima*

1. Provedite sveobuhvatnu procjenu rizika: kroz temeljitu procjenu rizika procijenite potencijalne vanjske izvanredne okolnosti i stanja koja nisu obuhvaćena postojećim protokolima.
2. Build Flexible Structures: Develop frameworks that can adjust to scenarios, including methods for dealing with exceptions and unusual cases. Izgradite fleksibilne strukture: Razvijte okvire koji se mogu prilagoditi različitim scenarijima, uključujući metode za rješavanje iznimnih slučajeva.
3. Ponudite specijaliziranu edukaciju i savjete: Omogućite ciljanu edukaciju i smjernice pravnim stručnjacima za rješavanje situacija u kojima standardni postupci možda nisu primjenjivi, uključujući savjete o donošenju odluka i kako zatražiti pomoć.
4. Poticanje interdisciplinarne suradnje: Promicanje timskog rada među tehničkim i regulatornim stručnjacima (profesionalci koji poznaju zakonske propise i politike koje se odnose na elektroničke dokaze, digitalnu forenziku i tehnologiju općenito) za stvaranje postupaka koji uzimaju u obzir različita gledišta i stručnost za učinkovito rukovanje s elektroničkim dokazima.

Zaključna zapažanja

Zaključno, premošćivanje jaza između pravne i tehničke stručnosti u rukovanju elektroničkim dokazima ključno je za osiguravanje pravednosti u digitalnom dobu. Naše preporuke koncentriraju se na pojednostavljivanje termina, povećanje svijesti o dokazima među pravnim stručnjacima i uspostavljanje temeljitih protokola za rješavanje neočekivanih situacija. Korištenjem materijala, radionica, vizualnih prikaza i kontinuiranih edukacija koje pojednostavljaju jezik, možemo osnažiti stručnjake da se nose sa složenostima elektroničkih dokaza. Poticanje suradnje i platformi za međusobno učenje promiče rasprave između tehničkih stručnjaka, potičući razumijevanje i suradnju.

Štoviše, uključivanjem vježbi, primjera iz stvarnog života i sudjelovanjem organizacija povećat će se stručnost u rukovanju elektroničkim dokazima. Provođenje postupaka kao što su procjene rizika, uvođenje prilagodljivih okvira, specijaliziranih edukacija i interdisciplinarni timski rad osigurat će upravljanje elektroničkim dokazima u različitim scenarijima.

U konačnici, usvajanjem ovih prijedloga možemo premostiti jaz između tehničkog znanja i poboljšati poštivanje pravednosti u našem digitalnom svijetu.

V. Istraga

- Raspravljajte o etičkim razmatranjima i izazovima s kojima se agencije za provođenje zakona susreću u istragama koje uključuju elektroničke dokaze, promičući suradnju i otvoreni dijalog s pravnim stručnjacima.
- Zagovarajte pravednu i učinkovitu istragu uz očuvanje prava na privatnost i drugih pravnih standarda

Uvod

U području kaznenog pravosuđa, faza prethodnog postupka igra ključnu ulogu u određivanju tijeka slučaja. Ova faza, koja obuhvaća istragu i postupak optuživanja, ima za cilj temeljito utvrditi činjenice, identificirati potencijalne osumnjičenike i pripremiti put za pošteno suđenje na sudu. Obično pod nadzorom tužitelja i provedena od strane istražitelja, istraga uključuje prikupljanje i procjenu dokaza kako bi se izgradila čvrsta optužnica.

U okviru ovog istražnog procesa, tužitelj ili istražni sudac igra ključnu ulogu u usmjeravanju i nadzoru aktivnosti istražitelja, osiguravajući da se poduzmu sve potrebne mjere za utvrđivanje istine i osiguranje potrebnih dokaza. U kontekstu elektroničkih podataka i dokaza, moraju se slijediti posebni protokoli za prikupljanje, očuvanje i analizu digitalnih informacija na način koji poštuje prava optuženih i održava integritet dokaza.

Dok se bavimo složenostima prethodne faze i rukovanjem elektroničkim dokazima, važno je imati na umu temeljna načela pretpostavke nevinosti i prava optuženika. Pridržavajući se ovih načela i provodeći učinkovite istražne postupke, možemo održati načelo pravičnosti i osigurati pošteno i nepristrano suđenje za sve osobe uključene u kaznene postupke.

Tijek prethodne faze postupka- istrage

- 1. Prikupljanje** elektroničkih dokaza uključuje proces prikupljanja potencijalnih dokaza koji se odnose na kazneno djelo. Tijela za provođenje zakona provode aktivnosti prije prikupljanja kao što su priprema, planiranje i pregled mjesta zločina. Za prikupljanje dokaza koriste se različite metode, uključujući pribavljanje, zapljenu i suradnju s telekomunikacijskim i internetskim pružateljima usluga. Tijelo za provedbu zakona mora uspostaviti pravni temelj za pokretanje kaznene istrage, uzimajući u obzir relevantne zakonske okvire, propise i treninge za istražitelje.
- 2. Očuvanje** elektroničkih dokaza usmjereno je na održavanje integriteta podataka, upravljanje lancem nadzora i pripremu podataka za analizu od strane forenzičara. Nacionalno zakonodavstvo vodi proces očuvanja, u skladu s propisima koji određuju koje dokaze čuvati, kako i koliko dugo. U nedostatku

detaljnih propisa, tijela za provedbu zakona bi se trebala pridržavati međunarodnih i EU zakona o ljudskim pravima koji se odnose na istrage.

3. Faza **analize** uključuje evaluaciju podataka kako bi se dokazali ili opovrgnuli elementi slučaja, s tehničke i pravne strane. Forenzičari moraju primijeniti pouzdane IT forenzičke alate, metode i znanstvene standarde za izdvajanje, pripremu i analizu podataka. Pravna pitanja uključuju razlikovanje podataka, zaštitu temeljnih prava i utvrđivanje zakonskih privilegija. Forenzički istražitelji trebaju dokumentirati svoje analize, tumačenja i pretpostavke kako bi osigurali poštivanje standardnih operativnih postupaka i spriječili kršenje pravne zaštite.
4. Forenzičari moraju izraditi **konačno izvješće** s pojedinostima o činjeničnim nalazima, tumačenju i stručnim mišljenjima. Ovo izvješće je ključno za utvrđivanje vjerodostojnosti i autentičnosti dokaza izvedenih na sudu. Istražitelji moraju potvrditi svoju forenzičku obuku, istraživačke vještine, proces očuvanja i alate koji se koriste za prikupljanje i analizu dokaza prilikom pripreme za izvođenje pred sudom.

Tijekom istražnih postupaka bitno je uspostaviti ravnotežu između interesa države za procesuiranjem kaznenih djela i zaštite prava pojedinca. Izazovi u praksi digitalne forenzike, upotreba tehnologija i nepostojanje odgovarajućih postupaka mogu ugroziti prava osumnjičenika. Čimbenici poput naloga za dešifriranje i psihološke manipulacije također mogu utjecati na pravičnost istraga. Osiguravanje poštovanja standarda temeljnih prava pri rukovanju elektroničkim dokazima ključno je za jamčenje poštenog suđenja za sve strane uključene u kazneni postupak.

Policy preporuke

1. Pravni okviri

- Harmonizing Legal Frameworks: There is a need for harmonization of national, Usklađivanje pravnih okvira: Postoji potreba za usklađivanjem nacionalnih, regionalnih (kao što je EU) i međunarodnih pravnih okvira koji se odnose na rukovanje elektroničkim dokazima u kaznenom postupku. Ovo usklađivanje trebalo bi uključivati jasne smjernice o prikupljanju, očuvanju, analizi i izvješćivanju o elektroničkim dokazima, osiguravajući da se temeljna prava i mehanizmi pravne zaštite poštuju tijekom cijelog procesa.
- Tzv. lanac nadzora: Strogo pridržavanje lanca nadzora ključno je za održavanje integriteta i autentičnosti elektroničkih dokaza. Ključna je pravilna dokumentacija o svakom koraku u procesu rukovanja, uključujući tko, kada, zašto i kako je poduzeo radnju. Trebale bi postojati zakonske odredbe kako bi se osiguralo da se lanac nadzora pažljivo prati.
- Poštivanje temeljnih prava: U cijelom procesu rukovanja elektroničkim dokazima, uključujući prikupljanje, očuvanje, analizu i izvješćivanje, poštivanje temeljnih prava osumnjičenih i optuženih osoba mora biti najvažnije. To uključuje poštivanje pretpostavke nevinosti, pravo na pristup odvjetniku, pravo na pošteno suđenje, prava na privatnost i druge pravne zaštite.
- Pružanje lozinki: kako bi se osigurao pošten i pravedan postupak, imperativ je da

osumnjichenici i optuženici ne budu prisiljeni otkriti lozinke, PIN-ove, ključeve za dešifriranje ili dati biometrijske podatke za otključavanje svojih elektroničkih uređaja bez odgovarajućeg zakonskog odobrenja ili sudske naredbe. Time se podupiru temeljna prava pojedinaca na šutnju i pomaže u zaštiti od samooptuživanja.

- Pravni standardi: istražni suci trebaju nadzirati istražne radnje kako bi osigurali da su potrebne, razmjerne i u skladu s pravnim standardima. Njihova je uloga ključna u zaštiti prava optuženih i nadziranju integriteta procesa prikupljanja dokaza.

2. Obuka i pristup

- Specijalizirana obuka: Tijela za provedbu zakona i forenzičari uključeni u rukovanje s elektroničkim dokazima trebaju proći specijaliziranu obuku o prikupljanju, očuvanju, analizi i izvješćivanju o elektroničkim dokazima. Ova obuka trebala bi uključivati poznavanje relevantnih pravnih okvira, tehničke vještine u IT forenzici i poštivanje standarda ljudskih prava.
- Pristup branitelja: branitelji moraju imati pristup svim elektroničkim dokazima koje je prikupila i analizirala informatička forenzika kako bi učinkovito osporili slučaj tužiteljstva. Neophodno je da branitelji pažljivo ispituju i preispituju pouzdanost elektroničkih dokaza predstavljenih na sudu.

3. Prikupljanje podataka i privatnost

- Razlikovanje podataka i zakonske privilegije: Tijekom faze analize, forenzičari bi trebali razlikovati različite vrste elektroničkih podataka, kao što su dokazi, privilegirane informacije i irelevantni podaci. Jasna identifikacija povjerljivih podataka je ključna, kao i dokumentiranje primijenjenog obrazloženja i svih pretpostavki donesenih tijekom analize.
- Prikupljanje relevantnih podataka: Trebalo bi provesti mjere za zaštitu prava na privatnost pojedinaca tijekom prikupljanja i rukovanja s elektroničkim dokazima. Ključno je da se prikupljaju i obrađuju samo relevantni podaci, te da je zadržavanje podataka ograničeno na ono što je potrebno za istragu.

Zaključna zapažanja

Zaključno, faza istrage ključan je aspekt kaznenog pravosudnog sustava koja zahtijeva pažljivo planiranje, pridržavanje zakonskih standarda i poštivanje temeljnih prava. Kako tehnologija nastavlja igrati istaknutu ulogu u kaznenim istragama, nužno je da policijski službenici prevladaju izazove u rukovanju elektroničkim dokazima, istovremeno poštujući pravo na privatnost i pravnu zaštitu.

Suradnja i otvoren dijalog s pravnim stručnjacima ključni su za promicanje poštenog i učinkovitog procesa istrage. Usklađivanjem pravnih okvira, osiguravanjem stroge kontrole nad dokazima i poštivanjem temeljnih prava tijekom cijelog istražnog procesa možemo održati integritet dokaza i očuvati načelo pravičnosti. Također, osiguravanje specijalizirane obuke za istražitelje, omogućavanje pristupa elektroničkim dokazima za branitelje te provođenje mjera za zaštitu prava na privatnost ključni su za očuvanje prava pojedinaca uključenih u kaznene postupke.

U konačnici, davanjem prioriteta etičkim razmatranjima i rješavanjem izazova u istragama koje uključuju elektroničke dokaze, možemo težiti postizanju poštenog i nepristranog suđenja za sve uključene strane.

VI. Pretpostavka nevinosti

- Analizirati utjecaj elektroničkih dokaza na presumpciju nevinosti, pozivajući pravne stručnjake da temeljito procijene njihovu snagu i zaštite prava optuženika.
- Naglasiti važnost izbjegavanja preuranjenih zaključaka ili štetnih predrasuda temeljem elektroničkih dokaza

Uvod

Pretpostavka nevinosti temeljno je načelo kaznenog prava koje osigurava da pojedinci nisu nepravedno suđeni ili osuđeni prije nego što se dokaže njihova krivnja na sudu. U današnjem digitalnom dobu, porast elektroničkih dokaza donosi nove složenosti u pravno okruženje, postavljajući važna pitanja o tome kako ti dokazi mogu utjecati na pretpostavku nevinosti.

Pretpostavka nevinosti i pravo na pošteno suđenje temeljna su načela ugrađena u razne europske i međunarodne ugovore i konvencije. Ta načela potvrđuju da se osumnjičeni ili optuženi smatra nevinim dok se ne dokaže krivnja te pružaju okvir za osiguranje poštenog suđenja. Pretpostavka nevinosti temeljno je pravo zaštićeno člankom 6. EKLP-a, člankom 48. Europske povelje, među ostalim međunarodnim instrumentima. Osim što iznosi ključne aspekte pretpostavke nevinosti, ovaj će dokument istražiti njezine implikacije na pravo na pošteno suđenje, uključujući teret dokazivanja, pravo protiv samooptuživanja, pravo na šutnju, pravo na informacije u kaznenim postupcima i pravo na pristup pravnoj pomoći. Ispitivanjem ovih ključnih elemenata, ovaj dokument nastoji istaknuti važnost očuvanja pretpostavke nevinosti i prava na pošteno suđenje u kaznenim postupcima.

Uronite u pravo EU

Teret dokazivanja temeljni je koncept u kaznenim postupcima, koji osigurava da tužiteljstvo mora utvrditi krivnju osumnjičenih i optuženih osoba. Ovo načelo, ugrađeno u članak 6. Direktive 2016/343, naglašava važnost traženja i inkriminirajućih i oslobađajućih dokaza, kao i pravo obrane da predloži dokaze u skladu s nacionalnim pravom. Direktiva je usklađena sa stajalištem Europskog suda za ljudska prava (ESLJP), koji je potvrdio da je teret dokazivanja na tužiteljstvu i naglasio potrebu za zaštitnim mjerama za zaštitu prava optuženih. Međutim, ESLJP dopušta primjenu određenih pravnih presumpcija, pod uvjetom da poštuju prava obrane i načelo proporcionalnosti.

Nadalje, pravo na šutnju i ne samooptuživanje ključni su aspekti prava na pošteno suđenje, kako je navedeno u članku 7. Direktive. Ovo pravo štiti pojedince od neprikladne prisile od strane vlasti i doprinosi izbjegavanju grešaka u pravosuđu. ESLJP je naglasio važnost ovog prava u zaštiti optuženih i osiguravanju poštenog suđenja. Osim toga, pravo na informacije u kaznenim postupcima, pravo na pristup pravnoj pomoći i druga proceduralna prava igraju značajnu ulogu u očuvanju prava na pošteno suđenje i uravnoteženog i pravednog pravnog sustava.

U digitalnom dobu dolazi do poteškoća u očuvanju prava na pošteno suđenje, osobito u kontekstu prekograničnog kriminala i upotrebe tehnologije u kaznenim postupcima. Ključno je da donositelji politika razmotre te izazove i osiguraju da se načela pretpostavke nevinosti, prava na šutnju i pristupa pravnoj pomoći poštuju u digitaliziranom i međusobno povezanom svijetu. Rješavanjem ovih pitanja donositelji politike mogu održati integritet sustava kaznenog pravosuđa i zaštititi prava pojedinaca uključenih u pravne postupke.

Policy preporuke

Pretpostavka nevinosti temeljno je načelo koje potvrđuje da se osumnjičenika ili optuženika smatra nevinim dok se ne dokaže krivnja. Ovo je načelo sadržano u europskim i međunarodnim propisima i ključni je aspekt prava na pošteno suđenje. Pravo na informacije u kaznenom postupku, pristup pravnoj pomoći i pravo na šutnju bitne su komponente prava na pošteno suđenje koje su duboko povezane s pretpostavkom nevinosti. U skladu s tim izvukli smo ove glavne preporuke:

- **Ojačati primjenu pretpostavke nevinosti:** države članice trebaju osigurati da teret dokazivanja krivnje osumnjičenih i optuženih osoba bude na tužiteljstvu. Sve sumnje o krivnji trebale bi koristiti optuženiku, kako je navedeno u Direktivi (EU) 2016/343.
- **Štiti pravo na šutnju i privilegij od samooptuživanja:** vlasti trebaju poštovati pravo osumnjičenih i optuženih osoba na šutnju i da ne inkriminiraju same sebe.

Metode za dobivanje dokaza koje koriste prisilu, uključujući za elektroničke dokaze, trebale bi biti zabranjene, a privilegij od samooptuživanja trebao bi biti podržan.

- **Osigurati pristup pravnoj pomoći:** Osumnjičeni i optuženici trebaju imati pristup odvjetniku od trenutka kada su osumnjičeni za kazneno djelo. Povjerljivost komunikacije između optuženih i njihovih odvjetnika treba biti zaštićena, također u kontekstu elektroničkih dokaza.
- **Pružite sveobuhvatne informacije optuženicima:** Vlasti bi trebale osigurati da su optuženici u potpunosti informirani o svojim postupovnim pravima u kaznenom postupku. Informacije treba dati na jednostavnom i pristupačnom jeziku kako bi se osiguralo razumijevanje.
- **Mjere zaštite od zlouporabe suradnje:** države članice trebale bi osigurati da se suradničko ponašanje osumnjičenih i optuženih osoba ne koristi za potkopavanje njihovog prava na šutnju. Suradnja se ne smije koristiti kao osnova za duže kazne.
- **Rješavanje izazova u digitalnom dobu:** Pravni sustavi trebali bi se prilagoditi digitalnom dobu rješavanjem izazova povezanih s prikupljanjem, očuvanjem, upotrebom i razmjenom elektroničkih dokaza na način koji podržava pravo na pošteno suđenje i pretpostavku nevinosti.

Zaključna zapažanja

Zaključno, pretpostavka nevinosti i pravo na pošteno suđenje ključna su načela kaznenog prava koja štite pojedince od nepravedne presude i osiguravaju uravnotežen i pravedan pravni sustav. Teret dokazivanja, pravo na šutnju, pristup pravnoj pomoći i pravo na informacije u kaznenim postupcima ključne su sastavnice prava na pošteno suđenje koje su duboko povezane s pretpostavkom nevinosti. U digitalnom dobu pojavljuju se izazovi u očuvanju tih prava, osobito s korištenjem elektroničkih dokaza i pojavom prekograničnog kriminala.

Ključno je da donositelji politika riješe te izazove i podrže načela pretpostavke nevinosti i prava na pošteno suđenje u kaznenim postupcima. Jačanje provedbe pretpostavke nevinosti, zaštita prava na šutnju, osiguravanje pristupa pravnoj pomoći, pružanje sveobuhvatnih informacija optuženicima i zaštita od zloupotrebe suradnje važne su preporuke za očuvanje prava na pošteno suđenje.

Osiguravanjem da se ta načela poštuju u digitaliziranom i povezanom svijetu, donositelji politika mogu zaštititi prava pojedinaca uključenih u pravne postupke, očuvati integritet kaznenopravnih sustava i održati pravedan i pošten pravni sustav. Pretpostavka nevinosti temeljno je načelo koje treba poštovati i uvažavati u svim kaznenim postupcima kako bi se osigurala pravda i poštenje za sve.

VII. Jačanje pravne suradnje i zaštita temeljnih prava u prekograničnom prikupljanju elektroničkih dokaza

- Pojasniti Europski istražni nalog (EIO) i nove EU sustave e-dokaza, riješiti moguće prepreke i promicati poštivanje temeljnih prava.
- Potaknite pravne stručnjake da prihvate mogućnosti koje nude ovi sustavi, dok ostaju oprezni za slučajeve mogućih zlouporaba.

Uvod

U današnjem povezanom svijetu, učinkovito suzbijanje kriminala zahtijeva prekograničnu suradnju među zemljama. Ključni aspekt provođenja zakona u Europskoj uniji je razmjena dokaza između država članica. Međutim, snalaženje kroz složenosti ovog procesa uz brzi napredak digitalnih tehnologija predstavlja značajne izazove.

Ovaj policy sažetak usredotočuje se na poboljšanje prikupljanja prekograničnih elektroničkih dokaza unutar EU kako bi se unaprijedila pravna suradnja, istovremeno poštivajući temeljna prava. Temeljen na analizama i uvidima, nudi okvir za povećanje učinkovitosti, pravičnosti i poštivanja prava u prekograničnoj pravnoj suradnji vezanoj uz kaznena pitanja. Ovaj dokument naglašava važnost jasnoće, usklađenosti i savjesnosti u praksama prekograničnog prikupljanja dokaza ističući prepreke poput *forum shoppinga*, pravnih nedosljednosti i razlika među državama članicama. Također prepoznaje prednosti alata kao što su Ugovori o uzajamnoj pravnoj pomoći (MLAs), Europski istražni nalog i novo uvedeni europski nalozi za dostavljanje i čuvanje. Kombiniranjem ciljanih akcija, poput pojašnjenja i usklađivanja napora, promicanja učinkovitije upotrebe alata i kontinuiranog nadzora i unapređenja procesa, ovaj sažetak ima za cilj rješavanje izazova prekograničnog prikupljanja elektroničkih dokaza, dok maksimizira prednosti međunarodne suradnje.

Ovaj policy sažetak poziva države članice EU da prihvate relevantne strategije, poštuju prava i prilagode se promjenjivom području digitalnog kriminala. Poduzimanjem ovih koraka, EU može poboljšati svoju sposobnost borbe protiv prijetnji, istovremeno poštujući načela zakona i štiteći prava pojedinaca u različitim zemljama.

Potencijalne prepreke

1. *Forum Shopping*: Postoji rizik od tzv. *forum shoppinga* kada subjekti postupka žele pribaviti dokaze u jurisdikcijama koje imaju minimalne zaštitne mjere i zatim ih prenijeti u drugu državu. Ovakva praksa iskorištava razlike u pravnim

sustavima u korist onih koji potražuju dokaze i često potkopava proceduralnu zaštitu.

2. Prenošnje pravnih anomalija: Povezano s tim je i zabrinutost da se moguće usvoje strane pravne anomalije i prenesu u domaći sustav. Određeni tipovi elektroničkih dokaza u nekim državama članicama ne zahtijevaju sudski nadzor da bi bili prikupljeni što može unijeti pravne nesigurnosti prilikom korištenja u drugim jurisdikcijama.
3. Pitnja prihvatljivosti i pribavljanja dokaza: Prekogranični dokazi predstavljaju nekoliko izazova, kao što je priroda tijela koje je pribavilo dokaze u inozemstvu, kako se nacionalna ustavna pravila primjenjuju kada se dokazi prenose međunarodno i koji su pravni lijekovi učinkoviti u tim slučajevima .
4. Različiti pristupi prekograničnim dokazima: Utvrđena su tri pristupa—uzajamno priznavanje dokaza, poštivanje nacionalnog kaznenog postupka i prihvaćanje dokaza prema ustavnim i međunarodnim načelima. Dokument kritizira prva dva pristupa kao nerealne krajnosti, sugerirajući da je samo treći održiv, ali naglašava inherentne poteškoće u balansiranju ovih mogućnosti.
5. Asimetrija između država članica: postoji temeljni problem s asimetrijom između tijela ovlaštenih za traženje posebnih mjera u različitim državama članicama, uglavnom kada ti zahtjevi dolaze od tijela koja nisu pravosudna tijela. Ova nedosljednost predstavlja izazov za pravnu pomoć i uzajamno priznavanje.
6. Nedostatak odgovarajuće zaštite prava na obranu: U prekograničnim slučajevima, osiguranje zaštite temeljnih prava i postupovnih jamstava za osumnjičene i optužene osobe predstavlja izazov. Odvjetnici obrane igraju ključnu ulogu u zaštiti tih prava, ali njihovi zadaci postaju znatno složeniji u kontekstu elektroničkih dokaza i prekograničnih pravnih okvira.

Policy preporuke

Cilj je poboljšati učinkovitost, pravednost i prirodu prekogranične pravne suradnje u kaznenim stvarima koja poštuje prava, posebno u vezi s prikupljanjem i prihvatljivošću elektroničkih dokaza.

1. Pojašnjenje i usklađivanje

- Potaknuti Europsku komisiju i relevantna nacionalna tijela da daju jasne smjernice i osiguraju usklađenje postupaka za prikupljanje prekograničnih elektroničkih dokaza.
- Prioritizirati napore za pojašnjenje sustava europskog istražnog naloga i novog sustava EU-a za e-dokaze, rješavajući moguće nejasnoće i nedosljednosti među pravnim okvirima država članica.
- Naglasiti važnost poštivanja temeljnih prava, uključujući pravo na privatnost i pravičan postupak, u svim prekograničnim aktivnostima prikupljanja dokaza.

2. Ublažavanje *forum shoppinga* i pravnih anomalija

- Uspostaviti standardizirane postupke za dobivanje elektroničkih dokaza diljem država članica EU-a kako bi se smanjio rizik od *forum shoppinga*.

- Zagovarati usvajanje dosljednih pravnih standarda u vezi s prihvatljivošću elektroničkih dokaza kako bi se spriječilo unošenje pravnih anomalija iz jedne jurisdikcije u drugu.
- Ojačati mehanizme nadzora kako bi se osiguralo da dokazi dobiveni prekograničnom suradnjom zadovoljavaju jedinstvene standarde zakonitosti i proceduralne pravednosti.

3. Promicanje dobrih praksi i osviještenosti

- Olakšati razmjenu znanja i inicijative za izgradnju kapaciteta među pravnim stručnjacima kako bi se potaknulo odgovorno i etičko korištenje prekograničnih mehanizama prikupljanja dokaza.
- Uspostaviti programe edukacija i resurse za podizanje svijesti među pravnim praktičarima o mogućim rizicima zlorababe i važnosti zaštite individualnih prava.
- Potaknuti pravne stručnjake da ostanu oprezni protiv mogućih zlorababa prekograničnih sustava za prikupljanje dokaza. To će promicati kulturu odgovornosti i poštivanje pravnih i etičkih standarda.

4. Unaprijeđeno korištenje pravnih instrumenata

- Zagovarati učinkovitu provedbu i korištenje postojećih pravnih instrumenata kao što su ugovori o uzajamnoj pravnoj pomoći, europski istražni nalog te europski nalozi za dostavljanje i čuvanje.
- Podržati inicijative usmjerene na pojednostavljenje prekograničnih pravnih procesa i poboljšanje suradnje među državama članicama, uključujući ubrzanu razmjenu elektroničkih dokaza putem utvrđenih okvira.

5. Kontinuirana evaluacija i poboljšanja

- Uspostaviti mehanizme za redoviti pregled i evaluaciju okvira prekogranične suradnje kako bi se identificirala područja za poboljšanje i odgovorilo na nove izazove.
- Zatražiti povratne informacije od dionika, uključujući pravne stručnjake, tijela za provedbu zakona i organizacije civilnog društva, kako bi se informiralo o prilagodbama politike i osiguralo da mehanizmi prekogranične suradnje i dalje odgovaraju na promjene u potrebama i tehnološkom razvoju.

Zaključna zapažanja

Ukratko, prekogranično prikupljanje i dijeljenje dokaza ključno je za borbu protiv modernog transnacionalnog kriminala u Europskoj uniji. Ovaj policy sažetak pruža preporuke za rješavanje izazova i korištenje prednosti pravne suradnje preko granica, istovremeno štiteći temeljna prava i proceduralnu pravičnost. Fokusiranjem na jasnoću, usklađivanje i poštivanje prava, države članice EU mogu smanjiti rizike *forum shoppinga*, pravnih nedosljednosti i razlika između jurisdikcija. Poticanje dobrih praksi među stručnjacima pomoći će u održavanju etičkih standarda i spriječiti potencijalnu zloupotrebu metoda prikupljanja dokaza preko granica.

Policy sažetak također naglašava važnost maksimiziranja upotrebe postojećih alata kao što su pravna pomoć, europski istražni nalozi i europski nalozi za dostavljanje i čuvanje. Ovi instrumenti su ključni za suradnju i trebaju se učinkovito koristiti kako bi se

pojednostavili prekogranični pravni postupci i unaprijedila suradnja među državama članicama.

Osim toga, kontinuirani mehanizmi evaluacije i unapređenja bitni su za prilagodbu promjenjivom pravnom okruženju. Traženjem inputa dionika i proaktivnim rješavanjem novih izazova, EU može osigurati da okviri za prekograničnu suradnju ostanu snažni, učinkoviti i da poštuju prava. Ovaj policy sažetak usmjerava države članice EU da se nose s izazovima prekograničnog pribavljanja dokaza, sve dok prioritiziraju pravdu, jednakost i ljudska prava. Promicanjem zajedništva i očuvanjem temeljnih vrijednosti, EU može poboljšati svoju sposobnost za učinkovitu borbu protiv kriminala i za održavanje pravnog poretka u globalno povezanom društvu.

Zaključak

Zaključno, prikupljanje elektroničkih dokaza i njihov utjecaj na pretpostavku nevinosti predstavljaju jedinstvene izazove u području kaznenog procesnog prava. Policy sažeci predstavljeni u ovom dokumentu pružaju sveobuhvatan pregled izazova povezanih s rukovanjem elektroničkim dokazima, s fokusom na jačanje pravne suradnje i zaštitu temeljnih prava. Naglašavanjem važnosti usklađivanja edukacija sa specifičnostima elektroničkih dokaza, premošćivanjem jaza između pravne i tehničke stručnosti i promicanjem etičkih razmatranja u istragama, dionici mogu poboljšati integritet i prihvatljivost dokaza poštujući pravo na pošteno suđenje.

Policy preporuke navedene u svakom sažetku nude učinkovite korake za rješavanje ključnih izazova, kao što su pojašnjenje pravnih okvira, ublažavanje *forum shoppinga* i pravnih anomalija te promicanje usklađenosti s temeljnim pravima. Dajući prioritet jasnoći, usklađenosti i pridržavanju prava preko granica, države članice EU-a mogu poboljšati učinkovitost i pravednost pravne suradnje u kaznenim stvarima.

Nadalje, poticanjem kontinuirane kontrole, poboljšanja pravnih instrumenata i osviještenosti o mogućim zloupotrebama, pravni stručnjaci mogu osigurati da se s elektroničkim dokazima postupa etički i u skladu s postupovnim zaštitnim mjerama. Promicanje suradnje, dijeljenja znanja i poštivanja pravnih i etičkih standarda ključni su za snalaženje u specifičnostima prikupljanja elektroničkih dokaza u digitalnom okruženju koje se brzo razvija.

Zaključno, provedbom preporuka navedenih u ovim policy sažecima, kreatori politika, pravni stručnjaci i tijela za provedbu zakona mogu poboljšati integritet kaznenih istraga, podržati pretpostavku nevinosti i zaštititi prava pojedinaca uključenih u pravne postupke. Kroz zajedničke napore i predanost etičkim praksama, dionici mogu osigurati pošten i pravedan pravni sustav koji poštuje temeljna prava i promiče pravdu u digitalnom dobu.

JUST-2021-JACC

Dofinansowania działań wspierających międzynarodowe projekty dążące do wzmocnienia praw osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub oskarżonych o popełnienie przestępstwa oraz praw ofiar przestępstw

PROGRAM „SPRAWIEDLIWOŚĆ”

GA nr 101056685

**Improving the application
of the presumption of iNNOCENCE when applying elecTronic evi-
dence INNOCENT**

WP3: Wytyczne i zalecenia dotyczące polityki
D4.2 Wytyczne i zalecenia dotyczące polityki
Lider WP3: Bratislava Policy Institute (BPI), Slovakia

Niniejszy dokument został sfinansowany przez Unię Europejską w ramach umowy o dotację 101056685. Treść niniejszego raportu, w tym wyrażone poglądy i opinie, są jednak wyłącznie poglądami autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani Komisja Europejska nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

„Projekt współfinansowany z środków polskiego Ministerstwa Edukacji i Nauki w ramach programu pn. Projekty Międzynarodowe Współfinansowane”

Akronim	INNOCENT
Tytuł	Improving the application of the presumption of iNNOCENce when applying elecTronic evidence
Koordynator	Law and Internet Foundation
Nr GA.	101056685
Program	Program Sprawiedliwość (JUST)
Temat	JUST-2021-JACC
Start	16 maja 2022 r.
Czas trwania	24 miesiące
Konsorcjum	Law and Internet Foundation (LIF), Bulgaria Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM), Polska Human Rights House Zagreb (HRHZ), Croatia Bratislava Policy Institute (BPI), Slovakia CEELI Institute (CEELI), Czechia Science and Research Centre of Koper (ZRS), Slovenia

Poziom rozpowszechniania		
PU	Publiczny	X
SEN	Wrażliwe, ograniczone zgodnie z warunkami umowy o dotację	
UE - R	RESTREINT-UE/EU-RESTRICTED na mocy <u>decyzji 2015/444</u> .	

UE - C	CONFIDENTIEL-UE/EU-CONFIDENTIAL na mocy <u>decyzji</u> 2015/444	
UE - S	SECRET-UE/EU-SECRET na mocy <u>decyzji</u> 2015/444	
Kontrola wersji dokumentów:		
	Autor(zy)	Data
Wersja 1	Sporządzony przez: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	25.03.2024
Wersja 2	Sporządzony przez: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	04.04.2024
Wersja 2	Reviewed by: Denitsa Kozhuharova, LIF	11.04.2024
Wersja 2	Recenzja: recenzent zewnętrzny	11.04.2024
Wersja 3	Sporządzony przez: Ingrid Borárosová, BPI	15.04.2024
Wersja 4	Sfinalizowane przez: Denitsa Kozhuharova, LIF	20.06.2024

Spis treści

Spis treści.....	4
Streszczenie.....	5
Skróty	7
Wprowadzenie	8
I. Wzmocnienie niezależności sądów i szkolenia w zakresie domniemania niewinności	11
II. Definicja i typologia dowodów elektronicznych.....	17
III. Cykl życia dowodów elektronicznych.....	21
IV. Niwelowanie różnic między wiedzą prawną i techniczną w obsłudze dowodów elektronicznych.....	25
I. Uproszczenie żargonu technicznego i koncepcji.....	26
II. Promowanie znajomości terminów i pojęć technicznych.....	27
III. Ustanowienie kompleksowych procedur w celu zapewnienia zgodnego z prawem i technicznego postępowania z dowodami elektronicznymi.....	27
V. Postępowanie przygotowawcze	29
VI. Domniemanie niewinności	32
VII. Wzmocnienie współpracy prawnej i ochrona praw podstawowych w transgranicznym gromadzeniu dowodów elektronicznych.....	37

Streszczenie

Przedstawiony krótki opis polityki koncentruje się na kluczowych aspektach postępowania z dowodami elektronicznymi i zapewnieniu ochrony praw podstawowych w postępowaniach sądowych, w szczególności w ramach współpracy transgranicznej w Unii Europejskiej. Zalecenia mają na celu wzmocnienie współpracy prawnej, zwiększenie zrozumienia oraz ochronę sprawiedliwości i praw w całym procesie dochodzeniowym i procesowym.

W pierwszym dokumencie podkreślono znaczenie wzmocnienia niezależności sądów i szkoleń w zakresie domniemania niewinności, zwłaszcza w kontekście dowodów elektronicznych. Wzywa się do kompleksowego szkolenia sędziów, koncentrując się na niezależności od wpływów politycznych i zrozumieniu zasady domniemania niewinności. W świecie ewoluujących postępów technologicznych zapewnienie sędziom wiedzy i doświadczenia w poruszaniu się po tych zawiłościach ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania sprawiedliwości.

W drugim dokumencie omówiono typologię dowodów elektronicznych i zaproponowano dostosowanie programów szkoleniowych do złożoności dowodów elektronicznych. Zalecenia polityczne sugerują opracowanie znormalizowanych protokołów, programów szkoleniowych i wskazówek dla prawników w celu zapewnienia skutecznego postępowania z dowodami elektronicznymi przy jednoczesnym promowaniu współpracy z ekspertami branżowymi i firmami technologicznymi.

Trzeci dokument zgłębia cykl życia dowodów elektronicznych i podkreśla znaczenie ostrożnego obchodzenia się z dowodami na różnych etapach postępowania. Zaleca się stworzenie ujednoliconej struktury prawnej, znormalizowanych protokołów i ciągłych szkoleń dla prawników, aby zapewnić integralność i dopuszczalność dowodów elektronicznych.

Czwarty brief koncentruje się na wypełnieniu luki między wiedzą prawną i techniczną w zakresie postępowania z dowodami elektronicznymi. Kładzie nacisk na uproszczenie żargonu technicznego i promowanie współpracy między ekspertami prawnymi i technicznymi. Zalecenia polityczne obejmują tworzenie materiałów edukacyjnych, oferowanie warsztatów szkoleniowych i zachęcanie prawników do zapoznania się z terminami i pojęciami technicznymi.

Piąty dokument dotyczy fazy dochodzenia przedprocesowego i wpływu dowodów elektronicznych na domniemanie niewinności. Wezwano w nim do wzmocnienia wdrażania zasady domniemania niewinności, ochrony prawa do zachowania milczenia, zapewnienia dostępu do pomocy prawnej i dostarczania oskarżonym wyczerpujących informacji w celu przestrzegania prawa do rzetelnego procesu.

Szósty dokument omawia wzmocnienie współpracy prawnej i ochronę praw podstawowych w transgranicznym gromadzeniu dowodów elektronicznych. Zalecenia obejmują wyjaśnienie ram prawnych, łagodzenie zjawiska *forum shopping* i anomalii prawnych, promo-

wanie najlepszych praktyk i czujności wśród prawników, lepsze wykorzystanie instrumentów prawnych oraz ciągły przegląd i ulepszanie mechanizmów współpracy transgranicznej.

Siódmy dokument ma na celu poprawę krajobrazu transgranicznego gromadzenia dowodów elektronicznych w UE przy jednoczesnej ochronie praw podstawowych. Zapewniając jasne wytyczne, harmonizując procedury i promując przestrzeganie praw, niniejsza propozycja odnosi się do potencjalnych przeszkód, takich jak *forum shopping* i anomalie prawne. Podkreśla znaczenie maksymalizacji istniejących instrumentów prawnych, promowania najlepszych praktyk wśród prawników oraz ustanowienia mechanizmów ciągłej rewizji i doskonalenia.

Podsumowując, dokumenty koncentrują się na przetwarzaniu dowodów elektronicznych i ochronie praw podstawowych w postępowaniach sądowych, w szczególności w ramach współpracy transgranicznej w Unii Europejskiej. Zalecenia obejmują wzmocnienie niezależności sądów i szkolenia w zakresie domniemania niewinności, dostosowanie programów szkoleniowych do złożoności dowodów elektronicznych, zapewnienie ostrożnego obchodzenia się z dowodami przez cały cykl ich życia, wypełnienie luki między wiedzą prawną i techniczną oraz wzmocnienie współpracy prawnej i ochronę praw podstawowych w transgranicznym gromadzeniu dowodów elektronicznych. W dokumentach podkreślono znaczenie edukacji, znormalizowanych protokołów, współpracy z ekspertami branżowymi i ochrony prawa do rzetelnego procesu sądowego

Skróty

Skróty	Opisy
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
UE	Unia Europejska
LEA	Organ ścigania
MLA	Wzajemna pomoc prawna
RAM	Pamięć o dostępie swobodnym

Wprowadzenie

Coraz częstsze wykorzystywanie dowodów elektronicznych w postępowaniach karnych wymaga solidnych podstaw w zakresie zasad prawnych i wiedzy technicznej. Postępowanie z dowodami elektronicznymi, szczególnie w sprawach transgranicznych, stwarza wyjątkowe wyzwania, które wymagają zaawansowanych rozwiązań w celu utrzymania sprawiedliwości, uczciwości i praw podstawowych. W niniejszym dokumencie omówione zostanie znaczenie wzmocnienia współpracy prawnej i ochrony praw podstawowych w transgranicznym gromadzeniu dowodów elektronicznych, podkreślając potrzebę jasności, harmonizacji i czujności w usuwaniu potencjalnych przeszkód i promowaniu zgodności z prawami podstawowymi.

W erze cyfrowej, w której przestępstwa przekraczają granice, a technologia odgrywa kluczową rolę w dochodzeniach, współpraca prawna jest niezbędna do skutecznego zwalczania działalności przestępczej. Jednak złożoność gromadzenia dowodów elektronicznych ponad granicami powoduje wyzwania, takie jak wybór forum, anomalie prawne i asymetria między państwami członkowskimi. Aby poradzić sobie z tymi przeszkodami, kluczowe jest ustanowienie znormalizowanych procedur, wyjaśnienie ram prawnych, takich jak Europejski Nakaz Dochodzeniowy i unijne systemy e-dowodów, oraz promowanie spójnych standardów prawnych w celu ograniczenia ryzyka i ochrony praw podstawowych.

Opis polityk opiera się na następujących dokumentach projektowych: D2.3 Report on the first step of co-creation with the target group, D3.8 Toolkit for admissibility of E-evidence, D4. 2 Innocent Launch Workshop. Działania w zakresie współtworzenia, które były obecne od początku projektu w formie dyskusji world café i zestawu narzędzi, zapewniły interesariuszom ramy do współpracy i opracowania praktycznych rozwiązań w zakresie obsługi transgranicznych dowodów elektronicznych. Budując konsensus w sprawie najlepszych praktyk, promując przejrzystość i zapewniając odpowiedzialność, Unia Europejska może wzmocnić współpracę prawną, stać na straży praw podstawowych i zwiększyć skuteczność postępowań karnych w erze cyfrowej.

Grupy docelowe

Nasza grupa docelowa obejmuje prawników, decydentów, organy ścigania, sędziów, prokuratorów, obrońców i inne zainteresowane strony zaangażowane w system wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Osoby te odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu sprawiedliwego i skutecznego postępowania z dowodami elektronicznymi, utrzymaniu domniemania niewinności i ochronie praw podstawowych w transgranicznej współpracy prawnej.

Przedstawiciele zawodów prawniczych, w tym sędziowie i prokuratorzy, odniosą korzyści z wyjaśnienia i harmonizacji procedur gromadzenia transgranicznych dowodów elektronicznych. Powinni oni również być na bieżąco informowani o potencjalnym ryzyku nadużyć i znaczeniu ochrony praw jednostki w ramach współpracy prawnej. Uczestnicząc w programach szkoleniowych, warsztatach i inicjatywach wymiany wiedzy, przedstawiciele

zawodów prawniczych mogą poszerzyć swoją wiedzę i standardy etyczne w zakresie postępowania z dowodami elektronicznymi.

Decydenci i władze krajowe są kluczowymi odbiorcami zaleceń dotyczących ustanowienia znormalizowanych procedur i nadzorowania przestrzegania praw podstawowych w transgranicznych działaniach związanych z gromadzeniem dowodów. Promując najlepsze praktyki, opowiadając się za standaryzacją prawną i wspierając inicjatywy mające na celu usprawnienie transgranicznych procesów prawnych, decydenci polityczni mogą przyczynić się do stworzenia bardziej wydajnych i szanujących prawo ram współpracy prawnej.

Organy ścigania odnoszą korzyści z nacisku na ochronę praw do obrony, łagodzenie zjawiska *forum shopping* i promowanie odpowiedzialności w transgranicznych systemach gromadzenia dowodów. Angażując się w inicjatywy budowania potencjału i zachowując czujność wobec potencjalnych nadużyć, organy ścigania mogą zapewnić, że dowody uzyskane w ramach współpracy międzynarodowej spełniają jednolite standardy legalności i sprawiedliwości proceduralnej.

Ogólnie rzecz biorąc, grupa docelowa niniejszych wytycznych obejmuje szeroki zakres interesariuszy zaangażowanych w system wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, z których wszyscy mają do odegrania rolę w zacieśnianiu współpracy prawnej, ochronie praw podstawowych i utrzymaniu integralności dowodów elektronicznych w postępowaniach transgranicznych. Dzięki współpracy, szkoleniom i przestrzeganiu norm prawnych i etycznych, interesariusze ci mogą współpracować w celu zapewnienia sprawiedliwego i skutecznego postępowania z dowodami elektronicznymi w szybko zmieniającym się krajobrazie cyfrowym.

Dlaczego krótkie opisy polityk?

Takie dokumenty mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia jasnego i zwięzłego przeglądu złożonych kwestii prawnych, takich jak postępowanie z dowodami elektronicznymi w postępowaniu karnym. Ogólne cele, które oparliśmy na informacjach, wiedzy i najlepszych praktykach zebranych w ramach projektu, są następujące:

1. Wyjaśnienie i harmonizacja procedur: Dokumentacja polityk ma na celu zachęcenie Komisji Europejskiej i władz krajowych do przedstawienia jasnych wytycznych i zapewnienia harmonizacji procedur gromadzenia transgranicznych dowodów elektronicznych. Ustanawiając znormalizowane protokoły, prawnicy mogą skuteczniej radzić sobie ze złożonością współpracy transgranicznej i zapewnić zgodność z prawami podstawowymi w dochodzeniach karnych.
2. Łagodzenie przeszkód: Dokumentacja dotyczy potencjalnych przeszkód, takich jak *forum shopping* i anomalie prawne w transgranicznym gromadzeniu dowodów. Opowiadając się za znormalizowanymi procedurami i spójnymi standardami prawnymi, prawnicy mogą zapobiegać nadużyciom i zachować sprawiedliwość proceduralną podczas przetwarzania dowodów elektronicznych w różnych jurysdykcjach.

3. Promowanie najlepszych praktyk i czujności: Raporty podkreślają znaczenie dzielenia się wiedzą i budowania potencjału wśród przedstawicieli zawodów prawniczych w celu promowania odpowiedzialnego i etycznego korzystania z transgranicznych mechanizmów gromadzenia dowodów. Zapewniając programy szkoleniowe i zasoby, przedstawiciele zawodów prawniczych mogą zwiększyć swoją świadomość zagrożeń i zabezpieczeń w postępowaniu z dowodami elektronicznymi.
4. Lepsze wykorzystanie instrumentów prawnych: Briefy opowiadają się za skutecznym wdrażaniem istniejących instrumentów prawnych, takich jak traktaty o wzajemnej pomocy prawnej, europejskie nakazy dochodzeniowe oraz europejskie nakazy wydania i zabezpieczenia dowodów. Wspierając usprawnione procesy prawne i mechanizmy współpracy, prawnicy mogą przyspieszyć wymianę dowodów elektronicznych i przestrzegać standardów proceduralnych w dochodzeniach transgranicznych.
5. Ciągły przegląd i doskonalenie: Zaleca się ustanowienie mechanizmów regularnego przeglądu i oceny ram współpracy transgranicznej w celu zapewnienia zdolności reagowania na zmieniające się potrzeby i rozwój technologiczny. Poprzez pozyskiwanie informacji zwrotnych od zainteresowanych stron i wprowadzanie zmian w polityce, prawnicy mogą zwiększyć skuteczność i uczciwość transgranicznych wysiłków w zakresie gromadzenia dowodów.

Podsumowując, policy briefs są niezbędnymi narzędziami dla prawników, decydentów i innych zainteresowanych stron w rozwiązywaniu złożonych kwestii prawnych związanych z dowodami elektronicznymi i zapewnieniu ochrony praw podstawowych we współpracy transgranicznej. Poprzez te cele, briefy mają na celu wzmocnienie współpracy prawnej, ochronę praw i promowanie etycznych praktyk w zakresie postępowania z dowodami elektronicznymi w różnych jurysdykcjach.

I. Wzmocnienie niezależności sądów i szkole- nia w zakresie domniemania niewinności

- Zapewnienie kompleksowych szkoleń i zasobów dla sędziów w celu zwiększenia ich zrozumienia zasady domniemania niewinności, szczególnie w kontekście dowodów elektronicznych.
- Podkreślenie znaczenia niezależności sądownictwa od wpływów politycznych, zwłaszcza w regionach o historycznym dziedzictwie, takich jak kraje Europy Środkowej i Wschodniej.

II.

II.

Wprowadzenie

Niezawisłość sędziowska jest fundamentalną zasadą, na której opiera się wymiar sprawiedliwości. Obraca się wokół idei, że sędziowie powinni być wolni od wpływów, aby zapewnić bezstronny osąd. Centralnym elementem tej koncepcji jest domniemanie niewinności, ***zasada w prawie, która kładzie nacisk na traktowanie osób jako niewinnych do czasu udowodnienia im winy zgodnie z prawem.***

W systemach wymiaru sprawiedliwości zasady te odgrywają kluczową rolę w utrzymaniu sprawiedliwości, ochronie praw jednostek przed arbitralnymi działaniami państwa i zapewnieniu sprawiedliwego rozstrzygnięcia sporów. Niezawisłość sędziowska upoważnia sędziów do podejmowania decyzji w oparciu o meritum sprawy i zasady prawne bez ingerencji z zewnątrz. Podobnie, domniemanie niewinności chroni prawa osób oskarżonych o popełnienie przestępstwa, wymagając zbadania dowodów przed wydaniem jakiegokolwiek wyroku.

W dzisiejszym środowisku pojawiają się nowe wyzwania, zwłaszcza w odniesieniu do dowodów elektronicznych. Rozwój technologii zmienił sposób przedstawiania dowodów na salach sądowych, stwarzając sędziom przeszkody w ocenie ich wiarygodności, rzetelności i dopuszczalności. Kluczowe znaczenie ma zapewnienie sędziom wiedzy i doświadczenia w poruszaniu się po złożonych sprawach, przy jednoczesnym zachowaniu zasad niezawisłości sądów i domniemania niewinności.

Co więcej, w jurysdykcjach o głębokim dziedzictwie historycznym, w których nadal istnieją pozostałości dawnych reżimów autorytarnych, ochrona niezawisłości sądów staje się jeszcze bardziej krytyczna. Blizny historii przypominają o niebezpieczeństwach związanych z władzą i osłabieniem instytucji demokratycznych. W środowiskach, w których wysiłki na rzecz wzmocnienia niezależności wykraczają poza kwestie prawne, stają się one aktami

ochrony, które zabezpieczają demokratyczne fundamenty, na których opierają się społeczeństwa.

Biorąc pod uwagę ten kontekst, niniejszy przewodnik polityk ma na celu rozwiązanie tych kwestii poprzez zasugerowanie sposobów wzmocnienia niezależności i poprawy zrozumienia przez sędziów domniemania niewinności, zwłaszcza w sprawach dotyczących dowodów elektronicznych. Inicjatywa ta ma na celu utrzymanie sprawiedliwości, zapewniając zachowanie uczciwości i równości w naszym systemie wymiaru sprawiedliwości.

Krótką analiza dowodów elektronicznych na poziomie UE

Dowody elektroniczne odgrywają kluczową rolę w postępowaniach karnych, w szczególności w sprawach dotyczących cyberprzestępczości, terroryzmu i przestępczości zorganizowanej. O ich znaczeniu świadczy rosnąca liczba odniesień do dowodów elektronicznych w prawodawstwie UE oraz wprowadzenie wyspecjalizowanych instrumentów UE regulujących ich gromadzenie, przechowywanie i wykorzystywanie.

Europejski nakaz dochodzeniowy (END) ułatwia transgraniczne gromadzenie dowodów elektronicznych, upraszczając proces wzajemnej pomocy prawnej i promując wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi. Europejski nakaz dochodzeniowy umożliwia szybką wymianę informacji i dowodów, zmniejszając opóźnienia i koszty związane z tradycyjnymi metodami.

Europejski nakaz dochodzeniowy stoi jednak w obliczu pewnych wyzwań, w tym nierównomiernego wdrażania w państwach członkowskich, różnic w tradycjach i kulturach prawnych oraz złożoności samego dowodu elektronicznego. Aby przezwyciężyć te przeszkody, UE opracowała wytyczne i najlepsze praktyki w celu promowania spójności i skuteczności korzystania z europejskiego nakazu dochodzeniowego. Co więcej, ostatnie zmiany w dziedzinie dowodów elektronicznych doprowadziły do przyjęcia europejskich nakazów wydania i zabezpieczenia dowodów elektronicznych w sprawach karnych. Instrumenty te mają na celu ułatwienie szybszego i skuteczniejszego transgranicznego dostępu do dowodów elektronicznych przy jednoczesnym zapewnieniu poszanowania praw podstawowych i gwarancji proceduralnych.

Pomimo tych postępów, szyfrowanie, ochrona danych i transgraniczny przepływ danych nadal istnieją. UE pozostaje zaangażowana we wzmacnianie swoich ram prawnych i wspieranie współpracy międzynarodowej w celu sprostania wyzwaniom związanym z szyfrowaniem, przepisami dotyczącymi ochrony danych i złożonością transgranicznego udostępniania danych, uznając jednocześnie, że przepisy dotyczące współpracy transgranicznej w sprawach karnych mają na celu ułatwienie, a nie utrudnianie ochrony danych i przepływów danych.

Niniejszy przewodnik skupia się na zapewnieniu niezawisłości sędziów i wzmocnieniu mechanizmu domniemania niewinności w odniesieniu do dowodów elektronicznych. Aby zapewnić odpowiedni zestaw zaleceń politycznych, które wzmocnią pozycję niezawisłości sędziów oraz podniosą ich wiedzę i doświadczenie, podkreślamy niektóre wyzwania i kontekst, które przeprowadziliśmy podczas dyskusji przy okrągłym stole i szczegółowo omówiliśmy również w D3.8 Przeprowadzanie i dopuszczalność dowodów elektronicznych - przewodnik.

Wyzwania, które pojawiły się podczas dyskusji:

1. Postęp technologiczny,
2. Globalizacja i transgraniczne spory jurysdykcyjne,
3. Populizm i polaryzacja polityczna,
4. Nierówność ekonomiczna i niepokoje społeczne,
5. Zmiany klimatu i degradacja środowiska - bardziej zrównoważone modele prawne i zachęcanie do etycznych zachowań poprzez spory sądowe, reformy polityki i edukację,
6. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i przystępność cenowa,
7. Względy etyczne i odpowiedzialność zawodowa.

Zalecenia ogólne

Wyzwania te stanowią wstęp do całej serii zaleceń politycznych, które pojawią się po tym ogólnym dokumencie politycznym, który podkreśla istotne uwagi i daje wgląd w wytyczne co do realizacji polityk.

- 1. Utworzenie multidyscyplinarnych grup zadaniowych wśród specjalistów z Europy Środkowej:** W trakcie trwania projektu różne działania, kanały komunikacji i formaty dyskusji ukierunkowały grupę na przyszłą współpracę i potencjalne utworzenie grupy zadaniowej składającej się z ekspertów prawnych, decydentów, sędziów i prokuratorów w celu zajęcia się postępem technologicznym. Utworzenie takiej grupy zadaniowej w oparciu o współpracę między krajami może doprowadzić do opracowania zaawansowanych ram prawnych, które regulują ochronę danych, prywatność i cyberprzestępczość, zapewniając jednocześnie zgodność z szybkimi zmianami technologicznymi.

Cel: zwiększenie postępu technologicznego interesariuszy

- 2. Bardziej efektywna współpraca międzynarodowa:** Jak zaobserwowaliśmy podczas spotkań projektowych, różne formaty zaangażowania, ta współpraca jest więcej niż potrzebna i ma potencjał, aby kontynuować i być pilotażową wersją znacznie szerszej sieci współpracy w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, a także przyczyniłaby się do europejskich / międzynarodowych wysiłków podejmujących globalne wyzwania w różnych obszarach odpowiadających wyzwaniom związanym z dowodami elektronicznymi i domniemaniem niewinności.
- Współpraca mogłaby zaproponować wystarczającą harmonizację ram prawnych w różnych krajach w odniesieniu do dowodów elektronicznych i zapewnić spójność w stosowaniu domniemania niewinności w sporach transgranicznych, w tym prostą i otwartą komunikację między różnymi jurysdykcjami.

- Współpraca powinna być aktywna w dzieleniu się doświadczeniami, wyciągniętymi wnioskami i najlepszymi praktykami w celu wspierania innowacji i poprawy zarządzania dowodami elektronicznymi oraz w tym zakresie, aby przyczynić się do uczciwego i sprawiedliwego rozstrzygnięcia prawnego.

Cel: wspieranie współpracy transgranicznej

3. Względy etyczne i odpowiedzialność zawodowa: Aby sprostać rozwojowi technologicznemu, politycznemu i społecznemu, podkreśliliśmy znaczenie ciągłego aktualizowania wiedzy i umiejętności w zakresie postępowania z dowodami elektronicznymi w celu zapewnienia adaptacji prawników do zmieniających się warunków. Specjaliści sądowi/prawni potrzebują wytycznych technicznych, aby zapobiec wpływowi osobistych uprzedzeń lub wpływów zewnętrznych na podejmowane decyzje. Należy skupić się na zapewnieniu takich protokołów przechowywania, które utrzymają wiarygodność dowodów elektronicznych, zwłaszcza w sprawach, w których domniemanie niewinności ma kluczowe znaczenie dla postępowania sądowego. Zachęcaj profesjonalistów w ramach tych wytycznych do ochrony relacji adwokat-klient i ochrony danych osobowych przed nieautoryzowanym dostępem.

Cel: promowanie etyki zawodowej

4. Otwarta komunikacja i dostęp do wymiaru sprawiedliwości: Aby zachęcić do dialogu i poprawić dostępność wymiaru sprawiedliwości, kluczowe znaczenie ma pielęgnowanie przejrzystości i inkluzywności w ramach procedur. Gwarantując otwartą wymianę informacji i angażując wszystkie strony w cały proces, możemy podtrzymać wartości sprawiedliwości i domniemanie niewinności w odniesieniu do dowodów cyfrowych. Metoda ta promuje zrozumienie i zaangażowanie wśród wszystkich zaangażowanych, ostatecznie budując zaufanie do systemu i zapewniając sprawiedliwe wyniki dla wszystkich osób.

Cel: Promowanie przejrzystości i inkluzywności w ramach postępowań w celu poprawy komunikacji i sprawiedliwego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza w sprawach dotyczących dowodów elektronicznych i domniemanie niewinności.

Uwagi końcowe

Podsumowując, wcześniejsze sugestie mogą wzmocnić niezależność sądownictwa, promować zrozumienie zasady domniemanie niewinności i radzić sobie ze złożonością dowodów elektronicznych. Oferując szkolenia dla sędziów opowiadających się za niezależnością od nacisków politycznych oraz zachęcając do przejrzystej komunikacji i dostępności wymiaru sprawiedliwości, możemy zapewnić, że systemy prawne będą przestrzegać zasad sprawiedliwości, równości i odpowiedzialności.

Zawiłości postępu, globalizacji, populizmu, nierówności ekonomicznych, zmian klimatycznych i dylematów etycznych wymagają wspólnych wysiłków i innowacyjnych rozwiązań.

Wspierając partnerstwa, współpracę i standardy etyczne w postępowaniu, możemy skutecznie radzić sobie z tymi wyzwaniami, jednocześnie przestrzegając zasad sprawiedliwości.

Patrzenie w przyszłość ma kluczowe znaczenie dla tworzenia zespołów w celu zacieśnienia współpracy i przestrzegania etyki zawodowej w skutecznym radzeniu sobie z tymi wyzwaniami. Promując otwartość, inkluzywność i przejrzyste kanały dialogu, możemy zapewnić wszystkim dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących dowodów elektronicznych i domniemania niewinności.

Ostatecznie, te zalecenia polityczne stanowią podstawę do dyskusji i działań mających na celu zwiększenie niezawodności i wydajności systemów nie tylko w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, ale także poza nimi. Dzięki wysiłkom i zaangażowaniu w przestrzeganie zasad praworządności możemy zachować standardy wymiaru sprawiedliwości, chroniąc prawa przyszłych pokoleń.

II. Definicja i typologia dowodów elektronicznych

- Dostosowanie programów szkoleniowych do złożoności dowodów elektronicznych, oferując konkretne przykłady i wyjaśnienia ilustrujące ich różnorodne formy.
- Zachęcanie przedstawicieli zawodów prawniczych do ciągłego kształcenia, aby byli na bieżąco ze zmieniającym się krajobrazem dowodów elektronicznych.

III.

III.

Wprowadzenie

Dowody elektroniczne stają się coraz ważniejszym elementem współczesnych postępowań sądowych, ponieważ technologia stale się rozwija i kształtuje sposób gromadzenia, przechowywania i prezentowania informacji. Wraz z rozprzestrzenianiem się urządzeń elektronicznych i platform internetowych, pojęcie dowodów elektronicznych obejmuje szeroki zakres danych cyfrowych, które mogą być istotne w sprawach sądowych.

Niniejszy przewodnik ma na celu przedstawienie krótkiego i kompleksowego przeglądu definicji i typologii dowodów elektronicznych, a także wyzwań i możliwości związanych z ich wykorzystaniem w różnych kontekstach prawnych.

Definicja "dowodu elektronicznego" jest złożonym pojęciem, którym zajmowali się różni prawodawcy w kraju i za granicą. Pomimo wysiłków zmierzających do zapewnienia jasnej definicji, pozostaje ona nieuchwytna. Dowody elektroniczne odnoszą się do danych z urządzeń analogowych lub cyfrowych o wartości dowodowej, generowanych, przetwarzanych, przechowywanych lub przesyłanych przez urządzenia elektroniczne. Dowody cyfrowe są podzbiorem dowodów elektronicznych w formacie numerycznym. Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego definiuje dowody elektroniczne jako dane przechowywane lub generowane przez urządzenia elektroniczne, w tym treści takie jak e-maile i dane niebędące treściami, takie jak informacje o abonentach. Zasadniczo dowody elektroniczne to wszelkie informacje w formacie elektronicznym dopuszczalne w sądzie.

Dowody elektroniczne obejmują różne źródła informacji, w tym przedmioty fizyczne, które zostały zdigitalizowane, dowody analogowe, które zostały poddane cyfryzacji, oraz dowody cyfrowe utworzone przez urządzenia cyfrowe. Ogólnie rzecz biorąc, możemy sklasyfikować wszystkie te formy dowodów jako "dowody elektroniczne", uznając, że ostatecznie można je oznaczyć jako elektroniczne, niezależnie od ich początkowego pochodzenia.

W szerokim znaczeniu, dowody elektroniczne odnoszą się do wszelkich informacji dowodowych przechowywanych lub przesyłanych w formie elektronicznej, niezależnie od tego, w jaki sposób zostały utworzone. Takie kompleksowe rozumienie dowodów elektronicznych pozwala na ich dokładniejsze zbadanie i wykorzystanie w różnych kontekstach.

W następnej sekcji zagłębimy się w różne kategorie i formy dowodów elektronicznych, zapewniając kompleksowe zrozumienie różnych typów, które można napotkać.

Krótkie wyjaśnienie typologii dowodów elektronicznych

Dowody elektroniczne można ogólnie podzielić na dwa główne typy: informacje z już przechowywanych danych i informacje przechwycone podczas transmisji. Kryminalistyka cyfrowa opiera się na różnych rodzajach dowodów elektronicznych w postępowaniach, w tym dziennikach, nagraniach wideo, obrazach, danych archiwalnych, plikach tymczasowych, danych replikacyjnych, danych szczątkowych, metadanych i danych przechowywanych w pamięci RAM urządzenia. Te rodzaje dowodów elektronicznych można dalej podzielić na dowody „w locie”, które są obecne tylko wtedy, gdy komputer działa i muszą być gromadzone przy użyciu metod kryminalistycznych na żywo, oraz dowody statyczne, które utrzymują się nawet wtedy, gdy urządzenie nie jest zasilane.

Kluczowe jest, aby śledczy rozróżniali te dwa rodzaje dowodów i używali odpowiednich metod do ich gromadzenia i analizowania w celu wykorzystania w postępowaniu sądowym. Dowody lotne, takie jak dane w pamięci RAM komputera, mogą zostać łatwo utracone, jeśli nie zostaną zebrane w odpowiednim czasie, podczas gdy dowody nielotne, takie jak pliki przechowywane na dyskach twardych lub kartach pamięci, mogą dostarczyć cennych informacji, które mogą wytrzymać utratę zasilania.

Zalecenia dotyczące polityki

- **Opracowanie i wdrożenie programów szkoleniowych dla prawników, które uwzględniają złożoność dowodów elektronicznych:** Programy te powinny oferować konkretne przykłady i wyjaśnienia ilustrujące różnorodne formy dowodów elektronicznych, pomagając prawnikom lepiej zrozumieć, jak gromadzić, analizować i prezentować takie dowody w postępowaniach sądowych, zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym.
- **Zachęcanie przedstawicieli zawodów prawniczych do ciągłej edukacji, aby byli na bieżąco z ewoluującymi krajobrazami dowodów elektronicznych:** W miarę postępu technologicznego i pojawiania się nowych form dowodów elektronicznych, niezbędne jest, aby prawnicy otrzymywali aktualne szkolenia na temat tego, jak skutecznie poruszać się po tych zmianach. Szkolenia te powinny być regularnie wspierane, aby prawnicy mieli stały dostęp do edukacji na temat nowych trendów w dziedzinie dowodów elektronicznych.

- **Współpraca z ekspertami branżowymi i firmami technologicznymi w celu opracowania najlepszych praktyk i wytycznych dotyczących gromadzenia i przechowywania dowodów elektronicznych:** Dzięki ścisłej współpracy z ekspertami w tej dziedzinie, prawnicy mogą uzyskać cenny wgląd w najskuteczniejsze metody postępowania z dowodami elektronicznymi, zapewniając ich dopuszczalność i wiarygodność w postępowaniu sądowym.
- **Zapewnienie jasnej definicji dowodów elektronicznych:** Aby zapewnić spójność interpretacji i stosowania w ramach systemu prawnego, zaleca się zapewnienie jasnej, znormalizowanej i wspólnej definicji dowodów elektronicznych. Definicja ta powinna obejmować wszystkie formy danych cyfrowych, które mogą być wykorzystane jako dowód w postępowaniu sądowym, w tym między innymi e-maile, posty w mediach społecznościowych, dokumenty cyfrowe i inną komunikację elektroniczną.
- **Typologia dowodów elektronicznych:** Kluczowe jest opracowanie wspólnej typologii, która kategoryzuje różne rodzaje dowodów elektronicznych, aby pomóc w ich zarządzaniu i przechowywaniu. Typologia ta powinna nakreślać specyficzne cechy każdego rodzaju dowodów elektronicznych, ich potencjalne znaczenie w postępowaniu sądowym oraz wytyczne dotyczące ich obsługi i przechowywania. Pomoże to prawnikom lepiej zrozumieć i wykorzystać dowody elektroniczne w ich sprawach, zapewniając ich integralność i dopuszczalność w sądzie.

Ogólnie rzecz biorąc, niezbędne jest, aby prawnicy otrzymali kompleksowe i zaktualizowane szkolenie w zakresie dowodów elektronicznych, aby skutecznie obsługiwać tego typu dowody w postępowaniu sądowym. Współpraca z ekspertami branżowymi i rozwój najlepszych praktyk mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia dopuszczalności i wiarygodności dowodów elektronicznych. Zapewnienie jasnych definicji i typologii dowodów elektronicznych może dodatkowo poprawić zrozumienie i zarządzanie tego typu danymi w systemie prawnym. Przyjęcie tych zaleceń politycznych może prowadzić do bardziej wydajnego i skutecznego wykorzystania dowodów elektronicznych w środowisku prawnym.

Uwagi końcowe

Wraz ze wzrostem popularności urządzeń elektronicznych i komunikacji cyfrowej rośnie znaczenie dowodów elektronicznych w postępowaniach sądowych. Od e-maili i wiadomości tekstowych po posty w mediach społecznościowych i dane GPS, dowody elektroniczne mogą dostarczyć kluczowych informacji w sprawach od cyberprzestępstw po spory cywilne.

Prawnicy muszą być wyposażeni w niezbędne umiejętności i wiedzę, aby skutecznie posługiwać się dowodami elektronicznymi na etapie postępowania przygotowawczego i sądowego. Obejmuje to zrozumienie technicznych aspektów przechowywania i wyszukiwania danych, a także wymogów prawnych dotyczących gromadzenia i prezentowania dowodów elektronicznych. Ciągła edukacja i szkolenia w zakresie najnowszych technologii i najlepszych praktyk są niezbędne, aby być na bieżąco z ewoluującym krajobrazem dowodów elektronicznych.

Współpraca z ekspertami branżowymi, takimi jak analitycy kryminalistyczni i informatycy, może również dostarczyć cennych spostrzeżeń i wskazówek dotyczących postępowania z dowodami elektronicznymi. Współpracując ze sobą, prawnicy mogą zapewnić, że dowody elektroniczne są gromadzone, przechowywane i prezentowane w sposób dopuszczalny i wiarygodny w sądzie.

Jasne definicje i typologie dowodów elektronicznych mogą dodatkowo poprawić ich zrozumienie i wykorzystanie w środowisku prawniczym. Kategoryzując różne rodzaje dowodów elektronicznych i dostarczając wytyczne dotyczące ich gromadzenia i analizy, prawnicy mogą poprawić skuteczność korzystania z dowodów elektronicznych w postępowaniach sądowych.

Ogólnie rzecz biorąc, dostosowanie programów szkoleniowych do złożoności dowodów elektronicznych i wdrożenie tych zaleceń politycznych może pomóc prawnikom w radzeniu sobie z wyzwaniami związanymi z obsługą dowodów elektronicznych. Będąc na bieżąco z najnowszymi technologiami i najlepszymi praktykami, prawnicy mogą zapewnić, że dowody elektroniczne odgrywają cenną rolę w nowoczesnych postępowaniach sądowych.

III. Cykl życia dowodów elektronicznych

- Podkreślenie znaczenia ostrożnego obchodzenia się z dowodami elektronicznymi przez cały cykl ich życia, zaznaczając wyzwania na każdym etapie w celu promowania integralności i dopuszczalności.
- Promowanie zrozumienia znaczenia właściwego postępowania z dowodami elektronicznymi wśród prawników.

IV.

IV.

Wprowadzenie

Dowody cyfrowe, które obejmują formy danych przechowywanych lub wysyłanych elektronicznie, odgrywają rolę w dochodzeniach, śledztwach i ściganiu działalności przestępczej. Obejmują one wiadomości e-mail i wiadomości tekstowe, metadane i ślady online, oferując wgląd w przestępczość i osoby za nią stojące.

Wraz ze wzrostem naszej zależności od urządzeń i platform internetowych, skuteczne zarządzanie dowodami elektronicznymi staje się coraz bardziej istotne. Postępowanie z dowodami stanowi wyzwanie na każdym etapie, od ich gromadzenia i przechowywania po analizę i prezentację w sądzie. Aby zachować integralność, autentyczność i dopuszczalność dowodów, niezbędna jest skrupulatna dbałość o szczegóły, przestrzeganie praktyk oraz dogłębne zrozumienie aspektów technicznych i prawnych.

Biorąc pod uwagę ten kontekst, niniejsza polityka podkreśla znaczenie postępowania z dowodami w całym ich cyklu życia. Podkreśla ona konieczność standaryzacji procedur szkoleniowych dla prawników, świadomości kwestii związanych z dowodami cyfrowymi oraz poprawy współpracy między zainteresowanymi stronami. Decydenci polityczni mogą wspierać bardziej skuteczny system wymiaru sprawiedliwości w erze cyfrowej, opowiadając się za uznaniem znaczenia integralności i dopuszczalności dowodów w procesie zarządzania nimi.

W poniższej sekcji przeanalizujemy przeszkody i sugestie dotyczące każdej fazy cyklu życia dowodów elektronicznych, aby zaoferować praktyczne porady dla decydentów, organów ścigania, sądów i ekspertów prawnych.

Cykl życia dowodów elektronicznych

Cykl życia dowodów obejmuje istotne etapy, od ich początkowego gromadzenia do ostatecznej prezentacji w sądzie. Każdy etap ma kluczowe znaczenie dla zachowania integralności, autentyczności i dopuszczalności dowodów. Cykl życia składa się zazwyczaj z następujących faz:

1. **Gromadzenie:** Faza ta obejmuje gromadzenie dowodów z urządzeń elektronicznych, platform internetowych i sieci cyfrowych. Organy ścigania mogą przeprowadzać przeszukania lub zajęcia w celu uzyskania dowodów na potrzeby dochodzeń. Obejmuje to również wydawanie nakazów produkcji danych dostawcom usług i podejmowanie środków ostrożności w celu zapobiegania zanieczyszczeniu i zachowania integralności dowodów.
2. **Przechowywanie:** Dowody elektroniczne muszą zostać zabezpieczone po ich zebraniu, aby zapobiec manipulacjom lub zmianom. Ochrona obejmuje tworzenie kopii dowodów i przechowywanie ich w kontrolowanym środowisku w celu zachowania ich integralności. Dostęp do zachowanych dowodów powinien być ograniczony do upoważnionych osób, aby zapobiec zmianom.
3. **Analiza:** Po zabezpieczeniu, eksperci kryminalistyczni analizują dowody w celu wydobycia informacji i spostrzeżeń. Faza ta obejmuje odszyfrowanie zaszyfrowanych danych, ustanowienie łańcuchów nadzoru i przygotowanie raportów przedstawiających wyniki analizy.
4. **Ocena sądowa:** Po przeprowadzeniu analizy wyniki są przedstawiane w sądzie na etapie składania wniosku. Sędziowie weryfikują autentyczność, legalność i dopuszczalność dowodów, aby upewnić się, że spełniają one wymogi wykorzystania w postępowaniu sądowym. Etap ten obejmuje również ocenę wartości i wiarygodności dowodów w oparciu o ustalone normy.
5. **Przekazywanie i udostępnianie dowodów:** Ostatnia faza zarządzania dowodami obejmuje przekazywanie i udostępnianie ich stronom, takim jak organy ścigania, organy sądowe i inne zaangażowane strony. Może to pociągać za sobą wymianę dowodów w kraju lub poprzez umowy o pomocy prawnej i mechanizmy współpracy w scenariuszu transgranicznym.

Zalecenia dotyczące polityki

Biorąc pod uwagę wzrost wykorzystania i znaczenia dowodów w dochodzeniach, kluczowe jest ustanowienie dokładnych i znormalizowanych protokołów zarządzania dowo-

dami elektronicznymi od początku do końca. Sugestia ta podkreśla znaczenie postępowania z dowodami w celu wspierania ich integralności i dopuszczalności oraz promowania ich uznania wśród prawników.

- 1. Stworzenie jednolitej struktury prawnej:** Wzywa się do stworzenia wspólnych ram zarówno na poziomie globalnym, jak i europejskim, aby nadzorować cały cykl życia dowodów elektronicznych. Struktura ta powinna obejmować zasady dotyczące gromadzenia, przechowywania, wykorzystywania, przekazywania i udostępniania dowodów. Powinna ona oferować definicje, kryteria i procedury pomagające organom ścigania, sądom i decydom w spójnym zarządzaniu dowodami elektronicznymi w różnych jurysdykcjach.
- 2. Standaryzowane protokoły i zalecenia:** Standardowe protokoły i zalecenia powinny zostać sformułowane w celu zagwarantowania spójności w zarządzaniu dowodami. Protokoły te powinny dotyczyć operacji przeszukania, procesów konfiskaty, metod konserwacji, technik analizy i standardów prezentacji dowodów. Należy określić jasne zalecenia dotyczące dokumentowania łańcucha dowodowego, utrzymywania integralności dowodów i przestrzegania obowiązków na każdym etapie.
- 3. Szkolenia i edukacja:** Skuteczne szkolenia i programy edukacyjne mają kluczowe znaczenie dla poprawy umiejętności profesjonalistów, takich jak sędziowie, prokuratorzy, obrońcy i funkcjonariusze organów ścigania, w zakresie zarządzania dowodami. Programy te powinny obejmować aspekty kryminalistycznych zasad prawnych związanych z dowodami elektronicznymi oraz zalecane metody zachowania ich integralności i dopuszczalności. Ważne jest, aby oferować możliwości edukacyjne w celu zapewnienia, że prawnicy są na bieżąco informowani o postępach i zmieniających się standardach prawnych.
- 4. Tworzenie świadomości i zrozumienia:** Niezbędne jest edukowanie profesjonalistów na temat znaczenia postępowania z dowodami elektronicznymi i potencjalnych zawiłości z tym związanych. Uznanie znaczenia dowodów w dochodzeniach jest kluczem do promowania sprawiedliwości, stania na straży praworządności i ochrony praw osób zaangażowanych w procesy prawne.
- 5. Promowanie współpracy i koordynacji:** Wzmocnienie współpracy między międzynarodowymi interesariuszami ma kluczowe znaczenie dla sprostania wyzwaniom związanym z zarządzaniem dowodami elektronicznymi. Ustanowienie mechanizmów dzielenia się praktykami, wymiany informacji i koordynacji działań może ułatwić współpracę transgraniczną w postępowaniach karnych z udziałem dowodów elektronicznych.

Dowody elektroniczne stały się istotnym narzędziem odkrywania prawdy i zapewniania sprawiedliwości w realiach postępowań prawnych. Dowody elektroniczne oferują wgląd w działalność przestępczą i zaangażowane w nią osoby, od śladów po metadane. Jednak skuteczne obchodzenie się z dowodami stanowi wyzwanie na każdym etapie ich cyklu ży-

cia. Ustanowienie protokołów i procedur ma kluczowe znaczenie dla pokonania tych przeszkód oraz utrzymania integralności i dopuszczalności dowodów. Wiąże się to z ustanowieniem ram regulujących cały cykl życia dowodów elektronicznych, w tym wytycznych dotyczących gromadzenia, przechowywania, analizy i prezentacji w sądzie. Ponadto konieczne jest zapewnienie szkoleń i edukacji dla profesjonalistów, aby poprawić ich zrozumienie technicznych i prawnych aspektów związanych z dowodami elektronicznymi.

Ponadto zwiększanie świadomości zawodowej w zakresie zarządzania dowodami elektronicznymi ma kluczowe znaczenie dla promowania sprawiedliwości i przestrzegania zasad praworządności. Zachęcając do współpracy i współdziałania między zainteresowanymi stronami, możemy zająć się złożonością transgranicznego postępowania z dowodami i zapewnić sprawiedliwy i skuteczny wymiar sprawiedliwości w erze cyfrowej.

Uwagi końcowe

Podsumowując, skuteczne zarządzanie dowodami jest elementem współczesnych postępowań przygotowawczych i sądowych. W czasach, w których w coraz większym stopniu polegamy na technologii i Internecie, kluczowe znaczenie ma ostrożne traktowanie dowodów od początku do końca. Podkreślając znaczenie zachowania integralności i zapewnienia dopuszczalności dowodów, decydenci, organy ścigania, sądy i prawnicy mogą pomóc w poprawie sprawiedliwości i skuteczności naszego wymiaru sprawiedliwości. Przestrzegając procedur, zapewniając programy szkoleniowe i wspierając lepszą współpracę między zainteresowanymi stronami, możemy zagwarantować, że dowody elektroniczne pozostaną godnym zaufania narzędziem do ujawniania prawdy i stania na straży sprawiedliwości w dzisiejszym cyfrowym krajobrazie.

IV. Niwelowanie różnic między wiedzą prawną i techniczną w obsłudze dowodów elektronicznych

- Uproszczenie żargonu technicznego i pojęć związanych z dowodami elektronicznymi w celu ułatwienia ich zrozumienia przez osoby niebędące ekspertami, sprzyjając lepszej komunikacji między ekspertami prawnymi i technicznymi.
- Zachęcanie przedstawicieli zawodów prawniczych do zapoznania się z terminami i pojęciami technicznymi, promowanie współpracy z cyfrowymi ekspertami kryminalistycznymi.
- Brak procedur dotyczących potencjalnych wartości odstających lub nieprzewidzianych warunków nieobjętych opisanymi protokołami. Chociaż ustalone ramy dotyczą rutynowych kategoryzacji, nie zapewniają wglądu w działania, które należy podjąć w scenariuszach, w których procedury nie mają zastosowania lub gdy pojawiają się określone wyjątki.

V.

V.

Wprowadzenie

Dowody elektroniczne stanowią wyjątkowe wyzwanie w krajobrazie prawnym, wymagając delikatnej równowagi między wiedzą technologiczną, a biegłością prawną. Aby skutecznie poruszać się w tych zawiłościach, konieczne jest uproszczenie żargonu technicznego i wspieranie współpracy między ekspertami prawnymi i technicznymi. W niniejszym dokumencie przedstawiono możliwe do podjęcia kroki w celu osiągnięcia tych celów.

Główne wyzwania i bariery

1. Terminy i pojęcia techniczne związane z dowodami elektronicznymi często wymagają wyjaśnienia dla prawników. Aby temu zaradzić, należy wdrożyć inicjatywy mające na celu uproszczenie złożonej terminologii i pojęć, ułatwiając ich zrozumienie osobom niebędącym ekspertami.
2. Prawników należy zachęcać do zapoznania się z terminami i pojęciami technicznymi związanymi z dowodami elektronicznymi. Znajomość ta zwiększy ich zdolność do współpracy z cyfrowymi ekspertami kryminalistycznymi, ułatwi współpracę i poprawi ogólne wyniki postępowań.

Zalecenia dotyczące polityki

I. Uproszczenie żargonu technicznego i koncepcji

Poruszanie się w świecie dowodów może stanowić wyzwanie dla ekspertów prawnych ze względu na złożone terminy techniczne. Zrozumienie tych terminów staje się trudniejsze dla osób spoza branży technicznej wraz z postępem technologicznym. Uproszczenie języka ma kluczowe znaczenie dla poprawy komunikacji między ekspertami technicznymi i prawnymi. Niniejsze wprowadzenie stanowi podstawę do dyskusji na temat sposobów uczynienia pojęć technicznych bardziej przystępnymi, pomagając prawnikom pewnie radzić sobie ze złożonością dowodów elektronicznych za pomocą komunikacji.

Aby zminimalizować wyzwania związane z odpowiednim zrozumieniem technicznego żargonu i pojęć związanych z dowodami elektronicznymi oraz zgodnie z ustaleniami z dyskusji World Cafe z odpowiednimi interesariuszami projektu INNOCENT, zalecamy zastosowanie następujących kroków / strategii:

1. Tworzenie materiałów edukacyjnych: Opracowanie przewodników, podręczników i zasobów internetowych, które wyjaśniają terminy w przystępnym języku. Używanie przykładów i rzeczywistych scenariuszy, aby skutecznie zilustrować pomysły.
2. Prowadzenie warsztatów szkoleniowych: Organizowanie warsztatów i seminariów, aby pomóc prawnikom zrozumieć żargon techniczny, co wielokrotnie podkreślano w projekcie INNOCENT. Wszystkie szkolenia i dyskusje były postrzegane jako niezbędne kroki w kierunku zrozumienia zagadnienia dowodów elektronicznych w systemach sądowniczych w Europie Środkowo-Wschodniej. Sesje te mogą być prowadzone przez wykwalifikowanych ekspertów, którzy potrafią jasno wyjaśnić złożone pojęcia.
3. Używanie pomocy wizualnych: Włączanie diagramów, schematów blokowych, infografik i pisemnych wyjaśnień do materiałów edukacyjnych/pracowniczych. Pomoc wizualna może pomóc w wyjaśnieniu pojęć poprzez zapewnienie reprezentacji.
4. Oferowanie programów kształcenia ustawicznego: Odpowiednie podmioty powinny zapewniać programy edukacyjne dla prawników w zakresie dowodów elektronicznych i kryminalistyki cyfrowej. Programy powinny zawierać moduły, które upraszczają terminy w celu ich zrozumienia.
5. Wspieranie platform współpracy: Tworzenie platform, na których eksperci prawni i techniczni mogą wchodzić w interakcje i dzielić się wiedzą. Zachęcanie do dialogu między tymi grupami może poprawić zrozumienie terminologii.
6. Zapewnienie łatwego dostępu do zasobów: Materiały edukacyjne powinny być łatwo dostępne dla profesjonalistów. Może to obejmować umieszczanie materiałów,

dystrybucję drukowanych kopii w instytucjach lub włączanie zasobów do bieżących programów rozwoju zawodowego.

7. Promowanie partnerskiego uczenia się: Stworzenie profesjonalistom możliwości zaangażowania się w partnerskie uczenie się w celu wymiany spostrzeżeń i taktyk dotyczących zrozumienia terminologii. Wsparcie rówieśników może być niezwykle pomocne w pokonywaniu przeszkód i rozwijaniu pewności siebie w posługiwaniu się dowodami.

II. Promowanie znajomości terminów i pojęć technicznych

1. Włączenie praktycznych ćwiczeń i studiów przypadków do programów szkoleniowych w celu zapewnienia rzeczywistego doświadczenia z dowodami elektronicznymi i większej współpracy z branżą kryminalistyczną zapewniłoby doskonałą bazę wiedzy i pomocne zasoby.
2. Zachęcanie ekspertów do uczestnictwa w profesjonalnych stowarzyszeniach i sieciach, które przynoszą korzyści związane z ich obecnymi stanowiskami pracy. Organizacje te często oferują możliwości nawiązywania kontaktów, wydarzenia edukacyjne i zasoby wspierające rozwój zawodowy w tej specjalistycznej dziedzinie.

III. Ustanowienie kompleksowych procedur w celu zapewnienia zgodnego z prawem i technicznego postępowania z dowodami elektronicznymi

1. Przeprowadzenie kompleksowej oceny ryzyka: Ocena potencjalnych wartości odstających i nieoczekiwanych warunków nieobjętych istniejącymi protokołami poprzez dokładną ocenę ryzyka.
2. Budowanie elastycznych struktur: Rozwijanie struktury, które mogą dostosowywać się do scenariuszy, w tym metody radzenia sobie z wyjątkami i nietypowymi przypadkami.
3. Oferowanie specjalistycznych szkoleń i porad: Zapewnienie ukierunkowanych szkoleń i wskazówek dla prawników w zakresie postępowania w sytuacjach, w których standardowe procedury mogą nie mieć zastosowania, w tym wskazówek dotyczących podejmowania decyzji i szukania pomocy.
4. Zachęcanie do współpracy między dyscyplinami: Promowanie pracy zespołowej między ekspertami technicznymi i regulacyjnymi (profesjonalistami posiadającymi wiedzę na temat przepisów prawnych i polityk związanych z dowodami elektronicznymi, kryminalistyką cyfrową i ogólnie technologią) w celu stworzenia procedur uwzględniających różne punkty widzenia i wiedzę specjalistyczną w celu skutecznego zarządzania dowodami elektronicznymi.

Uwagi końcowe

Podsumowując, zniwelowanie różnicy między wiedzą prawną i techniczną w zakresie postępowania z dowodami elektronicznymi ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia sprawiedliwego i skutecznego wymiaru sprawiedliwości w erze cyfrowej. Nasze zalecenia koncentrują się na uproszczeniu terminów, zwiększeniu świadomości dowodów wśród prawników i ustanowieniu szczegółowych protokołów postępowania w nieoczekiwanych sytuacjach. Korzystając z materiałów, warsztatów, wizualizacji i ciągłych programów szkoleniowych, które upraszczają język, możemy z pewnością umożliwić ekspertom poruszanie się po złożoności dowodów elektronicznych. Zachęcanie do współpracy i platformy wzajemnego uczenia się będą promować dyskusje między specjalistami technicznymi, sprzyjając zrozumieniu i współpracy.

Co więcej, włączenie ćwiczeń, rzeczywistych przykładów i zaangażowania organizacyjnego zwiększy wiedzę specjalistyczną w zakresie postępowania z dowodami elektronicznymi. Wdrożenie procedur takich jak ocena ryzyka, adaptowalne ramy, specjalistyczne sesje szkoleniowe i interdyscyplinarna praca zespołowa zapewnią zarządzanie dowodami elektronicznymi w różnych scenariuszach.

Ostatecznie, przyjmując te sugestie, możemy wypełnić lukę między wiedzą techniczną, a poprawą wymiaru sprawiedliwości w naszym cyfrowym świecie.

V. Postępowanie przygotowawcze

- Omówienie kwestii etycznych i wyzwań stojących przed organami ścigania w postępowaniach przedsądowych obejmujących dowody elektroniczne, promowanie współpracy i otwartego dialogu z prawnikami.
- Opowiadanie się za sprawiedliwym i skutecznym procesem rekonstrukcji stanu faktycznego przy jednoczesnym przestrzeganiu praw do prywatności i standardów prawnych.

VI.

VI.

Wprowadzenie

W sferze wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, faza postępowania przygotowawczego odgrywa kluczową rolę w określaniu przebiegu sprawy. Faza ta ma na celu dokładne ustalenie faktów, zidentyfikowanie potencjalnych podejrzanych i utworzenie drogi do sprawiedliwego procesu w sądzie. Zazwyczaj nadzorowane przez prokuratora i przeprowadzane przez organy śledcze, postępowanie przedsądowe obejmuje gromadzenie i ocenę dowodów w celu zbudowania solidnej podstawy do wniesienia oskarżenia.

W ramach tego procesu prokurator lub sędzia śledczy odgrywa kluczową rolę w kierowaniu i nadzorowaniu działań śledczych, zapewniając podjęcie wszelkich niezbędnych środków w celu ustalenia prawdy i zabezpieczenia niezbędnych dowodów. W kontekście danych i dowodów elektronicznych należy przestrzegać określonych protokołów w celu gromadzenia, przechowywania i analizowania informacji cyfrowych w sposób, który chroni prawa oskarżonego i zachowuje integralność dowodów.

Zagłębiając się w złożoności postępowania przygotowawczego i postępowania z dowodami elektronicznymi, ważne jest, aby pamiętać o podstawowych zasadach domniemania niewinności i praw podejrzanego. Przestrzegając tych zasad i wdrażając rygorystyczne procedury dochodzeniowe, możemy stać na straży zasad sprawiedliwości i zapewnić sprawiedliwy i bezstronny proces wszystkim osobom zaangażowanym w postępowanie karne.

Przebieg fazy postępowania przedsądowego

1. **Zbieranie** dowodów elektronicznych obejmuje proces gromadzenia potencjalnych dowodów związanych z przestępstwem. Organy ścigania (LEA) prowadzą działania poprzedzające gromadzenie dowodów, takie jak przygotowanie, planowanie i badanie miejsca przestępstwa. Do gromadzenia dowodów wykorzystywane są różne metody, w tym pozyskiwanie, przejmowanie i współpraca z dostawcami usług telekomunikacyjnych i internetowych. LEA muszą ustanowić podstawę prawną do wszczęcia dochodzenia w sprawie przestępstwa, biorąc pod uwagę odpowiednie ramy prawne, przepisy i szkolenia dla śledczych.
2. **Zabezpieczanie dowodów elektronicznych** koncentruje się na utrzymaniu integralności danych, zarządzaniu łańcuchem dowodowym i przygotowaniu danych do analizy przez biegłych sądowych. Ustawodawstwo krajowe kieruje procesem zabezpieczania, a przepisy określają, jakie dowody należy zabezpieczyć, w jaki sposób i jak długo. W przypadku braku szczegółowych przepisów, organy ścigania powinny przestrzegać międzynarodowych i unijnych przepisów dotyczących praw człowieka związanych z dochodzeniami przedprocesowymi.
3. Faza **analizy** obejmuje ocenę danych w celu udowodnienia lub obalenia elementów sprawy, zarówno pod względem technicznym, jak i prawnym. Biegli sądowi muszą stosować niezawodne narzędzia informatyki śledczej, metody i standardy naukowe do ekstrakcji, przygotowania i analizy danych. Kwestie prawne obejmują rozróżnienie danych, ochronę praw podstawowych i identyfikację przywilejów prawnych. Śledczy powinni dokumentować swoje analizy, rozumowanie i założenia, aby zapewnić zgodność ze standardowymi procedurami operacyjnymi i zapobiec naruszeniom zabezpieczeń prawnych.
4. Biegli sądowi muszą sporządzić **raport końcowy zawierający** szczegółowe ustalenia faktyczne, interpretację i opinie ekspertów. Raport ten ma kluczowe znaczenie dla ustalenia wiarygodności i autentyczności dowodów przedstawionych w sądzie. Funkcjonariusze dochodzeniowi muszą potwierdzić swoje szkolenie kryminalistyczne, umiejętności dochodzeniowe, proces zabezpieczania i narzędzia wykorzystywane do pozyskiwania i analizowania dowodów w ramach przygotowań do prezentacji sądowej.

Podczas dochodzeń przedprocesowych konieczne jest znalezienie równowagi między interesem państwa w rozwiązywaniu przestępstw, a ochroną praw jednostek. Wyzwania związane z cyfrowymi praktykami kryminalistycznymi, wykorzystaniem technologii i brakiem odpowiednich procedur mogą zagrażać prawom podejrzanych. Czynniki takie jak nakazy deszyfrowania i manipulacje psychologiczne mogą również wpływać na rzetelność postępowań. Zapewnienie przestrzegania standardów praw podstawowych w postępowaniu z dowodami elektronicznymi ma kluczowe znaczenie dla zagwarantowania sprawiedliwego procesu wszystkim stronom zaangażowanym w postępowanie karne.

Zalecenia dotyczące polityki

1. Ramy prawne

- Harmonizacja ram prawnych: Istnieje potrzeba harmonizacji krajowych, regionalnych (takich jak UE) i międzynarodowych ram prawnych dotyczących postępowania z dowodami elektronicznymi w postępowaniu karnym. Harmonizacja ta powinna obejmować jasne wytyczne dotyczące gromadzenia, przechowywania, analizy i zgłaszania dowodów elektronicznych, zapewniając przestrzeganie praw podstawowych i zabezpieczeń prawnych w całym procesie.
- Łańcuch dowodowy: Ścisłe przestrzeganie łańcucha dowodowego ma kluczowe znaczenie dla zachowania integralności i autentyczności dowodów elektronicznych. Niezbędna jest odpowiednia dokumentacja każdego etapu procesu obsługi, w tym kto, kiedy, dlaczego i w jaki sposób podjął działania. Powinny istnieć przepisy prawne zapewniające skrupulatne przestrzeganie łańcucha dowodowego.
- Poszanowanie praw podstawowych: W całym procesie postępowania z dowodami elektronicznymi, w tym ich gromadzenia, przechowywania, analizowania i zgłaszania, poszanowanie praw podstawowych podejrzanych i oskarżonych musi być najważniejsze. Obejmuje to przestrzeganie zasady domniemania niewinności, prawa dostępu do adwokata, prawa do rzetelnego procesu, prawa do prywatności i innych środków ochrony prawnej.
- Podawanie haseł: Aby zapewnić uczciwy i sprawiedliwy proces sądowy, konieczne jest, aby podejrzani i oskarżeni nie byli zmuszani do ujawniania haseł, kodów PIN, kluczy deszyfrujących lub dostarczania danych biometrycznych w celu odblokowania ich urządzeń elektronicznych bez odpowiedniego upoważnienia prawnego lub nakazu sądowego. Podtrzymuje to podstawowe prawa osób fizycznych do zachowania milczenia i pomaga chronić przed samooskarżeniem.
- Normy prawne: Sędziowie śledczy powinni nadzorować środki dochodzeniowe, aby zapewnić, że są one konieczne, proporcjonalne i zgodne z normami prawnymi. Ich rola ma kluczowe znaczenie dla ochrony praw oskarżonego i nadzorowania integralności procesu gromadzenia dowodów.

2. Szkolenie i dostęp

- Specjalistyczne szkolenia: Organy ścigania i biegli sądowi zajmujący się dowodami elektronicznymi powinni przejść specjalistyczne szkolenie w zakresie gromadzenia, zabezpieczania, analizy i raportowania dowodów elektronicznych. Szkolenie to powinno obejmować znajomość odpowiednich ram prawnych, umiejętności techniczne w zakresie informatyki śledczej oraz przestrzeganie standardów praw człowieka.
- Dostęp obrońców: Obrońcy muszą mieć dostęp do wszystkich dowodów elektronicznych zebranych i przeanalizowanych przez informatyków śledczych w celu skutecznego zakwestionowania oskarżenia. Niezbędne jest, aby obrońcy przeanalizowali i zakwestionowali wiarygodność dowodów elektronicznych przedstawionych w sądzie.

3. Gromadzenie danych i prywatność

- Rozróżnianie danych i przywileje prawne: Podczas fazy analizy, biegli sądowi powinni rozróżniać różne typy danych elektronicznych, takie jak dowody, informacje

uprzywilejowane i dane nieistotne. Jasna identyfikacja danych podlegających przywilejom prawnym ma kluczowe znaczenie, podobnie jak dokumentowanie zastosowanego rozumowania i wszelkich założeń przyjętych podczas analizy.

- Gromadzenie odpowiednich danych: Należy wdrożyć środki w celu ochrony prawa do prywatności osób fizycznych podczas gromadzenia i przetwarzania dowodów elektronicznych. Kluczowe znaczenie ma to, by gromadzone i przetwarzane były wyłącznie istotne dane, a ich przechowywanie było ograniczone do tego, co jest niezbędne do prowadzenia dochodzenia.

Uwagi końcowe

Podsumowując, faza dochodzenia przedprocesowego jest krytycznym aspektem systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, który wymaga starannego planowania, przestrzegania norm prawnych i poszanowania praw podstawowych. Ponieważ technologia nadal odgrywa znaczącą rolę w dochodzeniach karnych, ważne jest, aby organy ścigania radziły sobie z wyzwaniami związanymi z obsługą dowodów elektronicznych przy jednoczesnym zachowaniu praw do prywatności i zabezpieczeń prawnych.

Współpraca i otwarty dialog z przedstawicielami zawodów prawniczych mają kluczowe znaczenie dla promowania sprawiedliwego i skutecznego procesu dochodzeniowego. Harmonizując ramy prawne, zapewniając ścisły łańcuch dowodowy i przestrzegając praw podstawowych w całym procesie dochodzeniowym, możemy zachować integralność dowodów i przestrzegać zasad sprawiedliwości. Ponadto zapewnienie specjalistycznych szkoleń dla śledczych, zapewnienie dostępu do dowodów elektronicznych dla prawników obrony oraz wdrożenie środków mających na celu ochronę prawa do prywatności mają kluczowe znaczenie dla ochrony praw osób zaangażowanych w postępowanie karne.

Ostatecznie, traktując priorytetowo kwestie etyczne i podejmując wyzwania stojące przed dochodzeniami przedprocesowymi z udziałem dowodów elektronicznych, możemy dążyć do sprawiedliwego i bezstronnego procesu dla wszystkich zaangażowanych stron.

VI. Domniemanie niewinności

- Przeanalizowanie wpływu dowodów elektronicznych na domniemanie niewinności, wzywając prawników do rygorystycznej oceny ich znaczenia i ochrony praw oskarżonych.
- Podkreślenie znaczenia unikania przedwczesnych wniosków lub bezpodstawnych uprzedzeń opartych na dowodach elektronicznych.

Wprowadzenie

Domniemanie niewinności jest podstawową zasadą w prawie karnym, zapewniającą, że osoby nie są niesprawiedliwie osądzone lub skazywane przed udowodnieniem im winy w sądzie. W erze cyfrowej pojawienie się dowodów elektronicznych wprowadziło nowe za-
wiłości do krajobrazu prawnego, rodząc ważne pytania o to, w jaki sposób dowody te mogą wpływać na domniemanie niewinności.

Domniemanie niewinności i prawo do rzetelnego procesu sądowego to podstawowe zasady zapisane w różnych europejskich i międzynarodowych traktatach i paktach. Zasady te potwierdzają, że podejrzanego lub oskarżonego należy uważać za niewinnego, dopóki nie udowodni mu się winy, i stanowią ramy dla zapewnienia rzetelnego procesu sądowego. Domniemanie niewinności jest podstawowym prawem chronionym na mocy art. 6 EKPC, art. 48 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i innych instrumentów międzynarodowych. Oprócz nakreślenia kluczowych aspektów domniemanie niewinności, niniejszy przewodnik polityczny zbada jego wpływ na prawo do rzetelnego procesu sądowego, w tym ciężar dowodu, prawo do nieobciążania samego siebie, prawo do milczenia, prawo do informacji w postępowaniu karnym oraz prawo dostępu do pomocy prawnej. Analizując te kluczowe elementy, niniejszy brief ma na celu podkreślenie znaczenia utrzymania domniemanie niewinności i prawa do rzetelnego procesu w postępowaniu karnym.

Zanurz się w przepisach UE

Ciężar dowodu jest podstawową koncepcją w postępowaniu karnym, zapewniającą, że wina podejrzanych i oskarżonych musi zostać udowodniona przez oskarżyciela. Zasada ta, zapisana w art. 6 dyrektywy 2016/343, podkreśla znaczenie poszukiwania zarówno dowodów obciążających, jak i uniewinniających, a także prawo obrony do przedstawiania dowodów zgodnie z prawem krajowym. Dyrektywa jest zgodna z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC), który podtrzymał ciężar dowodu spoczywający na oskarżeniu i podkreślił potrzebę zapewnienia gwarancji w celu ochrony praw oskarżonego. ETPC zezwala jednak na stosowanie pewnych domniemań prawnych, pod warunkiem poszanowania prawa do obrony i proporcjonalności.

Ponadto prawo do zachowania milczenia i nieobciążania samego siebie jest kluczowym aspektem prawa do rzetelnego procesu sądowego, jak określono w art. 7 dyrektywy. Prawo to chroni jednostki przed niewłaściwym przymusem ze strony władz i przyczynia się do uniknięcia pomyłek sądowych. ETPC podkreślił znaczenie tego prawa dla ochrony oskarżonego i zapewnienia rzetelnego procesu. Ponadto prawo do informacji w postępowaniu karnym, prawo dostępu do pomocy prawnej i inne prawa procesowe odgrywają istotną rolę w ochronie prawa do rzetelnego procesu sądowego i zapewnieniu zrównoważonego i sprawiedliwego systemu prawnego.

W erze cyfrowej pojawiają się trudności w zachowaniu prawa do rzetelnego procesu sądowego, szczególnie w kontekście przestępczości transgranicznej i wykorzystania technologii w postępowaniu karnym. Istotne jest, aby decydenci polityczni wzięli pod uwagę te wyzwania i zapewnili przestrzeganie zasad domniemania niewinności, prawa do zachowania milczenia i dostępu do pomocy prawnej w zdigitalizowanym i wzajemnie połączonym świecie. Zajmując się tymi kwestiami, decydenci mogą stać na straży integralności systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i chronić prawa osób uczestniczących w postępowaniach sądowych.

Zalecenia dotyczące polityki

Domniemanie niewinności to podstawowa zasada, zgodnie z którą podejrzanego lub oskarżonego należy uważać za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy. Zasada ta jest zapisana w traktatach europejskich i międzynarodowych i stanowi kluczowy aspekt prawa do rzetelnego procesu sądowego. Prawo do informacji w postępowaniu karnym, dostęp do pomocy prawnej i prawo do zachowania milczenia to podstawowe elementy prawa do rzetelnego procesu sądowego, które są głęboko związane z zasadą domniemania niewinności. W związku z tym sformułowaliśmy następujące zalecenia:

- **Wzmocnienie wdrażania zasady domniemania niewinności:** Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby ciężar dowodu w zakresie ustalenia winy podejrzanych i oskarżonych spoczywał na oskarżeniu. Wszelkie wątpliwości co do winy powinny działać na korzyść oskarżonego, jak określono w dyrektywie (UE) 2016/343.
- **Ochrona prawa do zachowania milczenia i nieobciążania samego siebie:** Władze powinny przestrzegać prawa podejrzanych i oskarżonych do zachowania milczenia i nieobciążania samych siebie. Metody przymusu w celu uzyskania dowodów, w tym dowodów elektronicznych, powinny być zabronione, a przywilej nieobciążania samego siebie powinien być przestrzegany.
- **Zapewnienie dostępu do pomocy prawnej:** Podejrzani i oskarżeni powinni mieć dostęp do adwokata od momentu, gdy są podejrzani o popełnienie przestępstwa. Poufność komunikacji między oskarżonym a jego prawnikiem powinna być chroniona, także w kontekście dowodów elektronicznych.
- **Zapewnienie oskarżonym wyczerpujących informacji:** Władze powinny zapewnić, że oskarżeni są w pełni poinformowani o swoich prawach procesowych w postępowaniu karnym. Informacje powinny być przekazywane prostym i przystępnym językiem, aby zapewnić ich zrozumienie.
- **Zabezpieczenie przed niewłaściwym wykorzystaniem współpracy:** Państwa członkowskie powinny zapewnić, by współpraca podejrzanych i oskarżonych nie była wykorzystywana do podważania ich prawa do zachowania milczenia. Współpraca nie powinna być wykorzystywana jako podstawa do wymierzania surowszych kar.
- **Sprostanie wyzwaniom ery cyfrowej:** Systemy prawne powinny dostosować się do ery cyfrowej poprzez sprostanie wyzwaniom związanym z gromadzeniem, przechowywaniem, wykorzystywaniem i wymianą dowodów elektronicznych w sposób zgodny z prawem do uczciwego procesu i domniemaniem niewinności.

Uwagi końcowe

Podsumowując, domniemanie niewinności i prawo do rzetelnego procesu to podstawowe zasady prawa karnego, które chronią jednostki przed niesprawiedliwym osądem i zapewniają zrównoważony i sprawiedliwy system prawny. Ciężar dowodu, prawo do zachowania milczenia, dostęp do pomocy prawnej i prawo do informacji w postępowaniu karnym to kluczowe elementy prawa do rzetelnego procesu, które są głęboko powiązane z domniemaniem niewinności. W erze cyfrowej pojawiają się wyzwania związane z zachowaniem tych praw, szczególnie w przypadku korzystania z dowodów elektronicznych i przestępczości transgranicznej.

Kluczowe znaczenie dla decydentów politycznych ma sprostanie tym wyzwaniom i przestrzeganie zasad domniemania niewinności i prawa do rzetelnego procesu w postępowaniu karnym. Wzmocnienie wdrażania zasady domniemania niewinności, ochrona prawa do zachowania milczenia, zapewnienie dostępu do pomocy prawnej, dostarczanie oskarżonym wyczerpujących informacji i ochrona przed niewłaściwym wykorzystaniem współpracy to ważne zalecenia mające na celu przestrzeganie prawa do rzetelnego procesu.

Zapewniając przestrzeganie tych zasad w zdigitalizowanym i wzajemnie połączonym świecie, decydenci polityczni mogą chronić prawa osób uczestniczących w postępowaniach sądowych, stać na straży integralności systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych oraz utrzymywać uczciwy i sprawiedliwy system prawny. Domniemanie niewinności jest podstawową zasadą, która powinna być przestrzegana i szanowana we wszystkich postępowaniach karnych, aby zapewnić sprawiedliwość i uczciwość dla wszystkich.

VII. Wzmocnienie współpracy prawnej i ochrona praw podstawowych w transgranicznym gromadzeniu dowodów elektronicznych

- Wyjaśnienie europejskiego nakazu dochodzeniowego (END) i nowych unijnych systemów e-dowodów, usunięcie potencjalnych przeszkód i promowanie zgodności z prawami podstawowymi.
- Zachęcanie prawników do korzystania z możliwości oferowanych przez te systemy, zachowując jednocześnie czujność wobec potencjalnych nadużyć.

Wprowadzenie

W dzisiejszym połączonym świecie skuteczne zwalczanie przestępczości wymaga współpracy transgranicznej między krajami. Kluczowym aspektem egzekwowania prawa w Unii Europejskiej jest wymiana dowodów między państwami członkowskimi. Jednak poruszanie się po złożoności tego procesu wraz z szybkim postępem technologii cyfrowych stwarza poważne wyzwania.

Niniejszy dokument koncentruje się na poprawie krajobrazu transgranicznego gromadzenia dowodów elektronicznych w UE w celu wzmocnienia współpracy prawnej przy jednoczesnym przestrzeganiu praw podstawowych. Opierając się na analizach i spostrzeżeniach, oferuje ramy mające na celu zwiększenie wydajności, sprawiedliwości i poszanowania praw w transgranicznej współpracy prawnej związanej z kwestiami karnymi. Propozycja ta podkreśla znaczenie jasności, dostosowania i staranności w granicznych praktykach gromadzenia dowodów, zwracając uwagę na przeszkody, takie jak *forum shopping*, niespójności prawne i rozbieżności między państwami członkowskimi. Uznaje również korzyści płynące z narzędzi takich jak traktaty o wzajemnej pomocy prawnej (MLA), europejski nakaz dochodzeniowy oraz nowo wprowadzone europejskie nakazy wydania i zabezpieczenia dowodów. Łącząc ukierunkowane działania, takie jak wyjaśnianie i dostosowywanie wysiłków promujących praktyki skuteczniej wykorzystujące narzędzia oraz ciągłe przeglądanie i ulepszanie procesów, niniejszy wniosek ma na celu sprostanie wyzwaniom związanym z gromadzeniem dowodów elektronicznych ponad granicami, przy jednoczesnej maksymalizacji korzyści płynących ze współpracy międzynarodowej.

Niniejszy raport polityczny wzywa państwa członkowskie UE do przyjęcia strategii, przestrzegania praw i dostosowania się do zmieniającego się krajobrazu przestępczości cyfrowej. Podejmując te kroki, UE może zwiększyć swoją zdolność do zwalczania zagrożeń przy

jednoczesnym przestrzeganiu zasad prawa i ochronie praw osób fizycznych w różnych krajach.

Potencjalne przeszkody

1. Forum Shopping: Istnieje ryzyko "forum shopping", gdy podmioty starają się uzyskać dowody w jurysdykcjach o minimalnych zabezpieczeniach i przenieść je do innego kraju. Praktyka ta wykorzystuje różnice w systemach prawnych na korzyść osób poszukujących dowodów i często podważa zabezpieczenia proceduralne.
2. Importowanie anomalii prawnych: Powiązaną kwestią jest możliwe przyjęcie zagranicznych anomalii prawnych do systemu krajowego. Niektóre rodzaje dowodów elektronicznych w niektórych państwach członkowskich nie wymagają uzyskania nakazu sądowego, co może wprowadzać nieprawidłowości proceduralne, gdy są stosowane w innych jurysdykcjach.
3. Pytania dotyczące dopuszczalności i uzyskiwania dowodów: Dowody transgraniczne wiążą się z kilkoma komplikacjami, takimi jak charakter organu, który uzyskał dowody za granicą, sposób, w jaki krajowe przepisy konstytucyjne mają zastosowanie, gdy dowody są przekazywane za granicę, oraz jakie środki prawne są skuteczne w takich przypadkach.
4. Różne podejścia do dowodów transgranicznych: Zidentyfikowano trzy podejścia - wzajemne uznawanie dowodów, przestrzeganie krajowej procedury karnej oraz dopuszczanie dowodów zgodnie z zasadami konstytucyjnymi i międzynarodowymi. Tekst krytykuje pierwsze dwa podejścia jako nierealistyczne skrajności, sugerując, że tylko trzecie jest wykonalne, podkreślając jednak nieodłączne trudności w zrównoważeniu tych rozważań.
5. Asymetria między państwami członkowskimi: Istnieje zasadniczy problem związany z asymetrią między organami upoważnionymi do wnioskowania o określone środki w różnych państwach członkowskich, głównie gdy wnioski te pochodzą od organów innych niż organy sądowe. Ta niespójność stanowi wyzwanie dla pomocy prawnej i wzajemnego uznawania.
6. Brak odpowiedniej ochrony praw do obrony: W sprawach transgranicznych zapewnienie ochrony praw podstawowych i gwarancji procesowych dla podejrzanych i oskarżonych stanowi wyzwanie. Adwokaci odgrywają kluczową rolę w ochronie tych praw, ale ich zadania stają się znacznie bardziej złożone w kontekście dowodów elektronicznych i transgranicznych ram prawnych.

Zalecenia dotyczące polityki

Celem jest zwiększenie skuteczności, sprawiedliwości i poszanowania praw w transgranicznej współpracy prawnej w sprawach karnych, w szczególności w zakresie gromadzenia i dopuszczalności dowodów elektronicznych.

1. Wyjaśnienie i harmonizacja

- Zachęcanie Komisji Europejskiej i odpowiednich organów krajowych do zapewnienia jasnych wytycznych i harmonizacji procedur gromadzenia transgranicznych dowodów elektronicznych.
- Priorytetowe traktowanie wysiłków na rzecz wyjaśnienia systemu europejskiego nakazu dochodzeniowego i nowego unijnego systemu e-dowodów, zajęcie się potencjalnymi niejasnościami i rozbieżnościami między ramami prawnymi państw członkowskich.
- Podkreślenie znaczenia przestrzegania praw podstawowych, w tym prywatności i rzetelnego procesu, we wszystkich transgranicznych działaniach związanych z gromadzeniem dowodów.

2. Ograniczanie zjawiska *forum shopping* i anomalii prawnych

- Ustanowienie znormalizowanych procedur uzyskiwania dowodów elektronicznych w państwach członkowskich UE w celu ograniczenia ryzyka wyboru sądu ze względu na możliwość korzystniejszego rozstrzygnięcia sprawy.
- Opowiadanie się za przyjęciem spójnych standardów prawnych dotyczących dopuszczalności dowodów elektronicznych, aby zapobiec importowaniu anomalii prawnych z jednej jurysdykcji do drugiej.
- Wzmocnienie mechanizmów nadzoru w celu zapewnienia, że dowody uzyskane w ramach współpracy transgranicznej spełniają jednolite standardy legalności i sprawiedliwości proceduralnej.

3. Promowanie najlepszych praktyk i czujności

- Ułatwianie wymiany wiedzy i inicjatyw w zakresie budowania potencjału wśród przedstawicieli zawodów prawniczych w celu zachęcania do odpowiedzialnego i etycznego korzystania z transgranicznych mechanizmów gromadzenia dowodów.
- Ustanowienie programów szkoleniowych i zasobów w celu podniesienia świadomości wśród przedstawicieli zawodów prawniczych na temat potencjalnego ryzyka nadużyć i znaczenia ochrony praw jednostki.
- Zachęcanie przedstawicieli zawodów prawniczych do zachowania czujności wobec potencjalnych nadużyć transgranicznych systemów gromadzenia dowodów. Będzie to promować kulturę odpowiedzialności i przestrzegania standardów prawnych i etycznych.

4. Lepsze wykorzystanie instrumentów prawnych

- Opowiadanie się za skutecznym wdrażaniem i wykorzystywaniem istniejących instrumentów prawnych, takich jak traktaty o wzajemnej pomocy prawnej, europejski nakaz dochodzeniowy oraz europejskie nakazy wydania i zabezpieczenia dowodów.
- Wspieranie inicjatyw mających na celu usprawnienie transgranicznych procesów prawnych i zacieśnienie współpracy między państwami członkowskimi, w tym przyspieszenie wymiany dowodów elektronicznych za pośrednictwem ustalonych ram.

5. Ciągły przegląd i doskonalenie

- Ustanowienie mechanizmów regularnego przeglądu i oceny ram współpracy transgranicznej w celu określenia obszarów wymagających poprawy i sprostania pojawiającym się wyzwaniom.

- Pozyskiwanie informacji zwrotnych od zainteresowanych stron, w tym prawników, organów ścigania i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w celu dostosowania polityki i zapewnienia, że mechanizmy współpracy transgranicznej będą reagować na zmieniające się potrzeby i rozwój technologiczny.

Uwagi końcowe

Podsumowując, gromadzenie i wymiana dowodów ponad granicami ma kluczowe znaczenie dla zwalczania współczesnej przestępczości międzynarodowej w Unii Europejskiej. Niniejszy policy brief przedstawia plan pokonania przeszkód i wykorzystania zalet transgranicznej współpracy prawnej przy jednoczesnej ochronie praw podstawowych i sprawiedliwości proceduralnej. Koncentrując się na jasności, harmonizacji i przestrzeganiu praw, państwa członkowskie UE mogą zmniejszyć ryzyko wyboru forum, niespójności prawnych i rozbieżności między jurysdykcjami. Wspieranie praktyk wśród profesjonalistów pomoże utrzymać standardy etyczne i zapobiec potencjalnym nadużyciom transgranicznych metod gromadzenia dowodów.

W policy brief podkreślono również znaczenie maksymalizacji wykorzystania istniejących narzędzi, takich jak pomoc prawna, europejskie nakazy dochodzeniowe oraz europejskie nakazy wydania i zabezpieczenia dowodów. Instrumenty te mają kluczowe znaczenie dla współpracy i powinny być skutecznie wykorzystywane w celu usprawnienia transgranicznych procedur prawnych i zacieśnienia współpracy między państwami członkowskimi.

Ponadto, ciągła ewaluacja i ulepszanie mechanizmów są niezbędne do dostosowania się do zmieniających się krajobrazów prawnych. Poprzez pozyskiwanie opinii zainteresowanych stron i proaktywne reagowanie na pojawiające się wyzwania, UE może zapewnić, że ramy współpracy transgranicznej pozostaną silne, skuteczne i będą respektować prawa. Niniejszy przewodnik polityczny pomaga państwom członkowskim UE radzić sobie z wyzwaniami związanymi z uzyskiwaniem dowodów ponad granicami, jednocześnie stawiając na pierwszym miejscu sprawiedliwość, równość i prawa człowieka. Wspierając pracę zespołową i zachowując przekonania, UE może zwiększyć swoją zdolność do skutecznego zwalczania przestępczości i utrzymania porządku prawnego w globalnie połączonym społeczeństwie.

Wnioski

Podsumowując, gromadzenie dowodów elektronicznych i wpływ tego procesu na zasadę domniemania niewinności stanowią wyjątkowe wyzwanie w krajobrazie prawnym postępowania karnego. W niniejszym dokumencie przedstawiono kompleksowy przegląd zawiłości związanych z postępowaniem z dowodami elektronicznymi, z naciskiem na wzmocnienie współpracy prawnej i ochronę praw podstawowych. Podkreślając znaczenie dostosowania programów szkoleniowych do złożoności dowodów elektronicznych, wypełniając lukę między wiedzą prawniczą i techniczną oraz promując względy etyczne w dochodzeniach przedprocesowych, zainteresowane strony mogą zwiększyć integralność i dopuszczalność dowodów przy jednoczesnym zachowaniu prawa do rzetelnego procesu.

Zalecenia realizacji polityk przedstawione w każdym dokumencie oferują możliwe do podjęcia kroki w celu sprostania kluczowym wyzwaniom, takim jak wyjaśnienie ram prawnych, łagodzenie wyboru forum i anomalii prawnych oraz promowanie zgodności z prawami podstawowymi. Nadając priorytet jasności, harmonizacji i przestrzeganiu praw ponad granicami, państwa członkowskie UE mogą poprawić skuteczność i sprawiedliwość współpracy prawnej w sprawach karnych.

Ponadto, zachęcając do ciągłego przeglądu, ulepszania instrumentów prawnych i czujności na potencjalne nadużycia, prawnicy mogą zapewnić, że dowody elektroniczne są traktowane etycznie i zgodnie z zabezpieczeniami proceduralnymi. Promowanie współpracy, dzielenie się wiedzą i przestrzeganie norm prawnych i etycznych są niezbędne w poruszaniu się po złożoności gromadzenia dowodów elektronicznych w szybko zmieniającym się krajobrazie cyfrowym.

Podsumowując, poprzez wdrożenie zaleceń przedstawionych w niniejszych wytycznych, decydenci polityczni, prawnicy i organy ścigania mogą zwiększyć rzetelność dochodzeń w sprawach karnych, utrzymać domniemanie niewinności i chronić prawa osób zaangażowanych w postępowania sądowe. Dzięki wspólnym wysiłkom i zaangażowaniu w etyczne praktyki, zainteresowane strony mogą zapewnić uczciwy i sprawiedliwy system prawny, który szanuje prawa podstawowe i promuje sprawiedliwość w erze cyfrowej.

Policy guidelines a odporúčania

Zhrnutie

Predkladané policy guidelines sa zameriavajú na kľúčové aspekty nakladania s elektronickými dôkazmi a zabezpečenie ochrany základných práv v súdnych konaniach, najmä v rámci cezhraničnej spolupráce v Európskej únii. Cieľom odporúčania je posilniť právnu spoluprácu, zlepšiť porozumenie a zabezpečiť spravodlivosť a práva v priebehu celého vyšetrovacieho a súdneho procesu.

Prvý brief zdôrazňuje význam posilnenia nezávislosti súdov a školení o prezumpcii nevinu, najmä v súvislosti s elektronickými dôkazmi. Vyzýva ku komplexnému školeniu sudcov, ktoré by sa zameralo na nezávislosť na politickom vplyve a na pochopenie prezumpcie nevinu. Vo svete vyvíjajúcich sa technologických vymožeností je pre presadzovanie spravodlivosti zásadné zabezpečiť, aby sudcovia mali znalosti a skúsenosti, ktoré im umožnia sa v týchto zložitých situáciách orientovať.

Druhý brief sa zaoberá typológiou elektronických dôkazov a navrhuje prispôsobenie vzdelávacích programov zložitosti elektronických dôkazov. Policy odporúčaní navrhujú vypracovanie štandardizovaných protokolov, školiacich programov a pokynov pre právnikov, aby bolo zaistené účinné nakladanie s elektronickými dôkazmi, a zároveň podporujú spoluprácu s odborníkmi z odvetvia a technologickými spoločnosťami.

Tretí brief sa zaoberá životným cyklom elektronických dôkazov a zdôrazňuje význam starostlivého zaobchádzania s dôkazmi v rôznych fázach. Odporúča vytvoriť jednotnú právnu štruktúru, štandardizované protokoly a priebežné školenie právnikov, aby bola zaistená integrita a prípustnosť elektronických dôkazov.

Štvrtý brief sa zameriava na preklenutie rozdielu medzi právnymi a technickými znalosťami pri nakladaní s elektronickými dôkazmi. Zdôrazňuje zjednodušenie technického žargónu a podporu spolupráce medzi právnymi a technickými odborníkmi. Policy odporúčania zahŕňajú vytvorenie vzdelávacích materiálov, ponuku vzdelávacích seminárov a podporu právnych odborníkov, aby sa zoznámili s technickými termínmi a pojmami.

Piaty brief sa zaoberá fázou predsúdneho vyšetrovania a dopadom elektronických dôkazov na prezumpciu nevinu. Vyzýva na posilnenie uplatňovania prezumpcie nevinu, ochranu práva nevypovedať, zabezpečenie prístupu k právnej pomoci a poskytovanie komplexných informácií obvineným v záujme dodržiavania práv na spravodlivý proces.

Tento výstup byl financován Evropskou unií na základě grantové dohody 101056685. Obsah této zprávy, včetně vyjádřených názorů a stanovisek, je však pouze názorem autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie. Evropská unie ani Evropská komise za ně nemohou nést odpovědnost.

Šiesty brief sa zaoberá posilnením právnej spolupráce a ochranou základných práv pri cezhraničnom zhromažďovaní elektronických dôkazov. Odporúčania zahŕňajú objasnenie právnych rámcov, zmiernenie "forum shopping" a právnych anomálií, podporu osvedčených postupov a ostražitosti medzi právnikmi, lepšie využívanie právnych nástrojov a priebežné preskúmavanie a zlepšovanie mechanizmov cezhraničnej spolupráce.

Cieľom siedmeho dokumentu je zlepšiť podmienky na cezhraničné zhromažďovanie elektronických dôkazov v EÚ a zároveň chrániť základné práva. Tým, že tento návrh poskytuje jasné usmernenia, harmonizuje postupy a podporuje dodržiavanie práv, rieši potenciálne prekážky, ako je napr. forum shopping a právne anomálie. Zdôrazňuje význam maximálneho využitia existujúcich právnych nástrojov, podpory osvedčených postupov medzi právnikmi a zavedenie mechanizmov priebežného preskúmania a zlepšovania.

I. Všeobecné odporúčania

Tieto výzvy sú úvodom k celému radu policy odporúčania, ktoré budú nasledovať po tomto všeobecnom policy prehľadu, ktorý zdôrazňuje významné body.

1. Založenie multidisciplinárnych pracovných skupín medzi stredoeurópskymi odborníkmi: V priebehu trvania projektu sa vďaka rôznym aktivitám, komunikačným kanálom a diskusným formátom podarilo skupinu nasmerovať k budúcej spolupráci a potenciálnemu vytvoreniu pracovnej skupiny zloženej z právnych odborníkov, policymakerov, sudcov a prokurátorov, ktorá by sa zaoberala technologickým pokrokom. Vytvorenie takejto pracovnej skupiny na základe spolupráce medzi jednotlivými krajinami by mohlo viesť k vytvoreniu sofistikovaného právneho rámca, ktorý by upravoval ochranu údajov, súkromia a kyberkriminalitu a zároveň zabezpečoval kompatibilitu s rýchlymi technologickými zmenami.

Cieľ: podporiť technologický pokrok zúčastnených strán

2. Efektívnejšie posilnenie medzinárodnej spolupráce: Ako sme zistili počas projektových stretnutí, rôzne formáty zapojenia, táto spolupráca je viac než potrebná a má potenciál pokračovať a byť pilotnou verziou oveľa širšej siete spolupráce v rámci krajín strednej a východnej Európy a prispela by k európskemu/medzinárodnému úsilie o riešenie globálnych výziev v rôznych oblastiach, ktoré zodpovedajú výzvam v oblasti elektronických dôkazov a prezumpcie nevinu.

- Spolupráca by mohla navrhnúť dostatočnú harmonizáciu právnych rámcov naprieč hranicami v súvislosti s elektronickými dôkazmi a zabezpečiť konzistentnosť pri uplatňovaní prezumpcie nevinu v cezhraničných sporoch, vrátane priamej a otvorenej komunikácie medzi rôznymi jurisdikciami.

- Spolupráca by mala byť aktívna pri zdieľaní skúseností, získaných poznatkov a osvedčených postupov s cieľom podporiť inovácie a zlepšenie v oblasti správy

elektronických dôkazov a v tejto súvislosti prispieť k spravodlivému a neustrannému právnemu výsledku.

Cieľ: podpora cezhraničnej spolupráce

3. Etické aspekty a profesijná zodpovednosť: V rámci technologického, politického a spoločenského vývoja sme zdôraznili dôležitosť neustálej aktualizácie znalostí a zručností v oblasti nakladania s elektronickými dôkazmi, aby sme zaistili adaptabilitu právnikov na neustále sa meniace prostredie. Súdni/právni profesionáli potrebujú technické pokyny, aby zabránili osobným predsudkom alebo vonkajším vplyvom, ktoré by ovplyvňovali súdne rozhodnutie. Zamerať sa na zabezpečenie takých protokolov o úschove, ktoré zachovávajú dôveryhodnosť elektronických dôkazov, najmä v prípadoch, keď je pre súdne konanie zásadná prezumpcia neviny. Povzbudzujte odborníkov v rámci týchto pokynov, aby chránili vzťahy medzi advokátmi a klientmi a chránili osobné údaje pred neoprávneným prístupom.

Cieľ: podpora profesijnej etiky

4. Otvorená komunikácia a prístup k spravodlivosti: Na podporu dialógu a zlepšenie dostupnosti spravodlivosti je nevyhnutné podporovať transparentnosť a inkluzivitu postupov. Zaistením otvoreného zdieľania informácií a zapojením všetkých strán do celého procesu môžeme presadzovať hodnoty spravodlivosti a predpokladu neviny, pokiaľ ide o digitálne dôkazy. Táto metóda podporuje porozumenie a zapojenie všetkých zúčastnených, čo v konečnom dôsledku posilňuje dôveru v systém a zaisťuje spravodlivé výsledky pre všetky osoby.

Cieľ: Podporovať transparentnosť a inkluzivitu v rámci konania, aby sa zlepšila komunikácia a spravodlivý prístup k spravodlivosti, najmä v prípadoch týkajúcich sa elektronických dôkazov a prezumpcie neviny.

II. Definícia a typológia elektronických dôkazov

Policy odporúčania

- **Vývoj a realizácia vzdelávacích programov pre právne profesie, ktoré sú v súlade so zložitou elektronických dôkazov:** Tieto programy by mali ponúkať konkrétne príklady a vysvetlenia, ktoré by ilustrovali rôzne formy elektronických dôkazov a pomohli právnikom lepšie pochopiť, ako tieto dôkazy zhromažďovať, analyzovať a predkladať v súdnych konaniach na európskej i vnútroštátnej úrovni.
- **Podpora kontinuálneho vzdelávania právnych profesií, aby boli v obraze, pokiaľ ide o vývoj v oblasti elektronických dôkazov:** S rozvojom technológií a vznikom nových foriem elektronických dôkazov je pre členov právnych profesií nevyhnutné, aby absolvovali aktuálne školenie o tom, ako sa v týchto zmenách účinne orientovať.

Tieto školenia by mali byť podporované pravidelne, aby právnici mali neustály prístup k vzdelávaniu o nových trendoch v oblasti elektronických dôkazov.

- **Spolupráca s odborníkmi a technologickými spoločnosťami na vývoji osvedčených postupov a pokynov** pre zhromažďovanie a uchovávanie elektronických dôkazov: Úzkou spoluprácou s odborníkmi v odbore môžu právnici získať cenné poznatky o najefektívnejších metódach nakladania s elektronickými dôkazmi, ktoré zaistia ich prípustnosť a spoľahlivosť v súdnom konaní.
- **Poskytnutie jasnej definície elektronických dôkazov:** Odporúča sa stanoviť jasnú, štandardizovanú a spoločnú definíciu elektronických dôkazov, aby sa zabezpečila jednotnosť výkladu a uplatňovania v rámci právneho systému. Táto definícia by mala zahŕňať všetky formy digitálnych dát, ktoré možno použiť ako dôkaz v súdnom konaní, okrem iného e-mailu, príspevky na sociálnych sieťach, digitálne dokumenty a ďalšiu elektronickú komunikáciu.
- **Typológia elektronických dôkazov:** Je nevyhnutné vypracovať spoločnú typológiu, ktorá by kategorizovala rôzne typy elektronických dôkazov a pomohla tak pri ich správe a uchovávaní. Táto typológia by mala načrtnúť špecifické vlastnosti jednotlivých typov elektronických dôkazov, ich potenciálny význam v súdnom konaní a usmernenia pre nakladanie s nimi a ich uchovávanie. To pomôže právnikom lepšie porozumieť elektronickým dôkazom a využívať ich vo svojich prípadoch a zabezpečiť ich integritu a prípustnosť na súd

III. Životný cyklus elektronických dôkazov

Policy odporúčania

Vzhľadom k nárastu používania a význam dôkazov pri vyšetrovaní je nevyhnutné zaviesť dôkladné a štandardizované protokoly pre správu elektronických dôkazov od začiatku až do konca. Tento návrh zdôrazňuje význam nakladania s dôkazmi pre podporu ich integrity a prípustnosti a zasadzuje sa o ich uznanie medzi právnymi profesionálmi.

1. Vytvorenie jednotnej právnej štruktúry: Vyzýva sa na vytvorenie spoločného rámca na celosvetovej i európskej úrovni, ktorý by dohliadal na celý životný cyklus elektronických dôkazov. Táto štruktúra by mala zahŕňať pravidlá týkajúce sa zhromažďovania, uchovávania, využívania, prenosu a zdieľania dôkazov. Mala by ponúkať definície, kritériá a postupy, ktoré pomôžu orgánom činným v trestnom konaní, súdom a tvorcom politik pri konzistentnej správe elektronických dôkazov v rôznych jurisdikciách.

2. Štandardizované protokoly a odporúčania: Štandardizované protokoly a odporúčania by mali byť formulované tak, aby bola zaručená konzistentnosť pri nakladaní s dôkazmi. Tieto protokoly by sa mali týkať pátracích operácií, procesov zabavovania, metód uchovávania, techník analýzy a štandardov prezentácie dôkazov. Mali by sa

načrtnúť jasné odporúčania pre dokumentovanie reťazca úschovy, zachovanie integrity dôkazov a dodržiavanie povinností v každej fáze.

3. Školenia a vzdelávanie: Efektívne školenia a vzdelávacie programy majú zásadný význam pre zlepšenie zručností odborníkov, ako sú sudcovia, prokurátori, obhajcovia a policajti, v oblasti nakladania s dôkazmi. Tieto programy by mali zahŕňať aspekty kriminalistických právnych zásad súvisiacich s elektronickými dôkazmi a odporúčané metódy na zachovanie ich integrity a prípustnosti. Je dôležité ponúkať možnosti vzdelávania, aby právnici boli informovaní o pokrokoch a vyvíjajúcich sa právnych normách.

4. Vytváranie povedomia a porozumenia: Je nevyhnutné vzdelávať odborníkov o význame nakladania s elektronickými dôkazmi a o možných zložitostiach, ktoré s tým súvisia. Uvedomenie si významu dôkazov pri vyšetrovaní je kľúčom k presadzovaniu spravodlivosti, dodržiavaniu zásad právneho štátu a ochrane práv osôb zapojených do právnych procesov.

5. Podpora spolupráce a koordinácie: Posilnenie spolupráce medzi medzinárodnými zúčastnenými stranami je nevyhnutné na riešenie problémov pri správe elektronických dôkazov. Zavedenie mechanizmov na zdieľanie postupov, výmenu informácií a koordináciu činností môže uľahčiť cezhraničnú spoluprácu pri vyšetrovaní trestných činov zahŕňajúcich elektronické dôkazy.

Elektronické dôkazy sa stali dôležitým nástrojom na odhalenie pravdy a zabezpečenie spravodlivosti vo svete vyšetrovaní a právnych procesov. Elektronické dôkazy ponúkajú pohľad na trestnú činnosť a na osoby, ktoré sa na nej podieľali, od stôp až po metadáta. Účinné nakladanie s dôkazmi však predstavuje výzvu v každej fáze ich životného cyklu. Na prekonanie týchto prekážok a zachovanie integrity a prípustnosti dôkazov je nevyhnutné zaviesť protokoly a postupy. To zahŕňa vytvorenie rámca, ktorý bude riadiť celý životný cyklus elektronických dôkazov, vrátane usmernení pre zhromažďovanie, uchovávanie, analýzu a prezentáciu na súde. Ďalej je potrebné zabezpečiť odbornú prípravu a vzdelávanie pre odborníkov, aby lepšie porozumeli technickým a právnym aspektom súvisiacim s elektronickými dôkazmi.

Okrem toho je pre podporu spravodlivosti a dodržiavanie zásad právneho štátu zásadné zvyšovať odborné povedomie o správe elektronických dôkazov. Podporou spolupráce a kooperácie medzi zúčastnenými stranami môžeme riešiť zložitú cezhraničnú nakladanie s dôkazmi a zabezpečiť spravodlivý a účinný výkon spravodlivosti v digitálnej ére.

IV. Preklenutie rozdielu medzi právnymi a technickými znalosťami pri využívaní elektronických dôkazov

Policy odporúčania

I. Zjednodušenie technického žargónu a pojmov

Orientácia vo svete dôkazov môže byť pre právnych expertov náročná kvôli zložitým technickým termínom. S rozvojom technológií je pochopenie týchto termínov ťažšie aj pre osoby mimo technického odboru. Na zlepšenie komunikácie medzi technickými a právnymi expertmi je zásadné zjednodušenie jazyka. Tento úvod položí základy pre diskusiu o spôsoboch, ako sprístupniť technické pojmy, a pomôže tak právnym odborníkom s istotou zvládnuť zložitost' elektronických dôkazov pomocou komunikácie.

Aby sa minimalizovali problémy so zodpovedajúcim porozumením technickému žargónu a pojmom súvisiacim s elektronickými dôkazmi, a podľa zistení z diskusie vo svetovej kaviarni s príslušnými zúčastnenými stranami v rámci projektu INNOCENT, odporúčame použiť nasledujúce kroky/stratégie:

1. Vytváranie vzdelávacích materiálov: Tvorba sprievodcov, príručiek a online zdrojov, ktoré vysvetľujú pojmy prístupným jazykom. Používajte príklady a scenáre z reálneho života, aby ste účinne ilustrovali myšlienky.

2. Vzdelávacie programy: Organizujte workshopy a semináre, aby ste pomohli právnym profesiám porozumieť žargónu, na čo projekt INNOCENT mnohokrát upozorňoval. Všetky školenia a diskusie boli považované za zásadné kroky na pochopenie elektronických dôkazov v rámci súdnych systémov v strednej a východnej Európe. Tieto sedenia môžu viesť kvalifikovaní odborníci, ktorí dokážu zrozumiteľne vysvetliť zložité pojmy.

3. Používajte vizuálne pomôcky: Zaraďte do výukových/pracovných materiálov diagramy, vývojové diagramy, infografiky a písomné vysvetlenia. Vizuálne pomôcky môžu pomôcť objasniť pojmy tým, že je znázorní.

4. Ponuka programov ďalšieho vzdelávania: Príslušné subjekty by mali poskytovať vzdelávacie programy pre právnikov v oblasti elektronických dôkazov a digitálnej forenziky. Programy by mali zahŕňať moduly, ktoré zjednodušujú pojmy na ich pochopenie.

5. Podporovať platformy pre spoluprácu: Vytvoriť platformy, kde môžu právnici a technickí odborníci komunikovať a zdieľať znalosti. Podpora dialógu medzi týmito skupinami môže zlepšiť porozumenie terminológii.

6. Zaistite ľahký prístup k zdrojom: Zaistite, aby vzdelávacie materiály boli odborníkom ľahko dostupné. To môže zahŕňať umiestnenie materiálov, distribúciu tlačенých kópií v inštitúciách alebo začlenenie zdrojov do existujúcich programov profesijného rozvoja.

7. Podporovať vzájomné učenie: Vytvárajte príležitosti pre odborníkov, aby sa zapojili do vzájomného učenia a vymieňali si poznatky a taktiky pre porozumenie terminológii. Vzájomná podpora môže byť veľmi užitočná pri prekonávaní prekážok a rozvíjaní sebadôvery pri zaobchádzaní s dôkazmi.

II. Podporovať znalosť technických termínov a pojmov

- 1. Začlenenie praktických cvičení a prípadových štúdií** do vzdelávacích programov, ktoré by poskytli skutočné skúsenosti s elektronickými dôkazmi, a väčšia spolupráca s forezným priemyslom by poskytli vynikajúcu znalostnú základňu a užitočné zdroje.
- 2. Podporovať odborníkov v účasti v profesijných združeniach a sieťach,** ktoré sú prínosom pre ich súčasnú pracovnú pozíciu. Tieto organizácie často ponúkajú možnosti nadväzovania kontaktov, vzdelávacie akcie a zdroje na podporu profesijného rozvoja v tejto špecializovanej oblasti.

III. Zavedené komplexné postupy pro zaistenie právneho a technického nakladania s elektronickými dôkazmi

- 1. Vykonajte komplexné posúdenie rizík:** Vyhodnoťte potenciálne odchýlky a nepredvídané stavy, na ktoré sa nevzťahujú existujúce protokoly, prostredníctvom dôkladného posúdenia rizík.
- 2. Vytváranie flexibilných štruktúr:** Vyvíjajte rámce, ktoré sa môžu prispôbiť scenárom, vrátane metód na riešenie výnimiek a neobvyklých prípadov.
- 3. Ponuka špecializovaného školenia a poradenstva:** Poskytovať ciele školenia a poradenstvo právnikom v situáciách, keď nie je možné použiť štandardné postupy, vrátane tipov pre rozhodovanie a vyhľadanie pomoci.
- 4. Podporovať spoluprácu naprieč odbormi:** Podporovať tímovú spoluprácu medzi technickými a regulačnými odborníkmi (odborníkmi znalými právnych predpisov a politik týkajúcich sa elektronických dôkazov, digitálnej forenziky a technológií všeobecne) s cieľom vytvoriť postupy zohľadňujúce rôzne uhly pohľadu a odborné znalosti pre efektívnu správu elektronických dôkazov.

V. Předsúdne vyšetřovanie

Policy odporúčania

1. Právne rámce

- Harmonizácia právnych rámcov: Je potrebné harmonizovať vnútroštátne, regionálne (napr. EÚ) a medzinárodné právne rámce týkajúce sa nakladania s elektronickými dôkazmi v trestnom konaní. Táto harmonizácia by mala zahŕňať jasné usmernenia pre zhromažďovanie, uchovávanie, analýzu a podávanie správ o elektronických dôkazoch a zabezpečiť, aby sa v celom procese dodržiavali základné práva a právne záruky.
- Reťazec úschovy: Prísne dodržiavanie reťazca uchovávaní má zásadný význam pre zachovanie integrity a pravosti elektronických dôkazov. Zásadné je riadne zdokumentovanie každého kroku v procese manipulácie, vrátane informácií o tom, kto, kedy, prečo a ako opatrenia vykonal. Mali by sa zaviesť právne ustanovenia, ktoré zabezpečia starostlivé dodržiavanie reťazca opatrovania.
- Dodržiavanie základných práv: V celom procese nakladania s elektronickými dôkazmi, vrátane zhromažďovania, uchovávaní, analýzy a podávania správ, musí byť na prvom mieste rešpektovanie základných práv podozrivých a obvinených osôb. To zahŕňa dodržiavanie prezumpcie neviny, práva na prístup k obhajcovi, práva na spravodlivý proces, práva na súkromie a ďalšie právne ochrany.
- Poskytovanie hesiel: Je nevyhnutné, aby podozriví a obvinení neboli nútení oznamovať heslá, PIN kódy, dešifrovacie kľúče alebo poskytovať biometrické údaje na odomknutie svojich elektronických zariadení bez riadneho zákonného povolenia alebo súdneho príkazu. Tým sa zachováva základné právo osôb nevypovedať a pomáha sa chrániť pred sebaobviňovaním.
- Právne normy: Vyšetrujúci sudcovia by mali dohliadať na to, aby vyšetrovacie opatrenia boli nevyhnutné, primerané av súlade s právnymi normami. Ich úloha je kľúčová pri ochrane práv obvinených a dohľade nad integritou procesu zhromažďovania dôkazov.

2. Školenie a prístup

- Špecializované školenie: Orgány činné v trestnom konaní a forenzní experti, ktorí sa zaoberajú elektronickými dôkazmi, by mali absolvovať špecializované školenie o zhromažďovaní, uchovávaní, analýze a podávaní správ o elektronických dôkazoch. Táto odborná príprava by mala zahŕňať znalosti príslušných právnych rámcov, technické zručnosti v oblasti IT forenzných expertíz a dodržiavanie noriem v oblasti ľudských práv.
- Prístup obhajcov: Obhajcovia musia mať prístup ku všetkým elektronickým dôkazom zhromaždeným a analyzovaným pomocou IT-forenziky, aby mohli účinne spochybniť obžalobu. Je nevyhnutné, aby obhajcovia mohli starostlivo skúmať a spochybňovať spoľahlivosť elektronických dôkazov predložených na súde.

3. Zhromažďovanie údajov a ochrana súkromia

- Rozlišovanie údajov a právne výsady: Počas fázy analýzy by forenzní experti mali

rozlišovať medzi rôznymi typmi elektronických dát, ako sú dôkazy, privilegované informácie a irelevantné dáta. Jasná identifikácia dát, ktoré podliehajú právnemu tajomstvu, je zásadná, rovnako ako dokumentácia použitej argumentácie a všetkých predpokladov urobených počas analýzy.

- Zhromažďovanie príslušných údajov: Pri zhromažďovaní elektronických dôkazov a nakladaní s nimi by sa mali zaviesť opatrenia na ochranu práva na súkromie fyzických osôb. Je nevyhnutné, aby sa zhromažďovali a spracovávali iba relevantné údaje a aby sa uchovávanie údajov obmedzilo na rozsah potrebný na vyšetrovanie.

VI. Prezumpcia nevinny

Policy odporúčania

Prezumpcia nevinny je základným princípom, ktorý potvrdzuje, že podozrivý alebo obvinený má byť považovaný za nevinného, kým mu nie je preukázaná vina. Táto zásada je zakotvená v európskych a medzinárodných zmluvách a je kľúčovým aspektom práva na spravodlivý proces. Právo na informácie v trestnom konaní, prístup k právnej pomoci a právo nevypovedať sú základnými zložkami práv na spravodlivý proces, ktoré sú s prezumpciou nevinny úzko späté. V súlade s tým sme vyvodili tieto hlavné odporúčania:

- **Posilniť uplatňovanie prezumpcie nevinny:** Členské štáty by mali zabezpečiť, aby dôkazné bremeno pri preukazovaní viny podozrivých a obvinených osôb nieslo prokuratúru. Akékoľvek pochybnosti o vine by mali byť v prospech obvineného, ako je uvedené v smernici (EÚ) 2016/343.
- **Chráňte právo nevypovedať a neobviňovať sám seba:** Orgány by mali rešpektovať právo podozrivých a obvinených osôb nevypovedať a nevypovedať proti sebe. Mali by sa zakázať donucovacie metódy na získanie dôkazov vrátane elektronických dôkazov a mala by sa zachovať výsada zákazu sebaobviňovania.
- **Zabezpečiť prístup k právnej pomoci:** Podozrivé a obvinené osoby by mali mať prístup k obhajcovi od okamihu, keď sú podozrivé z trestného činu. Dôvernoscť komunikácie medzi obvineným a jeho právnikom by mala byť chránená, a to aj v súvislosti s elektronickými dôkazmi.
- **Poskytnúť obvineným komplexné informácie:** Orgány by mali zabezpečiť, aby boli obvinení plne informovaní o svojich procesných právach v trestnom konaní. Informácie by mali byť poskytované jednoduchým a prístupným jazykom, aby sa zabezpečilo ich pochopenie.

- **Ochrana proti zneužitiu spolupráce:** Členské štáty by mali zabezpečiť, aby spolupráca podozrivých a obvinených osôb nebola zneužívaná na oslabovanie ich práva nevypovedať. Spolupráca by sa nemala využívať ako základ pre dlhšie tresty.
- **Riešenie problémov v digitálnom veku:** Právne systémy by sa mali prispôbiť digitálnemu veku tým, že budú riešiť problémy spojené so zhromažďovaním, uchovávaním, používaním a výmenou elektronických dôkazov spôsobom, ktorý zachováva práva na spravodlivý proces a prezumpciu nevinu.

VII. Posilnenie právnej spolupráce a ochrana základných práv pri cezhraničnom zhromažďovaní elektronických dôkazov

Policy odporúčania

Cieľom je zvýšiť účinnosť, spravodlivosť a rešpektovanie práv cezhraničnej právnej spolupráce v trestných veciach, najmä pokiaľ ide o zhromažďovanie a prípustnosť elektronických dôkazov.

1. Objasnenie a harmonizácia

- Vyzvať Európsku komisiu a príslušné vnútroštátne orgány, aby poskytli jasné usmernenia a zabezpečili harmonizáciu postupov na zhromažďovanie cezhraničných elektronických dôkazov.
- uprednostniť úsilie o objasnenie systému európskeho vyšetrovacieho príkazu a nového systému elektronických dôkazov EÚ a riešiť prípadné nejasnosti a rozpory medzi právnymi rámcami členských štátov.
- Zdôrazniť význam dodržiavania základných práv vrátane súkromia a riadneho súdneho konania pri všetkých cezhraničných činnostiach zhromažďovania dôkazov.

2. Zmiernenie nakupovania fóra a právnych anomálií

- Zavedenie štandardizovaných postupov na získavanie elektronických dôkazov vo všetkých členských štátoch EÚ, aby sa znížilo riziko výberu vhodného súdu.
- Zasadzovať sa o prijatie jednotných právnych noriem týkajúcich sa prípustnosti elektronických dôkazov, aby sa zabránilo prenášaníu právnych anomálií z jednej jurisdikcie do druhej.
- Posilniť mechanizmy dohľadu s cieľom zabezpečiť, aby dôkazy získané v rámci cezhraničnej spolupráce spĺňali jednotné normy zákonnosti a procesnej spravodlivosti.

3. Podpora osvedčených postupov a ostražitosti

- Uľahčiť zdieľanie znalostí a iniciatívy na budovanie kapacít medzi právnikmi s cieľom podporiť zodpovedné a etické využívanie mechanizmov cezhraničného zhromažďovania dôkazov.
- Vytvoriť školiace programy a zdroje na zvýšenie povedomia právnikov o možných rizikách zneužitia a o dôležitosti ochrany práv jednotlivcov.
- Vyzývať právnikov, aby boli aj naďalej ostražití voči možnému zneužívaniu systémov cezhraničného zhromažďovania dôkazov. To podporí kultúru zodpovednosti a dodržiavanie právnych a etických noriem.
- Lepšie využívanie právnych nástrojov

- Zasadzovať sa o účinné vykonávanie a využívanie existujúcich právnych nástrojov, ako sú zmluvy o vzájomnej právnej pomoci, európsky vyšetrovací príkaz a európsky príkaz na vydanie a uchovanie.
- Podporovať iniciatívy zamerané na zefektívnenie cezhraničných právnych procesov a posilnenie spolupráce medzi členskými štátmi vrátane urýchlenej výmeny elektronických dôkazov prostredníctvom zavedených rámcov.

5. Priebežná kontrola a zlepšovanie

- Zaviesť mechanizmy na pravidelné preskúmanie a hodnotenie rámcov cezhraničnej spolupráce s cieľom identifikovať oblasti, ktoré treba zlepšiť, a riešiť vznikajúce problémy.
- Získavať spätnú väzbu od zúčastnených strán vrátane právnikov, orgánov presadzovania práva a organizácií občianskej spoločnosti, aby bolo možné upraviť politiku a zabezpečiť, že mechanizmy cezhraničnej spolupráce budú aj naďalej reagovať na meniace sa potreby a technologický vývoj.

JUST-2021-JACC

Nepovratna sredstva za ukrepe v podporo čezmejnim projektom, namenjenim krepitevi pravic osumljencev in obdolžencev ter pravic žrtev kaznivih ravnanj

JUSTICE PROGRAMME

GA No. 101056685

Krepitev zagotavljanja presumpcije nedolžnosti pri uporabi elektronskih dokazov

WP3: Smernice in priporočila

D4.2 Smernice in priporočila

Vodilni partner WP3: Bratislava Policy Institute

Ta prispevek je bil financiran s strani Evropske unije v okviru Sporazuma o dodelitvi sredstev št. 101056685. Vsebina tega Priročnika, vključno z izraženimi stališči in mnenji, je izključno mnenje avtorjev in ne odraža nujno stališč Evropske unije. Evropska unija in Evropska komisija ne odgovarjata za te vsebine.

Kratica	INNOCENT
Naslov	Krepitev zagotavljanja presumpcije nedolžnosti pri uporabi elektronskih dokazov
Koordinator	Law and Internet Foundation
Št. sporazuma	101056685
Program	Justice Programme (JUST)
Tema	JUST-2021-JACC
Začetek	16.5.2022
Trajanje	24 mesecev
Projektni partnerji	Law and Internet Foundation (LIF), Bolgarija Adam Mickiewicz University Poznań (AMU), Poljska Human Rights House Zagreb (HRHZ), Hrvaška Bratislava Policy Institute (BPI), Slovaška CEELI Institute (CEELI), Češka Znanstveno-raziskovalno središče Koper (ZRS), Slovenija

Raven diseminacije		
PU	Javno	X
SEN	Občutljiva, omejena v skladu s pogoji iz sporazuma o dodelitvi sredstev	
EU - R	STOPNJA TAJNOSTI-EU/EU-INTERNO po <u>Odločbi št. 2015/444</u> .	
EU - C	EU-ZAUPNO po <u>Odločbi št. 2015/444</u>	
EU - S	EU-TAJNO po <u>Odločbi št. 2015/444</u>	
Nadzor različic dokumenta:		
	Avtorji	Datum
Verzija 1	Osnutek: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	25.03.2024
Verzija 2	Osnutek: Viera Žúborová, Ingrid Borárosová BPI	04.04.2024
Verzija 2	Pregled osnutka: Denitsa Kozhuharova, LIF	11.04.2024
Verzija 2	Pregled osnutka: zunanji pregledovalec	11.04.2024
Verzija 3	Osnutek: Ingrid Borárosová, BPI	15.04.2024
Verzija 4	Zaključni pregled: Denitsa Kozhuharova, LIF	20.06.2024

Kazalo

Kazalo.....	i
Povzetek.....	1
Kratice	3
Uvod.....	4
I. Krepitev neodvisnosti sodstva in zavedanja o pomenu domneve nedolžnosti	7
II. Opredelitev in tipologija elektronskih dokazov.....	11
III. Življenjski krog elektronskih dokazov.....	15
IV. Premostitev vrzeli med pravnim in tehničnim strokovnim znanjem pri ravnanju z elektronskimi dokazi.....	19
II. Spodbujajte seznanjanje s tehničnimi izrazi in koncepti	20
III. Vzpostavite celovite postopke za zagotovitev pravne in tehnične obravnave elektronskih dokazov	21
V. Predkazenski postopek	23
VI. Domneva nedolžnosti.....	27
VII. Krepitev pravosodnega sodelovanja in varovanje temeljnih pravic pri čezmejnem zbiranju elektronskih dokazov	30

Ta prispevek je bil financiran s strani Evropske unije v okviru Sporazuma o dodelitvi sredstev št. 101056685. Vsebina tega Priročnika, vključno z izraženimi stališči in mnenji, je izključno mnenje avtorjev in ne odraža nujno stališč Evropske unije. Evropska unija in Evropska komisija ne odgovarjata za te vsebine.

Povzetek

Povzetki smernic in priporočil načrtovalcem politik, ki jih prinaša pričujoči dokument, se osredotočajo na ključne vidike ravnanja z elektronskimi dokazi in zagotavljanja varovanja temeljnih pravic v kazenskih postopkih, zlasti pri čezmejnem sodelovanju znotraj Evropske unije. Smernice in priporočila si prizadevajo za krepitev čezmejnega pravosodnega sodelovanja, izboljšanje razumevanja ter zagotavljanje poštenosti in pravic med preiskavo in kazenskim postopkom.

Prvi povzetek poudarja pomen krepitve neodvisnosti sodstva in usposabljanje v zvezi z domnevo nedolžnosti, zlasti v kontekstu elektronskih dokazov. Poudarja potrebo po celovitem usposabljanju sodnikov, s poudarkom na neodvisnosti od političnih vplivov in razumevanju domneve nedolžnosti. V svetu nenehnega tehnološkega napredka je zagotavljanje znanja in strokovnosti sodnikov za spoprijemanje s temi kompleksnimi vprašanji bistvenega pomena za ohranjanje pravičnosti.

Drugi povzetek obravnava tipologijo elektronskih dokazov in predlaga prilagoditev programov usposabljanja kompleksnosti elektronskih dokazov. Smernice in priporočila oblikovalcem politik zajemajo razvoj standardiziranih protokolov, programov usposabljanja in smernic za pravne strokovnjake, da zagotovijo učinkovito ravnanje z elektronskimi dokazi ter spodbujajo sodelovanje s strokovnjaki in podjetji s tehnološkega področja.

Tretji povzetek se osredotoča na življenjski cikel elektronskih dokazov in poudarja pomen skrbnega ravnanja z dokazi skozi različne faze. Priporoča vzpostavitev enotne pravne strukture, standardiziranih protokolov ter kontinuirano usposabljanje pravnih strokovnjakov, da se zagotovi integriteta in dopustnost elektronskih dokazov.

Četrti povzetek se osredotoča na zmanjševanje vrzeli med pravnimi in tehničnimi vidiki ravnanja z elektronskimi dokazi. Poudarja poenostavljanje tehničnega izrazoslovja in spodbujanje sodelovanja med pravnimi in tehnološkimi strokovnjaki. Smernice in priporočila oblikovalcem politik zajemajo ustvarjanje izobraževalnih gradiv, organizacijo delavnic za usposabljanja ter spodbujanje pravnih strokovnjakov, da se seznanijo s tehničnimi izrazi in koncepti.

Peti povzetek obravnava fazo preiskave v predkazenskem postopku in vpliv elektronskih dokazov na domnevo nedolžnosti. Poudarja potrebo po krepitvi zagotavljanja domneve nedolžnosti, varovanja pravice do molka, dostopa do pravne pomoči ter celovitih informacij obdolžencem za zagotovitev pravic do poštenega sojenja.

Šesti povzetek obravnava krepitev pravosodnega sodelovanja in varovanje temeljnih pravic pri čezmejnem zbiranju elektronskih dokazov. Priporočila vključujejo pojasnitev pravnega okvira, omejevanje t.i. »forum shoppinga« in pravnih anomalij, spodbujanje najboljših praks in doveznosti pravnih strokovnjakov, izboljšanje uporabe pravnih instrumentov ter kontinuirano spremljanje in stalno preverjanje in izboljševanje razpoložljivih mehanizmov čezmejnega sodelovanja.

Sedmi povzetek je namenjen krepitvi čezmejnega zbiranja elektronskih dokazov znotraj EU ob hkratnem varovanju temeljnih pravic. Z jasnim določanjem smernic, usklajevanjem postopkov in spodbujanjem spoštovanja pravic predlogi v okviru tega povzetka naslavljajo premoščanje potencialnih ovir, kot so t. i. forum shopping (izbira najugonejšega sodišča) in različne pravne nepravilnosti. Poudarja pomen izboljševanja obstoječih pravnih instrumentov čezmejnega sodelovanja, spodbujanja najboljših praks med pravnimi strokovnjaki ter vzpostavljanja mehanizmov za stalno spremljanje in izboljševanje.

Povzetki smernic in priporočil oblikovalcem politik se osredotočajo na ravnanje z elektronskimi dokazi in varovanje temeljnih pravic v kazenskih postopkih, še posebej pri čezmejnem sodelovanju znotraj Evropske unije. Priporočila vključujejo krepitev sodne neodvisnosti in usposabljanja s področja zagotavljanja domneve nedolžnosti, usklajevanje programov usposabljanja s kompleksnostmi elektronskih dokazov, zagotavljanje skrbnega ravnanja z dokazi skozi njihov življenjski cikel, zmanjševanje vrzeli med pravno in tehnično ekspertizo, ter izboljšanje pravnega sodelovanja in varovanje temeljnih pravic pri čezmejnem zbiranju elektronskih dokazov. Povzetki poudarjajo tudi pomen izobraževanja, standardiziranih protokolov, sodelovanja s strokovnjaki s področja informacijske tehnologije ter varovanja pravice do poštenega sojenja.

Kratice

Kratika	Opis
EPN	Evropski preiskovalni nalog
ESČP	Evropsko sodišče za človekove pravice
EU	Evropska unija
RAM	Delovni pomnilnik

Uvod

Zaradi vse večje pomembnosti elektronskih dokazov v kazenskih postopkih je še toliko bolj pomembno, da njihova uporaba temelji tako na spoštovanju pravnih načel in pravil, kot tudi tehničnem strokovnem znanju. Ravnanje z elektronskimi dokazi, zlasti v čezmejnih primerih, predstavlja edinstvene izzive, ki zahtevajo premišljen pristop z namenom zagotavljanja pravičnosti, poštenosti in temeljnih pravic. Smernice in priporočila načrtovalcem politik med drugim naslavlja pomen krepitve pravosodnega sodelovanja in varstva temeljnih pravic pri čezmejnem zbiranju elektronskih dokazov, pri čemer poudarjajo potrebo po zagotavljanju pravne jasnosti in harmonizacije ter pazljivost pri odpravljanju morebitnih ovir.

V digitalni dobi, za katero je značilno, da kazniva dejanja pogosto segajo čez državne meje in ima tehnologija ključno vlogo pri preiskovalnih dejanjih, je pravosodno sodelovanje bistvenega pomena za učinkovit boj proti kriminaliteti. Pri tem se zaradi zapletenosti čezmejnega zbiranja elektronskih dokazov pogosto pojavljajo izzivi, kot so t. i. forum shopping (izbira najugodnejšega sodišča) ter pravne anomalije in asimetrije v pravnih redih držav članic. Za odpravo teh ovir je ključnega pomena vzpostavitev standardiziranih postopkov in jasnih pravnih okvirov, kot so evropski preiskovalni nalog (EPN) in instrumenti EU za čezmejno pridobivanje elektronskih dokazov, ter prizadevanje za vzpostavitev pravnih standardov za zaščito temeljnih pravic.

Povzetki smernic in priporočil načrtovalcem politik, ki jih prinaša pričujoči dokument, temeljijo na naslednjih delovnih sklopih: D2.3 Poročilo o prvi fazi sodelovanja s ciljnimi skupinami, D3.8 Priročnik o ravnanju z elektronskimi dokazi in D4.2 Uvodna delavnica projekta Innocent. Sodelovanje s ciljnimi skupinami (mdr. v obliki world-café okroglih miz) je predstavljalo enega temeljnih pristopov, ki je sodelujočim omogočil sodelovanje in posledično razvoj praktičnih rešitev za obravnavo čezmejno pridobljenih elektronskih dokazov. Z iskanjem dobrih praks, stremenju k pravni jasnosti in jasni delitvi pristojnosti lahko Evropska unija okrepi pravosodno sodelovanje med državami članicami, spoštovanje temeljnih pravic in učinkovitost preiskav v digitalni dobi.

Ciljne skupine

Med ciljne skupine spadajo pravni strokovnjaki, oblikovalci politik, organi kazenskega pregona, sodniki, tožilci, zagovorniki in druge zainteresirane skupine, ki sodelujejo v sistemu kazenskega pravosodja. Člani teh ciljnih skupin imajo ključno vlogo pri zagotavljanju poštenega in učinkovitega ravnanja z elektronskimi dokazi, spoštovanja domneve nedolžnosti in varovanju temeljnih pravic pri čezmejnem pravnem sodelovanju.

Izboljšanje pravne jasnosti in harmonizacija postopkov za zbiranje čezmejnih elektronskih dokazov bi bilo dobrodošlo za vse ciljne skupine. Prav tako je pomembna njihova obveščenost o morebitnih tveganjih zlorab in o pomenu varovanja pravic posameznika pri pravosodnem sodelovanju. S sodelovanjem v programih usposabljanja, delavnicah in pobudah za izmenjavo znanja lahko pravni strokovnjaki izboljšajo svoje strokovno znanje in etične standarde pri ravnanju z elektronskimi dokazi.

Oblikovalci politik in nacionalni pravosodni organi so ključni prejemniki priporočil za vzpostavitev standardiziranih postopkov in nadzora nad spoštovanjem temeljnih pravic pri čezmejnem zbiranju dokazov. S spodbujanjem dobrih praks, zagovarjanjem pravne harmonizacije in optimizacijo čezmejnih pravosodnih postopkov lahko oblikovalci politik prispevajo k učinkovitejšemu okviru pravosodnega sodelovanja, ki je utemeljen na spoštovanju temeljnih pravic.

Za delo organov kazenskega pregona je dobrodošel poudarek na zaščiti pravic obrambe, zmanjševanju t.i. forum shoppinga in spodbujanje jasne delitve pristojnosti v čezmejnih sistemih zbiranja dokazov. Z vključevanjem v pobude za krepitev zmogljivosti in budnostjo pred morebitnimi zlorabami lahko organi kazenskega pregona zagotovijo, da dokazi, pridobljeni z mednarodnim sodelovanjem, izpolnjujejo enotne standarde zakonitosti in postopkovne pravičnosti.

Ciljna skupina teh povzetkov smernic in priporočil načrtovalcem politik vključuje širok krog zainteresiranih strank, vključenih v sistem kazenskega pravosodja, ki imajo vlogo pri krepitvi pravosodnega sodelovanja, varovanju temeljnih pravic in ohranjanju verodostojnosti elektronskih dokazov v čezmejnih preiskavah. Ciljne skupine lahko pošteno in učinkovito ravnanje z elektronskimi dokazi v hitro razvijajočem se digitalnem okolju zagotovijo le s sodelovanjem, usposabljanjem ter spoštovanjem pravnih in etičnih standardov.

Zakaj povzetki smernic in priporočil načrtovalcem politik?

Povzetki so namenjeni zagotavljanju jasnega in jedrnatega pregleda zapletenih pravnih vprašanj v zvezi ravnanjem z elektronskimi dokazi v kazenskih postopkih. Splošni cilji, ki temeljijo na informacijah, znanju in dobrih praksah, zbranih v okviru projekta, so naslednji:

1. Pojasniti in uskladiti pravosodne postopke: Namen je spodbuditi Evropsko komisijo in nacionalne organe, da zagotovijo jasne smernice in harmonizirajo postopke za zbiranje čezmejnih elektronskih dokazov. Z vzpostavitvijo standardiziranih protokolov lahko udeleženci učinkoviteje obvladujejo zapletenost čezmejnega sodelovanja in zagotovijo spoštovanje temeljnih pravic v preiskavah.
2. Zmanjševanje ovir: Obravnavane so morebitne ovire, kot npr. t. i. forum shopping in pravne anomalije pri čezmejnem zbiranju dokazov. Z zavzemanjem za harmonizirane postopke in pravne standarde lahko pravni strokovnjaki preprečijo zlorabe in ohranijo postopkovno pravičnost pri ravnanju z elektronskimi dokazi v različnih jurisdikcijah.
3. Spodbujanje najboljših praks in ozaveščenost: Poudarjen je pomen izmenjave znanja in usposabljanje pravnih strokovnjakov za spodbujanje odgovorne in etične uporabe mehanizmov čezmejnega zbiranja dokazov. Zagotovitev programov usposabljanja in zadostnih sredstev bi pravnim strokovnjakom omogočilo večjo ozaveščenost o tveganjih pri ravnanju z elektronskimi dokazi.

4. Okrepljena uporaba obstoječih pravnih instrumentov: Podpira se večji poudarek na učinkovitem izvajanju obstoječih pravnih instrumentov, kot so pogodbe o medsebojni pravni pomoči, evropski preiskovalni nalogi ter evropski nalogi za predložitev in zavarovanje. S podpiranjem poenostavljenih pravnih postopkov in mehanizmov sodelovanja lahko pravni strokovnjaki pospešijo izmenjavo elektronskih dokazov in vzdržujejo postopkovne standarde v čezmejnih preiskavah.
5. Stremljenje k rednemu spremljanju in izboljšavam: Priporoča se vzpostavitev mehanizmov za redno spremljanje in ocenjevanje okvirov čezmejnega pravosodnega sodelovanja, da se zagotovi odzivnost na spreminjajoče se potrebe in tehnološki razvoj. S pridobivanjem povratnih informacij od zainteresiranih strani in prilagajanjem politike lahko pravni strokovnjaki, ki so udeleženi v postopkih, povečajo učinkovitost prizadevanj in poštenost postopkov za čezmejno zbiranje dokazov.

Pričujoči povzetki smernic in priporočil vsebujejo bistvena orodja za usmerjanje pravnih strokovnjakov, oblikovalcev politik in drugih zainteresiranih strani pri reševanju zapletenih pravnih vprašanj v zvezi z elektronskimi dokazi in zagotavljanjem varstva temeljnih pravic pri čezmejnem pravosodnem sodelovanju. Ob upoštevanju zgoraj navedenih ciljev je namenjen krepitvi pravosodnega sodelovanja, varovanju pravic in spodbujanju etičnih praks pri ravnanju z elektronskimi dokazi v različnih jurisdikcijah.

I. Krepitev neodvisnosti sodstva in zavedanja o pomenu domneve nedolžnosti

- Zagotoviti celostno usposabljanje in sredstva za sodnike z namenom poglobitve razumevanje pomena domneve nedolžnosti, zlasti pri delu v zvezi z elektronskimi dokazi.
- Poudarek na pomenu ohranjanja neodvisnosti sodstva od političnih vplivov, zlasti v regijah s tovrstnimi zgodovinskimi izkušnjami, kot so države srednje in vzhodne Evrope.

Uvod

Neodvisnost sodstva je temeljno ustavnopravno načelo, na katerem temelji pravosodni sistem. Temelji na ideji, da morajo biti sodniki neodvisni od vplivov z namenom, da se zagotovi nepristransko sojenje. Osrednji del tega koncepta je domneva nedolžnosti, **pravno načelo, ki poudarja, da se posamezniki obravnavajo kot nedolžni, dokler se jim krivda ne dokaže v skladu z zakonom.**

V pravosodnih sistemih imajo ta načela ključno vlogo pri ohranjanju pravičnosti, varovanju pravic posameznikov zoper samovoljno ravnanje države in zagotavljanju pravičnega reševanja sporov. Neodvisnost sodstva daje sodnikom moč, da sprejemajo odločitve na podlagi vsebine primerov in pravnih načel brez zunanjega vmešavanja. Podobno domneva nedolžnosti varuje pravice obtoženih za kazniva dejanja, saj zahteva preučitev dokazov pred izrekom sodbe.

Današnji svet zaznamujejo novi izzivi, zlasti v zvezi z elektronskimi dokazi. Razvoj tehnologij je spremenil način predstavitve dokazov v sodnih dvoranh, kar pred sodnike postavlja nove izzive pri ocenjevanju njihove verodostojnosti, zanesljivosti in dopustnosti. Zato je ključnega pomena zagotoviti, da imajo sodniki dovolj znanja in izkušenj za reševanje zapletenih pravnih vprašanj ob hkratnem spoštovanju načel sodniške neodvisnosti in domneve nedolžnosti.

Poleg navedenega je v jurisdikcijah, ki so jih zgodovinsko zaznamovali avtoritarni režimi, še toliko bolj pomembna zaščita neodvisnosti sodstva. Zgodovinske izkušnje opozarjajo na nevarnosti avtoritarnih režimov in slabitev demokratičnih institucij. V okoljih, kjer prizadevanja za krepitev neodvisnosti presegajo zgolj pravne zadeve (v ožjem smislu), postanejo ta dejanja ohranjanja, ki varujejo demokratične temelje, na katerih stojijo družbe.

Glede na te okoliščine je namen tega povzetka smernic in priporočil načrtovalcem politik obravnavati omenjena splošna vprašanja in predlagati načine za okrepitev neodvisnosti in izboljšanje razumevanja domneve nedolžnosti pri sodnikih, zlasti v primerih, ki vključujejo elektronske dokaze. Predlogi ki jih tukaj podajamo, zadevajo ohranitev

pravičnosti, saj podpirajo zagotavljanje načel poštenosti in enakopravnosti v pravosodnih sistemih.

Kratek pregled pravne ureditve elektronskih dokazov na ravni EU

Elektronski dokazi imajo ključno vlogo v kazenskih postopkih, zlasti v primerih, ki vključujejo kibernetško kriminaliteto, terorizem in organizirani kriminal. Njegov pomen se kaže v vse večjem številu sklicevanj na elektronske dokaze v zakonodaji EU in uvedbi specializiranih EU pravnih instrumentov, ki urejajo njihovo zbiranje, hrambo in uporabo.

Evropski preiskovalni nalog (EPN) olajšuje čezmejno zbiranje elektronskih dokazov, saj poenostavlja postopek medsebojne pravne pomoči in spodbuja medsebojno zaupanje med državami članicami. EPN omogoča hitro izmenjavo informacij in dokazov ter zmanjšuje zamude in stroške, povezane s tradicionalnimi metodami.

Vendar se EPN sooča z nekaterimi izzivi, ki vključujejo neenotno izvajanje v državah članicah, razlikami v pravnih tradicijah in kulturah ter kompleksnostjo elektronskih dokazov kot takih. V pomoč pri premagovanju teh ovir, je EU pripravila smernice in najboljše prakse za spodbujanje dosledne in učinkovite uporabe EPN. Poleg tega je nedavni razvoj na področju elektronskih dokazov privedel do sprejetja evropskega naloga za predložitev in evropskega naloga za zavarovanje elektronskih dokazov v kazenskih zadevah. Cilj teh instrumentov je omogočiti hitrejši in učinkovitejši čezmejni dostop do elektronskih dokazov ter hkrati zagotoviti spoštovanje temeljnih pravic in procesnih jamstev.

Kljub temu napredku se šifriranje, zaščita podatkov in čezmejni prenos podatkov še vedno nadaljujejo. EU ostaja zavezana k krepitvi svojega pravnega okvira in spodbujanju mednarodnega sodelovanja pri reševanju izzivov, povezanih s šifriranjem, predpisi o varstvu podatkov in kompleksnostjo čezmejne izmenjave podatkov, hkrati pa se zaveda, da je cilj zakonodaje o čezmejnem sodelovanju v kazenskih zadevah olajšati in ne ovirati varstvo in pretok podatkov.

Ta povzetek politik se osredotoča na zagotavljanje neodvisnosti sodnikov in krepitev mehanizma domneve nedolžnosti v okviru elektronskih dokazov. Da bi zagotovili ustrezen nabor priporočil oblikovalcem politik, ki bodo okrepila položaj neodvisnosti sodnikov ter hkrati okrepila tudi njihovo znanje in strokovnost, na tem mestu izpostavljamo nekatere izzive, ki so jih v okviru projekta izpostavile okrogle mize udeležencev (sodnikov, tožilcev in odvetnikov), podrobno pa so naslovljeni tudi v INNOCENT Priročniku o ravnanju z elektronskimi dokazi.

Izzivi, ki so se izrazili v kontekstu izvedenih okroglih miz:

1. Tehnološki napredek.
2. Globalizacija in čezmejni spori o pristojnosti.
3. Populizem in politična polarizacija.

4. Ekonomska neenakost in družbeni nemiri.
5. Podnebne spremembe in degradacija okolja – bolj trajnostni sodni modeli in spodbujanje etičnega vedenja s sodnimi postopki, reformami politik in izobraževanjem.
6. Dostop do pravnega varstva in s tem povezana cenovna dostopnost.
7. Etična vprašanja in poklicna odgovornost.

Priporočila oblikovalcem politik

Pričujoči seznam predstavlja uvod v serijo priporočil oblikovalcem politik, ki bodo sledila tem splošnim priporočilom, ki izpostavljajo zgolj najpomembnejše ugotovitve ter vpogled v smernice in priporočila.

1. **Ustanovitev multidisciplinarne delovne skupine, ki bi jo sestavljali strokovnjaki iz srednje Evrope:** V času trajanja projekta se je na podlagi različnih dejavnosti, vzpostavljenih komunikacijskih kanalov in razprav vzpostavila osnova za morebitno prihodnje sodelovanje in ustanovitev delovne skupine, ki bi jo sestavljali pravni strokovnjaki, oblikovalci politik, sodniki in tožilci, ki bi obravnavali tehnološki napredek. Oblikovanje takšne delovne skupine na podlagi sodelovanja med državami bi lahko privedlo do razvoja bolj specializiranega pravnega okvira, ki bi urejal varstvo podatkov, zasebnost in kibernetiski kriminal ter hkrati zagotavljal združljivost s hitrimi tehnološkimi spremembami.

Cilj: pospešiti tehnološki napredek deležnikov

2. **Učinkovitejše spodbujanje mednarodnega sodelovanja:** To sodelovanje je več kot potrebno in ima potencial, da se nadaljuje in postane pilotna različica veliko širše mreže sodelovanja v državah srednje in vzhodne Evrope, ki bi prispevalo k evropskim in mednarodnim prizadevanjem za reševanje globalnih izzivov na različnih področjih, ki sovpadajo z izzivi povezanimi z elektronskimi dokazi in domnevo nedolžnosti.
 - Sodelovanje bi lahko vodilo v večjo čezmejno usklajenost pravnih okvirov, ki se nanašajo na elektronske dokaze, in zagotovilo doslednost pri uporabi domneve nedolžnosti v čezmejnih sporih, vključno z enostavno in odprto komunikacijo med različnimi jurisdikcijami.
 - Sodelovanje bi moralo biti usmerjeno v izmenjavo izkušenj, spoznanj in dobrih praks, in bi kot takšno spodbujalo inovacije in izboljšave pri ravnanju z elektronskimi dokazi ter v zvezi s tem prispevalo k poštenim in pravičnim sodnim odločitvam.

Cilj: podpora čezmejnemu sodelovanju

3. **Etični vidiki in poklicna odgovornost:** Za obvladovanje tehnološkega, političnega in družbenega razvoja smo poudarili pomen nenehnega izobraževanja na področju ravnanja z elektronskimi dokazi, s ciljem zagotoviti prilagodljivost pravnih strokovnjakov na nenehno spreminjanje okolja. Sodniki in drugi pravni

strokovnjaki potrebujejo tehnične smernice, ki bi preprečevale, da bi osebne pristranskosti ali zunanji vplivi lahko vplivali na sprejemanje odločitev. Osredotočiti se je potrebno na zagotavljanje takšnih protokolov hrambe, ki bodo ohranili verodostojnost elektronskih dokazov. V okviru teh smernic je pomembna tudi zaščita razmerja med odvetnikom in stranko ter zaščita osebnih podatkov pred nepooblaščenim dostopom.

Cilj: spodbujanje poklicne etike

4. Odprta komunikacija in možnost dostopa do pravnega varstva: Da bi spodbudili dialog in izboljšali dostopnost pravnega varstva, je potrebno v sodnih postopkih spodbujati preglednost in vključenost. Z zagotavljanjem odprte izmenjave informacij in vključevanjem vseh strank v postopku lahko ohranimo vrednote pravičnosti in domneve nedolžnosti v zvezi z digitalnimi dokazi. Ta pristop spodbuja razumevanje in sodelovanje vseh vpletenih, kar na koncu okrepi zaupanje v sistem in zagotovi poštene rezultate za udeležence v postopkih.

Cilj: Spodbujanje transparentnosti in vključenosti v postopke z namenom izboljšanja komunikacije in poštenega dostopa do pravnega varstva, zlasti v zadevah, ki vključujejo elektronske dokaze in domnevo nedolžnosti.

Sklepno

Navedena priporočila so namenjena krepitvi neodvisnosti sodstva in spodbujanju razumevanja domneve nedolžnosti v luči kompleksnosti elektronskih dokazov. Z zagotavljanjem usposabljanj za sodnike in zavzemanje za njihovo neodvisnost od političnih pritiskov, ter s spodbujanjem transparentnosti in dostopnosti do pravnega varstva se lahko zagotovi, da bi pravni sistemi učinkoviteje zagotavljali načela pravičnosti, enakopravnosti in odgovornosti.

Izzivi povezani z napredkom, globalizacijo, populizmom, gospodarskimi razlikami, podnebnimi spremembami in etičnimi dilemami zahtevajo skupna prizadevanja in inovativne rešitve. Spodbujanje partnerstev, sodelovanja in etičnih standardov ravnanja lahko pripomore k učinkovitemu krmarjenju med temi izzivih ob hkratnem spoštovanju načel pravičnosti.

Pogled v prihodnost je ključnega pomena pri oblikovanju delovnih skupin za spodbujanje sodelovanja in spoštovanja poklicne etike. S spodbujanjem odprtosti, vključenosti in pregledne komunikacije lahko okrepimo dostop do pravnega varstva za vse.

Navsezadnje so ta priporočila za oblikovalce politik podlaga za razprave in ukrepe, katerih cilj je povečati zanesljivost in učinkovitost sistemov ne le v državah srednje in vzhodne Evrope, temveč tudi širše. S prizadevanji in predanostjo spoštovanju načel pravne države lahko ohranimo standarde poštenosti in pravičnosti postopkov ter s tem zaščitimo pravice za prihodnje generacije.

II. Opredelitev in tipologija elektronskih dokazov

- Prilagodite programe usposabljanja kompleksnosti elektronskih dokazov ter ponudite konkretne primere in razlage za ponazoritev njihovih različnih oblik.
- Spodbujajte stalno izobraževanje predstavnikov pravne stroke, da bodo na tekočem z razvijajočim se okoljem elektronskih dokazov.

Uvod

Elektronski dokazi postajajo vse pomembnejši sestavni del sodobnih sodnih postopkov, saj tehnologija še vedno napreduje in oblikuje način zbiranja, shranjevanja in predstavljanja informacij. S širjenjem elektronskih naprav in spletnih platform zajema pojem elektronskih dokazov širok nabor digitalnih podatkov, ki so lahko pomembni v pravnih zadevah.

Namen tega priporočila je zagotoviti kratek in celovit pregled opredelitve in tipologije elektronskih dokazov, kot tudi izzivov in priložnosti, ki so povezane z njihovo uporabo v različnih pravnih kontekstih.

Opredelitev "elektronskih dokazov" je izziv, ki so se ga lotili različni zakonodajalci na nacionalni in mednarodni ravni. Kljub prizadevanjem, da bi zagotovili jasno opredelitev, jim to še ni uspelo. Pojem *elektronski dokazi* se nanaša na podatke iz analognih ali digitalnih naprav z dokazno vrednostjo, ki se ustvarijo, obdelajo, zavarujejo ali prenesejo z elektronskimi napravami. Digitalni dokazi so (pod)vrsta elektronskih dokazov. Pri tej (pod)vrsti elektronskih dokazov gre podatkovni zapis v binarnem numeričnem formatu. Služba Evropskega parlamenta za raziskave opredeljuje elektronske dokaze kot podatke, shranjene ali ustvarjene z elektronskimi napravami, vključno z vsebinami, ki se nahajajo v e-poštnih sporočilih, in ne-vsebinskimi podatki, kot so podatki o naročnikih. V širšem smislu so elektronski dokazi vse informacije v elektronski obliki, ki so dopustne na sodišču.

Elektronski dokazi zajemajo različne vire informacij, vključno s fizičnimi predmeti, ki so bili digitalizirani, analognimi dokazi, ki so bili digitalizirani, in digitalnimi dokazi, ki jih ustvarjajo elektronske naprave. Na splošno lahko vse te oblike dokazov opredelimo kot "elektronske dokaze", ker jih je mogoče označiti kot elektronske ne glede na njihov prvotni izvor. V širšem smislu elektronski dokazi zajemajo vse podatke, ki jih je mogoče uporabiti kot dokaz, če so shranjeni ali preneseni v elektronski obliki, ne glede na to, kako so bili ustvarjeni. Takšno celovito razumevanje elektronskih dokazov omogoča temeljitejše preučevanje in uporabo takšnih dokazov v različnih kontekstih.

V naslednjem razdelku bomo podrobnej predstavili različne skupinje in kategorije elektronskih dokazov ter zagotovili celovito razumevanje različnih vrst elektronskih dokazov, ki se pojavljajo v kazenskih postopkih.

Kratko pojasnilo k tipologiji elektronskih dokazov

Elektronske dokaze lahko na splošno razvrstimo v dve glavni vrsti oz. skupini: dokaze na podlagi shranjenih podatkov in podatke, prestežene med prenosom. Računljiška forenzika se pri preiskavah opira na različne vrste elektronskih dokazov, vključno z dnevniki, video posnetki, slikami, arhivskimi podatki, začasnimi datotekami, kopiranimi/repliciranimi in drugimi podatki, metapodatki in podatki, shranjenimi v pomnilniku RAM. Elektronske dokaze je mogoče nadalje razvrstiti v volatilne dokaze, ki so prisotni le, ko računalnik deluje, in jih je treba zbrati z »živimi« forenzičnimi metodami, ter ne-volatilne dokaze, ki so dostopni tudi, ko naprava ni pod napajanjem. Za preiskovalce je ključnega pomena, da razlikujejo med tema dvema vrstama dokazov ter uporabijo ustrezne metode za njihovo zbiranje in analizo za uporabo v sodnih postopkih. Volatilni dokazi (npr. podatki v pomnilniku RAM), ki niso pravočasno zbrani oz. zavarovani, se zlahka izgubijo. V nasprotju z njimi se lahko ne-volatilni dokazi, ki temeljijo na podatkih iz datotek, shranjenih na trdih diskih ali spominskih karticah, lahko zberejo tudi takrat, ko elektronska naprava ni zagnana.

Priporočila oblikovalcem politik

- **Razvoj in izvajanje programov usposabljanja za pravne strokovnjake, ki so prilagojeni kompleksnosti elektronskih dokazov:** Ti programi bi morali ponujati konkretne primere in razlage za ponazoritev različnih vrst oz. skupin elektronskih dokazov, ki bi vpletenim pomagali bolje razumeti, kako zbirati, analizirati in predstavljati te dokaze v pravnih postopkih na evropski in nacionalni ravni.
- **Spodbujanje stalnega izobraževanja pravnih strokovnjakov, da ostanejo na tekočem z razvijajočim se okoljem elektronskih dokazov:** Zaradi tehnološkega napredka in pojava vedno novih vrst elektronskih dokazov je bistveno, da so pravni strokovnjaki deležni sproti posodobljenega usposabljanja, da bi lahko učinkovito upravljali svoje delovanje. Ta usposabljanja bi morala biti redna, da omogočijo pravnim strokovnjakom možnost stalnega dostopa do izobraževanja o razvoju na področju elektronskih dokazov.
- **Sodelovanje s strokovnjaki s področja informacijske tehnologije in tehnološkimi podjetji za razvoj najboljših praks in smernic za zbiranje in zavarovanje elektronskih dokazov:** S tesnim sodelovanjem s strokovnjaki s tega področja lahko pravni strokovnjaki pridobijo dragocen vpogled v najučinkovitejše metode ravnanja z elektronskimi dokazi ter tako zagotovijo njihovo dopustnost in zanesljivost v sodnih postopkih.
- **Zagotavljanje jasne opredelitve elektronskih dokazov:** Za zagotovitev skladne razlage in uporabe v pravnem sistemu je priporočljivo zagotoviti jasno, standardizirano in obče veljavno opredelitev elektronskih dokazov. Ta opredelitev bi morala zajemati vse oblike digitalnih podatkov, ki se lahko uporabijo kot dokaz v sodnih postopkih, npr. elektronsko pošto, objave v družbenih medijih, digitalne dokumente in drugo elektronsko komunikacijo.

- **Tipologija elektronskih dokazov:** Ključnega pomena je, da se oblikuje skupna tipologija, ki bo opredelila različne vrste elektronskih dokazov in s tem pripomogla pri njihovem upravljanju in zavarovanju. V tej tipologiji bi morale biti opisane posebne značilnosti vsake vrste elektronskih dokazov, njihov morebitni pomen v sodnih postopkih ter dane smernice za njihovo obravnavo in zavarovanje. To bi pravnim strokovnjakom pomagalo bolje razumeti in uporabljati elektronske dokaze v svojih zadevah, zagotovila pa bi se tudi njihova celovitost, verodostojnost in dopustnost na sodišču.

Na splošno je za pravne strokovnjake bistveno, da se udeležujejo celovitega in posodobljenega usposabljanja o elektronskih dokazih, da bi lahko učinkovito obravnavali tovrstne dokaze v sodnih postopkih. Sodelovanje s strokovnjaki s področja informacijske tehnologije in razvoj najboljših praks sta ključna za zagotavljanje dopustnosti in zanesljivosti elektronskih dokazov. Zagotavljanje jasnih opredelitev in tipologij elektronskih dokazov lahko dodatno izboljša razumevanje in upravljanje tovrstnih dokazov v pravnem sistemu. Sprejetje teh priporočil oblikovalcev politik lahko privede do učinkovitejše in uspešnejše uporabe elektronskih dokazov v kazenskih in drugih pravnih postopkih.

Sklepno

Sočasno z naraščanjem uporabe elektronskih naprav in digitalne komunikacije narašča tudi pomen elektronskih dokazov v sodnih postopkih. Elektronska pošta, besedilna sporočila, objave v družabnih medijih in podatki, ki se nahajajo v GPS napravah – elektronski dokazi, ki izhajajo iz teh in drugih elektronskih podatkov lahko zagotovijo ključne informacije v primerih, ki zajemajo vse od kibernetске kriminalitete do civilnih sporov.

Pravni strokovnjaki morajo imeti potrebne spretnosti in znanja za učinkovito ravnanje z elektronskimi dokazi tako v predkazenskem postopku in preiskavi, kot tudi na sodišču. To vključuje tako razumevanje tehničnih vidikov zavarovanja in pridobivanja podatkov, kot tudi pravnih zahtev za zbiranje in predložitve elektronskih dokazov. Stalno izobraževanje in usposabljanje o najnovejših tehnologijah in najboljših praksah v razvijajočem se okolju elektronskih dokazov je bistveno, da lahko pravni strokovnjaki ostanejo na tekočem s problematiko.

Sodelovanje s strokovnjaki s področja digitalne forenzike lahko zagotovi dragocen vpogled in smernice za ravnanje z elektronskimi dokazi. S tem lahko pravni strokovnjaki zagotovijo, da so elektronski dokazi, ki se zberejo, zavarujejo in predložijo, verodostojni in dopustni na sodišču.

Jasne opredelitve in tipologije elektronskih dokazov lahko dodatno izboljšajo njihovo razumevanje in uporabo v kazenskih postopkih. S kategorizacijo različnih vrst elektronskih dokazov ter zagotavljanjem smernic za njihovo zbiranje in analizo, lahko pravni strokovnjaki izboljšajo učinkovitost uporabe elektronskih dokazov v sodnih postopkih.

Na splošno lahko usklajevanje programov usposabljanja s zapletenostjo elektronskih dokazov in izvajanje priporočil oblikovalcev politik pomaga pravnim strokovnjakom pri obvladovanju izzivov pri ravnanju z elektronskimi dokazi. Pravni strokovnjaki, ki so ažurno seznanjeni z najnovejšimi tehnologijami in dobrimi praksami, lahko zagotovijo, da imajo elektronski dokazi pomembno vlogo v sodnih postopkih.

III. Življenjski krog elektronskih dokazov

- Poudarite pomen skrbnega ravnanja z elektronskimi dokazi v njihovem celotnem življenjskem krogu in izpostavite izzive na vsaki njegovi stopnji, z namenom zagotavljanja celovitosti in dopustnosti dokazov.
- Poudarjajte pomen ustreznega ravnanja z elektronskimi dokazi med pravnimi strokovnjaki.

Uvod

Elektronski dokazi, ki vključujejo podatke, ki so elektronsko shranjeni ali poslani, imajo pomembno vlogo pri preiskovanju in pregonu kriminalnih dejavnosti. Le-ta sega od e-poštnih in besedilnih sporočil do metapodatkov in spletnih sledi, ki ponujajo vpogled v kazniva ravnanja posameznikov.

Ker naša odvisnost od naprav in spletnih platform narašča, postaja učinkovito upravljanje elektronskih dokazov vse bolj pomembno. Ravnanje z dokazi predstavlja izziv na vsaki stopnji njihovega življenjskega kroga, od njihovega zbiranja in zavarovanja, do njihove analize in predstavitve na sodišču. Za ohranjanje celovitosti, pristnosti in dopustnosti dokazov so bistvenega pomena pazljiva obravnava podrobnosti, upoštevanje uveljavljenih praks ter poglobljeno razumevanje tako tehničnih, kot tudi pravnih vidikov.

Glede na predstavljeni kontekst, Priročnik o ravnanju z elektronskimi dokazi, ki je nastal v okviru projekta INNOCENT, poudarja pomembnost upravljanja z dokazi v njihovem celotnem življenjskem krogu. Poudarja potrebo po standardiziranih postopkih usposabljanja za pravne strokovnjake, ozaveščenosti o vprašanjih, povezanih z digitalnimi dokazi, in boljšem sodelovanju med deležniki. Oblikovalci politik lahko krepijo učinkovitost pravosodnega sistema v digitalni dobi tako, da se zavzemajo za priznavanje teh dokazov ter pomembnosti njihove integritete in dopustnosti v kazenskih in drugih sodnih postopkih.

V naslednjem razdelku bomo predstavili ovire in podali predloge za vsako fazo življenjskega kroga elektronskih dokazov, z namenom ponuditi praktične nasvete odločevalcem, organom kazenskega pregona, sodiščem in pravnim strokovnjakom.

Življenjski krog elektronskih dokazov

Življenjski krog elektronskih dokazov vključuje bistvene faze, od njihovega zbiranja do morebitne predstavitve na sodišču. Vsaka faza je ključna za ohranjanje integritete, verodostojnosti in dopustnosti dokazov. Življenjski krog je običajno sestavljen iz naslednjih faz:

1. **Zbiranje:** Ta faza vključuje zbiranje oz. pridobivanje dokazov iz elektronskih naprav, spletnih platform in digitalnih omrežij. Organi kazenskega pregona lahko opravijo zasege in/ali preiskave elektronskih naprav, da pridobijo dokaze, ki so pomembni za preiskavo. Ta faza vključuje tudi izdajanje nalogov za predložitev elektronskih podatkov ponudnikom storitev in sprejemanje previdnostnih ukrepov za preprečevanje kontaminacije in ohranitev celovitosti dokazov.
2. **Zavarovanje:** Ko so zbrani, je treba elektronske dokaze oz. podatke zavarovati, da se preprečijo nedovoljeni posegi ali spremembe. Zavarovanje vključuje ustvarjanje kopij dokazov in njihovo shranjevanje v nadzorovanem okolju, da se ohrani njihova celovitost. Da bi se preprečile poneverbe zavarovanih dokazov, mora biti dostop do njih omejen na pooblaščen posameznike.
3. **Analiza:** Po zavarovanju, forenzični preiskovalci elektronske podatke oz. dokaze analizirajo, da pridobijo informacije in vpogled v zadevo. Ta faza vključuje dešifriranje šifriranih podatkov, vzpostavitev skrbniških verig in pripravo poročil, ki povzemajo ugotovitve analize.
4. **Sodni postopek:** Rezultati analize se pri izvedbi dokazov predstavijo sodišču. Da bi zagotovili, da izpolnjujejo zahteve za uporabo v sodnih postopkih, sodniki preverjajo pristnost, zakonitost in dopustnost dokazov. Ta korak vključuje tudi oceno vrednosti in verodostojnosti dokazov v skladu s pravili dokaznega prava.
5. **Prenos in izmenjava dokazov:** Zadnja faza upravljanja dokazov vključuje prenos in izmenjavo dokazov med strankami, kot so organi kazenskega pregona, pravosodni organi in druge vpletene strani. To lahko vključuje izmenjavo dokazov znotraj države ali prek sporazumov o pravni pomoči in mehanizmov čezmejnega sodelovanja.

Priporočila oblikovalcem politik

Glede na njihovo čedalje pogostejšo uporabo in vse večji pomen v preiskavah, je ključnega pomena vzpostaviti celovite in standardizirane protokole za upravljanje elektronskih dokazov od samega začetka pa vse do konca njihovega življenjskega kroga. Priročnik o ravnanju z elektronskimi dokazi poudarja pomembnost takega ravnanja z dokazi, ki lahko zagotovi njihovo celovitost (integriteta) in dopustnost obenem pa poudarja, kako pomembno je, da se tega zavedajo, in to sprejemajo tudi pravni strokovnjaki.

1. **Oblikovanje enotnega pravnega okvira:** Tako na svetovnih kot tudi evropskih ravneh se poziva k oblikovanju skupnega okvira za nadzor celotnega življenjskega kroga elektronskih dokazov. Le-ta bi moral vključevati pravila glede zbiranja, zavarovanja, uporabe, prenosa in izmenjave dokazov. Ponuditi bi moral opredelitve, merila in postopke za pomoč organom kazenskega pregona, sodiščem in oblikovalcem politik pri upravljanju elektronskih dokazov na enoten način v različnih jurisdikcijah.
2. **Standardizirani protokoli in priporočila:** Oblikovati bi bilo treba standardizirane protokole in priporočila, da bi se zagotovila doslednost pri upravljanju dokazov. Ti protokoli bi morali obravnavati postopke preiskave, postopke zasega, metode

zavarovanja, tehnike analize in standarde predstavitve dokazov. Pripraviti bi bilo treba jasna priporočila za dokumentiranje skrbniške verige, ohranjanje integritete dokazov in izpolnjevanje obveznosti sodelujočih v vsaki fazi življenjskega kroga.

3. **Usposabljanje in izobraževanje:** Učinkoviti programi usposabljanja in izobraževanja so ključnega pomena za izboljšanje znanja sodnikov, tožilcev, zagovornikov in policistov pri upravljanju dokazov. Ti programi bi morali zajemati pravna načela za izvajanje forenzičnih preiskav in priporočene metode za ohranjanje celovitosti in dopustnosti elektronskih dokazov. Pomembno je zagotoviti možnost izobraževanja, da bodo pravni strokovnjaki obveščeni o razvoju pravnih standardov.
4. **Ozaveščenost in razumevanje:** Bistveno je, da se strokovnjake izobrazijo o pomenu pravilnega ravnanja z elektronskimi dokazi in morebitnih zapletih povezanih s tem. Zavedanje o možnih zlorabah pri ravnanju z elektronskimi dokazi v preiskavah je ključno za zagotavljanje pravičnosti, spoštovanje pravne države in varovanje pravic posameznikov, vključenih v pravne postopke.
5. **Spodbujanje sodelovanja in usklajevanja:** Krepitev sodelovanja med mednarodnimi deležniki je ključnega pomena za reševanje izzivov pri upravljanju z elektronskimi dokazi. Vzpostavitev mehanizmov za izmenjavo praks, izmenjavo informacij in usklajevanje dejavnosti lahko olajša čezmejno sodelovanje v kazenskih preiskavah, ki vključujejo elektronske dokaze.

Elektronski dokazi so postali pomembno orodje za ugotavljanje resnice in zagotavljanje pravičnosti pri preiskavah in sodnih postopkih. Elektronski dokazi (elektronske sledi, metapodatki itn.) omogočajo vpogled v kriminalne dejavnosti in dajejo informacije o vpletenih posameznikih. Vendar pa učinkovito ravnanje z dokazi predstavlja izziv v vsaki fazi njihovega življenjskega kroga. Vzpostavitev protokolov in postopkov je tako ključnega pomena za odpravo teh ovir ter ohranjanje integritete in dopustnosti dokazov. To vključuje vzpostavitev okvira za urejanje celotnega življenjskega kroga elektronskih dokazov, vključno s smernicami za zbiranje, zavarovanje, analizo in predložitev na sodišču. Poleg tega je strokovnjakom potrebno zagotoviti usposabljanje in izobraževanje, da bi le-ti bolje razumeli tehnične in pravne vidike ravnanja z elektronskimi dokazi.

Nadalje je zagotavljanje večje strokovne ozaveščenosti o upravljanju elektronskih dokazov ključno za zagotavljanje pravičnosti in spoštovanje načel pravne države. S spodbujanjem sodelovanja med deležniki lahko bolje rešujemo siceršnjo zapletenost čezmejnega ravnanja z dokazi in zagotovimo pravično in učinkovito delovanje pravosodja v digitalni dobi.

Sklepno

Če povzamemo, učinkovito upravljanje z dokazi je sestavni del sodobnih kazenskih preiskav in sodnih postopkov. V današnji družbi, ki se vse bolj zanaša na tehnologijo in internet, je ključnega pomena, da dokaze skrbno obravnavamo od začetka do konca življenjskega kroga. Oblikovalci politik, organi kazenskega pregona, sodišča in pravni strokovnjaki lahko s poudarjanjem pomena ohranjanja integritete in zagotavljanja

dopustnosti pri obravnavi dokazov pomagajo izboljšati pravičnost in učinkovitost našega pravosodnega sistema. Z upoštevanjem pravnega okvira, zagotavljanjem programov usposabljanja in spodbujanjem boljšega sodelovanja med deležniki lahko zagotovimo, da elektronski dokazi tudi v prihodnje ostanejo zaupanja vredno orodje za razkrivanje resnice in ohranjanje pravičnosti v kazenskih postopkih.

IV. Premostitev vrzeli med pravnim in tehničnim strokovnim znanjem pri ravnanju z elektronskimi dokazi

- Poenostavite tehnični žargon in koncepte, ki so povezani z elektronskimi dokazi, da nestrokovnjakom olajšate razumevanje ter vzpodbudite boljšo komunikacijo med pravnimi in tehničnimi strokovnjaki.
- Spodbujajte pravne strokovnjake, da se seznani s tehničnimi izrazi in pojmi, ter spodbujajte sodelovanje s strokovnjaki za digitalno forenziko.
- Predvidite postopke za morebitne izjemne ali nepričakovane okoliščine, ki niso zajete v opisanih protokolih. Vzpostavljeni okviri obravnavajo rutinske kategorizacije, ne zagotavljajo pa vpogleda v ukrepe, ki jih je treba sprejeti v scenarijih, kjer predvideni postopki niso uporabni ali kadar se pojavijo izjemne okoliščine.

Uvod

Elektronski dokazi predstavljajo edinstven izziv na pravnem področju, ker terjajo občutljivo ravnovesje med tehnološkim strokovnim znanjem in pravnim znanjem. Za učinkovito obvladovanje te zapletenosti je nujno poenostaviti tehnični žargon in spodbujati sodelovanje med pravnimi in tehničnimi strokovnjaki. V tem priporočilu oblikovalcem politik so opisani praktični ukrepi za doseg teh ciljev.

Glavni izzivi in ovire

1. Pravnim strokovnjakom je potrebno pojasniti pomen tehničnih izrazov in pojmov, povezanih z elektronskimi dokazi. Da bi bili temu kos, si je treba prizadevati za poenostavitev zapletene terminologije in konceptov ter tako olajšati razumevanje nestrokovnjakom.
2. Pravne strokovnjake je treba spodbujati, da se seznani s tehničnimi izrazi in koncepti, ki se nanašajo na elektronske dokaze. Poznavanje le teh bo olajšalo njihove stike s strokovnjaki za digitalno forenziko, spodbudilo sodelovanje in na splošno prispevalo k pravilnemu izidu sodnih primerov.

Priporočila oblikovalcem politik

I. Poenostavitev tehničnega žargona in koncepta

Ravnanje z elektronskimi dokazi je lahko, zaradi zapletenih tehničnih izrazov, izziv za pravne strokovnjake. Ko tehnologija napreduje postaja razumevanje teh izrazov za tiste, ki so zunaj tehnološkega področja, še težje. Poenostavitev jezika je tako ključnega pomena za izboljšanje komunikacije med tehnološkimi in pravnimi strokovnjaki. Ta uvod postavlja

temelje za razpravo o načinih, kako zagotoviti večjo dostopnost tehničnih konceptov in pravnim strokovnjakom pomagati samozavestno obvladati kompleksnost komunikacije v zvezi z elektronskimi dokazi.

Za premostitev težav z razumevanjem tehničnega žargona in konceptov, povezanih z elektronskimi dokazi, priporočamo uporabo naslednjih korakov/strategij, ki so rezultat razprav v okviru projekta INNOCENT:

1. Oblikovanje izobraževalnega gradiva: Razvijte vodnike, priročnike in spletne vire, ki pojasnjujejo izraze v razumljivem jeziku. Za učinkovito ponazoritev idej uporabite primere in scenarije iz resničnega življenja.
2. Izvedba delavnic: Kot je bilo večkrat poudarjeno v okviru projekta INNOCENT, organizirajte delavnice in seminarje, ki bodo pravnim strokovnjakom pomagali razumeti tehnični žargon. Vsa usposabljanja in razprave so se izkazale kot bistveni koraki k razumevanju elektronskih dokazov v pravosodnih sistemih v srednji in vzhodni Evropi. Te aktivnosti naj vodijo usposobljeni strokovnjaki, ki lahko jasno razložijo zapletene koncepte.
3. Uporaba vizualnih pripomočkov: V izobraževalno/delovno gradivo vključite preglednice, diagrame poteka, infografike in pisna pojasnila. Vizualni pripomočki lahko pogosto pripomorejo k razjasnitvi predstavljenih vsebin.
4. Nudjenje programov trajnega izobraževanja: Zagotoviti je potrebno trajne izobraževalne programe o elektronskih dokazih in digitalni forenziki za pravne strokovnjake. Programi morajo vključevati učne module/vsebine, ki poenostavljajo terminologijo in omogočajo lažje razumevanje.
5. Spodbujanje oblikovanja platform za sodelovanje: vzpostavite platforme, na katerih lahko pravni in tehnični strokovnjaki komunicirajo in si izmenjujejo znanje. Krepitev dialoga med tema skupinama lahko izboljša razumevanje terminologije.
6. Zagotovitev enostavnega dostopa do virov: Zagotovite, da je izobraževalno gradivo na voljo strokovnjakom. To lahko vključuje posredovanje gradiva, distribucijo tiskanih izvodov v ustanovah ali vključevanje virov v obstoječe programe strokovnega izpopolnjevanja.
7. Spodbujanje vzajemnega učenja: Ustvarite priložnosti, da si strokovnjaki izmenjujejo znanje in vpogleda ter da se na ta način učijo drug od drugega in krepijo razumevanje terminologije. Vzajemna podpora strokovnjakov pri premagovanju ovir in krepitvi zaupanja pri ravnanju z dokazi je lahko zelo koristna.

II. Spodbujajte seznanjanje s tehničnimi izrazi in koncepti

1. Vključevanje praktičnih vaj in študij primerov v programe usposabljanja, da bi se pridobile konkretne izkušnje z elektronskimi dokazi. Skupaj s tesnejšim sodelovanjem s forenzičnimi strokovnjaki in digitalno industrijo, bi to zagotovilo odlično bazo znanja in koristne vire.

2. Spodbujanje strokovnjakov k sodelovanju v strokovnih združenjih in mrežah, ki so lahko koristne za opravljanje njihovega dela. Ta združenja pogosto ponujajo priložnosti za mreženje in izobraževalne dogodke ter nudijo vire za strokovni razvoj na posameznem specializiranem področju.

III. Vzpostavite celovite postopke za zagotovitev pravne in tehnične obravnave elektronskih dokazov

1. Izvedba celovite ocene tveganja: S temeljito oceno tveganja lahko ovrednotite morebitne izredne in nepričakovane okoliščine, ki jih obstoječi protokoli ne zajemajo.
2. Oblikovanje prilagodljivih struktur: Razvijte okvire, ki se lahko prilagodijo različnim razmeram/okoliščinam in vključujejo metode za obravnavanje izjem in izrednih primerov.
3. Nudenje specializiranega usposabljanja in svetovanja: Zagotovite ciljno usmerjeno usposabljanje in smernice za pravne strokovnjake za ravnanje v primerih, ko standardni postopki morda niso uporabni. Taka usposabljanja naj nudijo nasvete glede sprejemanja odločitev in usmeritve glede virov pomoči.
4. Spodbujanje interdisciplinarnega sodelovanja: Spodbujajte timsko delo tehničnih in pravnih strokovnjakov, z uvidom v pravne predpise in politike v zvezi z elektronskimi dokazi, digitalno forenziko in tehnologijo na splošno, da se vzpostavijo postopki, ki upoštevajo različna stališča in strokovna znanja za učinkovito upravljanje z elektronskimi dokazi.

Sklepno

Premostitev vrzeli med pravnim in tehničnim strokovnim znanjem pri ravnanju z elektronskimi dokazi je v digitalni dobi ključna za zagotavljanje poštenega in učinkovitega pravosodja. Naša priporočila se osredotočajo na poenostavitev strokovnih pojmov in izrazov, izboljšanje njihovega razumevanja med pravnimi strokovnjaki in vzpostavitev temeljitih protokolov za obravnavanje nepredvidljivih situacij. Z uporabo gradiva, organizacijo delavnic, vizualnimi elementi in stalnimi programi usposabljanja, ki poenostavljajo uporabljene izraze in strokovni jezik, lahko opolnomočimo strokovnjake za bolj učinkovito delo na zapletenem področju elektronskih dokazov. Spodbujanje sodelovanja in platform vzajemnega učenja bo izzvalo in omogočalo razprave med tehničnimi strokovnjaki ter spodbujalo vzajemno razumevanje in sodelovanje.

Poleg tega bo vključevanje vaj, primerov iz resničnega življenja in organizacijske vključenosti povečalo strokovno znanje pri ravnanju z elektronskimi dokazi. Izvajanje postopkov, kot so ocene tveganja, oblikovanje prilagodljivih okvirjev, specializirana usposabljanja in interdisciplinarno timsko delo, bodo zagotovili ustrezno upravljanje z elektronskimi dokazi v različnih scenarijih.

S sprejetjem teh predlogov lahko premostimo vrzel na področju tehničnega znanja in izboljšamo zagotavljanje pravičnosti kazenskih postopkov v digitalni dobi.

V. Predkazenski postopek

- Spodbudite razpravo o etičnih vidikih in izzivih, s katerimi se soočajo organi pregona v preiskavah v predkazenskem postopku, ki vključujejo elektronske dokaze, ter spodbujanje sodelovanja in odprtega dialoga s pravnimi strokovnjaki.
- Zavzemajte se za pošten in učinkovit preiskovalni postopek ob spoštovanju pravic in pravnih standardov.

Uvod

Na področju kazenskega pravosodja ima predkazenski postopek ključno vlogo pri določanju poteka zadeve. Namen te faze, ki zajema preiskavo in postopek vložitve obtožnice, je temeljito ugotoviti dejstva kaznivega ravnanja, identificirati morebitne osumljence in pripraviti teren za pošteno sojenje na sodišču. Predkazenski postopek, ki ga običajno nadzira tožilec, izvajajo pa preiskovalci, vključuje zbiranje in ocenjevanje dokazov za oblikovanje trdnega primera za kazenski pregon.

V predkazenskem postopku ima tožilec ali preiskovalni sodnik ključno vlogo pri usmerjanju in nadzorovanju dejavnosti preiskovalcev ter zagotavljanju, da so sprejeti vsi potrebni ukrepi za ugotovitev resnice in zagotovitev potrebnih dokazov. V zvezi z elektronskimi podatki in dokazi je treba upoštevati posebne protokole za zbiranje, hrambo in analizo digitalnih informacij na način, ki varuje pravice obdolženca in ohranja integriteto dokazov.

Ko se poglobimo v izzive predkazenskega postopka in ravnanja z elektronskimi dokazi, je potrebno upoštevati temeljna načela domneve nedolžnosti in pravice obdolženca. Z upoštevanjem teh načel in izvajanjem strogih preiskovalnih postopkov lahko podpremo načela pravičnosti ter zagotovimo pošteno in nepristransko sojenje za osebe, ki so udeležene v kazenskem postopku.

Predkazenski postopek

- 1. Zbiranje** elektronskih dokazov vključuje postopek zbiranja dokazov, povezanih s kaznivim ravnanjem. Organi kazenskega pregona izvajajo dejavnosti pred zbiranjem, kot so priprava, načrtovanje in ogled kraja kaznivega ravnanja. Za zbiranje dokazov se uporabljajo različne metode, vključno s pridobitvijo, zasegom ter sodelovanjem s ponudniki telekomunikacij in interneta. Organi kazenskega pregona morajo določiti pravno podlago za začetek preiskave kaznivega ravnanja, pri čemer upoštevajo ustrezne pravne okvire, predpise in usposabljanje preiskovalcev.
- 2. Zavarovanje** elektronskih dokazov se osredotoča na ohranjanje integritete podatkov, upravljanje skrbniške verige in pripravo podatkov

za analizo s strani forenzičnih preiskovalcev. Nacionalna zakonodaja usmerja postopek hrambe in določa, katere dokaze je treba hraniti, kako in koliko časa. V kolikor podrobnih predpisov ni, bi morali organi pregona upoštevati mednarodno zakonodajo in zakonodajo EU o človekovih pravicah.

3. **Analiza** vključuje ocenjevanje podatkov, da bi se tehnično in pravno dokazali ali ovrgli elementi primera. Forenzični preiskovalci morajo za pridobivanje, pripravo in analizo podatkov uporabljati zanesljiva informacijsko-forenzična orodja, metode in znanstvene standarde. Pravna vprašanja vključujejo razlikovanje podatkov, zaščito temeljnih pravic in opredelitev pravnih privilegijev. Forenzični preiskovalci morajo dokumentirati svoje analize, utemeljitve in predpostavke, da zagotovijo upoštevanje standardnih operativnih postopkov in preprečijo kršitve pravnih zaščitnih ukrepov.
4. Digitalni forenzični preiskovalci morajo pripraviti **končno poročilo**, v katerem podrobno navedejo dejanske ugotovitve, razlago in strokovna mnenja. To poročilo je ključnega pomena za ugotavljanje verodostojnosti in pristnosti dokazov, predloženih na sodišču. Zato morajo preiskovalci uspešno opraviti forenzično usposabljanje in pridobiti ustrezne preiskovalne spretnosti za uspešno izvajanje postopka hrambe in uporabe orodij, ki se uporabljajo za pridobivanje in analizo dokazov v okviru priprav na njihovo izvajanje na sodišču.

Med preiskavo v predkazenskem postopku je potrebno vzpostaviti ravnovesje med interesom države za preganjanje kaznivih ravnanj in varovanjem pravic posameznikov. Izzivi pri digitalnih forenzičnih praksah in uporabi tehnologije ter odsotnost ustreznih postopkov lahko ogrozijo pravice osumljencev. Na poštenost preiskav lahko vplivajo tudi dejavniki, kot so npr. uporaba prisile pri dešifriranju in psihološka manipulacija. Zagotavljanje spoštovanja standardov temeljnih pravic pri ravnanju z elektronskimi dokazi je ključnega pomena za zagotovitev poštenega sojenja.

Priporočila oblikovalcem politik

1. Pravni okviri

- Usklajevanje pravnih okvirov: V zvezi z ravnanjem z elektronskimi dokazi v kazenskih postopkih je potrebno uskladiti nacionalne, regionalne (npr. EU) in mednarodne pravne okvire. Ta uskladitev bi morala vključevati jasne smernice o zbiranju, hrambi, analizi in poročanju o elektronskih dokazih ter zagotoviti, da se v celotnem postopku spoštujejo temeljne pravice in zakonska določila.
- Skrbniška veriga: Strogo upoštevanje skrbniške verige je ključnega pomena za ohranjanje integritete in verodostojnosti elektronskih dokazov. Bistvena je ustrezna dokumentacija vsakega koraka v postopku ravnanja, vključno s podatki o tem, kdo, kdaj, zakaj in kako je ukrepal. Sprejeti je potrebno pravna pravila, ki zagotavljajo natančno upoštevanje skrbniške verige.

- Spoštovanje temeljnih pravic: V celotnem postopku ravnanja z elektronskimi dokazi, vključno z zbiranjem, hrambo, analizo in poročanjem, mora biti najpomembnejše spoštovanje temeljnih pravic osumljencev in obdolžencev. To vključuje spoštovanje domneve nedolžnosti, pravice do dostopa do odvetnika, pravice do poštenega sojenja, pravice do zasebnosti in druge temeljne pravice.
- Zagotavljanje gesel: Za zagotovitev poštenega in pravičnega sodnega postopka je nujno, da se osumljencev in obdolžencev ne prisili v razkritje gesel, PIN-ov, šifrirnih ključev ali posredovanje biometričnih podatkov za odklepanje njihovih elektronskih naprav brez ustreznega dovoljenja ali sodnega naloga. S tem se osumljencem zagotavlja temeljna pravica do molka in zaščiti pred samoobtožbo.
- Pravni standardi: Preiskovalni sodniki bi morali nadzorovati preiskovalne ukrepe, da bi zagotovili njihovo nujnost, sorazmernost in skladnost s pravnimi standardi. Njihova vloga je ključna pri varovanju pravic obdolženca in nadzoru integritete postopka zbiranja dokazov.

2. Usposabljanje in dostop

- Specializirano usposabljanje: Pri organih kazenskega pregona in forenzičnih strokovnjakih, ki se ukvarjajo z elektronskimi dokazi, je potrebno zagotoviti specializirano usposabljanje o zbiranju, hrambi, analizi in poročanju o elektronskih dokazih. To usposabljanje mora vključevati poznavanje ustreznih pravnih okvirov, tehnična znanja s področja digitalne forenzike in upoštevanje standardov človekovih pravic.
- Dostop do obrambe: Odvetniki morajo imeti dostop do vseh elektronskih dokazov, ki jih zberejo in analizirajo preiskovalci, da bi lahko učinkovito ugovarjali obtožnici. Bistveno je, da se zagotovi, da lahko odvetniki natančno preučijo elektronske dokaze, ki so predloženi sodišču, in podvomijo v njihovo zanesljivost.

3. Zbiranje podatkov in zasebnost

- Vrste elektronskih podatkov in ohranjanje pravice do pravičnega sojenja in zasebnosti: V fazi analize morajo digitalni forenziki razlikovati med različnimi vrstami elektronskih podatkov, kot so dokazi, privilegirani podatki in nepomembni podatki. Jasna opredelitev podatkov, za katere velja poseben režim zaščite, je bistvenega pomena, prav tako pa tudi dokumentiranje uporabljenih utemeljitev in morebitnih predpostavk, sprejetih med analizo.
- Zbiranje ustreznih podatkov: Pri zbiranju elektronskih dokazov in ravnanju z njimi je treba izvajati ukrepe za zaščito pravice do zasebnosti. Bistveno je, da se zbirajo in obdelujejo samo ustrezni podatki in da se hramba podatkov omeji na obseg, ki je potreben za preiskavo.

Sklepno

Faza predkazenskega postopka predstavlja pomemben del kazenskega procesa in sistema kazenskega pravosodja kot celote. Zahteva skrbno načrtovanje, upoštevanje pravnih standardov in spoštovanje temeljnih pravic. Ker ima tehnologija še naprej pomembno vlogo v kazenskih preiskavah, je bistveno, da organi kazenskega pregona

obvladajo izzive ravnanja z elektronskimi dokazi ob spoštovanju pravice do zasebnosti in drugih pravic udeležencev v postopkih.

Sodelovanje in odprt dialog s pravnimi strokovnjaki sta ključna za spodbujanje poštenega in učinkovitega postopka preiskave. Z usklajevanjem pravnih okvirov, doslednim zagotavljanjem skrbniške verige in spoštovanjem temeljnih pravic v celotnem preiskovalnem postopku se lahko ohrani integriteto dokazov in podpira načela pravičnosti. Poleg tega so zagotavljanje specializiranega usposabljanja za preiskovalce, zagotavljanje dostopa do elektronskih dokazov za odvetnike in izvajanje ukrepov za zaščito pravic do zasebnosti ključnega pomena za varovanje pravic posameznikov, vključenih v kazenske postopke.

Prednostna obravnava etičnih vidikov ter reševanje pravnih in tehničnih izzivov v preiskavah v predkazenskem postopku, ki vključujejo elektronske dokaze, omogoča prizadevanje za pošteno in nepristransko sojenje za vse vpletene strani.

VI. Domneva nedolžnosti

- Analizirajte vpliv elektronskih dokazov na domnevo nedolžnosti in spodbudite pravne strokovnjake, naj strogo ocenjujejo njihovo pomembnost in zaščitijo pravice obtoženih.
- Poudarite, kako pomembno je izogibanje prezgodnjim sklepanjem ali neupravičenim predsodkom na podlagi elektronskih dokazov.

Uvod

Domneva nedolžnosti je temeljno načelo v kazenskem pravu, ki zagotavlja, da posameznikom ni nepravilno sojeno, in da nihče, ki je nedolžen, ne bo obsojen. V digitalni dobi so elektronski dokazi v pravnem prostoru povzročili daljnosežne spremembe in sprožili pomembna vprašanja o tem, kako lahko ti dokazi vplivajo na domnevo nedolžnosti.

Domneva nedolžnosti in pravica do poštenega sojenja sta temeljni načeli, zapisani v različnih evropskih in mednarodnih pogodbah in paktih. Ti načeli zahtevata, da je treba osumljenca ali obtoženega posameznika šteti za nedolžnega, dokler mu ni dokazana krivda, in zagotavljajo okvir za zagotavljanje poštenega sojenja. Domneva nedolžnosti je temeljna pravica, ki jo med drugim varujeta člen 6 EKČP in člen 48 Listine EU o temeljnih pravicah ter drugi mednarodni pravni instrumenti. Poleg opisa ključnih vidikov domneve nedolžnosti bodo v tej kratki predstavitvi osvetljene pravice in načela, ki se prepletajo z domnevo nedolžnosti, vključno z načelom dokaznega bremena, privilegijem zoper samoobtožbo, pravico do molka, pravico do obveščenosti v kazenskem postopku in pravico do dostopa do pravne pomoči. Z osvetlitvijo teh ključnih elementov želi ta kratka predstavitev poudariti pomen ohranjanja domneve nedolžnosti in pravic do poštenega sojenja v kazenskih postopkih.

Vpogled v EU zakonodajo

Dokazno breme je temeljni koncept v kazenskem postopku, ki zagotavlja, da mora tožilstvo dokazati krivdo osumljenca in obdolžencev. To načelo, zapisano v členu 6 Direktive (EU) 2016/343, poudarja pomen iskanja tako obremenilnih kot razbremenilnih dokazov, pa tudi pravico obrambe, da predloži dokaze v skladu z nacionalno zakonodajo. Direktiva je usklajena s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP), ki je potrdilo, da je dokazno breme na strani tožilstva, in poudarilo potrebo po ukrepih za zaščito pravic obdolženca. Vendar pa ESČP dovoljuje uporabo nekaterih pravnih domnev, ki omogočajo učinkovit pregon, če spoštujejo pravice obrambe in sorazmernost.

Skladno s členom 7 Direktive (EU) 2016/343 sta pravica do molka in privilegij zoper samoobtožbo ključna vidika pravic do poštenega sojenja. Ti dve pravici ščitita

posameznike pred neprimerno prisilo organov in prispevata k preprečevanju sodnih zmot. ESČP je poudarilo pomen teh pravic pri zaščiti obdolženca in zagotavljanju poštenega sojenja. Pomembno vlogo pri varovanju pravic do poštenega sojenja ter zagotavljanju uravnovešenega in pravičnega pravnega sistema imajo tudi pravica do obveščenosti v kazenskem postopku, pravica do dostopa do pravne pomoči in druge procesne pravice.

V digitalni dobi se pri ohranjanju pravic do poštenega sojenja pojavljajo zapleti, zlasti v okviru čezmejnega kriminala in uporabe tehnologije v kazenskih postopkih. Bistveno je, da oblikovalci politik upoštevajo te izzive in zagotovijo, da se spoštujejo načela domneve nedolžnosti, pravice do molka in dostopa do pravne pomoči. Z obravnavo teh vprašanj lahko oblikovalci politik ohranijo integriteto sistemov kazenskega pravosodja in zaščitijo pravice posameznikov v kazenskih postopkih.

Priporočila oblikovalcem politik

Domneva nedolžnosti je temeljno načelo, ki potrjuje, da se osumljenec ali obtoženec šteje za nedolžnega, dokler mu ni dokazana krivda. To načelo je zapisano v evropskih in mednarodnih pogodbah ter predstavlja ključni vidik pravic do poštenega sojenja. Pravica do obveščenosti v kazenskem postopku, dostop do pravne pomoči in pravica do molka so bistveni elementi pravic do poštenega sojenja, ki so tesno povezani z domnevo nedolžnosti. V skladu s tem smo pripravili naslednja glavna priporočila:

- **Krepitev izvajanja načela domneve nedolžnosti:** Države članice bi morale zagotoviti, da je dokazno breme pri ugotavljanju krivde osumljencev in obdolžencev na strani tožilstva. Kakršen koli dvom o krivdi bi moral biti v korist obdolženca, kot je navedeno v Direktivi (EU) 2016/343.
- **Zaščita pravice do molka in privilegija zoper samoobtožbo:** Pravosodni organi bi morali spoštovati pravico osumljencev in obdolžencev, da molčijo in da ne obtožujejo sami sebe. Prepovedane bi morale biti prisilne metode za pridobivanje dokazov, vključno z elektronskimi dokazi, in spoštovati bi bilo treba privilegij zoper samoobtožbo.
- **Zagotavljanje dostopa do pravne pomoči:** Osumljenci in obdolženci bi morali imeti dostop do odvetnika od trenutka, ko so osumljeni kaznivega ravnanja. Zaupnost komunikacije med obdolžencem in odvetnikom je treba zaščititi, tudi v zvezi z elektronskimi dokazi.
- **Zagotavljanje izčrpnih informacij obdolžencem:** Organi bi morali zagotoviti, da so obdolženci v celoti obveščeni o svojih procesnih pravicah v kazenskem postopku. Informacije je treba zagotoviti v preprostem in dostopnem jeziku, da se zagotovi njihovo razumevanje.

- **Upoštevanje sodelovanja pri izreku kazni:** Države članice bi morale zagotoviti, da se sodelovanje osumljencev in obdolžencev ne uporablja za krnitev njihove pravice do molka. Sodelovanje se ne bi smelo uporabljati kot podlaga za podaljševanje kazni.
- **Nasloviti izzive v digitalni dobi:** Pravni sistemi bi morali nasloviti izzive, ki jih prinaša digitalna doba, z reševanjem ovir, ki nastajajo pri zbiranju, hrambi, uporabi in izmenjavi elektronskih dokazov, na način, ki ohranja pravice do poštenega sojenja in domnevo nedolžnosti.

Sklepno

Domneva nedolžnosti in pravica do poštenega sojenja sta bistveni načeli kazenskega prava, ki posameznike ščitita pred nepravilno sodbo ter zagotavljata uravnotežen in pravičen kazenski postopek. Dokazno breme, pravica do molka, dostop do pravne pomoči in pravica do obveščenosti v kazenskem postopku so ključni elementi pravic do poštenega sojenja, ki so tesno povezani z domnevo nedolžnosti. V digitalni dobi se pojavljajo izzivi pri ohranjanju teh pravic, zlasti zaradi uporabe elektronskih dokazov pri preprečevanju in pregonu čezmejnega kriminala.

Za oblikovalce politik je ključnega pomena, da se spopadejo s temi izzivi ter v kazenskih postopkih ohranijo načela domneve nedolžnosti in pravice do poštenega sojenja. Okrepitev izvajanja domneve nedolžnosti, zaščita pravic do molka, zagotavljanje dostopa do pravne pomoči, zagotavljanje izčrpnih informacij obdolžencem in upoštevanje sodelovanja pri izreku kazni obtoženim so pomembna priporočila za ohranitev pravic do poštenega sojenja.

Z zagotavljanjem spoštovanja teh načel v digitaliziranem in medsebojno povezanem svetu lahko oblikovalci politik zaščitijo pravice posameznikov, vključenih v sodne postopke, ohranijo integriteto sistemov kazenskega pravosodja ter pošten in pravičen pravni sistem. Domneva nedolžnosti je temeljno načelo, ki ga je treba ohranjati in spoštovati v vseh kazenskih postopkih, da se zagotovita pravičnost in poštenost za vse.

VII. Krepitev pravosodnega sodelovanja in varovanje temeljnih pravic pri čezmejnem zbiranju elektronskih dokazov

- Pojasnite način uporabe Evropskega preiskovalnega naloga (EPN) in novih sistemov EU na področju e-dokazov, odpravite morebitne ovire in spodbujajte spoštovanje temeljnih pravic.
- Spodbujajte pravne strokovnjake, naj izkoristijo priložnosti, ki jih ponujajo ti sistemi, in hkrati ostanejo pozorni na morebitne zlorabe.

Uvod

V današnjem tesno povezanem svetu je za učinkovito preganjanje kriminala potrebno čezmejno sodelovanje med državami. Ključni vidik kazenskega pregona v EU je izmenjava dokazov med državami članicami. Vendar je obvladovanje zapletenosti tega postopka ob hitrem napredku digitalnih tehnologij velik izziv.

Ta kratka predstavitev politike se osredotoča na izboljšanje okolja čezmejnega zbiranja elektronskih dokazov v EU, da bi se okrepilo pravno sodelovanje in hkrati spoštovale temeljne pravice. Na podlagi analiz in spoznanj ponuja okvir za povečanje učinkovitosti, pravičnosti in spoštovanja pravic pri čezmejnem pravosodnem sodelovanju v zvezi s kazenskimi zadevami. Ta predlog poudarja pomen jasnosti, usklajenosti in skrbnosti pri čezmejnih praksah zbiranja dokazov, pri čemer izpostavlja ovire, kot so izbira sodišča, pravne nedoslednosti in razlike med državami članicami. Prav tako priznava prednosti orodij, kot so pogodbe o medsebojni pravni pomoči, evropski preiskovalni nalog (EPN) ter novo uvedena evropska naloga za predložitev in zavarovanje. S kombinacijo ciljno usmerjenih ukrepov, kot so razjasnitev in uskladitev prizadevanj za spodbujanje praks z učinkovitejšo uporabo orodij ter nenehno spremljanje in izboljševanje postopkov, je cilj tega predloga spopasti se z izzivi čezmejnega zbiranja elektronskih dokazov in hkrati čim bolj izkoristiti prednosti mednarodnega sodelovanja.

Ta kratek povzetek predlogov in priporočil načrtovalcem politik poziva države članice EU, naj sprejmejo strategije usmerjene v spoštovanje pravic in se prilagodijo spreminjajočemu se okolju digitalne kriminalitete. S temi ukrepi lahko EU okrepi svojo zmožnost boja proti grožnjam ter hkrati zagotovi spoštovanje načela vladavine prava in varovanje pravice posameznikov v državah članicah.

Potencialne ovire

1. Izbira najugodnejšega sodišča (t.i. "forum shopping"): Organi pregona poskušajo pridobiti dokaze v jurisdikcijah z minimalnimi zaščitnimi ukrepi in jih prenesti

v drugo državo. Ta praksa izkorišča razlike v pravnih sistemih v korist tistih, ki iščejo dokaze, in pogosto spodkopava postopkovno zaščito.

2. Uvoz pravnih anomalij: S tem povezana skrb je morebitno prevzemanje tujih pravnih anomalij v domači sistem. Za pridobitev nekaterih vrst elektronskih dokazov v nekaterih državah članicah ni potreben sodni nadzor, kar lahko pri uporabi v drugih pravnih sistemih povzroči postopkovne nepravilnosti.

3. Vprašanja o dopustnosti in pridobivanju dokazov: Čezmejno pridobivanje dokazov odpira vprašanja, ki se nanašajo na pristojnost organa, ki je pridobil dokaze v tujini, uporabo nacionalnih ustavnih načel in pravil pri mednarodnem prenosu dokazov in učinkovita pravna sredstva.

4. Različni pristopi k čezmejnemu dokazom: Razlikujemo med tremi pristopi in sicer medsebojnim priznavanjem dokazov, upoštevanjem nacionalnega kazenskega postopka ter sprejemanjem dokazov na podlagi ustavnih in mednarodnih načel. V tem besedilu sta prva dva pristopa kritizirana kot nerealistična in ekstremna, pri čemer je predlagano, da naj se v praksi izvaja le tretji pristop, hkrati pa so poudarjene težave, ki so neločljivo povezane z uravnoteženjem teh vidikov.

5. Asimetrija med državami članicami: Eno izmed temeljnih vprašanj je tudi asimetrija med organi, pooblaščenimi za zahtevanje posebnih ukrepov v različnih državah članicah, predvsem kadar te zahteve vložijo organi, ki niso pravosodni organi. Ta neskladnost predstavlja izziv za pravno pomoč in vzajemno priznavanje.

6. Pomanjkanje ustreznega varstva pravic do obrambe: V čezmejnih zadevah je zagotavljanje varstva temeljnih pravic in procesnih jamstev za obdolžence izziv. Pri varstvu teh pravic imajo ključno vlogo zagovorniki, vendar so njihove naloge v okviru elektronskih dokazov in čezmejnih pravnih okvirov bistveno bolj zapletene.

Priporočila oblikovalcem politik

Cilj je povečati učinkovitost, pravičnost in spoštovanje pravic pri čezmejnem pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah, zlasti pri zbiranju in dopustnosti elektronskih dokazov.

1. Večja jasnost in harmonizacija

- Spodbuditi Evropsko komisijo in relevantne nacionalne organe, naj zagotovijo jasne smernice in uskladiitev postopkov za zbiranje čezmejnih elektronskih dokazov.
- Prizadevanje za pojasnitev sistema evropskega preiskovalnega naloga (EPN) in novega sistema EU za e-dokaze ter odpravitev morebitnih nejasnosti in neskladja med pravnimi okviri držav članic.
- Poudarjanje pomena spoštovanja temeljnih pravic, vključno z zasebnostjo in poštenim postopkom, pri vseh dejavnostih čezmejnega zbiranja dokazov.

2. Zmanjševanje izbire najugodnejšega sodišča in pravnih anomalij

- Vzpostavitev standardiziranih postopkov za pridobivanje elektronskih dokazov v državah članicah EU, da bi zmanjšali tveganje izbire najugodnejšega sodišča.
- Zavzemanje za sprejetje doslednih pravnih standardov glede dopustnosti elektronskih dokazov, da bi preprečili uvoz pravnih anomalij iz ene jurisdikcije v drugo.
- Okrepitev mehanizmov nadzora, da se zagotovi, da dokazi, pridobljeni s čezmejnimi sodelovanjem, izpolnjujejo enotne standarde zakonitosti in postopkovne pravičnosti.

3. Spodbujanje najboljših praks

- Pobuda za izmenjavo znanja in krepitev zmogljivosti med pravnimi strokovnjaki, da bi spodbudili odgovorno in etično uporabo mehanizmov čezmejnega zbiranja dokazov.
- Vzpostavitev programa usposabljanja in virov za ozaveščanje pravnih strokovnjakov o morebitnih tveganjih zlorab in pomenu varovanja pravic posameznikov.
- Spodbujanje pravne strokovne javnosti, da ostane pozorna na morebitne zlorabe čezmejnih sistemov zbiranja dokazov. To bo spodbujalo kulturo odgovornosti ter spoštovanje pravnih in etičnih standardov.

4. Okrepljena uporaba pravnih instrumentov

- Zavzemanje za učinkovito izvajanje in uporabo obstoječih pravnih instrumentov, kot so pogodbe o medsebojni pravni pomoči, evropski preiskovalni nalog ter evropski nalog za predložitev in zavarovanje.
- Podpiranje pobude za racionalizacijo čezmejnih pravnih postopkov in krepitev sodelovanja med državami članicami, vključno s pospešeno izmenjavo elektronskih dokazov prek vzpostavljenih okvirov.

5. Stalni pregled in izboljšave

- Vzpostavitev mehanizmov za redni pregled in ocenjevanje okvirov čezmejnega sodelovanja, da se opredelijo področja za izboljšave in naslovijo novi izzivi.
- Pridobitev povratnih informacij od zainteresiranih strani, vključno s pravnimi strokovnjaki, organi kazenskega pregona in predstavniki civilne družbe, da bi se na njihovi podlagi prilagodila politika in zagotovilo, da se mehanizmi čezmejnega sodelovanja še naprej odzivajo na spreminjajoče se potrebe in tehnološki razvoj.

Sklepno

Čezmejno zbiranje in izmenjava dokazov sta ključnega pomena za boj proti sodobnemu mednarodnemu kriminalu v EU. Pričujoči povzetek smernic in priporočil načrtovalcem politik vsebuje načrt za odpravljanje ovir in izkoriščanje prednosti čezmejnega pravnega sodelovanja ob varovanju temeljnih pravic in postopkovne pravičnosti. Države članice EU lahko s poudarjanjem pravne jasnosti, harmonizacije in spoštovanju pravic zmanjšajo tveganje izbire najugodnejšega sodišča, pravnih nedoslednosti in razlik med jurisdikcijami. Spodbujanje izmenjave dobrih praks med strokovnjaki bo pripomoglo k ohranjanju etičnih standardov in preprečevanju morebitnih zlorab pri čezmejnem zbiranju in izmenjavi dokazov.

V pričujočem strateškem dokumentu je poudarjen tudi pomen čim večje uporabe obstoječih orodij, kot so pravna pomoč, evropski preiskovalni nalog (EPN) ter evropski nalog za predložitev in evropski nalog za zavarovanje. Ti instrumenti so ključnega pomena za sodelovanje in jih je treba učinkovito uporabljati za poenostavitev čezmejnih pravnih postopkov in okrepitev sodelovanja med državami članicami.

Poleg tega so za prilagajanje spreminjajočim se pravnim razmeram nujni mehanizmi za stalno spremljanje in izboljševanje. Z iskanjem prispevkov zainteresiranih strani in proaktivnim obravnavanjem nastajajočih izzivov lahko EU zagotovi, da bodo pravni okviri čezmejnega sodelovanja ostali močni, učinkoviti in usmerjeni k zagotavljanju in spoštovanju temeljnih pravic. Ta povzetek smernic in priporočil načrtovalcem politik države članice EU usmerja s predlogi, kako se spopasti z izzivi čezmejnega pridobivanja dokazov, pri čemer slednje poteka na podlagi zasledovanja prednost pravičnosti, enakopravnosti in človekovih pravic. S spodbujanjem timskega dela in ohranjanjem skupnih standardov lahko EU izboljša svojo sposobnost učinkovitega boja proti kriminalu in ohranjanju pravnega reda v globalno povezani družbi.

Zaključek

Zbiranje elektronskih dokazov in njihov vpliv na domnevo nedolžnosti predstavljata edinstvene izzive v kazenskih postopkih. Povzetki, ki so predstavljeni v tem dokumentu, zagotavljajo celovit pregled zapletov, povezanih z ravnanjem z elektronskimi dokazi, s poudarkom na krepitvi pravnega sodelovanja in varovanju temeljnih pravic. S poudarjanjem pomena usklajevanja programov usposabljanja v zvezi s kompleksnostmi elektronskih dokazov, premoščanjem vrzeli med pravnim in tehničnim strokovnim znanjem ter spodbujanjem etičnih vidikov v preiskavah v predkazenskih postopkih lahko zainteresirane strani povečajo integriteto in dopustnost dokazov ter hkrati spoštujejo pravice do poštenega sojenja.

Smernice in priporočila oblikovalcem politik, ki so opisana v povzetkih, ponujajo izvedljive ukrepe za reševanje ključnih izzivov, kot so pojasnitev pravnih okvirov, ublažitev izbire najugodnejšega sodišča in pravnih anomalij ter spodbujanje spoštovanja temeljnih pravic. Države članice EU lahko s prednostno obravnavo pravne jasnosti, harmonizacije in čezmejnega spoštovanja pravic izboljšajo učinkovitost in pravičnost pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah.

Poleg tega lahko pravni strokovnjaki s spodbujanjem stalnega spremljanja, izboljševanja pravnih instrumentov in dovzetnosti za morebitne zlorabe zagotovijo, da se z elektronskimi dokazi ravna etično in v skladu s postopkovnimi zaščitnimi ukrepi. Spodbujanje sodelovanja, izmenjave znanja ter spoštovanja pravnih in etičnih standardov so bistvenega pomena pri obvladovanju zapletenosti zbiranja elektronskih dokazov v hitro razvijajočem se digitalnem okolju.

Na koncu lahko oblikovalci politik, pravni strokovnjaki in organi kazenskega pregona z izvajanjem smernic in priporočil, opisanih v pričujočih povzetkih, okrepijo integriteto kazenskih preiskav, varujejo domnevo nedolžnosti in zaščitijo pravice posameznikov,

vključenih v sodne postopke. S skupnimi prizadevanji in zavezanostjo etičnim praksam lahko zainteresirane strani zagotovijo pošten in pravičen pravni sistem, ki spoštuje temeljne pravice in spodbuja pravičnost kazenskih in drugih pravnih postopkov v digitalni dobi.

Policy guidelines a doporučení

Shrnutí

Předkládané policy guidelines se zaměřují na klíčové aspekty nakládání s elektronickými důkazy a zajištění ochrany základních práv v soudních řízeních, zejména v rámci přeshraniční spolupráce v Evropské unii. Cílem doporučení je posílit právní spolupráci, zlepšit porozumění a zajistit spravedlnost a práva v průběhu celého vyšetřovacího a soudního procesu.

První brief zdůrazňuje význam posílení nezávislosti soudů a školení o presumpci neviny, zejména v souvislosti s elektronickými důkazy. Vyzývá ke komplexnímu školení soudců, které by se zaměřilo na nezávislost na politickém vlivu a na pochopení presumpce neviny. Ve světě vyvíjejících se technologických vymožeností je pro prosazování spravedlnosti zásadní zajistit, aby soudci měli znalosti a zkušenosti, které jim umožní se v těchto složitých situacích orientovat.

Druhý brief se zabývá typologií elektronických důkazů a navrhuje přizpůsobení vzdělávacích programů složitosti elektronických důkazů. Policy doporučení navrhují vypracování standardizovaných protokolů, školicích programů a pokynů pro právníky, aby bylo zajištěno účinné nakládání s elektronickými důkazy, a zároveň podporují spolupráci s odborníky z odvětví a technologickými společnostmi.

Třetí brief se zabývá životním cyklem elektronických důkazů a zdůrazňuje význam pečlivého zacházení s důkazy v různých fázích. Doporučuje vytvořit jednotnou právní strukturu, standardizované protokoly a průběžné školení právníků, aby byla zajištěna integrita a přípustnost elektronických důkazů.

Čtvrtý brief se zaměřuje na překlenutí rozdílu mezi právními a technickými znalostmi při nakládání s elektronickými důkazy. Zdůrazňuje zjednodušení technického žargonu a podporu spolupráce mezi právními a technickými odborníky. Policy doporučení zahrnují vytvoření vzdělávacích materiálů, nabídku vzdělávacích seminářů a podporu právních odborníků, aby se seznámili s technickými termíny a pojmy.

Pátý brief se zabývá fází předsoudního vyšetřování a dopadem elektronických důkazů na presumpci neviny. Vyzývá k posílení uplatňování presumpce neviny, ochraně práva nevypovídat, zajištění přístupu k právní pomoci a poskytování komplexních informací obviněným v rámci dodržování práv na spravedlivý proces.

Šestý brief se zabývá posílením právní spolupráce a ochranou základních práv při přeshraničním shromažďování elektronických důkazů. Doporučení zahrnují vyjasnění

Tento výstup byl financován Evropskou unií na základě grantové dohody 101056685. Obsah této zprávy, včetně vyjádřených názorů a stanovisek, je však pouze názorem autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie. Evropská unie ani Evropská komise za ně nemohou nést odpovědnost.

právních rámců, zmírnění "forum shopping" a právních anomálií, podporu osvědčených postupů a ostražitosti mezi právníky, lepší využívání právních nástrojů a průběžné přezkoumávání a zlepšování mechanismů přeshraniční spolupráce.

Cílem sedmého dokumentu je zlepšit podmínky pro přeshraniční shromažďování elektronických důkazů v EU a zároveň chránit základní práva. Tím, že tento návrh poskytuje jasné pokyny, harmonizuje postupy a podporuje dodržování práv, řeší potenciální překážky, jako je např. forum shopping a právní anomálie. Zdůrazňuje význam maximálního využití stávajících právních nástrojů, podpory osvědčených postupů mezi právníky a zavedení mechanismů průběžného přezkumu a zlepšování.

I. Obecná doporučení

Tyto výzvy jsou úvodem k celé řadě policy doporučení, která budou následovat po tomto obecném policy přehledu, jenž zdůrazňuje významné body.

- 1. Založení multidisciplinárních pracovních skupin mezi střeoevropskými odborníky:** V průběhu trvání projektu se díky různým aktivitám, komunikačním kanálům a diskusním formátům podařilo skupinu nasměrovat k budoucí spolupráci a potenciálnímu vytvoření pracovní skupiny složené z právních odborníků, policymakerů, soudců a státních zástupců, která by se zabývala technologickým pokrokem. Vytvoření takové pracovní skupiny na základě spolupráce mezi jednotlivými zeměmi by mohlo vést k vytvoření sofistikovaného právního rámce, který by upravoval ochranu údajů, soukromí a kyberkriminalitu a zároveň zajišťoval kompatibilitu s rychlými technologickými změnami.

Cíl: podpořit technologický pokrok zúčastněných stran

- 2. Efektivnější posílení mezinárodní spolupráce:** Jak jsme zjistili během projektových setkání, různé formáty zapojení, tato spolupráce je více než potřebná a má potenciál pokračovat a být pilotní verzí mnohem širší sítě spolupráce v rámci zemí střední a východní Evropy a přispěla by k evropskému/mezinárodnímu úsilí o řešení globálních výzev v různých oblastech, které odpovídají výzvám v oblasti elektronických důkazů a presumpce nevin.
- Spolupráce by mohla navrhnout dostatečnou harmonizaci právních rámců napříč hranicemi v souvislosti s elektronickými důkazy a zajistit konzistentnost při uplatňování presumpce nevin v přeshraničních sporech, včetně přímé a otevřené komunikace mezi různými jurisdikcemi.
- Spolupráce by měla být aktivní při sdílení zkušeností, získaných poznatků a osvědčených postupů s cílem podpořit inovace a zlepšení v oblasti správy elektronických důkazů a v tomto ohledu přispět ke spravedlivému a nestrannému právnímu výsledku.

Cíl: podpora přeshraniční spolupráce

- 3. Etické aspekty a profesní odpovědnost:** V rámci technologického, politického a společenského vývoje jsme zdůraznili důležitost neustálé aktualizace

znalostí a dovedností v oblasti nakládání s elektronickými důkazy, abychom zajistili adaptabilitu právníků na neustále se měnící prostředí. Soudní/právní profesionálové potřebují technické pokyny, aby zabránili osobním předsudkům nebo vnějším vlivům, které by ovlivňovaly soudní rozhodnutí. Zaměřit se na zajištění takových protokolů o úschově, které zachovají důvěryhodnost elektronických důkazů, zejména v případech, kdy je pro soudní řízení zásadní presumpce nevinoty. Povzbuzujte odborníky v rámci těchto pokynů, aby chránili vztahy mezi advokáty a klienty a chránili osobní údaje před neoprávněným přístupem.

Cíl: podpora profesní etiky

4. Otevřená komunikace a přístup ke spravedlnosti: Pro podporu dialogu a zlepšení dostupnosti spravedlnosti je zásadní podporovat transparentnost a inkluzivitu postupů. Zajištěním otevřeného sdílení informací a zapojením všech stran do celého procesu můžeme prosazovat hodnoty spravedlnosti a předpokladu nevinoty, pokud jde o digitální důkazy. Tato metoda podporuje porozumění a zapojení všech zúčastněných, což v konečném důsledku posiluje důvěru v systém a zajišťuje spravedlivé výsledky pro všechny osoby.

Cíl: Podporovat transparentnost a inkluzivitu v rámci řízení, aby se zlepšila komunikace a spravedlivý přístup ke spravedlnosti, zejména v případech týkajících se elektronických důkazů a presumpce nevinoty.

II. Definice a typologie elektronických důkazů

Policy doporučení

- **Vývoj a realizace vzdělávacích programů pro právní profese, které jsou v souladu se složitostí elektronických důkazů:** Tyto programy by měly nabízet konkrétní příklady a vysvětlení, které by ilustrovaly různé formy elektronických důkazů a pomohly právníkům lépe pochopit, jak tyto důkazy shromažďovat, analyzovat a předkládat v soudních řízeních na evropské i vnitrostátní úrovni.
- **Podpora kontinuálního vzdělávání právních profesí, aby byly v obraze, pokud jde o vývoj v oblasti elektronických důkazů:** S rozvojem technologií a vznikem nových forem elektronických důkazů je pro členy právních profesí nezbytné, aby absolvovali aktuální školení o tom, jak se v těchto změnách účinně orientovat. Tato školení by měla být podporována pravidelně, aby právníci měli neustálý přístup ke vzdělávání o nových trendech v oblasti elektronických důkazů.
- **Spolupráce s odborníky a technologickými společnostmi na vývoji osvědčených postupů a pokynů pro shromažďování a uchovávání elektronických důkazů:** Úzkou spoluprací s odborníky v oboru mohou právníci získat cenné poznatky o nejefektivnějších metodách nakládání s elektronickými důkazy, které zajistí jejich přípustnost a spolehlivost v soudním řízení.
- **Poskytnutí jasné definice elektronických důkazů:** Doporučuje se stanovit jasnou, standardizovanou a společnou definici elektronických důkazů, aby se zajistila

jednotnost výkladu a uplatňování v rámci právního systému. Tato definice by měla zahrnovat všechny formy digitálních dat, které lze použít jako důkaz v soudním řízení, mimo jiné e-maily, příspěvky na sociálních sítích, digitální dokumenty a další elektronickou komunikaci.

- **Typologie elektronických důkazů:** Je nezbytné vypracovat společnou typologii, která by kategorizovala různé typy elektronických důkazů a pomohla tak při jejich správě a uchovávání. Tato typologie by měla nastínit specifické vlastnosti jednotlivých typů elektronických důkazů, jejich potenciální význam v soudním řízení a pokyny pro nakládání s nimi a jejich uchovávání. To pomůže právníkům lépe porozumět elektronickým důkazům a využívat je ve svých případech a zajistit jejich integritu a přípustnost u soudu.

III. Životní cyklus elektronických důkazů

Policy doporučení

Vzhledem k nárůstu používání a významu důkazů při vyšetřování je zásadní zavést důkladné a standardizované protokoly pro správu elektronických důkazů od začátku až do konce. Tento návrh zdůrazňuje význam nakládání s důkazy pro podporu jejich integrity a přípustnosti a zasazuje se o jejich uznání mezi právními profesionály.

1. **Vytvoření jednotné právní struktury:** Vyzývá se k vytvoření společného rámce na celosvětové i evropské úrovni, který by dohlížel na celý životní cyklus elektronických důkazů. Tato struktura by měla zahrnovat pravidla týkající se shromažďování, uchovávání, využívání, přenosu a sdílení důkazů. Měla by nabízet definice, kritéria a postupy, které pomohou orgánům činným v trestním řízení, soudům a tvůrcům politik při konzistentní správě elektronických důkazů v různých jurisdikcích.
2. **Standardizované protokoly a doporučení:** Standardizované protokoly a doporučení by měly být formulovány tak, aby byla zaručena konzistentnost při nakládání s důkazy. Tyto protokoly by se měly týkat pátracích operací, procesů zabavování, metod uchovávání, technik analýzy a standardů prezentace důkazů. Měla by být nastíněna jasná doporučení pro dokumentování řetězce úschovy, zachování integrity důkazů a dodržování povinností v každé fázi.
3. **Školení a vzdělávání:** Efektivní školení a vzdělávací programy mají zásadní význam pro zlepšení dovedností odborníků, jako jsou soudci, státní zástupci, obhájci a policisté, v oblasti nakládání s důkazy. Tyto programy by měly zahrnovat aspekty kriminalistických právních zásad souvisejících s elektronickými důkazy a doporučené metody pro zachování jejich integrity a přípustnosti. Je důležité nabízet možnosti vzdělávání, aby právníci byli informováni o pokrocích a vyvíjejících se právních normách.
4. **Vytváření povědomí a porozumění:** Je nezbytné vzdělávat odborníky o významu nakládání s elektronickými důkazy a o možných složitostech, které s tím souvisejí. Uvědomění si významu důkazů při vyšetřování je klíčem k prosazování spravedlnosti,

dodržování zásad právního státu a ochraně práv osob zapojených do právních procesů.

5. Podpora spolupráce a koordinace: Posílení spolupráce mezi mezinárodními zúčastněnými stranami je zásadní pro řešení problémů při správě elektronických důkazů. Zavedení mechanismů pro sdílení postupů, výměnu informací a koordinaci činností může usnadnit přeshraniční spolupráci při vyšetřování trestných činů zahrnujících elektronické důkazy.

Elektronické důkazy se staly důležitým nástrojem pro odhalení pravdy a zajištění spravedlnosti ve světě vyšetřování a právních procesů. Elektronické důkazy nabízejí pohled na trestnou činnost a na osoby, které se na ní podílely, od stop až po metadata. Účinné nakládání s důkazy však představuje výzvu v každé fázi jejich životního cyklu. Pro překonání těchto překážek a zachování integrity a přípustnosti důkazů je zásadní zavést protokoly a postupy. To zahrnuje vytvoření rámce, který bude řídit celý životní cyklus elektronických důkazů, včetně pokynů pro shromažďování, uchovávání, analýzu a prezentaci u soudu. Dále je nutné zajistit odbornou přípravu a vzdělávání pro odborníky, aby lépe porozuměli technickým a právním aspektům souvisejícím s elektronickými důkazy.

Kromě toho je pro podporu spravedlnosti a dodržování zásad právního státu zásadní zvyšovat odborné povědomí o správě elektronických důkazů. Podporou spolupráce a kooperace mezi zúčastněnými stranami můžeme řešit složitost přeshraničního nakládání s důkazy a zajistit spravedlivý a účinný výkon spravedlnosti v digitální éře.

IV. Překlenutí rozdílu mezi právními a technickými znalostmi při nakládání s elektronickými důkazy

Policy doporučení

I. Zjednodušení technického žargonu a pojmů

Orientace ve světě důkazů může být pro právní experty náročná kvůli složitým technickým termínům. S rozvojem technologií je pochopení těchto termínů obtížnější i pro osoby mimo technický obor. Pro zlepšení komunikace mezi technickými a právními experty je zásadní zjednodušení jazyka. Tento úvod položí základy pro diskusi o způsobech, jak zpřístupnit technické pojmy, a pomůže tak právním odborníkům s jistotou zvládnout složitost elektronických důkazů pomocí komunikace.

Aby se minimalizovaly problémy s odpovídajícím porozuměním technickému žargonu a pojmům souvisejícím s elektronickými důkazy, a podle zjištění z diskuse ve světové kavárně s příslušnými zúčastněnými stranami v rámci projektu INNOCENT, doporučujeme použít následující kroky/strategie:

1. Vytváření vzdělávacích materiálů: Tvorba průvodců, příruček a online zdrojů, které vysvětlují pojmy přístupným jazykem. Používejte příklady a scénáře z reálného života, abyste účinně ilustrovali myšlenky.
2. Vzdělávací programy: Pořádejte workshopy a semináře, abyste pomohli právním profesím porozumět žargonu, na což projekt INNOCENT mnohokrát upozorňoval. Všechna školení a diskuse byly považovány za zásadní kroky k pochopení elektronických důkazů v rámci soudních systémů ve střední a východní Evropě. Tato sezení mohou vést k kvalifikovaní odborníci, kteří dokáží srozumitelně vysvětlit složité pojmy.
3. Používejte vizuální pomůcky: Zařadte do výukových/pracovních materiálů diagramy, vývojové diagramy, infografiky a písemná vysvětlení. Vizuální pomůcky mohou pomoci objasnit pojmy tím, že je znázorní.
4. Nabídka programů dalšího vzdělávání: Příslušné subjekty by měly poskytovat vzdělávací programy pro právníky v oblasti elektronických důkazů a digitální forenziky. Programy by měly zahrnovat moduly, které zjednodušují pojmy pro jejich pochopení.
5. Podporovat platformy pro spolupráci: Vytvořit platformy, kde mohou právní a techničtí odborníci komunikovat a sdílet znalosti. Podpora dialogu mezi těmito skupinami může zlepšit porozumění terminologii.
6. Zajistěte snadný přístup ke zdrojům: Zajistěte, aby vzdělávací materiály byly odborníkům snadno dostupné. To může zahrnovat umístění materiálů, distribuci

tištěných kopií v institucích nebo začlenění zdrojů do stávajících programů profesního rozvoje.

7. Podporovat vzájemné učení: Vytvářejte příležitosti pro odborníky, aby se zapojili do vzájemného učení a vyměňovali si poznatky a taktiky pro porozumění terminologii. Vzájemná podpora může být velmi užitečná při překonávání překážek a rozvíjení sebedůvěry při zacházení s důkazy.

II. Podporovat znalost technických termínů a pojmů

1. Začlenění praktických cvičení a případových studií do vzdělávacích programů, které by poskytly skutečné zkušenosti s elektronickými důkazy, a větší spolupráce s forenzním průmyslem by poskytly vynikající znalostní základnu a užitečné zdroje.
2. Podporovat odborníky v účasti v profesních sdruženích a sítích, které jsou přínosem pro jejich současnou pracovní pozici. Tyto organizace často nabízejí možnosti navazování kontaktů, vzdělávací akce a zdroje na podporu profesního rozvoje v této specializované oblasti.

III. Zavedené komplexní postupy pro zajištění právního a technického nakládání s elektronickými důkazy

1. Provedte komplexní posouzení rizik: Vyhodnoťte potenciální odchylky a nepředvídané stavy, na které se nevztahují stávající protokoly, prostřednictvím důkladného posouzení rizik.
2. Vytváření flexibilních struktur: Vyvíjejte rámce, které se mohou přizpůsobit scénářům, včetně metod pro řešení výjimek a neobvyklých případů.
3. Nabídka specializovaného školení a poradenství: Poskytovat cílená školení a poradenství právníkům v situacích, kdy nelze použít standardní postupy, včetně tipů pro rozhodování a vyhledání pomoci.
4. Podporovat spolupráci napříč obory: Podporovat týmovou spolupráci mezi technickými a regulačními odborníky (odborníky znalými právních předpisů a politik týkajících se elektronických důkazů, digitální forenziky a technologií obecně) s cílem vytvořit postupy zohledňující různé úhly pohledu a odborné znalosti pro efektivní správu elektronických důkazů.

V. Předsoudní vyšetřování

Policy doporučení

1. Právní rámce

- Harmonizace právních rámců: Je třeba harmonizovat vnitrostátní, regionální (např. EU) a mezinárodní právní rámce týkající se nakládání s elektronickými důkazy v trestním řízení. Tato harmonizace by měla zahrnovat jasné pokyny pro shromažďování, uchovávání, analýzu a podávání zpráv o elektronických důkazech a zajistit, aby byla v celém procesu dodržována základní práva a právní záruky.
- Řetězec úschovy: Přísné dodržování řetězce uchovávání má zásadní význam pro zachování integrity a pravosti elektronických důkazů. Zásadní je řádné zdokumentování každého kroku v procesu manipulace, včetně informací o tom, kdo, kdy, proč a jak opatření provedl. Měla by být zavedena právní ustanovení, která zajistí pečlivé dodržování řetězce opatrování.
- Dodržování základních práv: V celém procesu nakládání s elektronickými důkazy, včetně shromažďování, uchovávání, analýzy a podávání zpráv, musí být na prvním místě respektování základních práv podezřelých a obviněných osob. To zahrnuje dodržování presumpce neviny, práva na přístup k obhájci, práva na spravedlivý proces, práva na soukromí a další právní ochrany.
- Poskytování hesel: Je nezbytné, aby podezřelí a obvinění nebyli nuceni sdělovat hesla, PIN kódy, dešifrovací klíče nebo poskytovat biometrické údaje k odemknutí svých elektronických zařízení bez řádného zákonného povolení nebo soudního příkazu. Tím se zachovává základní právo osob nevypovídat a pomáhá se chránit před sebeobviňováním.
- Právní normy: Vyšetřující soudci by měli dohlížet na to, aby vyšetřovací opatření byla nezbytná, přiměřená a v souladu s právními normami. Jejich úloha je klíčová při ochraně práv obviněných a dohledu nad integritou procesu shromažďování důkazů.

2. Školení a přístup

- Specializované školení: Orgány činné v trestním řízení a forenzní experti, kteří se zabývají elektronickými důkazy, by měli absolvovat specializované školení o shromažďování, uchovávání, analýze a podávání zpráv o elektronických důkazech. Tato odborná příprava by měla zahrnovat znalosti příslušných právních rámců, technické dovednosti v oblasti IT forenzních expertiz a dodržování norem v oblasti lidských práv.
- Přístup obhájců: Obhájci musí mít přístup ke všem elektronickým důkazům shromážděným a analyzovaným pomocí IT-forenziky, aby mohli účinně zpochybnit obžalobu. Je nezbytné, aby obhájci mohli pečlivě zkoumat a zpochybňovat spolehlivost elektronických důkazů předložených u soudu.

3. Shromažďování údajů a ochrana soukromí

- Rozlišování údajů a právní výsady: Během fáze analýzy by forenzní experti měli rozlišovat mezi různými typy elektronických dat, jako jsou důkazy, privilegované informace a irelevantní data. Jasná identifikace dat, která podléhají právnímu tajemství, je zásadní, stejně jako dokumentace použité argumentace a všech předpokladů učiněných během analýzy.

- Shromažďování příslušných údajů: Při shromažďování elektronických důkazů a nakládání s nimi by měla být zavedena opatření na ochranu práva na soukromí fyzických osob. Je nezbytné, aby byly shromažďovány a zpracovávány pouze relevantní údaje a aby bylo uchovávání údajů omezeno na rozsah nezbytný pro vyšetřování.

VI. Presumpce nevin

Policy doporučení

Presumpce nevin je základním principem, který potvrzuje, že podezřelý nebo obviněný má být považován za nevinného, dokud mu není prokázána vina. Tato zásada je zakotvena v evropských a mezinárodních smlouvách a je klíčovým aspektem práva na spravedlivý proces. Právo na informace v trestním řízení, přístup k právní pomoci a právo nevypovídat jsou základními složkami práva na spravedlivý proces, které jsou s presumpcí nevin úzce spjaty. V souladu s tím jsme vyvodili tato hlavní doporučení:

- **Posílit uplatňování presumpce nevin:** Členské státy by měly zajistit, aby důkazní břemeno při prokazování viny podezřelých a obviněných osob neslo státní zastupitelství. Jakékoli pochybnosti o vině by měly být ve prospěch obviněného, jak je uvedeno ve směrnici (EU) 2016/343.
- **Chraňte právo nevypovídat a neobviňovat sám sebe:** Orgány by měly respektovat právo podezřelých a obviněných osob nevypovídat a nevypovídat proti sobě. Měly by být zakázány donucovací metody k získání důkazů, včetně elektronických důkazů, a měla by být zachována výsada zákazu sebeobviňování.
- **Zajistit přístup k právní pomoci:** Podezřelé a obviněné osoby by měly mít přístup k obhájci od okamžiku, kdy jsou podezřelé z trestného činu. Důvěrnost komunikace mezi obviněným a jeho právníkem by měla být chráněna, a to i v souvislosti s elektronickými důkazy.
- **Poskytnout obviněným komplexní informace:** Orgány by měly zajistit, aby byli obvinění plně informováni o svých procesních právech v trestním řízení. Informace by měly být poskytovány jednoduchým a přístupným jazykem, aby bylo zajištěno jejich pochopení.
- **Ochrana proti zneužití spolupráce:** Členské státy by měly zajistit, aby spolupráce podezřelých a obviněných osob nebyla zneužívána k oslabování jejich práva nevypovídat. Spolupráce by neměla být využívána jako základ pro delší tresty.
- **Řešení problémů v digitálním věku:** Právní systémy by se měly přizpůsobit digitálnímu věku tím, že budou řešit problémy spojené se shromažďováním, uchováváním, používáním a výměnou elektronických důkazů způsobem, který zachovává práva na spravedlivý proces a presumpci nevin.

VII. Posílení právní spolupráce a ochrana základních práv při přeshraničním shromažďování elektronických důkazů

Policy doporučení

Cílem je zvýšit účinnost, spravedlnost a respektování práv přeshraniční právní spolupráce v trestních věcech, zejména pokud jde o shromažďování a přípustnost elektronických důkazů.

1. **Objasnění a harmonizace**

- Vyzvat Evropskou komisi a příslušné vnitrostátní orgány, aby poskytly jasné pokyny a zajistily harmonizaci postupů pro shromažďování přeshraničních elektronických důkazů.
- upřednostnit úsilí o vyjasnění systému evropského vyšetřovacího příkazu a nového systému elektronických důkazů EU a řešit případné nejasnosti a rozpory mezi právními rámci členských států.
- Zdůraznit význam dodržování základních práv, včetně soukromí a řádného soudního řízení, při všech přeshraničních činnostech shromažďování důkazů.

2. **Zmírnění nakupování fóra a právních anomálií**

- Zavedení standardizovaných postupů pro získávání elektronických důkazů ve všech členských státech EU, aby se snížilo riziko výběru vhodného soudu.
- Zasazovat se o přijetí jednotných právních norem týkajících se přípustnosti elektronických důkazů, aby se zabránilo přenášení právních anomálií z jedné jurisdikce do druhé.
- Posílit mechanismy dohledu s cílem zajistit, aby důkazy získané v rámci přeshraniční spolupráce splňovaly jednotné normy zákonnosti a procesní spravedlnosti.

3. **Podpora osvědčených postupů a ostražitosti**

- Usnadnit sdílení znalostí a iniciativy na budování kapacit mezi právníky s cílem podpořit odpovědné a etické využívání mechanismů přeshraničního shromažďování důkazů.
- Vytvořit školicí programy a zdroje pro zvýšení povědomí právníků o možných rizicích zneužití a o důležitosti ochrany práv jednotlivců.
- Vyzývat právníky, aby byli i nadále ostražití vůči možnému zneužívání systémů přeshraničního shromažďování důkazů. To podpoří kulturu odpovědnosti a dodržování právních a etických norem.

4. **Lepší využívání právních nástrojů**

- Zasazovat se o účinné provádění a využívání stávajících právních nástrojů, jako jsou smlouvy o vzájemné právní pomoci, evropský vyšetřovací příkaz a evropský příkaz k vydání a uchování.
- Podporovat iniciativy zaměřené na zefektivnění přeshraničních právních procesů a posílení spolupráce mezi členskými státy, včetně urychlené výměny elektronických důkazů prostřednictvím zavedených rámců.

5. **Průběžná kontrola a zlepšování**

- Zavést mechanismy pro pravidelný přezkum a hodnocení rámců přeshraniční spolupráce s cílem identifikovat oblasti, které je třeba zlepšit, a řešit vznikající problémy.
- Získávat zpětnou vazbu od zúčastněných stran, včetně právníků, donucovacích orgánů a organizací občanské společnosti, aby bylo možné upravit politiku a zajistit, že mechanismy přeshraniční spolupráce budou i nadále reagovat na měnící se potřeby a technologický vývoj.